

PhD ÉRTEKEZÉS

dr. Móricz Adrienn Aliz

(Műhelyvitára készített kézirat)

MISKOLC
2026

MISKOLCI EGYETEM

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

dr. Móricz Adrienn Aliz

A biztosítási intézkedés szabályozása Magyarországon és az Európai
Unióban
(PhD értekezés)

(Kézirat lezárása: 2026. május 14.)

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Róth Erika

A doktori program címe: A magyar állam- és jogrendszer, jogtudomány
továbbfejlesztése, különös tekintettel az európai jogfejlődési tendenciákra

Tudományos vezető: Turkovicsné Dr. Nagy Adrienn PhD.

MISKOLC

2026

TUDOMÁNYOS VEZETŐI VÉLEMÉNY

dr. Móricz Adrienn Aliz
„A biztosítási intézkedés szabályozása Magyarországon és az Európai Unióban”
című doktori értekezéséről

A disszertáns monografikus igénnyel dolgozza fel a bírósági végrehajtás jogterületéről kiemelt biztosítási intézkedés jogintézményét. A biztosítási intézkedés a végrehajtási jog preventív jellegű jogintézménye, alapvető funkciója, hogy a jogosult követelésének későbbi időpontban történő kielégítése ne hiúsuljon meg. A biztosítási intézkedésnek a végrehajtási eljárásban betöltött szerepe a jogintézmény tudományos vizsgálatát különösen aktuálissá teszi. A vagyontárgyak gyors átruházásának lehetősége miatt ugyanis a követelések tényleges érvényesíthetősége egyre gyakrabban ütközik gyakorlati akadályokba. Azáltal, hogy az adós rosszhiszemű magatartást tanúsítva vagyontát átruházza, elrejt, vagy más módon kivonja a végrehajtás alól, olyan kihívásokat teremt, melyekre a végrehajtási jog rendszerének hatékony válasszal kell szolgálnia. Jelen értekezés tudományos jelleggel mutatja be a magyar szabályozáson kívül más európai nemzeti jogi megoldásokat, illetve az Európai Unió polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködése keretében elfogadott európai bankszámlazárolási rendelet szabályait. A Jelölt jelentős terjedelmű joganyagot és tudományos szakirodalmat dolgozott fel a dolgozatban, mindezt úgy, hogy a kutatás közben nem veszett el a részletekben, és egy egységes, jól követhető, logikusan felépített, szakmailag kiforrott művet alkotott. A Szerző tájékozottsága, határozott véleményformálása egyenes következménye annak, hogy 2021-től szisztematikusan kutatja a disszertáció tárgykörét, a témában számos publikációja látott napvilágot.

A Szerző a disszertáció bevezetésében pontosan megvonja a kutatás határait, ami indokolja a dolgozat szerkezeti felépítését és az alkalmazott kutatási módszereket is. A dolgozat bevezető részében megfogalmazott kutatási célkitűzéseket a Disszertáns sikerrel teljesíti, e célok által megkívánt kutatási menetrendet fegyelmezetten követi, a hipotézisekre válaszokat szolgáltat az egyes szerkezeti egységek végén, illetve a dolgozat záró gondolatai között összegezve. Az alkalmazott kutatási módszerek megfelelnek a PhD értekezésekkel szemben támasztott követelményeknek, a klasszikusnak mondhatók: leíró és dogmatikai elemző, jogtörténeti elemző és összehasonlító jogi módszereket alkalmazott a Szerző.

Az értekezés hat fő szerkezeti egységre tagolható, a Jelölt a bevezető gondolatokban okszerűen indokolja meg a disszertáció szerkezeti felépítését. A szerkezeti egységek és az abban rögzített gondolatok a disszertáció címével kétséget kizáróan összhangban állnak. Az

Alapvetés címszó alatt kontextusba helyezi a biztosítási intézkedés jogintézményét, felsorakoztat több olyan általános, a bírósági végrehajtással kapcsolatos ismeretet, mely nélkülözhetetlen azon olvasók szempontjából, akik nem ismerik részletesen e jogterületet. Álláspontom szerint ez a fejezet nem haladja meg a szükséges mélységet, a Szerzőt a mértékletesség jellemzi. A II. Fejezet tartalmazza a jogtörténeti elemző kutatást, melyben bemutatásra kerül a biztosítási intézkedés fejlődéstörténete Magyarországon. Logikusan kapcsolódik ehhez a dolgozat III. Fejezete, ez a szerkezeti egység a magyar hatályos szabályozást mutatja be rendkívül részletesen, itt érzékelhető leginkább a Szerző elmélyült ismerete a kutatás tárgyát illetően. A dolgozat legértékesebb részének a IV. Fejezet tartom, mely a biztosítási intézkedés jogintézményének dogmatikáját tartalmazza olyan megközelítésben, hogy rokon jogintézményekkel történik a párhuzamba állítása. Ezeket az eredményeket ebben a formában összegezve még nem olvashattuk magyar szakirodalomban. Az V. Fejezet három európai ország, Németország, Anglia és Wales, illetve Belgium nemzeti szabályozását mutatja be, ezzel párhuzamba állítva a magyar megoldást kontinentális és angolszász jogrendszerbeli szabályozásokkal. A VI. Fejezet az Európai Unió megoldását ismerteti a határon átnyúló ügyekben a bankszámlák ideiglenes zárolását lehetővé tevő uniós rendelet szabályait elemezve, ezzel keretet adva a kutatás nemzetközi háttérének.

Összegezve kijelentem, hogy a kutatási téma megközelítésének újszerűsége, a feldolgozás komplexitása és mélysége folytán az értekezést munkahelyi vitára bocsátásra alkalmasnak tartom.

Miskolc-Egyetemváros, 2026. május 15.

Turkoviczné Dr. Nagy Adrienn
tudományos vezető

TARTALOMJEGYZÉK

Rövidítések jegyzéke	8
Bevezetés	11
<u>I. ALAPVETÉSEK</u>	17
1.1. A végrehajtási jog rendszere	18
1.2. A végrehajtási eljárás alanyai	21
1.3. Az alapelvek szerepe	25
<i>1.3.1. Az igazságszolgáltatás és a polgári per jog alapelvei</i>	27
<i>1.3.2. A végrehajtási jog alapelvei</i>	30
1.3.2.1. A bírósági végrehajtás egységessége.....	31
1.3.2.2. A végrehajtási kényszer.....	34
1.3.2.3. Arányosság és fokozatosság	35
1.3.2.4. A hitelezői érdek elsődlegessége	37
1.3.2.5. A korlátozott adósvédelem	37
1.3.2.6. A teljes vagyoni helytállás.....	38
1.3.2.7. A hitelezők esélyegyenlősége.....	39
1.3.2.8. A végrehajtási eljárás eredményessége	40
<u>II. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE</u>	41
2.1. Biztosítási intézkedés a váltó-törvénykönyvben	41
2.2. Az 1868. évi LIV. törvénycikk: végrehajtási jog a polgári peres kódexben	44
2.3. A végrehajtási jog önállósulása: az 1881. évi Vht.	47
2.4. Biztosítási intézkedés a világháborúkat követően: az 1955. évi 21. tvr.	51
2.5. A korszerűsítés időszaka: az 1979. évi 18. tvr.	54
2.6. Konklúzió	56
<u>III. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁSA</u>	58
3.1. A végrehajtás elrendeléséről általában	58
3.2. A végrehajtás általános feltételei	64
3.3. A biztosítási intézkedés definiálása	68
3.4. Általános fogalmi elemek	71
<i>3.4.1. A végrehajtás általános feltételeinek hiánya</i>	72
<i>3.4.2. A követelés veszélyeztetettsége</i>	73
3.5. A biztosítási intézkedés elrendelése	76
<i>3.5.1. Biztosítási intézkedés végrehajtási lap helyett</i>	76

3.5.2. <i>Specialitások az elrendelés körében</i>	78
3.5.3. <i>Egyéb esetkörök</i>	81
3.5.3.1. Házassági vagyoni jog	81
3.5.3.2. Szellemi alkotások joga	82
3.5.3.3. Közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat.....	86
3.5.3.4. Az Európai Unió jogforrásai.....	87
3.5.3.5. Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleménye	88
3.5.3.6. Ideiglenes bankszámlazárolás.....	88
3.5.3.7. Választottbírói eljárás.....	89
3.5.3.8. Mögöttes felelősség közkereseti és betéti társaság esetén.....	90
3.5.4. <i>A bíróság általános kötelezettségei</i>	92
3.6. A foganatosítás közös szabályai	96
3.6.1. <i>A biztosítási intézkedés típusai</i>	96
3.6.1.1. Pénzkövetelés biztosítása	96
3.6.1.2. Meghatározott dolog zárlata	105
3.7. A biztosítási intézkedés megszűnése és megszüntetése	108
3.8. Biztosítási intézkedés fizetési meghagyásos eljárásban	111
3.9. Konklúzió	115
<u>IV. DOGMATIKAI KÉRDÉSEK</u>	117
4.1. Az ideiglenes intézkedés	117
4.2. A perbejegyzés	122
4.3. Zárlat és zár alá vétel	126
4.4. Pénzkövetelés biztosítása és meghatározott dolog zárlata	127
4.5. Meghatározott dolog zárlata és bűnügyi zár alá vétel	129
4.6. Biztosítási intézkedések az adóhatósági végrehajtásban	133
4.6.1. <i>Elrendelés</i>	134
4.6.2. „Klasszikus” biztosítási intézkedés: pénzkövetelés biztosítása	136
4.6.3. <i>Az ideiglenes biztosítási intézkedés</i>	137
4.6.4. <i>Kifizetés engedélyezése</i>	139
4.6.5. <i>A foganatosítás általános és különös szabályai</i>	140
4.7. Konklúzió	144
<u>V. EURÓPA EGYES ÁLLAMAINAK SZABÁLYOZÁSI MODELLEI</u>	147
5.1. Zárlat elrendelése Németországban	147
5.2. Anglia és Wales szabályozása	151

5.3. Biztosítási intézkedések Belgiumban	156
5.4. Konklúzió	161
<u>VI. IDEIGLENES BANKSZÁMLAZÁROLÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN</u>	164
6.1. A számlazárolási végzés történeti előzményei	165
6.2. A rendelet szabályozási rendszere	170
6.2.1. <i>Általános megállapítások</i>	170
6.2.2. <i>Az ideiglenes bankszámlazárolás elrendelése</i>	173
6.2.3. <i>A végzést alátámasztó körülmények</i>	176
6.2.4. <i>Határozathozatal</i>	180
6.2.5. <i>Elismerés, végrehajthatóság és végrehajtás</i>	183
6.2.6. <i>Jogorvoslati lehetőségek</i>	188
6.3. A számlazárolási végzés gyakorlata	191
6.3.1. <i>Magyar tapasztalatok: a 2019. 104. számú eseti döntés</i>	194
6.3.2. <i>K.H.K. kontra B.A.C. és E.E.K. ügy</i>	196
6.3.3. <i>A Starkinvest-ügy</i>	198
6.3.4. <i>A TQ kontra Mr Green Limited ügy</i>	199
6.3.5. <i>A Ponner-ügy</i>	201
6.4. Konklúzió	203
Összegzés	207
Summary	217
Felhasznált irodalom	221
Jogforrások jegyzéke	232
Publikációk jegyzéke	238

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

1881-es Vht.	1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról
1952-es Pp.	1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
1997-es Inyvtv.	1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
AB	Alkotmánybíróság
Air.	2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról
Art.	2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
Avt.	2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról
Ákr.	az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
Be.	2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
Bpnp.	2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról
Brüsszel I. rendelet	44/2001/EK tanácsi rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Brüsszel I/A. rendelet	1215/2012/EU rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Bszi.	a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény
CJ	Code Judiciaire Belge
CPR	Civil Procedure Rules of England and Wales
Ctv.	2006. évi V. törvény a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
Dáptv.	2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól
Díjrendelet	8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról
Ebtv.	a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény

EUB	Európai Unió Bírósága
EUMSZ.	Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés
Fizetéseképtelenségi rendelet	(EU) 2015/848 rendelet a fizetéseképtelenségi eljárásról
Fmhtv.	2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról
Hmt.	1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról
Inyvtv.	2021. évi C. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
Itv.	1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
MBVK	Magyar Bírósági Végrehajtói Kar
MOKK	Magyar Országos Közjegyzői Kamara
Nmjtv.	2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
Pft.	2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
Pp.	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
SCA	Senior Courts Act 1981 of England and Wales
Számlázárolási rendelet	655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról
Szjt.	1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
Szvtv.	1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
Tny.	a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény
Tpvt.	1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
Tvr.	Törvényerejű rendelet
Vbtv.	2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról
Védjegy tv.	1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról
Vht.	1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
Vüsz.	1/2002. (I. 17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről

ZPO

Die Zivilprozessordnung von Deutschland

BEVEZETÉS

Amikor a bírósági végrehajtási jog, mint a polgári eljárásjogon belül elhelyezkedő, önálló jogterület bemutatására gondolunk, elsődlegesen a konkrét, úgynevezett kielégítési végrehajtás szabályai rajzolódnak ki előttünk, amely nem véletlen, hiszen ezen rendelkezések adják a szóban forgó jogterület fő fókuszát. Ugyanakkor mindez azzal jár, hogy gyakran megfelelünk egy, a bírósági végrehajtás szempontjából hasonlóképpen lényegesnek minősülő, a kielégítési végrehajtást megelőző és kvázi kiegészítő részéről: a biztosítási végrehajtásról.

Míg a kielégítési végrehajtás annak elrendeléstől kezdődően, a végrehajtás lehetséges irányainak részletszabályain át, egészen a végrehajtási cselekmények foganatosításáig az eljárás egészét felöleli, addig a biztosítási végrehajtás mindösszesen csupán egy, de annál jelentőségteljesebb jogintézményben koncentrálódik és abban ölt testet: a biztosítási intézkedésben. A megelőző jellegű, állami kényszer igénybevételével érvényesülő jogintézmény a végrehajtást kérő oldalán megjelenő eszköz, melynek középpontjában nem az adott pénzüsszegben vagy vagyontárgyban kifejeződő követelés előrehozott kielégítése áll, hanem annak garantálása, hogy a törvényben meghatározott, szigorú feltételek fennállása esetén a végrehajtást kérő követelése egy későbbi időpontban kielégíthető legyen. Az általános rendelkezésekhez képest módfelett speciális végrehajtási eljárás célját oly módon valósítja meg, hogy a végrehajtási cselekmények előzetes, meglepetésszerű foganatosítása révén megakadályozza az adós részéről olyan magatartások tanúsítását, melyekkel a rendelkezésére álló vagyoni eszközeit kivonhatja a későbbi kielégítési végrehajtás alól, ezáltal megghiúsítva azt.

Tekintettel arra, hogy a bírósági végrehajtásról szóló *1994. évi LIII. törvény* (a továbbiakban: Vht.) hatálybalépését követően számos módosításon¹ esett át, megállapítható, hogy a jogszabályban fellelhető rendelkezések egyik biztos pontja nem más, mint a biztosítási intézkedés jogintézménye. Az állandóság megtestesítőjeként azonban sokszor mégis homályba vész: ugyanis a jogirodalomban jelen pillanatban nem található olyan összefoglaló mű, amely átfogóan tartalmazná és elemezné a biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályozás összességét, mint ahogyan a jogintézmény kapcsán tudományos alapokon nyugvó doktori disszertáció sem fellelhető. Kutatási témám meghatározásakor ez a cél vezérelt: a feledésbe merült, kutatási szempontból még kiaknázatlan jogintézmény vonatkozásában egy egyedülálló, univerzális

¹ Mivel a Vht. módosításai nem tartalmaznak rendelkezéseket a biztosítási intézkedésre illetően, így jelen értekezés keretei között nem kerülnek kifejtésre.

jellegű kutatómunka megalkotása, amely nemcsak hazai szinten, hanem interdiszciplináris szemléletmódban vizsgálja és mutatja be a biztosítási intézkedést.

A polgári jogviták, a végrehajtási eljárások számának növekedése, a jogi környezet folytonos változása, valamint a felek közötti jogviszonyok komplexebbé válása egyre erőteljesebben hívja életre azon eljárásjogi eszközöket, melyek a későbbi kielégítési végrehajtás eredményességét hivatottak biztosítani. E körben kiemelt jelentőséggel bír a biztosítási intézkedés, mely a végrehajtási jog preventív jellegű jogintézményeként arra szolgál, hogy a jogosult követelésének későbbi időpontban történő kielégítése ne hiúsuljon meg. A biztosítási intézkedésnek a végrehajtási eljárásban betöltött szerepe a jogintézmény tudományos vizsgálatát különösen aktuálissá teszi. Mindezt csak tovább növeli az a tény, miszerint a vagyontárgyak gyors átruházásának lehetősége okán a követelések tényleges érvényesíthetősége egyre gyakrabban ütközik gyakorlati akadályokba. Azáltal, hogy az adós rosszhiszemű magatartást tanúsítva vagyontát átruházza, elrejt, vagy más módon kivonja a végrehajtás alól, olyan kihívásokat teremt, melyekre a végrehajtási jog rendszerének hatékony válasszal kell szolgálnia – ezen válasz pedig véleményem szerint magában a biztosítási intézkedés jogintézményében rejlik. A kutatás időszerűségét továbbá az is indokolja, hogy a biztosítási intézkedés szabályozása számos dogmatikai kérdést vet fel, ennek keretében más jogintézményektől való elhatárolása kulcsfontosságú jelentőséggel bír.

PhD tanulmányaim kezdetén kutatási témám meglehetősen széles körben került meghatározásra, annak középpontjában a határon átnyúló végrehajtás hatékonyságát biztosító jogintézmények álltak. Arra való tekintettel, hogy egyrészt egy doktori értekezés kereteit ez mindenképpen meghaladta volna, másrészt érdeklődési köröm fókuszában egyre inkább a biztosítási intézkedés jogintézménye és annak végrehajtási rendszerben betöltött szerepe állt, így témám e jogintézményre nézve leszűkítésre került. Azonban jelen értekezésben is fontosnak tartom további lehatárolások megtételét, annak okán, hogy a biztosítási intézkedés egymaga is egy meglehetősen szerteágazó jogintézménynek minősül. Kutatómunkám elsődlegesen a biztosítási intézkedésre, mint a magyar bírósági végrehajtási jogban fellelhető jogintézményre koncentrálok, így kutatásom lényegi részét is ez képezi – fizetési meghagyásos ügyekben való alkalmazását érintően e terület elemzése nem teljes körű. A biztosítási intézkedés, valamint egyéb jogintézmények összevetése kapcsán szintén meg kívánom jegyezni, hogy értekezésem célja ezen jogintézmények ismertetése, valamint a biztosítási intézkedéssel kapcsolatban fennálló eltérések és hasonlóságok bemutatása, nem pedig részletes elemzésük és vizsgálatuk. Továbbá a határon átnyúló végrehajtási ügyek tekintetében az Európai Unió jogegységesítési és hatékonyságnövelő törekvései részét, de nem egészét képezik a kutatásomnak, mint ahogyan

az ideiglenes számlázórolás gyakorlatának átfogó elemzése is meghaladná a rendelkezésemre álló terjedelmi kereteket.

Kutatásom felépítése során mindvégig egy jogilag megalapozott, logikailag egymásra épülő szerkezetbe foglalt rendszerben gondolkoztam, így kiemelkedően fontosnak tartom, hogy értekezésemben a biztosítási intézkedés jogintézményét egyetemes struktúrában tárjam az olvasó elé. Mindezek megteremtése érdekében, kutatásom megalapozásaként az első fejezetben arra helyeztem a hangsúlyt, hogy bemutassam azon általános rendelkezéseket, amelyek nem csupán a biztosítási intézkedésre, hanem az egész bírósági végrehajtásra kifejtik hatásukat. Ennek keretében a végrehajtási jogból, mint egészből kiindulva, azt rendszertanilag levezetve elhelyezem a biztosítási intézkedés jogintézményét a magyar jogrendszerben. Bemutatom a végrehajtás két módját, a büntetés-végrehajtást és az egyedi vagyoni végrehajtást, melyen belül szintén megkülönböztetem a bírósági végrehajtást, a közvetlen végrehajtást, valamint a közigazgatási végrehajtást. További alapvetésként vizsgálat tárgyává teszem a végrehajtási eljárás alanyait, illetve ismertetem a bírósági végrehajtásban megjelenő alapelvek összességét is, melyek a biztosítási intézkedésre éppúgy hatást gyakorolnak, mint a kielégítési végrehajtás egészére.

A második fejezet fókuszában a biztosítási intézkedés történeti gyökerei állnak, melynek során korábban hatályban lévő, végrehajtási jogunkat megalapozó jogszabályainkat vizsgálom és a biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezéseket kutatom.

Első hipotézisem is a történeti előzményeket érintően került meghatározásra. Tekintettel arra, hogy a Vht. hatálybalépését megelőzően számos törvény szabályozta a végrehajtási eljárást (tette azt akár külön, akár önálló törvényben), abból a feltevésből indulok ki, hogy a biztosítási intézkedés – mint maga a bírósági végrehajtás is – hosszú múltra visszatekintő jogintézmény, így korábbi törvényeink nagy hatást gyakoroltak jelenlegi szabályozásunkra. Ezáltal számos, a Vht-ben kulcsfontosságú tényező, feltétel és/vagy körülmény már szinte a kezdetektől megadta a biztosítási intézkedés lényegi elemeit.

Értekezésem harmadik fejezetét a biztosítási intézkedés hatályos szabályainak mélyreható és átfogó elemzésének szentelem, ám ezt megelőzően – a tisztán logikai alapon nyugvó szerkezetet szem előtt tartva – felvázolom a kielégítési végrehajtás elrendelésének szakaszát, jelentős figyelmet fordítva a végrehajtás általános feltételeire, illetve azon különbségek megállapítására, amelyben a biztosítási intézkedés – speciális jellegéből fakadóan – nagyfokú eltérést mutat a hagyományos kielégítési végrehajtással szemben.

E fejezet keretei között *második hipotézisem* is megjelenik. Ebben a tekintetben kiindulópontom, hogy a Vht-ben szabályozott biztosítási intézkedések rendszere a hatályos

magyar végrehajtási jog keretei között megfelelően szolgálja a végrehajtási eljárás preventív és garanciális funkcióinak érvényesülését, mivel alkalmas a követelések későbbi időpontban történő, eredményes kielégítésének biztosítására, a vagyoni fedezet megőrzésére, valamint a végrehajtást kérő és az adós érdekei közötti arányos egyensúly fenntartására. Hipotézisem igazolására és/vagy cáfolására górcső alá veszem a biztosítási intézkedés magyar szabályozási modelljét, részletekbe menően elemzem és vizsgálom elrendelésének feltételeit, melynek keretein belül pótolni kívánom a jogintézmény fogalom-meghatározása kapcsán a jogirodalomban fennálló hiányosságot is. Széleskörű, komplex elemzési módszer segítségével tanulmányozom a biztosítási intézkedés általános, valamint speciális feltételeit és esetköreit, majd mélyreható, átfogó vizsgálat tárgyává teszem az elrendelés szabályozási rendszerét, annak folyamatait. Kiemelkedő hangsúlyt fektetek a jogintézmény két fajtájának, a pénzkövetelés biztosításának, illetve a meghatározott dolog zárlatának bemutatására, nagy mértékben támaszkodva az irányadó bírósági gyakorlatra is – mialatt mindvégig előtérbe helyezem a hitelező és az adós érdekeit védelem alá helyező garanciális rendelkezéseket is.

Értekezésem negyedik fejezetének középpontjában a biztosítási intézkedés kapcsán megjelenő és felmerülő dogmatikai kérdések állnak. *Harmadik hipotézisemben* abból a feltevésből indulok ki, hogy a biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás saját, speciális szabályokkal körülövezett, komplex jogintézménye, amely bár hasonlóságot mutathat más jogterületeken megjelenő intézkedésekkel, karakterisztikus vonásai és jellemzői egyedülállóvá teszik a bírósági végrehajtás rendszerében. Ahhoz, hogy álláspontomat tudományosan alátámasszam, vagy annak ellenkezőjét állapítsam meg, a biztosítási intézkedés más, hasonló jellegű jogintézményekkel történő összevetése szükséges, melynek során megjelenik mind a kutatási témámmal nagyfokú egyezőséget mutató ideiglenes intézkedés jogintézménye, mind az ingatlan-nyilvántartási eljárásban fellelhető perbejegyzés is. Továbbá, a hatályos szabályozás részletes ismertetésével a zárlatot és a zár alá vételt, majd a kialakult bírósági joggyakorlat elemzésével a biztosítási intézkedés két formáját is elhatárolom egymástól. Tekintettel arra, hogy a dogmatikát érintő vizsgálódásokhoz interdiszciplináris szemléletmód szükséges, kutatómunkámban kitekintek a büntetőeljárás jog, valamint a közigazgatási jog területére is.

A kutatás ötödik fejezetét egy európai kitekintésnek szentelem, melynek során *negyedik hipotézisem* kapcsán azt feltételezem, hogy a magyar végrehajtási jogban szabályozott biztosítási intézkedés jogintézménye az egyes európai államok rendszerében is szintúgy önálló formában megjelenik, akár csak hazánkban, és az irányadó szabályozási modellek relatíve nagyrészt a magyar rendelkezésekkel való egyezőségről tesznek tanúbizonyságot. E hipotézis

igazolására (megcáfolására) kiterjedő, aprólékos vizsgálat alá vonom Németország, Belgium, valamint az Egyesült Királyság jogrendszerében fellelhető biztosítási intézkedéseket, és a vonatkozó jogi szabályozás mélyreható elemzésével feltárom a megjelenő hasonlóságokat és különbségeket.

Kutatómunkám hatodik, egyben utolsó fejezetében európai uniós vizekre evezek, és a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet (a továbbiakban: számlazárolási rendelet vagy rendelet) veszem górcső alá. Tekintettel arra, hogy a 2017-ben hatályba lépő rendelet fő célja egy, az Európai Unió tagállamaiban – a nemzeti jog által kínált intézkedések mellett – alternatív jelleggel alkalmazandó, uniós biztosítási intézkedés létrehozása volt, amely nagymértékben megkönnyíti a határokon átnyúló követelések hatékony behajtását, és a későbbi kielégítési végrehajtás eredményes lefolytatását.

Ötödik hipotézisem fókuszában a hitelező és az adós érdekköre áll: ennek során arra keresem a választ, hogy a számlazárolási rendelet valódi egyensúlyt teremt-e a hitelezőnek a követelés kielégítéséhez fűződő, továbbá az adós azon érdeke között, hogy az eljárás lefolytatása során vele szemben ne kerüljön sor visszaélésekre? Hiszen első olvasatra a jogintézmény *ex parte* jellegét előtérbe helyezve, az adós eljárásban történő részvétele nélkül a rendelet szabályozása könnyedén eltolódhat egy olyan irányba, amely a túlzott hitelezővédelmet szolgálja, ezáltal megvan annak a lehetősége, hogy az adós abszolút kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet. Bár a rendelet Preambulumában² kifejezetten meghatározásra került ezen egyensúly szorgalmazása, kérdésként merül fel, hogy a számlazárolási rendelet e tekintetben valóban követte-e a jogalkotói célkitűzéseket, vagy ezzel szemben a hitelező követelése kielégítésének primátusát szolgálja.

A hipotézisre adott válasz megtalálásához célkitűzésem, hogy a számlazárolási rendelet által megteremtett, igencsak komplex eljárás menetét és metodikáját elemzés alá vonva kiértékeljem az azokra adott következtetéseket a hitelező és az adós viszonyában. A fejezet keretei között bemutatom és részletekbe menően vizsgálom a hitelező oldalán megjelenő bizonyítási kötelezettség magas fokát és azt a szigorú feltételrendszert, melynek a hitelezőnek meg kell felelnie ahhoz, hogy eredményesen kérelmezze az adóssal szemben az ideiglenes bankszámlazárolásra irányuló európai végzés kibocsátását. Mindemellett az uniós jogi eszköz elrendelésének és foganatosításának összetett szabályozási rendszerét átfogóan vizsgálva

² Lásd: Számlazárolási rendelet Preambulum (14) bek.

igyekszem rámutatni azon sarkalatos pontokra, melyek az adós helyzetének tekintetében meghatározó védelmet jelenthetnek.

Ami a kutatómunkám elkészítése során alkalmazott kutatási módszereket illeti, azt véleményem szerint vegyes jelleg jellemzi. A magyar, európai, illetve uniós jogi és gyakorlati szabályozás vizsgálatának középpontjában az egyes jogforrások logikai, nyelvtani, valamint összehasonlító értelmezése áll. Ezen belül elsődlegesen *leíró-elemző* módszert veszek igénybe, melynek segítségével könnyedén rá tudok világítani a jogrendszerekben megtalálható biztosítási intézkedések sajátosságaira. A dogmatikai, valamint az európai kitekintés kérdésköreinek keretei között *jogösszehasonlító* módszer használata mutatkozik kézenfekvőnek és szükségszerűnek, az egyes jogintézmények tartalmának egyértelmű és világos bemutatása, majd a magyar rendszerrel történő összevetése érdekében. Továbbá, az európai szabályozási modelleket érintően *kritikai módszert* is alkalmazok, hiszen azon felül, hogy az egyező és eltérő jellemvonásokat kutatom, kritikai szemmel vizsgálom a lefektetett rendelkezések irányvonalát, valamint alkalmazhatóságát.

Úgy vélem, hogy kutatásom sarkalatos pontját képezik azon jogirodalomban megtalálható jogforrások feltérképezése, melyek bár nem univerzális jelleggel, és nem csakis a biztosítási intézkedésre összpontosítva tartalmazznak fontos megállapításokat, ám mégis kiindulópontként szolgálnak jelen értekezés kereteinek meghatározásához. Ennek megfelelően írott formában megjelent, magyar nyelvű kommentárokat, monográfiákat, szaktanulmányokat, szakcikkeket, hatályos és korábban alkalmazott jogforrásokat használok fel. A jogirodalom kiegészítéseként több ponton is elemzés alá vonom a bíróságok által alkalmazott joggyakorlatot is. Továbbá, az európai szabályozási modellek, valamint az ideiglenes számlazárolás, mint uniós biztosítási intézkedés jogintézményének megismeréséhez idegen nyelvű szakirodalmak és nemzetközi források felhasználására is támaszkodom.

I. ALAPVETÉSEK

Az igazságszolgáltatás akkor működhet hatékonyan, akkor valósíthatja meg célját és értelmét, ha a bírósági és a bíróságon kívüli szervek döntései a gyakorlatban is realizálódnak. A jogbiztonság és a jogállamiság elvének törvényileg megkívánt, alapvető követelménye szintén megköveteli, hogy a jogerős bírósági döntések, határozatok, vagy más, végrehajtható okiratokban foglalt kötelezettségek ténylegesen érvényt nyerjenek. E követelések érvényre juttatását pedig – önkéntes jogkövetés és teljesítés hiányában – az állam kényszerítő erejének igénybevételel lehet elősegíteni.

Ahogy Bacsó Jenő fogalmaz, „*az állam a magánjogrend terén jogvédelmet vagy perbeli, vagy végrehajtási intézkedés alakjában nyújt. Míg azonban a per tulajdonképpeni rendeltetése szerint jogvédelmi eljárás, addig a végrehajtási intézkedés a jogok érvényesülését, megvalósulását célozza, és jogvédelemlről itt csak annyiban lehet szó, amennyiben a jogérvényesítés egyúttal annak védelmét is jelenti.*”³ A bírósági végrehajtás önálló, törvényileg szabályozott eljárása garanciaként elősegíti a jogállamiság és a jogbiztonság követelményeinek érvényesülését azáltal, hogy segítséget nyújt a jogosult számára abban az esetben, ha követelése törvényes eljárás keretein kívül nem nyert kielégítést, így állami beavatkozás révén kikényszeríti annak teljesítését.

Hangsúlyozandó, hogy a bírósági végrehajtás az adott eljárásnak csupán lehetséges, eshetőleges szakaszát képezi. Előfeltétele egy alapeljárás – amely lehet akár polgári peres, vagy büntetőeljárás –, melyet jogorvoslati eljárás is követhet, amennyiben a peres eljárásban a felperes, vagy az alperes fellebbezési jogával él. Lényeg, hogy az szóban forgó eljárás során egy marasztaló határozat szülessen, amely a későbbi végrehajtási eljárás adósi pozíciójába kerülő személyt pénzkövetelés megfizetésére, vagy meghatározott cselekmény elvégzésére, meghatározott magatartás tanúsítására, tűrésre, abbahagyásra kötelezzen. Ezen előzetes eljárás eredményeként születik meg a követelés fennállását igazoló, végrehajtás alapjául szolgáló okirat, azaz végrehajtási jogcím,⁴ melyen majd a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság által kiállított végrehajtható okirat alapulhat. Azonban olyan esetkörök is előállhatnak, amikor a végrehajtás általános feltételeinek hiányában végrehajtható okirat kiállítására még nincs mód,

³ BACSÓ Jenő: *A végrehajtási eljárásjog tankönyve*. Csáthy Ferencz Magyar Királyi Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadóvállalata, Debrecen, 1917. 9. o.

⁴ GYÜRE Péter: A bírósági végrehajtás elrendelésére vonatkozó általános szabályok figyelemmel a szubszidiárius jelleggel alkalmazandó új polgári perrendtartás rendelkezéseire. In: *Eljárásjogi Szemle*, 2018/1. szám. 47. o.

ekkor a végrehajtást kérő biztosítási intézkedés elrendeléséről szóló végzés kiadmányozását kérheti az eljárni jogosult bíróságtól.

Még mielőtt rátérnék dolgozatom érdemi témájának vizsgálatára, fontosnak és célszerűnek tartom, hogy először magát a végrehajtási jogot és a bírósági végrehajtási eljárást helyezzem el a jogrendszerben. A végrehajtási eljárástól egy átfogó képet adva elsődlegesen felvázolom a jogterület alapvető jellemvonásait, az eljárás során érvényesülő jogviszonyokat, valamint a végrehajtás során érvényesülő alapelvekből kiindulva górcső alá veszem azon létfontosságú eszméket és koncepciókat, melyek a bírósági végrehajtás egészére – és ezen belül magára a biztosítási intézkedés elrendelésére is – kifejtik hatásukat.

1.1. A végrehajtási jog rendszere

A végrehajtási jog általános értelemben vett definíciója szűkebb és tágabb értelemben is megadható. Szűkebb értelemben a végrehajtási jog nem más, mint a végrehajtási eljárás megindításának joga, míg a tágabb értelemben vett végrehajtási jog azoknak az anyagi jogi és eljárásjogi következményeknek az összessége, amelyek a végrehajtási eljárásban résztvevők jogaiban és kötelezettségeiben beállnak.⁵ Fontos elkülöníteni egymástól az átfogóan meghatározott végrehajtás két, eltérő módját: hiszen sor kerülhet személy ellen irányuló büntetés-végrehajtásra, valamint az adós vagyont, vagyoni jogait korlátozás alá vonó végrehajtásra is. A vagyon elleni végrehajtásnak általános értelemben szintén két nagy típusát különböztethetjük meg. Egyrészt beszélhetünk teljes vagy totális végrehajtásról, amelynek során az adós egész vagyona maradéktalanul tartozásainak kielégítésére fordítandó – a vagyoni végrehajtás ezen formája tipikusan a csődeljárás és a felszámolási eljárás során érvényesül, mely eljárásokra a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló *1991. évi XLIX. törvényben* foglalt rendelkezések mutatják a követendő irányt. A második csoportot az egyedi vagyoni végrehajtás teszi ki, melynek középpontjában az adós egyes vagyontárgyainak, vagyoni jogainak végrehajtás alá vonása áll. Az egyedi vagyoni végrehajtás kategóriája három utat foglal magába: a közigazgatási végrehajtást, a közvetlen végrehajtást, valamint a bírósági végrehajtást.

A *közigazgatási végrehajtás* általános, egyetemleges értelemben a közigazgatási hatósági eljárás azon eshetőleges szakasza, amely során a jogszabályban feljogosított hatóságok meghatározott módon gondoskodnak a törvényben vagy a végrehajtható döntésben

⁵ KIRÁLY Lilla: *Bírósági végrehajtás Magyarországon és az Európai Unióban*. Egyetemi jegyzet, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2015. 10. o.

megállapított kötelezettségek megvalósításáról. Tehát a vagyoni végrehajtás ezen útja alapvetően a közigazgatási normákban és a hatósági döntésekben foglalt kikényszerítésére szolgál, amelyet a közigazgatási szervek, illetve a közigazgatási feladatot is ellátó más szervek folytatnak le – elsődlegesen az általános közigazgatási rendtartásról szóló *2016. évi CL. törvény* (a továbbiakban: Ákr.) szabályai szerint.⁶

Ugyanakkor a közigazgatási végrehajtásnak nem csupán az előbb vázolt, általános „oldala” ismeretes, hiszen ezen kívül beszélhetünk olyan speciális területeiről is, amelyeket a jogalkotó mintegy kiemelt az Ákr. joganyagából és önálló törvényben rendelt szabályozni: ezek a szabálysértési-, választási-, adó és vámigazgatási-, menekültügyi és idegenrendészeti-, állampolgársági-, versenyfelügyeleti- és a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi közvetítő rendszerrel kapcsolatos felügyeleti eljárások.⁷ Az Ákr. 134. §-a alapján az általános közigazgatási végrehajtó szerv az állami adó- és vámhatóság, amely „adó- és vámhatóság” fogalom egyszerre öleli fel az állami és az önkormányzati adóhatóságot. Míg az önkormányzati adóhatóság nevében az adott település jegyzője, valamint felettes szerve⁸ jár el, addig az állami adóhatóság feladat- és hatáskörébe tartozó eljárásokat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal folytatja le. Fontos megemlíteni, hogy a közigazgatási végrehajtásban a társadalombiztosítási szervek bizonyos elenyésző körben szintén rendelkeznek végrehajtási feladatokkal.⁹

A *közvetlen végrehajtás* jellemvonása, hogy a követelés érvényesítése iránt maga a jogosult intézkedik, aki sem bírósági, sem közigazgatási szervnek nem minősül,¹⁰ hiszen a jogalkotó a magánszféra alanyai közül a munkáltatót ruházza fel közvetlen végrehajtási jogkörrel. Ennek értelmében a munkáltató egyoldalú jogi aktusa – amennyiben az a Vht.-ben foglalt feltételeknek megfelel – végrehajtható lesz anélkül, hogy a végrehajtást bírósági, vagy egyébként a törvény rendes útjára tartozó eljárás, és az annak alapján meghozott végrehajtható határozat megelőzte volna. Ebben az esetben a törvényhozó a közvetlen végrehajthatóságot arra

⁶ BOROS Anita – HOFFMAN István – POLLÁK Kitti – BEKECS Andrea – SZAMEK Gabriella – SZEGEDI László – VÉRTESY László: *A közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai az Ákr. szerint*. Nemzeti Közsolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar, Budapest, 2018. 133-135. o.

⁷ Ákr. 8. § (1) bek.

⁸ Az önkormányzati adóhatóság döntései ellen előterjesztett fellebbezések elbírálására a vármegyei (fővárosi) kormányhivatal rendelkezik hatáskörrel.

⁹ A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 71. § (1)-(2) bekezdései, továbbá a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 93. § (3)-(4) bekezdései alapján, ha a kötelezett (aki a Tny. esetében csakis nyugdíjfolyósító szervtől rendszeres pénzellátásban részesülő személy lehet) a döntés véglegessé válásától számított tizenöt napon belül nem teljesíti fizetési kötelezettségét, az egészségbiztosítási szerv, avagy a nyugdíj-biztosítási igazgatási szerv követelését pénzellátásból levonással, valamint munkabérből történő letiltással érvényesíti. Amennyiben ezen intézkedések nem vezetnek eredményre, az Ákr. 134. § (1) bekezdése alapján a tartozás végrehajtását az állami adóhatóság fogantatosítja.

¹⁰ Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez – Részletes indokolás az 1-4. §-hoz

a hallgatóságos feltételezésre alapítja, hogy a döntésbe a munkavállaló beleegyezett, vagy legalábbis nem vitatta azt.¹¹ Fontos kiemelni, hogy a közvetlen végrehajtás csupán vagyoni jellegű végrehajtásra korlátozódhat: tehát a követelést mindössze az adóst megillető pénzüsszegekből lehet behajtani.

A bírósági végrehajtás Kapa Mátyás általánosan elfogadott meghatározása alapján egy „olyan önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által, a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot, vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy a kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre juttatását.”¹² A precíz, átfogó fogalom-meghatározáshoz hozzátartozik, hogy a végrehajtási eljárás a magyar jogrendszerben nem tekinthető a polgári peres eljárás részének, tehát polgári nemperes eljárásnak minősül. Sárffy Andor negatív megközelítésből adja meg a nemperes eljárás definícióját, mely szerint nemperes eljárás „minden olyan polgári törvénykezés, ami nem per”.¹³

Mindezek alapján az irányadó szabályozás – a végrehajtási jog önállóságát hangsúlyozandó – nem a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényben (a továbbiakban: Pp.), hanem egy külön jogszabályban, a Vht-ben kerültek elhelyezésre. A fent rögzített definíció egyik lényeges elemét a vagyoni kényszer adja, tehát a bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy az adós, vagyis a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett teljesítse a kötelezettségét.¹⁴ A törvényi rendelkezéshez azonban hozzátartozik, hogy az állami kényszer alkalmazása csupán egy lehetséges opciónak minősül, ugyanis az adós önkéntes teljesítése folytán esetén állami beavatkozásra nem kerül sor.¹⁵

A bírósági végrehajtáson belül mind a szakirodalom, mind pedig a gyakorlat két, egymástól elkülönülő eljárási típust határoz meg: a kielégítési és a biztosítási végrehajtást. A kielégítési végrehajtás lényege, hogy a végrehajtási eljárás keretei között biztosítsa a végrehajtást kérő hozzájutását azon követeléséhez, amely az állami közhatalom által elfogadott

¹¹ A Vht. 23. § (1)-(2) bekezdései úgy rendelkeznek, miszerint a bíróság végrehajtási záradékkal látja el a munkáltatónak a munkavállalóval közölt és keresettel nem támadott fizetési felszólítását, továbbá a munkavállalóval a békéltető eljárás során kötött egyezséget, ha a tartozásnak a munkabérből való közvetlen levonására nincs lehetőség, vagy ez nem vezetett vagy aránytalanul hosszú idő múlva vezetne eredményre.

¹² KAPA Mátýás: *Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2006. (a továbbiakban: Kapa Mátýás (2006) 30-31. o.; KAPA Mátýás: *A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban*. *Közjegyzők Közlönye*, 2010/4. szám. 21. o. (a továbbiakban: Kapa Mátýás (2010)

¹³ SÁRFFY Andor: *A peráradat csökkentése a perenkívüli eljárás fejlesztése útján*. Magyar Jogászegylet, Budapest, 1930. 11. o.

¹⁴ Lásd: Vht. 5. § (1) bek.

¹⁵ GYÜRE Péter: i.m. 47. o.

módon keletkezett, és amelyet joghatás kiváltására alkalmas határozatba, okiratba foglaltak. A biztosítási végrehajtás ezzel szemben egy quasi „előrehozott bírósági végrehajtás”, melynek során a végrehajtás általános feltételeinek hiányában végrehajtási eljárásról még nem beszélhetünk, azonban már ezen „előzetes szakaszban” szükségessé válik a jogosult követelésének biztosítása, a kötelezett részéről fenyegető veszély elhárítása okán. Ez utóbbi tipikus példája a bírósági végrehajtási eljárásban igénybevehető biztosítási intézkedés jogintézménye.

Előljáróban szükségesnek tartom nagy vonalakban rögzíteni, hogy a bírósági végrehajtás két, funkcióját és rendeltetését tekintve egymástól jól elkülöníthető szakaszra oszlik: a végrehajtás elrendelésére, valamint a végrehajtás foganatosítására. Előbbi során a bíróságoknak (és közjegyzőknek) a végrehajtható okirat kiállítása kapcsán kell állást foglalniuk, míg ezzel szemben a végrehajtás foganatosítása a végrehajtható okirat alapján történő végrehajtó (bíróság) általi konkrét végrehajtási cselekmények elvégzését jelenti. A foganatosítás alapja pedig maga a végrehajtható okirat, amelynek megléte biztosítja a legális állami kényszert a követelés realizálása érdekében.¹⁶

1.2. A végrehajtási eljárás alanyai

A végrehajtási eljárás sajátos nemperes eljárási jellegéből fakadóan nem minden jogalany válik automatikusan résztvevőjévé, és nem pusztán azért, mert vele szemben soha nem vezettek végrehajtást. A Vht. egy speciális „szűrő” beiktatásával korlátozza a jogszabály alkalmazásának személyi körét, így a bírósági végrehajtásban csupán azon alanyok vehetnek részt, akiknek jogaira és kötelezettségeire a törvény előírásokat tartalmaz.¹⁷ Figyelemmel a Vht. által megszabott konkrét, adott és egyedi személyi hatályra, a bírósági végrehajtásban egy többoldalú jogviszony ölt testet: amíg egyik oldalon a végrehajtást kérő, addig a másik oldalon az adós szerepel, és kvázi közjük ékelődik be az eljárás során illetékességgel rendelkező bíróság (közjegyző), illetve az önálló bírósági végrehajtó.

A jogosultnak az adóssal szemben korábbi jogviszonyuk alapján követelése áll fent, melyet bírósági végrehajtási eljárás keretei között kíván kielégíteni. Tehát a végrehajtási eljárásban az lehet *végrehajtást kérő*, aki a törvényi feltételeknek megfelelően a végrehajtási

¹⁶ GYÜRE Péter: i.m. 47. o.

¹⁷ BÍRÓ Noémi – GYEKICZKY Tamás – KAPA Mátyás – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2013. (Jogtár formátumú kiadás) – 1. §-hoz fűzött magyarázat

eljárás megindításáról rendelkezhet. A végrehajtást kérő lényegében az ügy „uraként” funkcionál: ő bír a legnagyobb mértékben ráhatással a végrehajtás mikénti lefolytatására, rendelkezési joga meglehetősen széles körű. Maga a végrehajtási eljárás célja is a végrehajtást kérő körül összpontosul, hiszen a célkitűzés, hogy legitim módon keletkezett követeléséhez a bírósági végrehajtás eszközeinek segítségével hozzájusson. Ami a végrehajtást kérő jogait és kötelezettségeit illeti a biztosítási intézkedés jogintézményét tekintve, a végrehajtást kérő jogosult kérelmezni a biztosítási intézkedés elrendelését, ha az adós a bíróságnál kérelmet terjesztett elő a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt, a végrehajtást kérő 30 napon belül az illetékes bíróságnál végrehajtási kérelmet nyújthat be.¹⁸ Ezzel szemben köteles valószínűsíteni, hogy követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben van, rövid határidőn belül meg kell előlegeznie a végrehajtó számára a végrehajtási költségeket,¹⁹ viselnie kell a biztosítási intézkedéssel felmerült költségek összességét, amennyiben az eljárás az adós marasztalása nélkül ér véget,²⁰ továbbá köteles azon kár megtérítésére is, melyet az adósnak okozott a biztosítási intézkedés rosszhiszemű kérésével.²¹

A végrehajtás elrendelése a bíróságok hatáskörébe „telepített” azon jogosultság (és egyben kötelezettség), amelynek során annak tárgyában kell döntést hozni, hogy a végrehajtást kérő – erre irányuló – írásbeli kérelme alapján kiállítható-e a végrehajtható okirat²² – ergo *a végrehajtást elrendelő bíróság* azon bíróság, amely a végrehajtható okirat kiállításáról rendelkezik. A végrehajtást elrendelő bíróság az illetékes bírói fórum több, a végrehajtási eljárás során felmerülő vitás kérdés eldöntésében. Eljárási illetékessége azonban nem pusztán a végrehajtási nemperes eljárásban van, hanem számos esetben a végrehajtáshoz kapcsolódó sajátos perindításoknál is a jogvita elintézésének bírói fóruma.²³ Példának okán, ha az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal elrendelt végrehajtás során vitatja a követelés érvényes keletkezését, a végrehajtás megszüntetése iránti perre az a bíróság illetékes, amely a végrehajtást elrendelte.²⁴ Kiemelendő, hogy a bírósági végrehajtással kapcsolatos hatásköröket a bíróságokon bírák, az első fokon eljáró bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben a bírák mellett

¹⁸ Vht. 201/A. § (1)-(2) bek.

¹⁹ Biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtót eljárása kezdetén előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetőleg költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg.

²⁰ Vht. 201. § (1) bek.

²¹ Vht. 201. § (4) bek.

²² GYÜRE Péter: i.m. 47. o.

²³ GYEKICZKY Tamás (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2012. 70. o.

²⁴ BH1998. 200.

bírósági titkárok, továbbá a Vht. által meghatározott körben²⁵ végrehajtási ügyintézők és bírósági ügyintézők gyakorolják.

A végrehajtást elrendelő bíróság feladatai köré tartozik – a teljesség igénye nélkül –, hogy soron kívül, de legfeljebb 8 napon belül, végzéssel dönt a biztosítási intézkedés elrendeléséről,²⁶ továbbá a végrehajtható okiratot, valamint a biztosítási intézkedést elrendelő végzést elektronikus úton megküldi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar (a továbbiakban: MBVK) hivatali szervének.²⁷

Hangsúlyozandó, hogy a végrehajtás elrendelésére nem csupán a bíróság, hanem a *közjegyző* is jogosult, akinek eljárása a bíróság eljárásával azonos hatályú. A közjegyző végrehajtási lapot²⁸ állíthat ki, biztosítási intézkedés elrendeléséről dönthet, továbbá – a Vht.-ban meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén – végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, a zálogszerződésről szóló közokiratot, illetve azt a közokiratot, amely az ingatlan közös tulajdonának árveréssel történő megszüntetésére irányuló szerződésről szól.²⁹ Kiemelendő, hogy biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem előterjesztéséért a kérelmezőt díjfizetési kötelezettség terheli a közjegyző irányába, amelynek mértéke az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 30 000 forint.³⁰

Ezzel szemben a *végrehajtást foganatosító bíróságnak* a szerepe a végrehajtási eljárás második részére koncentrálódik. A végrehajtást foganatosító bíróságnak – ha a Vht. másként nem rendelkezik – azt a bíróságot kell tekinteni, amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezték.³¹ A végrehajtást foganatosító bíróság feladatkörébe tartozik példának okán, hogy megszünteti a biztosítási intézkedést, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget.³²

A végrehajtási eljárásban azt a személyt kell kötelezettnek tekinteni, akivel szemben a végrehajtást elrendelő határozatot kiállították, aki ezzel az *adós* eljárásjogilag szabályozott pozíciójába kerül. Fontos, hogy az adós személye egyértelműen tisztázott legyen, hiszen a más

²⁵ Vht. 260-261. §

²⁶ Vht. 190. § (1) bek.

²⁷ Vht. 32. § (1) bek.

²⁸ Végrehajtási lapot állít ki a közjegyző által hozott, marasztalást tartalmazó határozat és a közjegyző által jóváhagyott – a bírósági egyezséggel azonos hatályú – egyezés alapján bármelyik közjegyző, a közjegyzőnek a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzéke alapján a költségjegyzéket kiállító közjegyzőn kívüli bármelyik közjegyző, a közjegyző hagyatékot átadó végzése alapján, valamint a póthagyatéki eljárásban hozott végzése alapján a 210/C. § (1) bekezdése szerinti közjegyző.

²⁹ Vht. 23. §

³⁰ Vht. 31/E. § (3) bek. b) pont

³¹ Vht. 225. § (6) bek.

³² Vht. 201. § (1) bek.

személy ellen megindított, vagy foganatosított végrehajtási eljárás törvénytelen.³³ Az adós a végrehajtási eljárásban kiszolgáltatott pozícióba kerül, hiszen túrnie kell a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedéseket, a vagyonaára vezetett végrehajtást. Legfontosabb kötelezettsége a végrehajtást kérő követelésének kielégítésében áll, továbbá a végrehajtót megillető költségek megfizetésében – biztosítási intézkedésre irányuló eljárás során, ha az csak részben vezetett eredményre, az adós csak a marasztalással arányos, kisebb végrehajtási költséget köteles viselni.³⁴ Ugyanakkor jogosult a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben jogorvoslattal (fellebbezéssel) élni, illetve a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt kérelmet terjeszthet elő a bíróságnál, ha az eljárás ugyan a marasztalásával ért véget, azonban a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelmét a végrehajtás általános feltételei bekövetkeztének időpontjától számított 3 hónapon belül nem terjesztette elő.³⁵

A végrehajtási eljárásban – annak sajátos jellege végett – a Vht. a végrehajtást kérő és az adós közé kvázi beékeli az eljárás egyik legfontosabb szereplőjét, az *önálló bírósági végrehajtót*. A bírósági végrehajtó szerepet vállalhat a végrehajtás elrendelésében³⁶ is, bár főbb feladatai a bírósági végrehajtás foganatosításában csúcsosodnak ki, hiszen az ahhoz szükséges végrehajtási cselekmények döntő többségét a bírósági végrehajtó végzi el, így az adóssal szemben igénybe vett állami kényszert is ő alkalmazza. Az önálló bírósági végrehajtót az Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (a továbbiakban: SZTFH) elnöke nevezi ki³⁷ 7 évre, de legfeljebb a 65. életéve betöltésének napjáig, meghatározott székhelyre és meghatározott járásbíróság mellé. Székhelye és illetékességi területe megegyezik annak a járásbíróságnak a székhelyével és illetékességi területével, amely mellé kinevezték.³⁸ Eljárása a bíróság eljárásával azonos, ebből következik, hogy a végrehajtó nem járhat el abban az ügyben, amelyben mint bíró sem járhatna el.³⁹

³³ GYEKICZKY Tamás (szerk.): i.m. 43. o.

³⁴ Vht. 201. § (2) bek.

³⁵ Vht. 201/A. §

³⁶ A végrehajtás elrendelése iránti kérelem nem csupán a bíróságnál, hanem az önálló bírósági végrehajtónál is előterjeszthető, aki ezt követően továbbítja azt a végrehajtást elrendelő bíróság felé.

³⁷ Az önálló bírósági végrehajtók kinevezéséről lásd bővebben: BALOGH Olga: A jogorvoslatok egyéb szabályai. In: BALOGH Olga – B. KOREK Ilona – CSÁSZTI Ferenc – JUHÁSZ Edit: *A bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2009. (Jogkódex formátumú kiadás) 225. §-hoz fűzött magyarázat, LUKÁCS Tamás: A végrehajtás szervezete. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) 232-238. §-okhoz fűzött magyarázat

³⁸ Vht. 232. §

³⁹ A Vht. 9. §-ban foglaltakra tekintettel a Pp. szabályai szubszidiárius jelleggel alkalmazandóak a végrehajtási eljárásra, így a végrehajtó kizárására a bíró kizárására vonatkozó, a Pp. 12. §-ban foglalt rendelkezések az irányadók.

Biztosítási végrehajtás során az önálló bírósági végrehajtó jár el a végrehajtást kérő követelésének kielégítése érdekében, így különböző végrehajtási cselekmények alkalmazásával foganatosítja a pénzkövetelés biztosítását, vagy meghatározott dolog zárlatát: zárolja az adós pénzforgalmi intézetnél vezetett pénzforgalmi számláját, inkasszálja munkabérét, ingó- és ingatlan vagyontárgyait lefoglalja, romlandó dolgainak értékesítése iránt intézkedik, továbbá behajtja a végrehajtással kapcsolatosan felmerülő költségeket, mint a saját munkadíját, valamint a készkiadás és a költségátalány összegét.

1.3. Az alapelvek szerepe

Univerzális megfogalmazással élve az alapelvek olyan általános érvényű, döntő jelentőségű tézisek, melyek az adott jogterület kereteit, működésének alapvető irányvonalát kijelölve az egész eljárásra kifejtik hatásukat. Általánosságban kijelenthető, hogy az alapelvek többirányú szerepet töltenek be, az alapelvek rendszerezését, valamint a nekik tulajdonított szerepet érintően azonban a jogirodalom megosztottnak minősül. Neves képviselőinek nézeteit és munkásságát tanulmányozva megállapítható, hogy az alapvető elvek értelmezésével kapcsolatosan a szakirodalomban négy fő irányzat különíthető el egymástól.

Németh János – Névai László állásfoglalásából kiindulva – úgy vélekedik, miszerint „(...) *a peres és nemperes eljárásokban érvényesülő alapelvek – tekintettel arra, hogy közülük nagyon sokat az Alkotmány⁴⁰, a Bs. ⁴¹, vagy más nemzetközi egyezményt kihirdető törvény (törvényerejű rendelet) fogalmaz meg és rendel alkalmazni – normatív jellegűek.*” Véleménye szerint ezen normatív jelleg abban ölt testet, hogy a hatályos szabályozásnak tükröznie kell az alapelveket, a jövőbeni szabályozás számára pedig útmutatásul szolgálhatnak.⁴²

Gáspárdy László véleménye szerint a jogforrasi eredetüktől és érvényességi tartományuktól, ezek kiterjedésétől függetlenül az alapelvek – adott tételes jogi bázison – a jogszabályok értelmezését és alkalmazását segítik, elsősorban akkor, ha a tételes norma a jogalkalmazó szerv számára részleges vagy teljes cselekvési szabadságot enged, illetve akkor, ha jogértelmezési vagy jogalkalmazási határesettel állunk szemben. A több évtizedes

⁴⁰ A jogtudós művében a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényre céloz – napjainkban az alkotmányos kérdésekről Magyarország Alaptörvénye rendelkezik.

⁴¹ A „Bs.” rövidítés a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvényt fémjelzi, a jelenleg hatályos bírósági szervezetrendszerre vonatkozó főbb jogszabály a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.).

⁴² NÉMETH János: Alapvető elvek. In: NÉMETH János (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet.* KJK, Budapest, 1999. 24. o., NÉVAI László: Alapvető elvek. In: SZILBEREKY Jenő – NÉVAI László (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet.* KJK, Budapest, 1976. 54. o.

joggyakorlat elemzéséből az a következtetés vonható le, hogy a jogszabályok értelmezése, illetve alkalmazása során az alapelvekre való hivatkozás alárendelt szerepet játszott.⁴³

Kengyel Miklós álláspontjában megkérdőjelezi az alapelvek örökérvényűségét, mikor úgy fogalmaz: „(...) a jogtudomány által kimunkált alapelvek csak akkor rendelkeznek normativitással, ha egybeesnek a törvényhozó által megfogalmazott általános rendelkezésekkel vagy a törvény élén demonstratív módon elhelyezett, 'alapvető elvekkel'.”⁴⁴

Novák István – Németh Jánossal és Névai Lászlóval ellentétes nézőpontot képviselve – tagadja az alapelvek normativitását. Meglátása szerint az alapelveknek „(...) feladatuk, hogy megadják és félreérthetetlen módon kialakítsák a szóban forgó tudományág jellemző vonásait. Akár kifejezetten, tehát összefoglaló jelleggel kifejtve, akár pedig úgy, hogy az alapelvek a disciplina tudományos tételeiben, elfogadott igazságaiban és normáiban tükröződjék. Mindkét esetben mindig úgy, hogy az elfogadott alapelvek jellegzetesen reprezentálják mindazt, ami a tudományág tárgyát, tartalmát, módszereit és meghirdetett tételes igazságait jellemzi. (...) Az alapelvek tudományágon belüli érvényesülése szükségképpen általános, de nem egyenletes. (...) A disciplina teljes egészében, minden részletében hatnak és érvényesek. Ám elosztásuk nem azonos intenzitású, mert mondanivalóik és hatásuk a tudomány egy-egy területén nyomatékosabban, ismét más területén kisebb súllyal – nem egyszer alig, vagy csak közvetetten kimutathatólag – jelentkeznek. Előbbi esetben ott, ahol azt a tudományág tételeinek jobb és hathatósabb kifejtése szükségképpen megkívánja, utóbbi esetben ott, ahol erre – az adott viszonyok között – nincs, vagy csak minimális mértékben van szükség.”⁴⁵

Ami a saját álláspontomat illeti, úgy vélem, az alapelvek érdemi szerepe és hangsúlya kapcsán a Névai László, és a későbbiekben a Németh János által képviselt irányzat az, amely a legjobban megragadja és megfogalmazza ezen elvek lényegét, különös figyelmet fordítva azok normatív jellegére. Hiszen fontos, hogy az alapelvek ne csupán a jogértelmezésre korlátozódjanak, hanem a jelen és a jövő jogalkotásában is aktív szerepet töltsenek be. Magyarország Alaptörvényének 28. cikke rögzíti, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak – mindez pedig feltételezi az alapelvek jogalkotásban történő megjelenését és kiteljesedését is. Összességében, ami az alapelvek szerepének lényegi

⁴³ GÁSPÁRDY László: Alapvető elvek. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog I-IV. – régi Pp. – Kommentár a gyakorlat számára.* HVG-ORAC, Budapest, 2011. (Jogkódex formátumú kiadás) – az Első Részhez fűzött magyarázat

⁴⁴ KENGYEL Miklós: A rendelkezési és a tárgyalási elv a polgári perrendtartás 1995. évi módosítása után. *Magyar Jog*, 1996/5. szám, 278. o.

⁴⁵ NOVÁK István: Polgári eljárásjogunk alapelveinek jövője. *Magyar Jog*, 1994/9. szám, 551-553. o.

jellemvonásait illeti, saját meglátásomhoz a Vitvindics Mária és Wopera Zsuzsa által megadott leírás áll a legközelebb, mely szerint: az alapelvek egyrészt meghatározzák az eljárás érvényesülő rendjét, az egyes eljárási szabályok mikénti kialakítását és alakulását, a szabályozás irányait – teszik ezt méghozzá oly módon, hogy tükröződnek a hatályos rendelkezésekben és irányt mutatnak a jövőbeli szabályozások során.⁴⁶ Másrészt az alapelvek a jogalkalmazók számára jogértelmezést elősegítő, egységesítő funkcióval, továbbá szabályozási hiányok esetén hézagpótló funkcióval is bírnak, és zsinórmértékül szolgálnak.⁴⁷

Fontos kiemelni, hogy a végrehajtási jog kapcsán mérvadó alapelveket hatókörük és funkciójuk alapján három nagy csoportra lehet osztani. Elsődlegesen, meg kell említeni az igazságszolgáltatási alapelveket, melyek egy jóval tágabb kört jelenítenek meg, hiszen az igazságszolgáltatási tevékenység valamennyi ágában érvényesülnek, továbbá az igazságszolgáltatás szervezetéhez vagy annak működéséhez kapcsolódnak. Ezen elveknek a bírósági végrehajtási eljárások lefolytatása során is nagy hangsúlyt kell kapniuk, mivel feltétlenül fontos és szükséges annak garantálása, hogy az adós alapvető jogai a végrehajtási eljárás során (mikor vagyoni viszonyai és jogai állami kényszer alkalmazásával korlátozás alá kerülnek) a lehető legkisebb csorbát szenvedjék. Bírósági végrehajtás során az igazságszolgáltatás egészére irányadó alapelvek kiegészülnek az adott rendszerre jellemző speciális elvekkel is, így a második csoportot a Vht. által meghatározott sajátos, specifikus alapelvek alkotják. Mindemellett hangsúlyozandó, hogy arra való tekintettel, hogy a Pp. a Vht. háttérjogszabályaként funkcionál, bizonyos, a polgári eljárás során követendő alapelvek a végrehajtásban is szintén megjelennek és az eljárás egészére alkalmazandóak.

1.3.1. Az igazságszolgáltatás és a polgári perjog alapelvei

Az igazságszolgáltatást, valamint a magyar polgári perjogot átható alapelvek végrehajtásban való érvényesülését tekintve Gáspárdy László úgy vélte, hogy míg bizonyos elvek teljes mértékben áthatják a végrehajtási eljárás egészét, addig számos alapelv egyáltalán nem, vagy pedig csak korlátozottan gyakorol ráhatást a bírósági végrehajtásra.⁴⁸ Ami álláspontomat illeti,

⁴⁶ NÉMETH János: Alapelvek. In: NÉMETH János – KISS Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet*. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 75. o., 77-80. o.

⁴⁷ VITVINDICS Mária – WOPERA Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás koncepciójának sarokkövei. *Fontes Iuris*, 2015/1. szám, 48. o.

⁴⁸ CSERBA Lajos – GÁSPÁRDY László – KORMOS Erzsébet: *A bírósági végrehajtás*. Egyetemi jegyzet, Novotni Alapítvány a magánjog fejlesztéséért, Miskolc, 1995. 15. o.

Gáspárdy László három oldalú megkülönböztetése kiemelkedően fontos és célszerű, így az elhatárolásaimat e felosztásokra figyelemmel kívánom megtenni.

Az igazságszolgáltatás és a magyar polgári eljárásjog körében megjelenő alapelvek közül úgy vélem, hogy a bírósági végrehajtásra nézve *nem érvényesül* a bírói függetlenség elve, a társasbíráskodás elve, a nyilvánosság elve, a perkoncentráció elve,⁴⁹ valamint a bíróság közrehatási tevékenysége. A magyarázat nemes egyszerűséggel abban rejlik, hogy a végrehajtási eljárás polgári nemperes eljárásnak minősül, így nem beszélhetünk olyan jogvitáról, melynek eldöntését a felek a bíróságra, tehát peres útra bízzák. Bírósági tárgyalás híján a nyilvánosság elvének érvényesülése egyenesen kizárt, továbbá nincs jelentősége annak sem, hogy a felek közötti jogvita mibenléte minél korábban tisztázódjon, vagy hogy ahhoz a bíróság az anyagi pervezetés keretei között hozzájáruljon. Kiemelendő, hogy ugyanakkor a végrehajtást elrendelő, illetve foganatosító bíróság a végrehajtás aktív résztvevője, így tipikusan a bírói függetlenség elve ezen esetekben újból terítékre kerül és irányadó lesz.

Korlátozottan érvényesül a végrehajtási eljárásban a rendelkezési elv és a kérelemhez kötöttség elve, melyek a végrehajtási eljárásban szintén kéz a kézben járnak. A rendelkezési elv a polgári per legfontosabb rendező elve: a magánautonómiából következő önrendelkezési jognak messzemenően érvényesülnie kell a magánjogi jogviták bíróság elé vitele, és bíróság előtti érvényesítése során, ami a rendelkezési elvben fejeződik ki.⁵⁰ Az alapelv a végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő rendelkezési jogában jelenik meg, amely a végrehajtás elrendelésekor éppúgy megnyilvánul, mint a végrehajtás foganatosítása során. Mivel a végrehajtást kérő az ügy ura, ráhatással bír a végrehajtási eljárásra: rendelkezési jogába tartozik annak eldöntése, hogy megindítja-e a végrehajtási eljárást, kezdeményezi-e biztosítási intézkedés elrendelését vagy sem, az adóssal szemben fennálló teljes követelésre, vagy csak annak egy részére kéri az eljárás megindítását, illetve az adós milyen vagyonából kéri követelésének kielégítését. Fontos, hogy a végrehajtást kérő rendelkezési jogát a Vht. által megszabott törvényi keretek között gyakorolhatja, azonban végrehajtás foganatosítása során

⁴⁹ A perkoncentráció elvének polgári eljárásjogban való kiteljesedéséről lásd bővebben: SZABÓ Imre: A törvény hatálya és az alapelvek. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 25-28. o., VARGA István: Alapvetések. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, I. kötet*. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 25-28. o., MÉSZÁROS Pál Emil: A perkoncentráció, mint alapelv, vagy mint elvárás megjelenése a polgári perben. *JURA*, 2020/4. szám, 29-42. o., MOLNÁR Tamás: Az új polgári perrendtartás alapelveinek értékelése, a perjogi kodifikáció hatása a polgári eljárás sajátos alapelveire. *Közjegyzők Közlönye*, 2017/6. szám, 13-24. o.

⁵⁰ NAGY Adrienn: A törvény hatálya és az alapelvek. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 24. o.

már ez háttérbe szorul a végrehajtó által gyakorolt kényszer mögött.⁵¹ Így például e jogosítványa már nem terjed ki arra, hogy ingófogalás esetében sorrendet állítson fel – hisz ez a jog a végrehajtót fogja megilletni.⁵² A rendelkezési elv második fordulata, a kérelemhez kötöttség elve szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ehhez szorosan kapcsolódik a Pp. 110. § (3) bekezdésében rögzített szabály, miszerint a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. Ezen előírásoknak is maradéktalanul érvényesülniük kell a végrehajtási eljárás során a bírósághoz intézett kérelmek elbírálásakor.⁵³

Végezetül *teljes mértékben ráhatással van* a végrehajtási eljárásra az igazságszolgáltatás egységének elve, az anyanyelv használatának elve, a jogorvoslati jogosultság elve, a tisztességes eljárás elve, a képviseleti jog, a rendeltetésszerű joggyakorlás és a jóhiszemű eljárás elve, valamint a törvény előtti egyenlőség tétele, mivel e jogelvek érvényességi tartománya messzemenően túlterjed a polgári eljárásjogon.⁵⁴ A *jóhiszeműség elve* mind személyi, mind tárgyi hatályát tekintve tágabb kategória az igazmondási kötelezettségnél. Ezen objektív körülmény az eljárás teljes tartama alatt irányadó a felek és az eljárás egyéb résztvevőinek magatartásaira, az eljárási jogok gyakorlására, illetve az eljárási kötelezettségek teljesítésére is kiterjedően.⁵⁵ Kormos Erzsébet rámutat arra, hogy a jóhiszemű eljárás követelményét az adós sértheti meg a legváltozatosabb módon, és ebből kifolyólag a szankció-rendszer is itt a legváltozatosabb: a Vht. ismeri a rosszhiszemű adóssal szembeni pénzbírság,⁵⁶ rendbírság intézményét,⁵⁷ valamint bizonyos kedvezmények elvesztését, mint szankciót. Rá kell azonban mutatni, hogy önmagában az a tény, hogy az adós ellen végrehajtási eljárás indult, nem teszi őt rosszhiszeművé. Hiszen sem önmagában az adósi pozícióba kerülés, fizetési készség- vagy pedig képtelenség, sem a végrehajtási eljárásnak a vagyon önkéntes értékesítésével való elkerülésének negálása nem jelent rosszhiszeműséget – ezt tükrözik a rendbírság szabályai is.

⁵¹ PLAUSIN Éva: *A végrehajtás arányossága és fokozatossága*. In: Jogi Fórum https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/plausin_eva_a_vegrehajtas_aranyossaga_es_fokozatossaga%5Bjogi_forum%5D.pdf (2026. február 21.)

⁵² Lásd: Vht. 87. § (1) bek.

⁵³ DÁNIELNÉ KISS Ildikó: A polgári perrendtartás szabályainak alkalmazása a bírósági végrehajtás során. *JURA*, 2021/1. szám, 88. o.

⁵⁴ CSERBA Lajos – GÁSPÁRDY László – KORMOS Erzsébet: i.m. 15. o.

⁵⁵ MÉSZÁROS Pál Emil: *A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása, illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban*. PhD értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2021. 15. o.

⁵⁶ A bíróság 500.000 forintig terjedő pénzbírságot szabhat ki a meghatározott cselekmény kötelezettjével szemben, amely a törvényi feltételek fennállása esetén ismételtelen is kiszabható.

⁵⁷ Lásd: Vht. 45/A. §

Tehát az adós magatartásában szükséges valamifajta felróható többletcselkmény, ami magatartását rosszhiszeművé teszi.⁵⁸

Fontosnak tartom, hogy kitérjek még a Vht. 9. §-ára is, amely kiegészítő jelleggel előírja a Pp., valamint a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló *2017. évi CXVIII. törvény* (a továbbiakban: Bpnp.) szabályainak alkalmazhatóságát és alkalmazását. A vonatkozó jogszabályhely úgy rendelkezik, miszerint azon eljárási kérdésekre, melyeket a végrehajtási jogi törvény nem szabályoz eltérően – a nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekre figyelemmel –, a Pp., valamint a Bpnp. rendelkezéseit kell alkalmazni. Lényegében ez a szabály az, amely megteremti a végrehajtási eljárás és a polgári perrendtartás szabályai közötti hidat, vagyis utóbbiak alkalmazásának a lehetőségét a végrehajtási eljárásban. Ezen rendelkezés véleményem szerint nem meglepő, tekintettel arra, hogy a magyar polgári eljárásjog fejlődéstörténetében volt olyan időszak, amikor a végrehajtási eljárás szabályai a polgári perjogi kódexben nyertek elhelyezést, így e két eljárás szorosan kapcsolódik egymáshoz és szabályaik több esetben is összefonódnak. Azonban figyelemmel arra, hogy a Pp. a polgári peres eljárást szabályozza, a Vht. pedig egy speciális nemperes eljárást, a kettő közötti rendszerszintű különbségek helyenként nehezzé teszik⁵⁹ az egyik eljárásra vonatkozó előírás adaptálását a másik eljárásra. Egyértelműen megállapítható azonban a Pp. szubszidiárius volta az alkalmazására rendelt két korlátból, hiszen csak a Vht. szabályozásának a hiányában alkalmazható, és akkor is csak az adott nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel.⁶⁰

1.3.2. A végrehajtási jog alapelvei

Bár a Vht. – akár a Pp.-vel szemben – nem bír külön „Alapelvek” fejezettel, a bírósági végrehajtási eljárás mégis rendelkezik saját, sui generis jellegű alapelvekkel, melyek kizárólagosan csak a végrehajtási jogra érvényesek. Ezen elvek közül néhány tartalmilag már rögtön, a jogszabály első részében lefektetésre kerül, míg túlnyomó részük a Vht. komplex

⁵⁸ KORMOS Erzsébet: *Alapelvek a bírósági végrehajtási eljárásban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2002. 27. o.

⁵⁹ A polgári perrendtartás mögöttes szabályként való alkalmazásának problémáiról lásd bővebben: KORMOS Erzsébet: i.m. 31-32. o., HEGYI Áron: *A polgári perrendtartás alkalmazása a bírósági végrehajtás során*. In: Jogi Fórum.

[https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hegyi_aron_a_pp_alkalmazasa_birosagi_vegrehajtas_soran\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/hegyi_aron_a_pp_alkalmazasa_birosagi_vegrehajtas_soran[jogi_forum].pdf) (Utolsó lekérdezés: 2026. február 21.)

⁶⁰ UJLAKI Tamás: Alapvető rendelkezések. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 9. §-hoz fűzött magyarázat

szabályozásából fakadóan tudományos alapokon vezethető le. A bírósági végrehajtás összesen nyolc önálló alapelvvel rendelkezik, melyek a következők: a bírósági végrehajtás egységességének elve, a végrehajtási kényszer elve, a végrehajtás arányosságának és fokozatosságának elve, a hitelezői érdek elsőbbségének elve, a korlátozott adósvédelem elve, a teljes vagyoni helytállás elve, a hitelezők esélyegyenlőségének elve, valamint a végrehajtás eredményességének elve.

1.3.2.1. A bírósági végrehajtás egységessége

A bírósági végrehajtás egységességének elvét a Vht. 1-4. §-ai szabályozzák, melyek egyúttal a jogszabály alkalmazási körét – tárgyi hatályát – is megadják és kijelölik. A Vht. 1. §-ában rögzítettek szerint bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket. A törvény a „határozatok, okiratokon alapuló követelések” tekintetében gyűjtőfogalommal él, hiszen csupán a későbbi jogszabályi rendelkezések konkretizálják és bontják ki, hogy mely határozatok és milyen okiratok tartoznak a bírósági végrehajtás útjára, és kell a vonatkozásukban a Vht.-t alkalmazni – ergo mely okiratok minősülnek végrehajtható okiratnak, amelyek végrehajtási eljárás alapjául szolgálhatnak. A végrehajtható okiratok körét a Vht. 15-31/C. §-ai nevesítik, melynek alapján végrehajtható okiratnak minősül a végrehajtási lap, a végrehajtási záradék, a közvetlen bírósági letiltás, valamint a közvetlen bírósági felhívás is. A jogszabályhely nyelvtani értelmezése egyértelművé teszi, hogy a területi hatályt érintve kizárólagos hatályról van szó, ami azt jelenti, hogy a Vht. 15–31/C. §-aiban megjelölt határozatokon és okiratokon alapuló követelések esetében a végrehajtás kizárólag a Vht. szabályai szerint történhet. Ebből negatív oldalról az is következik, hogy nincs lehetőség más jogszabály alapján végrehajtást kérni azokra a határozatokra és okiratokra nézve, amelyekre a Vht. a saját alkalmazhatóságát megállapította.⁶¹ Fontos azonban kiemelni, hogy a Vht. tárgyi hatálya nem csupán a polgári bíróságok kötelezést tartalmazó határozataira terjed ki, hanem számos, az igazságszolgáltatáson kívül működő szerv és szervezet határozatának, vagy az előttük kötött egyezségnek a végrehajtására is.⁶²

A Vht. soron következő paragrafusai deklarálják a bírósági végrehajtás elsődlegességét, primátusát. Hiszen a jogszabály értelmében, ha közvetlen vagy közigazgatási végrehajtás útján munkabérre és egyéb járandóságra, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett

⁶¹ UJLAKI Tamás: i.m. 1. §-hoz fűzött magyarázat

⁶² Lásd: Vht. 23/A. §

végrehajtás, továbbá közigazgatási végrehajtás során ingó-vagy ingatlan-végrehajtás foganatosítására kerül sor, a Vht. szabályai alkalmazandóak. Kiemelendő, hogy ezen esetkörökben a végrehajtást folytató szervek továbbra is saját kereteik között közvetlen, avagy közigazgatási végrehajtási eljárást foganatosítanak, nem bírósági végrehajtást – mindösszesen a Vht. rendelkezéseinek figyelembevételével és alkalmazásával teszik mindezt, melyet az ítélkezési gyakorlat is több esetben kiemelt. A Legfelsőbb Bíróság által megállapításra került, hogy a bíróság nem jogosult közigazgatási végrehajtás elrendelésére és foganatosítására, továbbá közigazgatási végrehajtás során végrehajtás megszüntetésére, korlátozására sem rendelkezik hatáskörrel, a bíróság előtt nem is indíthatóak ilyen jellegű eljárások. Ha az adózó sérelmezi az ellene foganatosított adóvégrehajtást, jogvédelmet is kizárólagosan az illetékes adóhatóságtól kérhet.⁶³

A bírósági végrehajtási eljárás, valamint a közigazgatási végrehajtás egyik speciális formája, az adóhatósági végrehajtás között keskeny mezsgye húzódik: mint ahogyan arra a lefektetett törvényszöveg is utal, számos esetben előfordul a bírósági végrehajtási, valamint az adójogi szabályrendszerek⁶⁴ „összeolvadása”, a két végrehajtási eljárás egymással való találkozása. Mivel a bírósági végrehajtás az egyedi végrehajtás fő útja, a jogszabály bizonyos esetekben a közigazgatási végrehajtást kvázi „áttereli” a bírósági végrehajtás útjára, elkerülve ezáltal, hogy az adóssal szemben párhuzamosan kerüljön lefolytatásra mind a közigazgatási, mind a bírósági végrehajtás. Ezen esetkörök feloldására és rendezésére vezette be a jogalkotó a hatásköri összeütközésre irányadó rendelkezéseket. A Vht. 4. §-ának értelmében, ha ingóságot (beleértve a követelést és a jogot is) vagy ingatlant bírósági és közigazgatási végrehajtásban egyaránt lefoglaltak, az eljárást a Vht. szabályai szerint, bírósági végrehajtás keretei között kell tovább folytatni. Ekkor az adóvégrehajtó a lefoglalt vagyontárgy értékesítése iránt nem intézkedhet, valamint az adós további vagyontárgyait sem vonhatja végrehajtás alá, mivel valamennyi végrehajtási cselekmény tekintetében az önálló bírósági végrehajtó⁶⁵ rendelkezik eljárási jogosultsággal. Maga a hatáskör változás nem az ügy tényleges átadásának időpontjától függ: az összeütközés ingó esetében a közös foglалás tényével, míg ingatlan esetében az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéssel beáll. Átmeneti kivételt vázol fel a főszabály alól a Vht., amikor úgy rendelkezik, hogy amennyiben ugyanazt az ingóságot az önálló bírósági

⁶³ BH1996. 461., BH2003. 461., KGD2004. 98., BH2002. 402.

⁶⁴ Az adóhatósági végrehajtásra irányadó rendelkezések egy háromszintű szabályozási struktúrában nyertek elhelyezést: az adózás rendjéről szóló *2017. évi CL. törvényben* (a továbbiakban: Art.), az adóigazgatási rendtartásról szóló *2017. évi CLII. törvényben* (a továbbiakban: Air.), valamint az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló *2017. évi CLIII. törvényben* (a továbbiakban: Avt.).

⁶⁵ Az önálló bírósági végrehajtó eljárásával kapcsolatban lásd bővebben: GYOVAI Márk: Az önálló bírósági végrehajtó szerepe az adóvégrehajtásban. *Magyar Jog*, 2015/10. szám, 575-584. o.

végrehajtó, valamint az adóvégrehajtó is lefoglalja, és az adóvégrehajtó csupán az ingóság árverési hirdetményének közzétételét követően értesíti a bírósági végrehajtót a közös foglalásról, az értékesítést az adóvégrehajtó folytatja le. Azonban az értékesítésből befolyt vételár közigazgatási végrehajtásban történő felosztását követően a fennmaradó összegre nézve az eljárást bírósági végrehajtás útján kell folytatni.

E rendelkezéssel kapcsolatban elsőként az a kérdés merül fel, hogy vajon alkalmazni kell-e ezt a szabályt a jog és követelés párhuzamos lefoglalása esetén is. A szöveg nyelvtani értelmezését alapul véve ez nem nyilvánvaló, de a Vht. 4. § (1) bekezdésének első mondata, és még inkább az a tény, hogy a Vht. ingóvégrehajtásra vonatkozó VI. Fejezete rendelkezik a jog és követelés végrehajtás alá vonásáról, azt az értelmezést támasztja alá, hogy e rendelkezést alkalmazni kell a követelés vagy jog végrehajtása esetén is. A második kérdés, amely elvben felmerülhet, az, hogy mi a helyzet akkor, ha – a másik eljárásban történt foglalásról nem tudva – mind bírósági, mind közigazgatási végrehajtás során közzéteszik az árverésről szóló hirdetményt. A Vht. 4. § (1) bekezdése első mondatának szövegéből – nyelvtani értelmezéssel – nem juthatunk egyértelmű eredményre, de a szöveg rendszertani és logikai értelmezésével arra a következtethetünk, hogy az ingóság bírósági végrehajtásban való lefoglalását követően a végrehajtást a bírósági végrehajtás keretében kell lefolytatni, így a második mondatban foglalt szabály csak akkor alkalmazható, ha a közigazgatási eljárásban az árverési hirdetményt már az ingóság bírósági végrehajtásban történő lefoglalása előtt közzétették.⁶⁶

A hatásköri összeütközés főszabálya alól további két speciális kivételről kell említést tenni. Az első esetkör, amikor az önálló bírósági végrehajtó a közigazgatási végrehajtásban dologi adósi pozícióban⁶⁷ lévő személlyel szemben folytat bírósági végrehajtást – ekkor az eljárás bírósági végrehajtás keretei között pusztán a dologi adós tulajdonába került ingatlanra nézve folyik tovább. Hasonló a helyzet abban az esetben is, amikor házastársi közös vagyonba tartozó vagyontárgyat az adóvégrehajtó az egyik, a bírósági végrehajtó pedig a másik házastárstól foglal le – jelen esetben a bírósági végrehajtási eljárás a közös foglalással érintett vagyontárgyra nézve folytatódik tovább.

A Polgári Törvénykönyvről szóló *2013. évi V. törvény* (a továbbiakban: Ptk.) 5:126. § (3) bekezdése alapján a zálogjogosult kielégítési jogát – belátása szerint – bírósági végrehajtásban, vagy azon kívül gyakorolja. A Vht. 4/A. §-ban nevesített esetkör során ez utóbbi jogosultságnak

⁶⁶ POMEISL András: Alapvető rendelkezések. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor: *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 4. §-hoz fűzött magyarázat

⁶⁷ Példának okán dologi adósi pozícióba kerül az az ingatlantulajdonos, akinek adásvétel vagy ajándékozás jogcímén jelzálogjoggal terhelt ingatlan kerül a tulajdonába.

végrehajtási korlátja áll fenn, hiszen, ha a zálogkötelezettel szemben a zálogtárgyra is kiterjedő bírósági végrehajtás folyik, a zálogjogosult (illetve a Vht. 2023-as módosításai nyomán az alzálogjog esetén az alzálogjogosult) a lefoglalástól kezdődően kielégítést kizárólag bírósági végrehajtás útján kereshet.⁶⁸

1.3.2.2. A végrehajtási kényszer

A végrehajtási eljárás egyik legfontosabb lényegi elemét az állami kényszer adja: amennyiben az önkéntes teljesítés elmarad, és a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett személy nem teljesíti kötelezettségét, kényszerítő erő igénybevétele válik szükségessé. A Vht. célja egyértelmű: intézményei és jogi normái révén el kell érni, hogy a hatálya alá sorolt határozatok állami kényszer igénybevételével megvalósuljanak, a törvény által a jogosult számára biztosított állami eszközök igénybevételével kifejtsék jogi hatásukat.⁶⁹ A kényszer alapja a végrehajtás szükségszerűsége felfedezése alapjául szolgáló társadalmi igény, a saját tulajdont képező vagyoni viszonyok kialakulása. Figyelemmel arra, hogy a kényszer szükségképpen érinti az adós Alaptörvényben (illetve korábban Alkotmányban) biztosított jogait, ezt a kollíziót az Alkotmánybíróságnak fel kellett oldania. Ez a feloldás a 46/1991. (IX. 10.) AB határozatban történt meg, melyben az Alkotmánybíróság deklarálta, hogy a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. Az ilyen veszély leküzdése nyilvánvalóan mind állampolgári, társadalmi, mind pedig állami szempontból alkotmányos érdek. Az alkotmányos rend védelme a végrehajtási eljárás e fázisában éppen a jogszerű kényszerintézkedések hatékony alkalmazásával érvényesül. Az Alkotmánybíróság határozata egy további fontos, elméleti és gyakorlati szinten a kényszert legalizáló megállapítást is tesz: a végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni.⁷⁰ Maga az állami kényszer főszabály szerint

⁶⁸ A zálogjoggal és az alzálogjoggal kapcsolatosan lásd bővebben: KOVÁCS-HEGEDŰS Vera: A zálogjogosult bekapcsolódása a végrehajtási eljárásba. *Pro Futuro*, 2015/2. szám, 139-158. o., BODZÁSI Balázs: Az alzálogjogról. *Iustum Aequum Salutare*, 2021/1. szám, 9-26. o.

⁶⁹ POMEISL András: i.m. 5. §-hoz fűzött magyarázat

⁷⁰ UJLAKI Tamás: i.m. 5. §-hoz fűzött magyarázat

irányulhat az adós vagyona vagy személye ellen – a Vht. 5. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a kényszerítő eszközök elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatják (ezt nevezzük vagyoni kényszernek, melynek során az adós elveszti vagyona feletti rendelkezési jogát), személyiségi jogait csak kivételesen érintheti. Amennyiben mégis az adós személye elleni kényszercselekmény foganatosítása válik szükségessé, azt nem az önálló bírósági végrehajtó, hanem a rendőrség végzi el: a rendőrség pedig jogosult és köteles mindazokat a kényszerítő intézkedéseket megtenni és kényszerítő eszközöket alkalmazni, amelyek alkalmazhatók, és az adott esetben a végrehajtás eredményes befejezéséhez szükségesek.⁷¹

1.3.2.3. Arányosság és a fokozatosság

Az arányosság és fokozatosság elvének jelentése, hogy csak a követelés mértékéhez képest szükséges és indokolt vagyoni kényszert lehet alkalmazni az adóssal szemben: ergo a követelés mértékét és az adós jövedelmi, vagyoni viszonyait összemérve kell megállapítani a végrehajtás elrendelésének módját, illetőleg a végrehajtás foganatosításának mértékét. A Vht. a kielégítési – és a biztosítási – végrehajtási eljárásban végrehajtás alá vonható vagyontárgyak tekintetében – a végrehajtási kényszer fokozatos alkalmazása érdekében – felállít egy bizonyos sorrendiséget. Amennyiben az eljárás pénzkövetelés végrehajtására irányul, azt elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből,⁷² az adós munkabéréből⁷³ szükséges behajtani.⁷⁴ E rendelkezés kettős céllal bír: egyrészt, védi az adós tulajdonhoz fűződő jogát azáltal, hogy a végrehajtást elsősorban a jövedelem csökkentése, és

⁷¹ Vht. 5. § (3) bek.

⁷² A Vht. 7. § (3) bekezdése alapján pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeg a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti fizetési számla szerződés alapján nyitott fizetési számlán szereplő összeg, valamint a betétszerződés és a takarékbetét-szerződés alapján, vagy egyéb szerződés alapján a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg, ha azt a hitelintézet a bankszámla szerződés szabályainak megfelelően kezeli, továbbá a betétszerződés és takarékbetét-szerződés alapján takarékbetétkönyv, egyéb betéti okirat ellenében a hitelintézetnél elhelyezett, az adós rendelkezése alatt álló összeg; továbbá egyéb szerződés alapján az adós részére a hitelintézet által visszafizetendő, az adós rendelkezése alatt álló pénzösszeg. Fontos, hogy a tőkepiacról szóló törvény szerinti ügyfélszámlán nyilvántartott, az adós rendelkezése alatt álló összegre is a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre irányadó szabályokat kell alkalmazni. A pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett összegre vezetett végrehajtás szabályairól lásd bővebben: Vht. 79/A.-83. §

⁷³ Az adós munkabérének fogalmát a Vht. maga is megadja: ennek megfelelően munkabér az adós a munkaviszonyon, közfoglalkoztatási jogviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati, kormányzati szolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, egészségügyi szolgálati jogviszonyon, adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyon, szolgálati viszonyon, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyon, honvédelmi alkalmazotti jogviszonyon, nemzetbiztonsági szolgálati jogviszonyon, nemzetbiztonsági alkalmazotti jogviszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből eredő juttatása. A munkabérre és egyéb járandóságra vezetett végrehajtás részletes szabályai a Vht. 58-79. §-aiban nyertek elhelyezést.

⁷⁴ Vht. 7. § (1) bek.

nem a már meglévő vagyontárgyak elvonása révén biztosítja – ez az elv azonban némiképp törést szenved a másik cél elérése érdekében, amely a végrehajtás hatékony és gyors lefolytatásában áll. Mind a jövedelem, mind a számlán rendelkezésre álló pénzeszközök végrehajtás alá vonása azt jelenti, hogy az adóstól közvetlenül pénzt vonnak el a végrehajtást kérő javára. Ez azzal az előnnyel jár, hogy a végrehajtandó követelés kielégítéséhez nincs szüksége a végrehajtás alá vont vagyontárgy viszonylag hosszadalmas és többletköltségekkel járó értékesítésére, ami – tekintettel arra, hogy a pénzkövetelés kamatozik, és a költségeket végső soron az adós viseli – az adósnak is érdeke.⁷⁵

Amennyiben az adós nem rendelkezik munkabérrel, illetve pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összeggel, avagy előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A „viszonylag rövidebb idő” tekintetében a Vht. nem nyújt további magyarázatot, így figyelemmel kell lenni az eset összes körülményére, így különösen a követelés jellegére, a végrehajtást kérőnek és az adósnak okozott érdeksérelemre is. Példának okán, amennyiben a végrehajtás középpontjában egy kisebb összegű követelés áll, melyre az adós munkabére megfelelő fedezetet nyújt, nincs mód arra, hogy a végrehajtó ingó- vagy ingatlan-végrehajtást foganatosítson. Ha erre mégis sor kerül, a végrehajtó elsődlegesen az adós ingó vagyontárgyait foglalja le, ennek hiányában a foglalás az ingatlanvagyonára is kiterjedhet. Fontos, hogy a végrehajtás ezen szakaszában az ingó- és ingatlan vagyontárgyak kapcsán csupán foglalásról beszélhetünk: az ingatlan értékesítéséhez a jogalkotó további szigorító rendelkezéseket emelt törvényi szintre, melyek az ingatlan-végrehajtás ultima ratio jellegét hangsúlyozzák. A lefoglalt ingatlant ugyanis csak akkor lehet értékesíteni, ha a követelés az adós egyéb vagyontárgyaiból nincs teljesen fedezve, vagy csak aránytalanul hosszú idő múlva elégíthető ki. Továbbá, az adóssal szemben indított végrehajtás során behajtandó tőkekövetelés – vagy több követelés esetén az összes tőkekövetelés – összege nem haladja meg az ötszázezer forintot, vagy pedig nem haladja meg az egymillió forintot és egyéb követelés biztosítására zálogjog is be van jegyezve az adós lakóingatlanára, a szóban forgó ingatlanra – az egyéb feltételek fennállása esetén – árverés akkor tűzhető ki és becsértéke csak akkor állapítható meg, ha az adós a részletfizetést⁷⁶ elmulasztotta. A fokozatosság és arányosság elve jelenik meg a biztosítási intézkedés

⁷⁵ POMEISL András: i.m. 7. §-hoz fűzött magyarázat

⁷⁶ A részletfizetés jogintézményének átfogó szabályozásáról lásd bővebben: Vht. 52/A.-52/B. §, valamint: GYÜRE Péter: *A részletfizetés engedélyezésének esetei a bírósági végrehajtási eljárásban.* In: Jogi Fórum. [https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gyure_peter_reszletfizetes_birosagi_vegrehajtásban\[jogi_forum\].pdf](https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/gyure_peter_reszletfizetes_birosagi_vegrehajtásban[jogi_forum].pdf) (2026. február 20.)

foganatosításának körében is, amikor a törvény előírja, hogy a pénzforgalmi szolgáltató a felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belül tájékoztatja a végrehajtót arról, hogy az intézkedést milyen összegre tudta foganatosítani, ezt követően az adós vagyontárgyai csak a fennmaradó követelés erejéig foglalhatók le.⁷⁷

1.3.2.4. A hitelezői érdek elsődlegessége

A Vht. általános indokolása rögzíti, hogy a törvényben lefektetett szabályok az eddiginél következetesebben szolgálják az igazságszolgáltatás feladatainak megoldását, hatékonyabbá teszik a bírósági végrehajtást azáltal, hogy egyszerűsítik és gyorsítják az eljárást, megakadályozzák a követelések behajtásának kijátszását, megszüntetik az indokolatlan adósvédelmet, eredményesebbé teszik a végrehajtás alá vont vagyontárgyak lefoglalását és értékesítését, ugyanakkor a végrehajtás alóli mentesség új rendezésével méltányosabb eljárást tesznek lehetővé.⁷⁸ Mivel a bírósági végrehajtás célja az adós teljesítésének előmozdításában, a végrehajtást kérő követelésének kielégítésében ragadható meg, lényeges, hogy a szabályozás a jogosulti érdekek primátusát tükrözze. Ennek megfelelően a Vht.-ben számos olyan rendelkezés található, melyek előmozdítják a végrehajtási eljárás eredményességét, hatékonyságát, ugyanakkor ezáltal több esetben is a végrehajtást kérő érdekét helyezik a középpontba. Mindezek tipikus példáját a végrehajtást kérő rendkívül széles rendelkezési joga adja: hiszen a végrehajtást kérő döntheti el, az adós mely vagyontárgyait kívánja végrehajtás alá vonni, rendelkezhet a végrehajtási eljárás felfüggesztéséről, szüneteléséről, halasztásról, de az elektronikus árverésen a vagyontárgyak árverezési sorrendjét is jogosult meghatározni. Ugyanakkor azon főszabály, miszerint az ingatlant beköltözhető állapotban szükséges értékesíteni, vagy az eljárásjogi határidők törvénybe való beépítése mind hozzájárul a végrehajtási eljárás effektív lefolytatásához és előtérbe helyezi a jogosult legfőbb érdekét, hogy követeléséhez minél hamarabb hozzájuthasson.

1.3.2.5. A korlátozott adósvédelem

A végrehajtási jog alapvető feladata és célkitűzése a hitelezői követelések hatékony érvényesítése. Ugyanakkor az adós emberi méltóságának, létfenntartásának és jogbiztonságának védelme olyan alkotmányos szempont, amely korlátot szab a végrehajtás

⁷⁷ Vht. 191. § (3) bek.

⁷⁸ Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez – Általános indokolás

intenzitásának.⁷⁹ A hitelezői érdekek elsődlegességének elve kéz a kézben jár a korlátozott adósvédelem elvével, hiszen a szabályozásban sem hitelezői, sem az adósi érdekek nem kerülhetnek túlsúlyba, nem lehetnek kizárólagosak. Ezen alapelv elsődlegesen azt szolgálja, hogy megakadályozza az adós teljes személyi és vagyoni ellehetetlenülését, megtartsa és megőrizze az adós jövőbeli teljesítőképességét, valamint teljesítőképességét. A korlátozott adósvédelem elve az egész bírósági végrehajtásról szóló törvényben érvényre jut: legfontosabb megjelenési formái közé tartozik az ingóvégrehajtás során megjelenő, végrehajtás alól mentes ingóságok köre, így a teljesség igénye nélkül az olyan eszköz, amely nélkül az adós foglalkozásának (hivatásának) gyakorlása lehetetlenné válik (szerszám, műszer, technikai, katonai és egyéb felszerelési tárgy), a rendszeres tanulmányok folytatásához nélkülözhetetlen eszköz (tankönyv, tanszer, hangszer), ruházati cikkek közül felsőruházatból három felsőruha, egy télikabát, egy felöltő, három pár lábbeli, az adós háztartásához tartozók számának megfelelően szükséges bútor, konyhai és háztartási felszerelés, fűtő- és világító eszköz, gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, gyermekek által használt tárgyak.⁸⁰ Az adós védelmét célozza a végrehajtói letiltás és a hatósági átutalási megbízás alól mentes összegek, juttatások köre is: a Vht. úgy rendelkezik, miszerint a nettó munkabér 33%-át, kivételes esetekben az 50%-át lehet levonni. Mentés a végrehajtás alól a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely nem haladja meg a minimálbér nettó összegének 60%-át – a munkabér ezen összeg, illetve kétszázezer forint közé eső része korlátozottan, míg a kétszázezer forintot meghaladó része korlátlanul végrehajtás alá vonható. Továbbá az adósi érdekek érvényre jutását segítik a végrehajtási cselekményekkel szemben igénybevehető jogorvoslatok (mint például a végrehajtási kifogás, becsérték elleni kifogás, szakértő becsüs kirendelése), az adós személyiségi jogainak, adatainak védelme, a téli kilakoltatási moratórium, valamint az egyes kormányzati intézkedések (adósságrendezési eljárás, a külföldi devizában felvett hitelek forintosítása) köre is.

1.3.2.6. A teljes vagyoni helytállás

Főszabály szerint az adós a hitelezői követelések kielégítéséért a teljes vagyonával helytállni tartozik – tehát a végrehajtónak lehetősége nyílik arra, hogy a törvényben meghatározott

⁷⁹ NAGY Adrienn: A hitelezői érdek elsőbbségének elve és a korlátozott adósvédelem elve közötti egyensúly megteremtése. In: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025. 12. o.

⁸⁰ A végrehajtás alól mentes ingó vagyontárgyak teljes körét lásd: Vht. 90. §

szigorú feltételek mellett az adós önkéntes teljesítésének hiányában teljes vagyontömegét végrehajtás alá vonja.

Az alapelv megértéséhez és átfogó vizsgálatához azonban vissza kell kanyarodni a végrehajtási jog rendszerének taglalásához, a szakirodalom által tett kettős felosztáshoz, mely szerint beszélhetünk teljes vagy totális végrehajtásról, illetve egyedi vagyoni végrehajtásról. A teljes végrehajtás legfőként nem a bírósági végrehajtást, hanem a felszámolási eljárást hivatott megtestesíteni, így a teljes vagyoni helytállás elvét a Vht. több esetben is áttöri, hogy megakadályozza a mérlegnek a hitelezői érdekek felé történő túlzott elmozdulását, egyensúlyt teremtve a jogszabály által deklarált, korábban említett alapelvekkel, különös tekintettel a fokozatosság és arányosság elvére. A jogalkotó a mentes ingóságok, összegek, juttatások meghatározásával kivételt teremt a teljes vagyoni helytállás alól, továbbá a zálogkötelezett (dologi adós) felelőssége és az örökös cum viribus felelőssége is hozzájárul ahhoz, hogy a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása ne álljon egyenes arányosságban az adós teljes ellehetetlenülésével.

1.3.2.7. A hitelezők esélyegyenlősége

A hitelezők esélyegyenlőségének elve azt biztosítja, hogy az adós vagyontárgyainak értékesítéséből befolyt összeget a jogosultak a követeléseik arányában, rangsoruknak megfelelően kapják meg. Ezen rendelkezés lényege abban ragadható meg, hogy gátat szabjon annak, hogy bizonyos hitelezők privilegizált helyzetbe kerüljenek másokkal szemben és nagyobb mértékben részesüljenek az adósi vagyonból – hiszen ez a helyzet könnyedén ahhoz vezethet, hogy a végrehajtás során az adós rendelkezése alól kivont vagyonból nem mindegyik jogosult nyer kielégítést. Az 1949 és 1992 közötti magyar végrehajtási jogi szabályozás – a szocialista tervgazdálkodás sajátosságainak megfelelően – kiemelten kedvező hitelezői pozíciót biztosított bizonyos állami szervezeteknek, így azok gyakran élveztek előnyt a magánjogi partnerekkel szemben. A Vht. akkori 18. §-a alapján a közjegyző harmincöt kedvezményezett intézménytípus (pénzintézet, biztosító intézet, közkönyvtár, közüzem, kölcsönszerződéssel foglalkozó állami vállalat, lakásszövetkezet) okiratait láthatta el végrehajtási záradékkal, azonban a magánvállalkozások és nem állami szervek okiratairól nem rendelkezett. Az Alkotmánybíróság a 46/1991. (IX. 10.) számú határozatában megállapította ezen rendelkezés alkotmányellenességét és megsemmisítette azt. A jelenleg hatályos szabályozásban már a jogcím szerinti kielégítési elsőbbség áll fókuszban a foglalás sorrendiségével szemben. Ennek megfelelően, a Vht. alapján a követeléseket főszabályként a jogcímük szerint megállapított

sorrendben kell kielégíteni – e sorrend megállapítása pedig a végrehajtási eljárásban érvényesítendő követelések különböző fontosságát tükrözi. A jogcím szerinti kielégítés segíti pl. az anya és a gyermek védelmét, a tartásdíjaknak és a munkából eredő követeléseknek – mint a létfenntartáshoz szükséges juttatásoknak – a gyorsabb behajtását. Az ilyen szabályozási mód emellett a végrehajtási eljárás egésze szempontjából egyszerűsítéshez vezet, mert a végrehajtást kérők egy része számára feleslegessé teszi, hogy kielégítésük elsőbbsége érdekében biztosítási intézkedések végrehajtását kezdeményezzék.⁸¹

1.3.2.8. A végrehajtási eljárás eredményessége

A végrehajtási eljárásnak – az adós jogainak tiszteletben tartása mellett – a lehető leghatékonyabban és leggyorsabban kell biztosítani a jogosult követelésének teljesítését. Mindez azt szolgálja, hogy egyrészt a hitelező követelésének kielégítése során ne szenvedjen aránytalan késedelmet, másrészt pedig az is lényegi szempontnak minősül, hogy a jogszerűen és hatékonyan lefolytatott eljárás észszerű időn belül befejezésre kerüljön és ne járjon az adós jogainak a szükségesnél nagyobb mértékű (és tartamú) korlátozásával. A végrehajtás eredményességének érdekében a Vht.-ben szigorú garanciális szabályok (példának okán az utólagosan keletkezett jelzálogjog figyelmen kívül hagyása) és relatíve rövid határidők érvényesülnek. Az elektronikus eljárások (például az ügykiosztás, a VIEKR, valamint az Elektronikus Árverési Rendszer) szintén a végrehajtás határidőben történő befejezését segíti elő, mint ahogyan teszi azt az árverési rendszer szakaszolása is. Azonban a hatékonyságot korlátozza az adós érdekében felállított jogorvoslati rendszer és a bírósági szakasz viszonylag lassú volta is.

⁸¹ Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez – Részletes indoklás a Vht. 165-168. §-hoz

II. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

Interdiszciplináris szemléletben vizsgálva a biztosítási intézkedés, mint az általános rendelkezésektől jócskán eltérő, speciális végrehajtási eljárás nagy múltra visszatekintő jogintézmény, amely meglehetősen hosszú ideje van jelen hazánk végrehajtási eljárásjogában – bár magához a végrehajtási joghoz viszonyítva jóval újabb keletű, hiszen csupán a magyar jogtörténetet alapul véve végrehajtásról már egészen a honfoglalás óta beszélhetünk. Már I. Szent István dekrétumaiban is találunk olyan rendelkezéseket, amelyek a végrehajtáshoz kapcsolódnak, de az Aranybulla és a Tripartitum bizonyos szabályai is rendelkeztek e jogterületről.⁸² Azonban az életviszonyok mindenkori változása együtt járt a jog változásokhoz való alkalmazkodásának szükségességével. Idővel egyre inkább kibontakoztak a végrehajtást érintő és azt lefedő szabályok, valamint a biztosítási intézkedés jogintézményét is törvényi alapokra helyezték. Véleményem szerint a jogintézmény teljeskörű bemutatásához, elemzéséhez és megértéséhez kiváltképp lényeges és célravezető megvizsgálni a biztosítási intézkedés által megtett utat, tanulmányozni azt a 19. századig visszanyúló fejlődési ívet, amely hatást gyakorolt a napjainkban hatályos jogszabályi rendelkezések lefektetésére.

2.1. Biztosítási intézkedés a váltó-törvénykönyvben

A végrehajtási joggal párhuzamot vonva, amely jogterület már a római jogban is megtalálható volt,⁸³ a biztosítási intézkedés jogintézményének törvényi szinten való megjelenése egészen a XIX. századig váratott magára, ám első ízben történő deklarációja a napjaink szabályozási rendszeréhez képest meglehetősen szokatlan keretek között történt: a Wildner Ignác bécsi jogtanár irányítása alatt lévő bizottság által összeállított, osztrák mintára megalkotott⁸⁴ 1840. évi XV. törvénycikkben, amely kódex formájában foglalta össze a kiegyezés előtti váltójogra irányadó rendelkezéseket.

Az 1840. évi váltó-törvénykönyv mellett, hogy megteremtette az adott érában korszerű kereskedelmi váltóforgalom jogi kereteit, tartalmazta és szabályozta a végrehajtási eljárások rendjét is, méghozzá a törvénycikk II. Részének 11. Fejezetében, amely „*A határozatok*

⁸² PATAKI János István: Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. *Jogelméleti Szemle*, 2013/I. szám, 126-128. o.

⁸³ A végrehajtási eljárás római jogi gyökereiről lásd bővebben: MAGYAR Fanni: A bíróság művészete, avagy a végrehajtási eljárás felfüggesztésének esetei, különös tekintettel a méltányolható körülményekre. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/1. szám, 140-141. o.

⁸⁴ BABJÁK Ildikó: A váltó fajtái a 19. században. *Miskolci Jogi Szemle*, 2007/1. szám, 67. o.

végrehajtásáról” címet viselte. Tartalmilag már a végrehajtásra vonatkozó rendelkezések legelején, a 144. §-ban rögzítésre került a végrehajtási eljárás napjainkban is meghatározó és érvényes, kettős felosztása: miszerint a váltó-törvényszék előtti eljárások során kielégítési vagy biztosítási végrehajtásról beszélhetünk. A kódex értelmében akkor kerülhet sor biztosítási végrehajtásra, ha az adósnak a követelés biztosításának fedezetéül szolgáló ingó javai összeírásra kerülnek, majd ezen ingóságokat a bíró zár alá veszi. Ezzel szemben, ha a zár alá vett javakat árverés útján értékesítik, és a tartozás ebből az összegből kerül teljesítésre, már kielégítési végrehajtásnak minősül.

Biztosítási végrehajtásnak a véghatározat meghozatalát megelőzően, illetve azt követően is helye volt. A törvénycikk értelmében, véghatározat következtében egyedül biztosítási végrehajtásnak van helye, ha sommás eljárásban a végzés ellen kifogással éltek, ha a perben hozott ítélettel szemben valamely fél fellebbezést terjesztett elő, továbbá a váltó-törvényszék előtt megkötött egyezségeknél a teljesítést megelőzően is, feltéve, hogy a felek egyezségükben nem rendelkeztek ennek ellenkezőjéről. Kiemelendő, hogy határozathozatalt megelőzően biztosítási végrehajtás elrendelésére csupán a fél kérelmére kerülhetett sor. Ezen esetkörök közül is az első és a legfontosabb a követelés veszélyeztettségének fennállása, amelyet a magyar jog már 1840-ben ismert és törvényi szintre emelt: amennyiben a fél kellőképpen bizonyította, hogy követelésének kielégítése a véghatározat meghozataláig veszélyeztetve van, biztosítási végrehajtás elrendelését kérelmezhetette. Mindemellett biztosítás elrendelését tették indokolttá a felek egymás közötti „nézeteltérései” is: ha a panaszolt kötelezettségét elismeri ugyan, de felhozott kifogásait a panaszos tagadja, vagy ha a panaszolt aláírását nem ismeri el a sajátjaként, ám annak hamisságára – a panaszos ajánlása ellenére – nem kíván esküt tenni. Azon kereseteknél, melyek bizonyító könyvei vagy kivonatai alapján törvényszerűnek bizonyultak, ennek ellenére a kereset ellen mégis kifogást nyújtottak be, szintén biztosítási végrehajtásnak volt helye.⁸⁵

A „végrehajtást kívánó fél” biztosítási végrehajtás elrendelése végett az elsőfokú váltó-törvényszékhez fordulhatott. A kérelem törvényben meghatározott tartalommal bírt, így a jogosultnak meg kellett jelölnie benne azt a törvényes okot, melynél fogva biztosítási végrehajtás elrendelését kéri, és köteles volt megnevezni azt az általa megbízott személyt, akinek feladata a végrehajtás teljesítése érdekeinek felügyeletében állt. Három példányban⁸⁶

⁸⁵ 1840. évi XV. törvénycikk, 145-146. §

⁸⁶ A kérelem három példányából egy a jegyzőkönyv mellékleteként a törvényszéknél maradt, a második példányt a jogosult visszakapta, míg a harmadikat a törvényszék vagy a törvényszéki tagnak, vagy a megkeresett hatóságnak adta ki.

benyújtandó kérelméhez továbbá mellékelnie kellett azt a bírói határozatot vagy végzést, amely a biztosítás alapját képezte. Amennyiben a törvényszék a kérelemben foglaltaknak helyt adott, végzéssel elrendelte a biztosítási végrehajtást, mely végzésében megjelölte a jogosult megbízottját is. Ha végrehajtás alá vonható vagy a törvényszék helyén volt feltalálható, a végrehajtás teljesítését egy törvényszéki tagra bízta, azonban ha a lefoglalható vagyontömeg más területen helyezkedett el, úgynevezett átküldő-levél mellett haladéktalanul (24 óra alatt)⁸⁷ megkereste az illetékes hatóságot.⁸⁸

A törvényszéki tag által foganatosított, biztosításra intézett foglalás során a törvényszéki személy a végrehajtást elrendelő végzés egy példányát átadta az adósnak és nekilátott javainak bírói összeírásához (kvázi foglalási jegyzőkönyvbe vételéhez) – az összeírást pedig mindaddig folytatta, amíg maga a jogosult, vagy megbízottja⁸⁹ a már összeírt vagyont elegendőnek nem találta a követelés teljes biztosítására. Az ily módon összeírt javakat a törvényszéki tag zár alá vette, elhelyezésük módja azonban az adott vagyon fajtájához, minőségéhez igazodott: a lefoglalt vagyontömeg között talált készpénzt, aranyat, ezüstöt, vagy egyéb értékeket magához vette, az egyéb ingóságokat tárolásukra alkalmas helyen elzárta, az adott helyiséget pedig lepecsételte, a zár alá vétellel nem érintett egyéb vagyontárgyaikat pedig az adós őrizetében hagyta. Amennyiben a végrehajtást kérő bizalma nem volt teljes az adós felé, a javak a bíró által kijelölt gondnok (zárgondnok) felügyelete alá kerültek. Fontos, hogy az összeírás során a törvényszéki személy az adós ingatlanának szobáit, pincéit, egyéb helyiségeit is felnyithatta, szükség szerint akár fel is törethette azokat. A törvénycikk 159. §-a alapján a törvényszéki tag az adós ingatlanát is lefoglalhatta, azonban – hasonlóan a Vht.-ben lefektetett, hatályos szabályozásra – elárverezésére csak akkor kerülhetett sor, ha a követelés kielégítésére az adós egyéb ingó vagyonnal nem rendelkezett.

A váltó-törvénykönyv ismerte a bírói zár alá vétel alól történő felmentés jogintézményét, melynek alapján, bár kizárt volt a zár alá vétel olyan ingóságok tekintetében, amelyek nem az adós tulajdonát képezték⁹⁰ – ha a törvényszéki tag mégis lefoglalt harmadik személy tulajdonában álló vagyontárgyakat, azokat megfelelő bizonyítást követően törölte az összeírásból. Az adóssal egy háztartásban élő személyek szintén kérelmezhatték az ők használatában álló vagyontárgyak foglalás alól történő felmentését.

⁸⁷ 1840. évi XV. törvénycikk 166. §

⁸⁸ SZENICZEY Gusztáv: *A magyar váltó- és kereskedelmi törvény*. Heckenast Gusztáv, Pest, 1871. 82-83. o.

⁸⁹ Az 1840. évi XV. törvénycikk 151. §-a alapján a jogosult vagy megbízottja a foglalás során szakértő becsüsök alkalmazását is kérheti.

⁹⁰ 1840. évi XV. törvénycikk 156. §

A megkeresésre történő biztosítási végrehajtás esetében a városi tanács vagy az alispán rendelkezett az eljárás lefolytatásáról annak függvényében, hogy foglalás alá vonható vagyontárgy fekvése mezővárosokban vagy egyéb helyen volt. A városi tanács a megkeresés kézhezvételétől számított 24 órán belül kijelölt egy tanácsbeli tagot, akinek szintén 24 óra állt rendelkezésére arra, hogy a biztosítási végrehajtás foganatosítását megkezdje. A 24 órás időintervallum az alispán számára is irányadó volt, azzal az eltéréssel, hogy az alispánnak végrehajtást lefolytató szolgabíró kinevezéséről kellett döntenie. Abban az esetben, hogyha a megkeresett hatóság által lefoglalt egyes vagyontárgyakra nézve harmadik személy fennálló tulajdonjoggal bírt, a városi tanácshoz kellett fordulnia, míg ezzel szemben a szolgabíró ezen ügyekben maga döntött.⁹¹ A törvénycikk 173. §-a szabályozta a városi tanácsok és alispánok, valamint a tanácsbeli tagok és szolgabírók legfőbb kötelezettségét, a rövid eljárási határidők szigorú betartását, hiszen ellenkező esetben a mulasztásból eredő kárért helytállási kötelezettséggel tartoztak.

A törvénycikk taxatívén felsorolja azon vagyontárgyakat, amelyek esetében az összeírás és a zár alá vétel kizárt, ergo az adott korszak keretei között biztosítási végrehajtás alól mentesnek minősültek. Többek között ide tartoztak az ereklyék, a hivatal tárgyai (mint pecsét, iromány vagy jegyzőkönyv), a legszükségesebb öltözet, ágynemű, a nemes kardja, mesteremberek eszközei és szerszámai, nemzetiségi arcképek, valamint a gyermekek által használt tárgyak is.⁹²

Sándorfy Kamill a váltó-törvénykönyvről szóló jogszabályt „*magas színvonalú kodifikációs alkotásként*”⁹³ értékeli, amely megállapítás véleményem szerint helytálló. Hiszen számos rendelkezése már ebben a korban nagy mértékben hasonlóságot mutat a hatályos joganyaggal: mint példának okán a biztosítási és kielégítési végrehajtás elválasztása, a követelés veszélyeztetettségének fennállása, a biztosítási végrehajtás alól mentes ingóságok köre.

2.2. Az 1868. évi LIV. törvénycikk: végrehajtási jog a polgári peres kódexben

A bírósági végrehajtás váltó-törvénykönyvben szereplő rendelkezéseinek átfogó szabályozására a kiegyezést követően került sor. Ezt a „köztes” korszakot a végrehajtási jog és

⁹¹ SZENICZEY Gusztáv: i.m. 88-90. o.

⁹² 1840. évi XV. törvénycikk 154. §

⁹³ SÁNDORFY Kamill: *Törvényalkotásunk hőskora: az 1825-1848. évi reformkorszak törvényeinek története.* Szerzői kiadás, Budapest, 1936. 112. o.

a polgári eljárásjog párhuzamos irányba elindult fejlődése jellemezte, és mivel az 1840. évi XV. törvénycikk rendelkezéseit csupán kiegészítő jelleggel lehetett alkalmazni, a kor jogtudósai előtt két út kínálkozott: vagy egy átfogó törvénykezési rendtartást készíteni, vagy csupán javításokra szorítkozni.⁹⁴ Egy ideiglenes, rövid időre szóló jogszabályban gondolkodtak, végeredményként mégis egy 47 évig hatályban lévő⁹⁵ kódex született meg: a polgári törvénykezési rendtartásról szóló *1868. évi LIV. törvénycikk*. Mindez egyúttal azt is jelentette, hogy a végrehajtási jog kapcsán az önálló törvényi forma még váratott magára, hiszen a korai magyar polgári eljárásjog fontos alappilléreinek számító jogszabály egységesen, kódex jelleggel tartalmazta a polgári peres eljárásra vonatkozó szabályokat, illetve a végrehajtást érintő rendelkezéseket is.

A biztosítási intézkedés jogintézményének lényegi funkcióját és célját megadva Groisz Gusztáv jogtudós, jogakadémiai tanár úgy fogalmazott, miszerint „*minden per végczélja a megzavart jogállapot helyreállítása, a jogosnak ismert követelés kielégítése: és ezt a végrehajtás adja meg. De a törvénynek gondoskodnia kell, hogy a kielégítési alap a jogok veszélyeztetése nélkül fentartatván, a végrehajtás lehetővé tétessék: s ezt a biztosítási intézkedésektől lehet várni.*”⁹⁶ A törvénycikk nagy mértékben megreformálta a váltójogi kódex szabályozását, és biztosítási végrehajtáson már nem az összeírás által foganatosított zár alá vételt értette, hanem első ízben különböztette meg egymástól annak két fajtáját: a zárlatot és a biztosítást, melyek elrendelésére mind a perindítást megelőzőleg, mind a peres eljárás során lehetőség adódott.

A zárlat elrendeléséhez a törvény szigorú, konjunktív feltételeket szabott: így a biztosítási intézkedésnek akkor volt helye, ha vitássá vált valamely tulajdoni, használati vagy birtokjog, és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján alaposan feltehető, hogy a panaszolt fél birtoka jogalap nélküli, ám a kérelmezőnek ahhoz jogos igénye fűződik; valamint, ha bebizonyosodik, hogy a vagyontárgy értéke zárlat alkalmazása nélkül veszélyben forog, avagy a kérelmező jogai egészben vagy részben megghiúsulnának.⁹⁷ Kiemelendő, hogy a jogszabály az „alaposan feltehető” kifejezéssel élt, tehát nem kívánt teljes bizonyosságot, elegendő volt, hogyha a kérelmező fél bizonyítékai (melyek leginkább okirati formát ölthetnek) alátámasztották a jogalap nélküli birtoklás valószínűségét. A 325. § meghatározza a jogosulti kérelem benyújtásának helyét, így a perindítás előtt a vagyontárgy fekvési helye szerint illetékes

⁹⁴ FODOR Ármin – MÁRKUS Dezső: *A Polgári Törvénykezési Rendtartás kézikönyve, I. kötet*. Singer és Wolfner kiadása, Budapest, 1894. 5-9. o.

⁹⁵ Az 1868. évi LIV. törvénycikket a – gyakran megalkotója, Plósz Sándornak a nevével is fémjelzett – 1911. évi I. törvénycikk váltotta 1915-ben.

⁹⁶ GROISZ Gusztáv: *Magyar polgári törvénykezési rendtartás: 1868. évi LIV. törvénycikk*. Stein János erdélyi muzeum-egyleti könyvtár, Kolozsvár, 1870. 408. o.

⁹⁷ 1868. évi LIV. törvénycikk 324. §

bíróságnál, míg a per folyamán a perbírósághoz volt szükséges azt előterjeszteni. Rögzítendő, hogy amennyiben a zárlat elrendelésére irányuló kérelem benyújtására a peres eljárás előtt került sor, a bíróságnak a zárlatról szóló végzés kézbesítésétől számított 30 napon belül meg kellett indítania a pert, hiszen ellenkező esetben a biztosítási intézkedés a kötelezett fél egyszerű kérelmére megszüntetésre került. A törvénycikk, amilyen óvatosan fogalmaz a zárlat eseteinek körülhatárolásakor, éppolyan gyors és határozott annak foganatosítása során,⁹⁸ mikor előírja, hogy az intézkedést érintően a bíróság az ellenfél meghallgatása nélkül határoz. A zárlatot elrendelő végzést – melyben az adóst tájékoztatni kellett jogorvoslati jogáról (kifogás előterjesztéséről) – a foganatosításkor nyújtották át a kötelezettnek, majd vagyont – jegyzőkönyvbe foglalás útján – zár alá vették nyilvánították. A jogosultnak lehetősége volt zárgondnok⁹⁹ igénybevételére is, amennyiben eljárását kérelmezte, ekkor a zárlatot foganatosító bíró a lefoglalt vagyontárgyakat zárgondnok gondozásába adta. A jogszabály 334. §-ában deklarálta, hogy a zárlat előbb szerzett jogokra nem lehetett befolyással, később szerzett jogokra pedig harmadik személy irányába úgynevezett feltételes jogot állapított meg azon esetre, ha a peres eljárás folytán a fennálló jog elismerésre kerülne. Hangsúlyozandó, hogy a hatályos szabályozáshoz hasonlóan már az 1868-as törvénycikk kiemelte, hogy a zárlat elrendeléséből eredő költséget a jogosult, kvázi végrehajtást kérő volt köteles előlegezni, majd megfizetni.

Zárlattal szemben a biztosítás kapcsán a jogalkotó fontos különbséget fogalmazott meg, amikor rögzítésre került, hogy biztosításnak perindítást megelőzően és azt követően, valamint jogerős ítélettel lezárt peres eljárást követően is lehetőség nyílt. A jogintézmény elrendelésére három esetre nézve volt helye: egy lejárt követelés tekintetében abban az esetben, ha a jogosult teljes hitelt érdemlő okirattal alátámasztotta, hogy kielégítése veszélyben forog; bírósági határozathozatalt követően, ha a marasztalást tartalmazó ítélettel szemben a marasztalt fél fellebbezéssel élt; továbbá bérlet és haszonbérlet esetében a bérbeadó kérelmére a törvény az intézkedés alkalmazását kötelező jelleggel írta elő.¹⁰⁰ Az első fordulat kapcsán három, a hatályos rendelkezésekben is ismert, jelentős körülmény fennállása volt szükséges: egyrészt, hogy a szóban forgó követelés teljesítésének időpontja már lejárt – ám, amennyiben egy még le nem járt kötelezettség későbbi időpontban történő kielégítésének veszélyeztetettsége állt fent, biztosítás elrendeléséről nem lehetett beszélni. A másik kitétel, a követelés valóságának teljes

⁹⁸ GROISZ Gusztáv: i.m. 408. o.

⁹⁹ Az 1868. évi LIV. törvénycikk 328. §-ának értelmében a zárgondnok személyére a jogosult tett javaslatot, azonban ehhez a bíró nem volt kötve: amennyiben eltérő véleményen van, más alkalmas személyt nevezhetett ki zárgondnokul.

¹⁰⁰ 1868. évi LIV. törvénycikk 338-339. §

hitelt érdemlő okirattal való igazolása: egy olyan közokiratnak vagy magánokiratnak a megléte, amely megfelelt a törvénycikkben meghatározott feltételeknek.¹⁰¹ Míg harmadrészt, a követelés veszélyeztetettségének fennállása.¹⁰² Bármely követelmény hiánya a biztosítás elrendelésének kizártságát vonta maga után. Ami az intézkedés foganatosítását illette, a törvénycikk – a Vht.-ban foglaltakhoz hasonlóan – egy sorrendet állított fel a végrehajtási cselekmények között: a bírói küldött elsősorban felszólította az adóst kötelezettségének teljesítésére. Amennyiben ez nem vezetett eredményre, a követelés értékének készpénzben történő teljesítése, a jogosult által elfogadott kezes jótállása, elegendő kézizálogjog adása, vagy legutolsó sorban a kötelezett ingóságainak összeírása volt elfogadott – ez utóbbira csak akkor kerülhetett sor, ha a kötelezett a sorrendben előrébb álló módokon nem akart vagy nem tudott teljesíteni. Kiemelendő, hogy a biztosítás végrehajtása főszabály szerint csupán a foglalásra terjedt ki, árverésre csak lefoglalt romlandó dolog esetében kerülhetett sor – ekkor az árverésen befolyt összeget letétbe helyezték.

Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartásról Antal Tamás a következőképpen vélekedik: *„e jogszabályról a későbbi szakirodalom máig szinte dehonesztálónan fogalmaz, ennek ellenére tény, hogy évtizedekkel előzött meg más eljárási kodifikációt, és több kiegészítéssel, de majdnem fél évszázadig állt hatályban.”*¹⁰³ Véleményén osztozva, álláspontom szerint a törvénycikk – attól függetlenül, hogy a kódex a végrehajtási jogra vonatkozó rendelkezéseket a perjog szabályai között helyezte el – a korszak adta lehetőségekkel élve nagy lendületet vett, ezáltal jókora haladást jelentett a korábbi szabályozáshoz képest, releváns, időtálló reformjaival nagy hatást gyakorolt az eljárásjogra. Mi több, a biztosítási intézkedésnek kitüntetett szerepet szánva a jogalkotó lefektette a jogintézmény máig is használatos alapjait, és megszilárdította a jogintézmény bírósági végrehajtásban betöltött sajátos, kivételes helyét.

2.3. A végrehajtási jog önállósulása: az 1881. évi Vht.

Habár az 1868. évi törvénycikk rendelkezései az 1840-es váltó-törvénykönyvhöz képest igencsak jelentős előrelépést tanúsítottak, a jogi élet rohamos fejlődése mellett mégis hamar megmutatkoztak a törvény hiányosságai.¹⁰⁴ Nem sokkal a hatályba lépését követően ismét

¹⁰¹ Lásd: 1868. évi LIV. törvénycikk 167-168. §

¹⁰² GROISZ Gusztáv: i.m. 415-416. o.

¹⁰³ ANTAL Tamás: *A Magyar Királyi Igazságügyminisztérium története (1867-1944/45)*. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2022. 70. o.

¹⁰⁴ IMLING Konrád: *A végrehajtási törvény (1881. évi LX. törvénycikk) magyarázata*. Franklin-Társulat, Budapest, 1905. 13. o.

napirendre került a bírósági végrehajtás reformja, így több törvényjavaslat is készült a végrehajtási rendtartás tárgyában. Az 1874-es törvénytervezet az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás átdolgozása volt, ennek megfelelően egységes kódexben tartalmazta mind a peres, mind a végrehajtási eljárást – azonban mégsem kerül az országgyűlés plénuma elé.¹⁰⁵ 1878 áprilisára készült el a végrehajtási eljárásról szóló 571. számú törvényjavaslat, amely már önálló jelleggel kívánta szabályozni a bírósági végrehajtást. Majd ezt követően 1879-ben ismét egységes, a végrehajtási eljárás szabályozását is magában foglaló polgári törvénykezési rendtartás készült, amelyet később újból kettéválasztottak – azzal az indokkal, hogy a peres eljárás csak kisebb módosításra szorul, míg a végrehajtást gyökeresen át kell alakítani.¹⁰⁶ Ennek eredményeként a XIX. század utolsó évtizedeiben a polgári eljárásjog és a végrehajtási jog fejlődése elvált egymástól,¹⁰⁷ és megszületett a végrehajtási eljárásról szóló *1881. évi LX. törvénycikk* (a továbbiakban: 1881-es Vht.).

Az 1881-es Vht. a IV. Cím alatt szabályozta a biztosítási intézkedéseket: a biztosítási végrehajtás jogintézményét, illetve a zárlatot. Általánosságban elmondható, hogy a jogintézmény vonatkozásában első végrehajtási kódexünk az ezt megelőző rendszerekkel szemben egy átfogóbb, alaposabb és jóval mélyrehatóbb jogalkotói szándékot testesített meg,¹⁰⁸ amely a biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezési kör kiszélesítésében és részletekbe menő, aprólékos kidolgozásában nyilvánult meg. Ami a biztosítási végrehajtást illeti, az alap gondolat nem változott,¹⁰⁹ azonban a jogalkotó egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy főszabály szerint az intézkedés középpontjában készpénzkövetelésnek kell állnia. A kielégítés megghiúsulásának veszélyét okirati bizonyítékokkal kellett alátámasztani, ugyanakkor számtalan olyan adat és körülmény létezett, melynek igazolása a követelés veszélyeztetettségét valószínűvé tette. Többek között a bírói gyakorlat már e törvénycikkre tekintettel a veszély valószínűségének alátámasztásaként feltétlenül elfogadta, ha az adós ellen más végrehajtási eljárás volt folyamatban.¹¹⁰ A jogintézmény igénybevételére – az 1868. évi LIV.

¹⁰⁵ VIDA István: *A bírósági végrehajtás*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 81-82. o. (a továbbiakban: Vida István (1978))

¹⁰⁶ VIDA István (1978): i.m. 82. o.

¹⁰⁷ KENGYEL Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2013. 369. o. (a továbbiakban: Kengyel Miklós (2013))

¹⁰⁸ PATAKI János István: i.m. 129. o.

¹⁰⁹ Az 1881. évi LX. törvénycikk 223. §-a így rendelkezett: a kereset beadásával egyidejűleg, vagy a kereset beadása után felperes külön kérelmére biztosítási végrehajtás rendelő el, ha a kereset tárgyát készpénzbeli követelés képezi s úgy a követelés összege, mint lejáratát közokirattal, vagy teljes bizonyerejű magánokirattal vagy törvényes kellekkel ellátott és el nem évült váltóval van igazolva: a mennyiben felperes a veszély valószínűségét kimutatja. Ugyanezen előfeltétel alatt feltétlenül marasztaló elsőbírósági ítélet alapján, a felelőzési határidő eltelte előtt szintén helye van a biztosítási végrehajtásnak.

¹¹⁰ IMLING Konrád: i.m. 410. o.

törvénycikkhez képest – jóval tágabb körben kerülhetett sor. A biztosítási végrehajtást a kielégítés veszélyeztettségének fennállására és a követelés összegének igazolása nélkül el lehetett rendelni lejárt, de két évnél hosszabb időről hátralékban nem levő bérpénz vagy hasznobérei összeg erejéig a bérbeadó kérelmére, a bérelt helyiségben levő ingóságokra, a hasznobérelt jószágon levő vagy ahhoz tartozó terményekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra, feltéve, ha a jogosult a bérleti szerződéssel igényét alátámasztotta. A hasznobérbeadó kérelmére a félévi hasznobér összegének biztosítására, ugyanezen feltételekkel és vagyontárgyakra vonatkozóan szintén helye volt az intézkedésnek, ám fontos kitétel volt ezen követelmények alól, hogy a követelés veszélyeztetését e körben a hasznobérbeadónak bizonyítania volt szükséges – fennállásáról pedig a bíróság döntött szabad mérlegelés útján, belátása szerint.¹¹¹ Azonban kiemelendő, hogy ezen szabályokat csak olyan tárgyakra lehetett alkalmazni, amelyekre nézve a bérbeadót vagy a hasznobérbeadót törvényes zálogjog illette meg.¹¹² Ha a pertárgy meghatározott fajú és nemű ingóság bizonyos mennyiségében öltött testet, a követelés összegét azok valószínűsített készpénzbeli egyenértéke adta meg. Biztosítási végrehajtást ingatlanra nézve is el lehetett rendelni, amely – jelentős reformként – a zálogjog telekkönyvbe történő bejegyzésével realizálódott. A biztosítási végrehajtást annál a bíróságnál kellett kérelmezni, amely előtt a per folyamatban volt (a 225. § értelmében az a járásbíróság is ide tartozik, melynek területén a lefoglalható ingóságok voltak), és a bíróság a kérelemről, illetve a biztosítási végrehajtás elrendeléséről – a korábban hatályban lévő jogszabályokkal egyezően – az adós meghallgatása nélkül döntött.

Az adós, ha a követelés összegét készpénzben vagy értékpapírban a bíróságnál letétbe helyezte, az ellene elrendelt biztosítási végrehajtás foganatosítását megszüntették, a már foganatosított intézkedést feloldották, illetve ingatlan esetében a zálogjog bejegyzését hivatalból törölték.¹¹³ Azonban, ha a követelés iránt per volt folyamatban, célszerű volt az elrendelt és foganatosított biztosítási intézkedés hatályát mindaddig fenntartani, amíg a bíróság az adott ügyben jogerős ítéletet nem hozott.¹¹⁴ A 232. § szerint biztosítási végrehajtást elrendelő végzéssel szemben a kötelezett csupán akkor élhetett fellebbezési jogával, ha az intézkedést 223-228. §-ok ellenére rendelték el, illetve, ha a követelés az elrendelést megelőzően már teljesen fedezve volt. Amennyiben a kötelezett a fellebbezés során új bizonyítékokra (okiratokra) hivatkozott és

¹¹¹ BACSÓ Jenő: i.m. 244. o.

¹¹² Lásd: IMLING Konrád: i.m. 129-131. o.

¹¹³ 1881. évi LX. törvénycikk 228-231. §

¹¹⁴ Miniszteri indokolás a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikkhez – Általános indokolás

azokat csatolta kérelméhez, továbbá az abban foglaltak alapján szükségesnek mutatkozott, a bíróság az adóst az iratanyag felterjesztése előtt meghallgatta.

Az 1881-es Vht. az 1868. évi LIV. törvénycikkkel egyezően taxatívén felsorolta, mely esetekben rendelhető el biztosítási végrehajtásként zárlat, ám annak körét jócskán kiterjesztette. Ezen esetkörök közös jellemvonása, hogy meghatározott dologra vagy jogra vonatkozó igények biztosítására szolgáltak, céljuk pedig, hogy az adós rendelkezési jogának megszüntetésével, korlátozásával a szóban forgó dolog vagy jog, illetve az ezekkel kapcsolatban álló követelés érvényesíthetőségét lehetővé tegyék.¹¹⁵ Így meghatározott dolgot vagy jogot érintő perben az alperes halasztó hatállyal bíró fellebbezésének vagy igazolási kérelmének benyújtása, a végrehajtást kérő ingó vagyონra vonatkozó kielégítésének kellőképpen alátámasztott veszélyeztetettsége, vitás ingó dolog vagy jog birtoka, haszonbérleti szerződés érvénytelenítése vagy megszüntetése iránt indított perben a haszonbérlet haszonbérelő által történő felmondása, valamint a jelzálogul szolgáló ingatlan megalapozhatta zárlat elrendelését. Az intézkedés alkalmazásáról a kötelezett rendszerint a zárlat foganatosításakor, vagy ha ingatlanra nézve telekkönyvi bejegyzés által történt, a zárlatot elrendelő végzés kézhezvételével értesült.¹¹⁶ Foganatosítása a helyszínen, az ingó és/vagy ingatlan vagyón összeírásával, értékük becslésével, valamint azok megőrzésére és tárolására zárgondnok kirendelésével zajlott – fontos hangsúlyozni, hogy zárgondnok csak megfelelő vagyoni biztosítékkal bíró, megbízható egyén lehetett. Ha a zárgondnok nem megfelelően végezte kötelességeit,¹¹⁷ vagy megbízhatósága tekintetében aggályok merültek fel, helyéről el lehetett mozdítani, akár hivatalból is.¹¹⁸ Kizárt volt harmadik személy jogszerzése ingatlanra elrendelt zárlatot érintően a telekkönyvi feljegyzés iránti megkeresés időpontjától, míg ingó vagyontárgyakra nézve a foganatosítástól számítva. Amennyiben a zár alá vett ingóság értékében számottevő értékcsökkenés állt be, vagy az értékével aránytalan költségekkel járt annak tárolása, árverést folytattak le, melynek során az adós készpénzben vagy értékpapírban kvázi „megválthatta” az árverezésre bocsátott ingóságot – ekkor hivatalból kellett gondoskodni a zárlat feloldásáról. Többek között a bíróság az intézkedés feloldásáról rendelkezett, ha a végrehajtást kérő 30 napos határidőn belül nem indított pert az adóssal szemben, ha a haszonbéri szerződés érvénytelenítése vagy megszüntetése iránt indított perben hozott döntés jogerőre emelkedett, továbbá, ha a jelzálogjog a telekkönyvből törlésre került, vagy az adóssal szemben a bíróság

¹¹⁵ IMLING Konrád: i.m. 432. o.

¹¹⁶ BACSÓ Jenő: i.m. 260. o.

¹¹⁷ Lásd: 1881. évi LX. törvénycikk 245. §

¹¹⁸ 1881. évi LX. törvénycikk 240. §, 246. §

felmentő döntést hozott, illetve a zárlat elrendelésének oka megszűnt. Egyebekben a kötelezett fellebbezési jogával az 1868. évi törvénycikkben meghatározott esetekben élhetett.

Az 1881. évi Vht. több szempontból is kulcsfontosságú mérőföldkőnek tekintendő a biztosítási intézkedések jogintézményét – valamint közvetlenül a bírósági végrehajtást is – érintően. Hiszen egyrészt első ízben önálló törvényi formában, kódexként tartalmazta és foglalta össze a végrehajtási jogra vonatkozó szabályanyagot, megteremtve annak függetlenségét és valamilyen szinten a polgári eljárásjogtól való elszakadását. Másrészt pedig páratlan jogalkotói elhatározásról téve tanúbizonyságot, – az 1868. évi LIV. törvénycikk által letett alapokra építve – univerzális, kollektív jelleggel, apró részletekbe menően dolgozta ki a biztosítási végrehajtás, valamint a zárlat elrendelése és foganatosítása során követendő eljárásjogi téziseket. Azonban a jogszabálynak, amely 260 szakaszban foglalta össze a bírósági végrehajtás szabályait és több, mint hatvan éven keresztül megfelelt a jogbiztonság követelményeinek, utóéletét sajátos kettősség jellemezte. Jóllehet a törvény formálisan 1955-ig hatályban maradt, az érvényességét azonban már a második világháború befejezése után elveszítette, mivel számos olyan törvény született, amely a végrehajtás lehetőségét, foganatosítását korlátozta, vagy kizárta¹¹⁹ – ennek eredményeképp a bírósági végrehajtás egyre ritkábbá vált.¹²⁰

2.4. Biztosítási intézkedések a világháborúkat követően: az 1955. évi 21. tvr.

Mikor felmerült a bírósági végrehajtás újrakodifikálásának gondolata és elképzelése, nyilvánvalóvá vált, hogy a jogalkotók előtt nagy horderejű, mégis rendkívül nehéz feladat áll. A bírósági végrehajtás vitathatatlanul elhanyagolt jogterületnek bizonyult, amely nemcsak abban nyilvánult meg, hogy a végrehajtási jog kérdéseinek elméleti, tudományos feldolgozása teljesen hiányzott, hanem a gyakorlatban is éreztette hatását és odáig vezetett, hogy a bírósági határozatok végrehajtása számos esetben nem nyert biztosítást. Ezen körülmény pedig veszélyeztette az igazságszolgáltatás, az egész bírósági eljárás célját és eredményességét, akadályozta az állami fegyelem és a törvényesség megszilárdítását, valamint az állampolgárok jogainak védelmét.¹²¹ Vida István véleménye szerint az előállt nehézségeket három fő

¹¹⁹ Lásd: PATAKI János István: *A bírósági végrehajtási eljárás rendszere és a végrehajtó szervezet Magyarországon*. PhD értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2019. 76. o. (a továbbiakban: Pataki János István (2019))

¹²⁰ KENGYEL Miklós (2013): i.m. 370. o.

¹²¹ VIDA István: A bírósági végrehajtás új szabályozásának főbb elvi kérdései. *Jogtudományi Közöny*, 1955/11. szám, 681. o. (a továbbiakban: Vida István (1955))

körülmény okozta: elsődlegesen az a tény, miszerint a követelések jelentős része a felszabadulást követően bírósági végrehajtás helyett a közsadók módjára való behajtás útjára került, a pénzügyi szervek pedig nem tudták e követelések végrehajtását ellátni. Másrészt, a bírósági végrehajtói apparátus sem szervezeti formájánál, sem személyi összetételénél nem volt alkalmas a végrehajtási feladatok ellátására. Míg harmadrészt a korábbi végrehajtási jogszabályok elavultak, a végrehajtási eljárás pedig hosszadalmas, bürokratikus, költséges volt és csak ritkán járt eredménnyel – emellett egyes végrehajtási kérdések jogszabályi rendezése hiányzott.¹²² Ezen felmerült problémákat kívánta orvosolni a bírósági végrehajtásról szóló *1955. évi 21. törvényerejű rendelet*, amely bár szocialista alapokon nyugvó rendszert hozott létre, mégis megfelelő kiindulópontot jelentett egy egyszerű, gyors, kevés költséggel járó, az adósi érdekeket is szem előtt tartó, eredményes végrehajtási eljáráshoz.

A törvényerejű rendelet a biztosítási intézkedések elrendelése és végrehajtása terén a korábbi szabályozáshoz képest egyszerűsítést vezetett be, mivel a jogintézmény jelentősége a korábbiakhoz képest jelentősen lecsökkent.¹²³ Ez az egyszerűsítés egyben egyértelműsítést is jelentett, ennek megfelelően a biztosítási intézkedések két fajtáját első alkalommal nevezte pénzkövetelés biztosításának és zárlatnak – a hatályos rendelkezésekkel összhangban. Míg a pénzkövetelés biztosítása arra irányult, hogy valamely készpénzbeli követelés számára megfelelő fedezetet teremtsen az adós vagyonában, addig a zárlat célját az adta, hogy egyedileg meghatározott konkrét – akár ingó, akár ingatlan – vagyontárgyra vonatkozó igényt biztosítson magán az egyedileg meghatározott dolgon.¹²⁴

A 195. § értelmében pénzkövetelés biztosításának elrendelésére kérelemre, illetve hivatalból is sor kerülhetett. A bíróság mindösszesen két esetben rendelkezett az intézkedés alkalmazásáról: egyrészt a felügyeletet gyakorló szerv megkeresése alapján, ha valamely állami szerv (intézmény, vállalat), társadalmi szervezet vagy szövetkezet dolgozója ellen olyan követelést érvényesítettek, amely pénz-, illetőleg vagyonkezelésből származó felelősségen alapult, másrészt a bérbeadó kérelme alapján, a legfeljebb egy éve lejárt bérösszeg erejéig – ez utóbbi esetben azonban a biztosítás csak a bérlemény területén levő ingóságokra terjedhetett ki. Ezzel szemben, ha a felperes valószínűsítette, hogy másként a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a bíróság pénzkövetelés biztosítását rendelte el továbbá a jogerős marasztaló bírósági ítélet alapján, a teljesítési határidő lejárta előtt; az olyan bírósági ítélet alapján, amelyet

¹²² VIDA István (1955): i.m. 681. o.

¹²³ VIDA István (1978): i.m. 289. o.

¹²⁴ BACSÓ Ferenc: Végrehajtási eljárás. In: BACSÓ Ferenc – BECK Salamon – MÓRA Mihály – NÉVAI László (szerk.): *Magyar polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1959. 481. o.

megfellebbeztek, vagy amelyre nézve a fellebbezési határidő még nem járt le; a kereseti kérelem alapján, ha a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyítékul szolgáló magánokirattal, váltóval vagy csekkkel bizonyították; valamint a büntető eljárás során érvényesített polgári jogi igény valószínű összege erejéig.¹²⁵ Bizonyos esetekben a veszély valószínűsítése nem szükségeltetett,¹²⁶ máskor pedig azt a törvény egyenesen kizárta: hiszen a 197. §-ban foglaltakra – és az akkori szocialista berendezkedésre – figyelemmel pénzkövetelés biztosításának nem volt helye állami szerv, intézmény és vállalat, társadalmi szervezet, valamint szövetkezet és szövetkezeti szerv ellen.

Az intézkedés foganatosítása során felsejlik a hatályos Vht. által szabályozott sorrendiség is: a végrehajtó személyesen felhívta az adóst a biztosítandó összeg letétbe helyezésére, ha ennek a felhívásnak az adós nem tett eleget, ingóságai foglalás alá kerültek. Ingatlan lefoglalására csupán ötszáz forintot elérő, vagy azt meghaladó pénzkövetelés biztosítását elrendelő határozat végrehajtása során nyílt lehetőség, mégpedig a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog telekkönyvbe történő bejegyzése által. Ha az adós nem rendelkezett egyéb, végrehajtás alá vonható vagyontárggyal, a legvégső lehetőséget munkabérének (vagy egyéb járandóságának) letiltása szolgáltatta. A 200. § rögzítette a foglalás hatályát, amely addig tartott, amíg a bíróság a foglalást fel nem oldotta, illetőleg a lefoglalt vagyontárgyak értékesítésre nem kerültek. Az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a foglalás alóli feloldás akkor tette lehetővé, ha az adós kötelezettségét teljesítette, ergo a biztosítandó követelés összegét végrehajtói letétbe helyezte, illetve, ha a végrehajtást kérő kérelmét jogerősen elutasították, vagy a pénzkövetelés iránt indított eljárás egyéb okból az adós marasztalása nélkül ért véget. Hangsúlyozandó, hogy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő határozat végrehajtásával felmerült költségeket a vagyontárgyak foglalás alól történő feloldása során a végrehajtást kérő viselte.¹²⁷

A zárlat szabályozása az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet hatálya alatt – a Vht. rendelkezéseire figyelemmel – már-már kiforrtnak tekinthető, mi több, álláspontom szerint ezen jogszabály alakította ki és fektette törvényi alapokra a zárlat alkalmazására irányadó előírások jelentős részét. Természetesen ebben az esetben is hangsúlyozandó a korszakban érvényben lévő szocialista berendezkedés nagy hangsúlya. Új esetkört nevesít a törvényerejű rendelet 202. §-ának (3) bekezdése, mikor deklarálja, hogy a bíróság zárlatot rendelt el annak a kötelezettnek a vagyonára, illetőleg vagyona egy részére is, akivel szemben az eljárás

¹²⁵ 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 196. §

¹²⁶ SZILBEREKY Jenő: A bírósági végrehajtás. In: NÉVAI László – SZILBEREKY Jenő (szerk.): *Polgári eljárásjog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1968. 535. o.

¹²⁷ 1955. évi 21. törvényerejű rendelet 201. § (1) bek.

vagyonekhozással büntetendő bűncselekmény miatt folyt – feltéve, ha tartani lehetett attól, hogy a terhelt vagy más személy a terhelt vagyontárgyait elidegeníti, elrejtí vagy megterheli. Ami a biztosítási intézkedés foganatosítását illeti, az 1881. évi Vht-ban foglaltakat az 1955. évi törvény is átvette, mind ingó, mind ingatlan zárlatánál, azonban jelentős eltérés, hogy zárgondnok kijelölésére csupán két esetben nyílt alkalom: ha az adós az ingatlan kezelésében – huzamos távollét miatt vagy egyéb okból – ténylegesen akadályozva volt, vagy pedig, ha a végrehajtást kérő a zárgondnok kijelölését kérte és az adós – a végrehajtó megállapításával egyezően – alkalmatlannak látszott az ingatlan gondos kezelésére. Mezőgazdasági ingatlan kapcsán zárgondnokul elsősorban a járási (városi, városi kerületi) tanács végrehajtóbizottságának mezőgazdasági osztálya által javasolt személyt (szervet) lehetett kijelölni, mely javaslat megtételére a mezőgazdasági osztálynak törvény által megszabott nyolc napja volt. A 208. § bekezdés a zárgondnok kötelezettségeiről rendelkezett, melybe beletartozott az ingatlan a rendes gazdálkodás szerinti kezelése, a végrehajtó részére negyedévenkénti jelentés megtétele, az ingatlan jövedelméről való pontos elszámolás, illetve az ingatlan tiszta jövedelmének végrehajtói letéti számlára történő befizetése.

2.5. A korszerűsítés időszaka: az 1979. évi 18. tvr.

Az 1955. évi törvényerejű rendelet a megalkotását követő évtizedekben túlhaladottá vált: a társadalmi és gazdasági viszonyok fejlődésével számos új körülmény (példának okán az állampolgárok jövedelmi, vagyoni helyzetének megváltozása) keletkezett, melyekkel a bírósági végrehajtás az 1955. évi jogszabály keretei között nem tudott lépést tartani. A változások nyomán a magyar jogrendszer is jelentősen átalakult, továbbfejlődött, megújult, így igény mutatkozott a végrehajtási jog szabályainak jogrendszerben bekövetkező reformokhoz való igazítására. Mindezzel szoros kapcsolatban állt az egyszerű, gyors és eredményes eljárás kívánalma is – melyet az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet szintén megcélozott –, amely fokozza az igazságszolgáltatás hatékonyságát, és egyben szilárdítja az állami fegyelmet is.¹²⁸ A jogalkotói erőfeszítések eredményeként 1980. január 1. napján hatályba lépett a bírósági végrehajtásról szóló *1979. évi 18. törvényerejű rendelet*, amely ragaszkodott a jogalkalmazók által jól ismert és helyesen alkalmazott korábbi rendelkezésekhez, ám mindezt a korszerűsítés és a stabilitás követelményeinek mentén hajtotta végre.

¹²⁸ Miniszteri indoklás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez – Általános indoklás

A biztosítási intézkedések kapcsán (melynek fajtáit a jogalkotó a már állandónak nevezhető pénzkövetelés biztosítása és zárlat elnevezéssel illette) a jogszabály szinte teljesen átvette az 1955. évi törvényerejű rendelet struktúráját, ám az eddig irányadó rendelkezéseket jelentősen – véleményem szerint a szükségeshez képest már-már túlságosan is – redukálta és egyszerűsítette: a jogintézmény igénybevételenek szabályait mindösszesen csupán négy paragrafusban rögzítette. Az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet a korábban hatályos joghoz képest következetesen érvényre juttatta azt az elvet, amely szerint biztosítási intézkedésnek csak akkor van helye, ha a jogosult (a felperes) valószínűsítette, hogy másként a követelés későbbi kielégítése veszélyben van. Megszűntek tehát azok az esetek, amelyekben ilyen helyzet nélkül is biztosítási intézkedést lehetett elrendelni (a pénz-, illetőleg vagyonkezelésből, továbbá a bérbeadásból származó követelések biztosítása érdekében). Továbbá – a gyakorlati tapasztalatokból kiindulva – lehetővé tette a biztosítási intézkedést a házassági vagyoni jogi perben, akár a per kezdetén, akár később előterjesztett kérelem alapján: ezzel elejét vette annak, hogy a rosszhiszemű házastárs a bontóper folyamán egyoldalúan, jogtalanul előnyhöz jusson.¹²⁹ Az 1988. évi XIII. törvény 4. §-ával pedig a biztosítási intézkedés elrendelését egy negyedik esetkörben is lehetővé tette, mégpedig a közkereseti és a betéti társaság tagjával szemben fennálló olyan követelés esetén, amelynek érdekében a társasággal szemben a végrehajtást elrendelték.

Az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet az adósvédelem irányába billentette el a mérleg nyelvét, abból indult ki, hogy az adósok nagy részét az eljárás során meggyőzéssel is rá lehet venni kötelezettségük teljesítésére,¹³⁰ azonban idővel bebizonyosodott, hogy az adósok állami kényszert mellőző, önkéntes jogkövetési magatartásába vetett hit nem állja meg a helyét. A végrehajtási eljárások eredményhatékonysági mutatói folyamatos negatív tendenciát mutatva, jelentősen csökkentek.¹³¹ Az 1980-as évektől kezdődően a társadalom egészére ható folyamatok dinamizmusa tovább növekedett és széles vertikum mentén változott a társadalom tagjai, valamint a társadalmi alrendszer irányából a jogalkotó felé érkező igény.¹³² Mi több, a rendszerváltás alapvetően és radikálisan alakította át a teljes társadalmi berendezkedést, a politikai, gazdasági és jogi környezetet, ettől kezdődően a bírósági végrehajtás feladatát nem látta el, így a változtatások iránti igény jelentősen megnövekedett. Hosszas kodifikáció után

¹²⁹ Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez – Részletes indokolás a 108-111. §-okhoz

¹³⁰ Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez – Általános indokolás

¹³¹ KISS Daisy: Vita a bírósági végrehajtás jelenéről és jövőjéről. *Magyar jog*, 1986/5. szám, 472-475. o.

¹³² PATAKI János István (2019): i.m. 82. o.

született meg jelenleg is hatályos jogszabályunk, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, amely a társadalmi változásokkal összhangban teljes egészében új alapokat teremtett a bírósági végrehajtás teljes egészére nézve.¹³³

A Vht. hatálybalépésével alapjaiban reformálta meg a biztosítási intézkedésekre irányadó törvényi struktúrát és szerkezetet: két külön alfejezetet hozott létre a jogintézmény elrendelésének szabályaira, az esetkörök lefektetésére – nagy hangsúlyt fektetve az európai uniós jogalkotás eredményeire, valamint a biztosítási intézkedés hatályát kiterjesztve a választottbíró előtt folyamatban lévő eljárásokra is – és a bíróság előtti eljárás rendjére, rögzítve a biztosítási intézkedést elrendelő bíróság kötelezettségeit, a fellebbezés lehetőségét, valamint a végrehajtási költségek megelőlegezésének mikéntjét. A pénzkövetelés biztosításáról, valamint a zárlatról szóló alfejezetek az intézmények foganatosítását helyezik középpontba, továbbá a biztosítási intézkedés megszűnésének és megszüntetésének esetei szintén elnyerték saját helyüket a végrehajtási törvényben.

2.6. Konklúzió

A biztosítási intézkedések régmúltra nyúló, több évszázadra visszamenő fejlődéstörténetét bemutatva és elemezve arra a megállapításra jutottam, hogy a jogintézmény egy permanens, fokozatosan felfelé tartó fejlődési ívet követ, amely bár egy időre megtorpant a XX. század második felében, a rendszerváltozást követő kodifikációval mégis új erőre kapott, és jelentőségét tekintve konstans mód emelkedő tendenciát mutat.

Korábbi törvényeink kiemelkedő hangsúlyt helyeztek a biztosítási intézkedés jogintézményére, amelyet mi sem mutat jobban, mint hogy álláspontom szerint mindegyik, előzőekben hatályban lévő jogszabály hozzáadott valamilyen értéket a szabályozáshoz, melyek később, a Vht. időszakára egy egészé álltak össze. Az 1840. évi váltó-törvénykönyvnek köszönhetjük a kielégítési és a biztosítási végrehajtás tudományos alapokon nyugvó elhatárolását, a zárgondnok személyének megjelenését, illetve a biztosítási intézkedés egy, napjainkban is számottevő fontosságú feltételét, a kötelezettség veszélyeztettségének fennállását. Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás már külön fejezetet szentelt a biztosítási intézkedés jogintézményének, melyben megjelent a veszélyeztettség valószínűsítése, a végrehajtást kérő költség-előlegezési kötelezettsége és az elrendelés alapfeltételei is rögzítésre kerültek. Első önálló végrehajtási jogi kódexünk, az 1881. évi Vht.

¹³³ PATAKI János István (2019): i.m. 87. o.

deklarálta első ízben, hogy a „biztosítás” középpontjában készpénzkövetelés áll, míg a zárlat meghatározott dologra vagy jogra vonatkozó igény. Az 1955. évi törvényerejű rendelet megteremtette a biztosítási intézkedés két fajtájának manapság is használatos elnevezését és bevezette a fogantatás során alkalmazott sorrendiséget, míg az 1979. évi törvényerejű rendelet törvényi szintre emelte a biztosítási intézkedés házassági vagyoni jogi perben, valamint közkereseti és betéti társaságokkal szemben történő elrendelését.

Véleményem szerint a biztosítási intézkedés jogtörténetében még nem volt ennyire kiforrott és részletes a jogintézményre irányadó szabályozás, mint amit a Vht jelenleg megteremt – és mindez a korábbi jogalkotói felfogásoknak és erőfeszítéseknek köszönhető. A korábban hatályban lévő jogszabályainkat átfogó vizsgálat és elemzés alá vonva mindezek alapján arra a megállapításra jutottam, hogy kutatásom kezdetén felállított, a biztosítási intézkedés történeti gyökereire irányuló hipotézisem beigazolódott.

III. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉS MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÁSA

A biztosítási intézkedés jogintézménye szoros kapcsolatban áll a vagyoni végrehajtással, ezen belül is annak fő útjával, a bírósági végrehajtással. A jogintézmény ezen eljárás keretei nélkül nem teljesezhet ki, nem töltheti be célját, és egyúttal nem nyújthat segítő kezet a végrehajtást kérő számára. Ahhoz, hogy teljes, átfogó képet kapjunk a biztosítási intézkedés mibenlétéről, részletes jogi szabályozásáról és alkalmazhatóságáról, célszerű a bírósági végrehajtás elrendelését választani a vizsgálat kiindulópontjaként, kiemelt figyelemmel arra, hogy az általános, kielégítési végrehajtásra vonatkozó rendelkezések helyét mikor és mely esetekben vehetik át a speciális, biztosítási végrehajtásra irányadó passzusok.

3.1. A végrehajtás elrendeléséről általában

A bírósági végrehajtás kapcsán megállapítható, hogy egy tagolt, több fázisból álló eljárásról van szó, melyet érintően a jogirodalom két, egymástól kronológiailag, jellegében és funkciójában is jól elkülöníthető szakaszt különböztet meg: a végrehajtás elrendelését, illetve a végrehajtás fogatosítását. Az elrendelési szakban az arra jogosult hatóságnak (főszabály szerint a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak, illetve a közjegyzőnek) azon kérdésre kell választ találnia, hogy adottak-e a végrehajtható okirat kiállításának követelményei – melyek a végrehajtás általános feltételeinek fennállását feltételezik. Ezzel szemben a végrehajtás fogatosítása során már a konkrét, elvégzendő végrehajtási cselekmények kerülnek a középpontba. Ezen szakaszban realizálódik a végrehajtás fogalmi elemét képező állami kényszer tényleges alkalmazása, melyet az önálló bírósági végrehajtó, mint a végrehajtási eljárás speciális szereplőjének eljárása¹³⁴ testesít meg. Rögzítendő, hogy bizonyos jogtudósok¹³⁵ a bírósági végrehajtás hármas felosztását alkalmazzák és tekintik irányadónak: ezen osztályozás szerint különválnak a végrehajtás lezárása is, mint az elrendeléstől és fogatosítástól elkülöníthető, önálló szakasz – tekintettel arra, hogy a végrehajtás fogatosítását követően nyílik lehetőség az eljárás során befolyt összeg kifizetésére (amennyiben ez minden követelésre és költségre nem elegendő, akkor a kielégítési sorrend figyelembevételével), felosztására, felosztási terv készítésére, továbbá ekkor nyílnak

¹³⁴ UJLAKI Tamás: i.m. 10. §-hoz fűzött magyarázat

¹³⁵ Mint Bíró Noémi, Gyekiczky Tamás, Kapa Máttyás, Nadas György, Rab Henriett, Zoltán Hunor és Zoltán Levente. Lásd: Bíró Noémi – GYEKICZKY Tamás – KAPA Máttyás – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: i.m. 1. §-hoz fűzött magyarázat

meg a végrehajtói intézkedések ellen igénybevehető sajátos jogorvoslati formák, mint a végrehajtói kifogás is.

A végrehajtás elrendelésének szakaszában a bíróság az eljárás megindításának alapjául szolgáló alaki és tartalmi feltételeket vonja górcső alá. Az alaki feltételek már rögtön, a legelső fázisban középpontba kerülnek, hiszen amikor a jogosult végrehajtási eljárás lefolytatását kéri a kötelezettel szemben, ezen kritériumoknak teljesülniük kell ahhoz, hogy megalapozzák az eljárás sikeres kérelmezését. A végrehajtás elrendelésének alaki feltételei közé tartozik maga a végrehajtási kérelem (formanyomtatvány), hatáskör és illetékesség, a végrehajtást kérő és az adós azonosíthatósága, a szükséges adatok közlése, (vagylagos jelleggel) a képviselő, továbbá az illeték lerovása vagy költségkedvezmény igénybevétele. Lényeges rögzíteni, hogy a végrehajtási kérelem formai és tartalmi kellékeit a Vht. részletesen rögzíti, ezért annak vizsgálatakor a keresetlevélre vonatkozó polgári perrendi szabályok nem alkalmazhatók.¹³⁶

A végrehajtás elrendelését illetően az egyik legfontosabb megállapításként hangsúlyozandó, hogy a bírósági végrehajtás csak és kizárólagosan kérelemre indulhat meg. Ergo sem a végrehajtást elrendelő bíróságnak, sem a közjegyzőnek nincs jogosultsága az adóssal szemben hivatalból végrehajtást kezdeményezni – ezen állítás nem csupán a kielégítési, hanem a biztosítási végrehajtás jogintézményére is szintúgy helytálló és alkalmazandó. A hivatalbóli elrendelés kizártságának magyarázata a végrehajtást kérőnek a végrehajtás alapját képező követelés felett fennálló rendelkezési jogában¹³⁷ rejlik. Ennek eredményeként végrehajtható okirat kiállítását a végrehajtást kérő kérelmezheti, írásbeli vagy szóbeli¹³⁸ végrehajtási kérelem előterjesztésével, melyet végrehajtható okirat formanyomtatványon, kellő példányban¹³⁹ szükséges előterjesztenie a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál, avagy a jogosult megteheti ezt az önálló bírósági végrehajtónál is.

¹³⁶ BH2017. 3732., BH2020. 4124.

¹³⁷ Azonban érdemes megjegyezni, hogy a végrehajtást kérő rendelkezési joga bár széleskörű, a végrehajtás megindítását nézve mégsem korlátlan, hiszen a Vht. 57. §-ában foglaltak alapján a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt elévül. Ebből kifolyólag a végrehajtást kérő csupán elévülési időn belül rendelkezhet az adóssal szemben a végrehajtási eljárás megindításáról, ez pedig rendelkezési jogát időben korlátozza.

¹³⁸ A Vht. 12. § (3) bekezdésére figyelemmel a szóban előterjesztett végrehajtási kérelmet a bíróság foglalja írásba, végrehajtható okirat nyomtatvány kitöltésével.

¹³⁹ A „kellő példányszám” pontos meghatározását a jogalkotó nem nevesíti a Vht. 11. §-ában, arra a 18. § (3) bekezdésében foglaltak az irányadóak, miszerint a végrehajtási kérelem nyomtatvány eredeti példánya a bíróságnál marad, majd arról kiadmányokat készít. A kiadmányokból egyet kézbesít a végrehajtást kérőnek, a többi pedig a végrehajtóhoz juttatja el, akinél egy példány az iratokban marad, egyet kézbesít az adósnak, egyet pedig megküld a végrehajtói kamarának. Rögzítendő, hogy elektronikus benyújtás esetén a kellő példányszámmal kapcsolatos megkötés nem releváns.

Fontos megjegyezni, hogy jelentős mérföldkövet jelentett az igazságszolgáltatásban 2018. január 1. napja, hiszen ettől kezdődően a peres és nemperes eljárásokban főszabály szerint az elektronikus ügyintézés vált irányadóvá. Napjainkban, a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló *2023. évi CIII. törvény* (a továbbiakban: Dáptv.) szabályozza az elektronikus kapcsolattartásra kötelezettek körét. A Dáptv. 19. § (1) bekezdése alapján eljárásaiban elektronikus úton tart kapcsolatot a gazdálkodó szervezet, a közfeladatot ellátó szervezet, az ügyész, a jegyző, a közigazgatási hatóság, ezen felhasználók jogi képviselője, továbbá azon természetes személy, akit jogszabály elektronikus ügyintézésre kötelez. A végrehajtás megindítása során ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a bíróság előtt a végrehajtási kérelmet kizárólag elektronikus úton terjeszthetik elő a DÁP-mobilalkalmazással rendelkező természetes személyek, a jogi személyek, valamint a jogi képviselők. Rögzítendő, hogy a benyújtandó formanyomtatványok tartalmi kellékeit a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló *1/2002. (I. 17.) IM rendelet* (a továbbiakban: Vüs.) tartalmazza, míg maguk a nyomtatványok a birosag.hu internetes felületen megtalálhatóak és megfelelő azonosítást követően benyújthatóak. Ezzel szemben a papír alapon történő benyújtás lehetőségével csupán az elektronikus kapcsolattartásra nem kötelezett, jogi képviselővel nem rendelkező fél élhet, aki számára a törvény bizonyos engedményeket is tartalmaz a végrehajtás megindítása kapcsán.

A végrehajtási kérelem előterjesztése során az elektronikus, avagy papír alapú formanyomtatványon a jogosultnak törvény által meghatározott adatokat kell megadnia, melyek körét a Vht. két csoportra bontja: a kötelezően, valamint a vagylagosan (az ügy körülményeitől függően) közlendő adatokra. A végrehajtást kérő köteles megadni az adós nevét (szervezet esetén elnevezését, cég tekintetében cégnevét), valamint az azonosításához szükséges adatokat, legalább a születési helyét, idejét, és az anyja nevét (szervezet nyilvántartási számát, cég cégjegyzékszámát) – hiszen végrehajtás csak a jogerős határozatban megjelölt kötelezettel szemben rendelhető el.¹⁴⁰ Továbbá, ha ingatlan-végrehajtás lefolytatását kéri, kérelmében rögzítenie kell az ingatlan-nyilvántartási adatokat is. Ezen adatok azok, melyek garantálják az adós személyének beazonosíthatóságát, valamint biztosítják az elrendelésre kerülő végrehajtás eredményességét.¹⁴¹

¹⁴⁰ BH1998. 537.

¹⁴¹ CSONTOS Izabella: *A bírósági végrehajtás elrendelésének egyes kérdései a bírósági gyakorlat tükrében*. In: Jogi Fórum. https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/csonotos_izabella_vh_elrendelesenek_egyes_kerdesei%5Bjogi_forum%5D.pdf (2026. április 12.) 9. o.

Megjegyzendő, hogy a Vht. szóban forgó 11. § (2) bekezdésének a) pontja többször módosult: végrehajtási törvényünk a kihirdetését követően nem részletezte az adós azonosításához szükséges adatok körét, ez első ízben a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló 2000. évi CXXXVI. törvényben öltött testet, amely szerint ezen adatok „legalább a születési idejét vagy az anyja nevét”¹⁴² jelölik. A közigazgatási bürokráciacsökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2015. évi CLXXXVI. törvény 25. §-a kiterjesztette az azonosítással összefüggő, kötelezően megadandó adatok körét, méghozzá tette ezt oly módon, hogy a 2000. évi CXXXVI. törvényben megfogalmazott, a jogosult mérlegelésétől és választásától függő helyzetet a „vagy” szócska „és”-re történő változtatásával már az adós születési helyét és anyja nevét is kötelező volt rögzíteni a végrehajtási kérelemben. A Vht. 11. § (2) bekezdésének a) pontja 2018. január 1. napjától nyerte el napjainkban is hatályos és irányadó formáját, amikor a beazonosításhoz nélkülözhetetlen adatok köre az adós születési idejével is kiegészült. Mindez azonban gyakorlati problémákat vetett fel a jogértelmezés kapcsán, hiszen a törvényszöveg alapján analógia útján arra lehet következtetni, hogy amennyiben a jogosult adatközlési kötelezettségének nem tesz eleget, és ebből kifolyólag az adós személye beazonosíthatatlanná válik, a végrehajtási eljárás nem folytatható le, így annak elrendelését meg kell tagadni. Egy konkrét esetben a végrehajtást kérő végrehajtás elrendelését kérte jogerős fizetési meghagyás alapján, azonban az adós személyes adatait nem közölte. Az elsőfokú bíróság végzésével a jogosultat hiánypótlásra hívta fel, aki ennek nem tett eleget, így a végrehajtás elrendelése iránti kérelme elutasításra került. A végrehajtást kérő fellebbezéssel élt, melyet a másodfokú bíróság alaposnak talált. A fellebbviteli jogkörrel rendelkező bíróság indokolásában kifejtette, hogy a végrehajtás általános feltételei fennállnak, ezek a kérelem hiányos tartalma alapján is megállapíthatók, ily módon a végrehajtás megtagadásának nincs helye. Az adós személyének azonosításához szükséges adatok hiányában tehát a végrehajtás elrendelhető, legfeljebb a végrehajtást kérő kiteszi magát annak, hogy a végrehajtó – az azonosításhoz szükséges adatok hiányában – az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira, illetőleg jövedelmére nézve korlátozottan tud adatokat beszerezni, vagy ha a megadott címen több, az adóssal azonos nevű személy lakik, és ezáltal az adós személye nem lesz azonosítható, a végrehajtás a Vht. 52. § a) pontja alapján szünetelni fog. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a végrehajtást kérőnek a végrehajtás során is módja lesz pótolni az adós azonosításához szükséges adatokat, amennyiben ez a végrehajtás akadályát képezi.¹⁴³ Amennyiben ezen adatok a nyomtatványon helytelenül

¹⁴² 2000. évi CXXXVI. törvény 6. §

¹⁴³ BDT2003. 883.

szerepelnek, és ebből kifolyólag nem állapítható meg az adós személyazonossága, a végrehajtási eljárás a helyes adatok bejelentéséig szintén szünetel, ezt követően pedig – a Vht. 9. §-ában lefektetett utaló szabályra figyelemmel alkalmazandó, Pp. 352. § (1) bekezdésének értelmében – a végrehajtási lap kijavítását követően a végrehajtási eljárás a Vht. 54. § (1) bekezdés a) pontja alapján folytatható.¹⁴⁴ Véleményem szerint, mivel a Vht. 19. § nem nevesíti az adatközlés elmaradását, mint a végrehajtási lap kiállításának megtagadásával járó indokot, hasonló helyzetben az ismertetett eseti döntéssel, valamint a Civilisztikai Kollégiumvezetők véleményével összhangban kell eljárni. Ami az ingatlan-végrehajtást illeti, az adatszolgáltatás lényege ebben az esetben abban rejlik, hogy amennyiben a végrehajtható okirat tartalmazza az ingatlan adatait, a végrehajtó a végrehajtási költség megelőlegezését – valamint az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának a végrehajtói letéti számlára történő megfizetését – követő három munkanapon belül lefoglalja az ingatlant. Ha a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemben úgy rendelkezett, hogy az adós ingatlanát is vonják végrehajtás alá, vagy az adós ingatlanának végrehajtás alá vonását nem zárta ki, ám a végrehajtási kérelemben az ingatlan adatait nem jelölte meg, a végrehajtó a végrehajtási költség előlegezését és az ingatlan adatainak beszerzését, valamint az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díjának a végrehajtói letéti számlára történő megfizetését követő három munkanapon belül intézkedik az ingatlan lefoglalása iránt.¹⁴⁵ Tehát mindezek alapján úgy vélem, hogy mint a végrehajtás elrendelésénél, úgy az ingatlan-végrehajtás során is hiányos adatokra alapozva törvényileg kizárt a végrehajtás megtagadása, hiszen a szükséges költségek megelőlegezése és megfizetése esetén a végrehajtó gondoskodik a kérelemben feltüntetni elmulasztott ingatlan-nyilvántartási adatok beszerzéséről, majd az eljárás lefolytatásáról és a kényszercselekmények (végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése) foganatosításáról.

A kötelezően rögzítendő adatok köre 2023. szeptember 1. napjától – a 2023. évi XXXIX. törvény¹⁴⁶ nyomán – bővítésre került az alzálogjoghoz¹⁴⁷ kapcsolódó, a végrehajtás elrendelése szempontjából jelentős adatkategóriával is. Ennek megfelelően a végrehajtást kérőnek a formanyomtatványon meg kell adnia, hogy a követelést biztosító zálogjogot terheli-e ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett alzálogjog, amennyiben igen, rögzítenie szükséges az alzálogjog

¹⁴⁴ Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 16-ai Országos Tanácskozásának 8. számú állásfoglalása

¹⁴⁵ MIKÓ Gergely: Ingatlan-végrehajtás a bírói gyakorlatban. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8. szám, 28-37. o.

¹⁴⁶ A gazdaság versenyképességének növelése érdekében történő törvénymódosításokról szóló 2023. évi XXXIX. törvény

¹⁴⁷ Az alzálogjog intézményéről, funkciójáról és a jogrendszerben betöltött szerepéről lásd bővebben: BODZÁSI Balázs: Az alzálogjogról. *Iustum Aequum Salutare*, 2021/1. szám, 9-26. o.

jogosultjának nevét (szervezet elnevezését, cég cégnevét) és az azonosításához szükséges adatokat, legalább a születési helyét, idejét és az anyja nevét (szervezet nyilvántartási számát, cég cégjegyzékszámát), illetve, ha az alzálogjog ingatlant érint, annak adatait, továbbá csatolni köteles az érintett ingatlan tizenöt nappal nem régebbi hiteles tulajdoni lapját is. Ezen információk jelentősége abban rejlik, hogy a végrehajtást elrendelő bíróság (közjegyző) tájékoztatja az alzálogjogosultat, hogy az alzálogjogot érintően a Ptk-ban lefektetett és biztosított jogait kívánja-e gyakorolni.¹⁴⁸

Ami a vagylagosan megadható adatokat illeti, az ügy körülményeitől függően meg lehet adni az adós lakóhelyének, munkahelyének, székhelyének, telephelyének címét, valamint a végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helyét – a Vht. mindösszesen csupán annyi kitéletet ír elő, hogy a jogosultnak ezen felsorolt adatokból legalább egyet kérelmében közölnie kell.

Amennyiben a végrehajtást kérő a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz terjesztette elő a kérelmét, azt a bíróság haladéktalanul, de legfeljebb a beérkezését követő tizenöt napos határidőn belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy van-e helye áttételnek, visszautasításnak, hiánypótlásnak, majd megteszi a szükséges intézkedéseket.¹⁴⁹ Fontos különbséget határoz meg a törvény a jogi képviselővel rendelkező, valamint a jogi képviselő nélkül eljáró végrehajtást kérő kapcsán, amikor az utóbbi joggyakorlása elősegítésének érdekében lehetőséget ad a kérelem hiányainak (nem kellő példányban benyújtott, nem megfelelően kitöltött, nem formanyomtatványon előterjesztett kérelem) bíróság általi, saját hatáskörben történő orvoslására, valamint – amennyiben ez nem jár eredménnyel – hiánypótlásra.¹⁵⁰ Ezzel szemben, ha a jogi képviselővel eljáró fél hiányos kérelmet terjeszt elő, azt a bíróság visszautasítja.

A végrehajtást kérő végrehajtási kérelmét nem csupán a bíróságnál, hanem az adott ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező önálló bírósági végrehajtónál is előterjesztheti. Ekkor a végrehajtó lesz az, aki – szintén tizenöt napon belül – gondoskodik a végrehajtható okirat formanyomtatvány kitöltéséről és elkészítéséről, az esetleges hiányok pótlásáról, továbbá a nyomtatvány megfelelő példányszámban, bírósághoz való továbbításáról is. Fontos, hogy ha a bírósági végrehajtó a rendelkezésére bocsátott iratok alapján megállapítja, hogy végrehajtás elrendelésének a szóban forgó ügy kapcsán nincs helye, erről a kérelem elkészítésére nyitva álló tizenöt napos határidő alatt tájékoztatja a kérelmet előterjesztő felet.¹⁵¹

¹⁴⁸ Vht. 12. § (6) bek.

¹⁴⁹ Vht. 12. § (2) bek.

¹⁵⁰ Lásd: BH1996. 438.

¹⁵¹ Vht. 12/A. §

Fontos rögzíteni a végrehajtási költségek megfizetését is, amelyet főszabály szerint a végrehajtást kérő előlegez, az adós pedig visel.¹⁵² Ebből kifolyólag az eljárás kezdetén megfizetendő költségelőlet¹⁵³ ideiglenesen a végrehajtást kérő fizeti meg, azonban ezt majd később az adós vagyonából meg kell téríteni számára. A végrehajtási eljárás elrendelése során illetékfizetési kötelezettség is keletkezik, melyre vonatkozóan az illetékekről szóló *1990. évi XCIII. törvény* (a továbbiakban: Itv.) ad iránymutatást: a jogszabály értelmében az illeték mértéke végrehajtási eljárásban 1%, de legalább 5000 forint, legfeljebb 350 000 forint.¹⁵⁴ Ezen felül lényeges, hogy a végrehajtást elrendelő hatóság tekintettel legyen az adott fél számára esetlegesen engedélyezett költségmentességre vagy költségfeljegyzési jogra is, hiszen, ha a polgári peres eljárásban akár költségmentesség, akár költségfeljegyzési jog illette meg a felet, az a végrehajtási eljárásra szintén alkalmazandó. A Vht. azonban speciális rendelkezést tartalmaz a költségkedvezményeket érintően, hiszen előírja, hogy a végrehajtást kérő munkáltatót sem költségmentesség, sem költségfeljegyzési jog nem illeti meg az eljárásban¹⁵⁵ – áttörve ezáltal a Pp. által lefektetett általános iránymutatást.

3.2. A végrehajtás általános feltételei

A Vht. 12. § (4) bekezdése alapján a végrehajtási kérelem beérkezésétől, továbbá hiánypótlás esetén a hiányok pótlásától számított tizenöt napos határidőn belül a bíróság érdemi döntéshozatal céljából elemzés alá vonja a végrehajtást kérő által előterjesztett végrehajtási kérelmet. A bíróság ennek keretein belül nem csupán a végrehajtás alaki, hanem tartalmi feltételeit is vizsgálja, amely kettős irányú: beszélhetünk egyrészt a Vht-ben meghatározott, másrészt egyéb feltételekről, melyek hiányában bírósági végrehajtásra nem kerülhet sor. A végrehajtási törvényen kívül keresendő feltételek kapcsán rögzítendő, hogy többek között maga a végrehajtás elrendelése bírósági útra tartozzon; amennyiben a végrehajtandó határozat a végrehajtás megindítását egy adott feltétel bekövetkezéséhez köti, a feltétel bekövetkezett; a követelés még nem évült el; továbbá végrehajtás elrendelésére még nem került sor, vagy amennyiben mégis, az érdemi behajtás nélkül zárult. A tartalmi feltételek közül a Vht-beli

¹⁵² Vht. 34. § (1) bek.

¹⁵³ A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet (a továbbiakban: Díjrendelet) 1. § (1) bekezdése alapján a végrehajtót a hatáskörébe tartozó végrehajtás foganatosításáért költségátalány, utazási költségátalány, készkiadás, munkadíj, valamint az adós teljesítése esetén behajtási jutalék illeti meg. A rendelet ezen felül a végrehajtási eljárás tárgyára figyelemmel tételesen rögzíti az eljárás kezdetén előlegezni szükséges költségek összegét, ehhez lásd: 18. § (1) bekezdés.

¹⁵⁴ Itv. 42. § (1) bek. d) pont

¹⁵⁵ Vht. 12. § (5) bek.

kritériumok bírnak a legnagyobb jelentőséggel, hiszen a végrehajtás elrendelése alapján véve ezen áll vagy bukik. Ezen kritériumokat a végrehajtás általános feltételei adják, melyek értelmében a végrehajtandó határozattal szemben három követelménynek kell teljesülnie: a határozat kötelezést (marasztalást) tartalmaz; jogerős, végleges vagy előzetesen végrehajtható; valamint a teljesítési határidő letelt. Ez felel meg annak az alkotmányos követelménynek, amely a végrehajtás előfeltételeként bírósági vagy más, garanciákat nyújtó eljárást kíván meg, melynek során az adós egyértelműen tudomást szerezhet a vele szemben támasztott követelésről és védi őt a jogorvoslat lehetősége.¹⁵⁶

A polgári peres eljárásban előterjeszhető kereseti kérelmeket – figyelemmel a Pp. 172. §-ában foglaltakra – típusuk szerint három csoportba oszthatjuk: beszélhetünk megállapítási, jogalakítási, valamint marasztalási keresetekről. A *megállapítási kereset* tárgyát tekintve valamely jog vagy jogviszony fennállásában vagy fenn nem állásában határozható meg – ennek megfelelően a megállapítási kereset tárgya csak jog lehet. A megállapítási per ezért alkalmas arra, hogy teljes, leginkább abszolút szerkezetű jogviszonyok tekintetében valamennyi, a jogviszonyból levezethető jogosultságot rendezze.¹⁵⁷ A jogalakítási, vagy más néven konstitutív kereset a Pp. 2018-as hatálybalépésével lett törvényi szintre emelve. A *jogalakítási kereset* alapján meghozott jogalakítási ítélet a jogviszonyt létrehozza, megszünteti vagy módosítja, célja a felek közötti, addig fenn nem állt jogviszony kialakítása.¹⁵⁸ Fontos rögzíteni, hogy a kizárólag megállapítást, illetve jogalakítást tartalmazó ítélet esetében a bírósági végrehajtás megindítása jogi természetükből fakadóan fogalmilag kizárt. A megállapítási kereset indításának feltétele a jogvédelem szükségessége, és a teljesítés követelésének a kizártsága, amely feltételek együttes megléte hiányában ilyen kereset nem indítható, illetve, ha a feltételek egyike is hiányzik, a keresetet el kell utasítani.¹⁵⁹ Mivel ezen keresetek a jogviszony létrejöttére, létre nem jöttére, vagy annak létrehozatalára fókuszálnak, végrehajtásukra sem nyílik lehetőség, tekintettel arra, hogy a szóban forgó nemperes eljárás kapcsán már egy meglévő jogviszonyt érintően hozott követelés vagy meghatározott cselekmény áll a célkeresztben. Így értelemszerűen a végrehajtás főszabály szerint¹⁶⁰ csakis marasztalást

¹⁵⁶ 46/1991. (IX. 10.) AB határozat, 52/1991. (X. 22.) AB határozat

¹⁵⁷ ÉBNER Vilmos: Perindítás. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III.* HVG-ORAC, 2018, 661-662. o.

¹⁵⁸ GYARMATHY Judit: Perindítás. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár-formátumú kiadás) –172. §-hoz fűzött magyarázat

¹⁵⁹ BH2008. 270.

¹⁶⁰ Ezen megállapítás azzal a kiegészítéssel igaz, hogy úgynevezett vegyes típusú határozatok kapcsán, melyeknél a marasztalás adja tartalmuk egyik elemét, úgy annak végrehajtására lehetőség nyílik. Azonban ebben az esetben is fontos, hogy a BH2003. 162. számú eseti döntés értelmében az ítéletnek csupán a rendelkező része tartalmazhat a végrehajtás általános feltételeinek megfelelő marasztalást.

tartalmazó ítélet kapcsán jöhet számításba, hiszen a *marasztalási keresetben* lényegében a felperes megsértett alanyi jogának helyreállítására kéri kötelezni az alperest. A marasztalási kereset tárgya a megsértett alanyi jogból, a vitás anyagi jogi jogviszonyból származó követelés, tartalma pedig a felperes kérelme aziránt, hogy a bíróság az alperest meghatározott tevékenységre, vagy éppen az attól való tartózkodásra kötelezze.¹⁶¹ A marasztalási keresetek két csoportba oszthatók annak függvényében, hogy az alperestől milyen jellegű magatartás várható el. Pozitív marasztalás kereset esetén tevőleges magatartást várnak el az alperestől, míg negatív marasztalási kereset esetén a felperes azt kéri a bíróságtól, hogy kötelezze az alperest valamely tevékenységtől való tartózkodásra, valaminek az abbahagyására, tűrésére vagy nem tevésre.¹⁶²

A Vht. 13. §-a alapján a bírósági végrehajtás elrendelésének – és ezzel együtt a végrehajtható okirat kiállításának – második feltétele a jogerős, végleges, vagy előzetesen végrehajtható határozat megléte. A *jogerő* tekintetében a jogszabály az alaki jogerőt követeli meg, mely szerint a meghozott határozat igénybe vehető, rendes perorvoslatokkal már nem támadható, így annak lehetősége is kizárt, hogy az ítéletet egy magasabb szintű bíróság felülbírálhassa.¹⁶³ Azonban annak nincs akadálya, hogy a felek a határozattal szemben rendkívüli perorvoslattal (perújítás, felülvizsgálat) éljenek: ebben az esetben a kérelem előterjesztése még önmagában halasztó hatállyal nem bír, ám a bíróság a Vht. 49. § (2) bekezdése alapján a végrehajtást felfüggesztheti.

Jogerőre még nem emelkedett határozat alapján is lehetőség nyílik végrehajtható okirat kiállítására, amennyiben a határozatot hozó szerv *előzetesen végrehajthatónak* nyilvánította döntését. Bár az ítélet végrehajtása főszabály szerint csak annak jogerőre emelkedése és a teljesítésre nyitva álló határidő letelte után lehetséges, az előzetes végrehajthatóság áttöri ezt a főszabályt. Hiszen ilyen esetben nem kell bevárni a jogerőre emelkedést – ami az ítélet elleni fellebbezés folytán elhúzódhat – hanem a jogosult (az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő letelte után) azonnal végrehajtást kérhet. Az előzetes végrehajtás kivételes eszköz, ugyanis azon szabály, miszerint a fellebbezés az ítélet hatályainak beálltára halasztó hatállyal bír, csak kivételes esetben törhető át: a jogalkotó csak olyan esetekben biztosítja ezt a lehetőséget, ha nyomós érdek mutatkozik a felperes oldalán, vagy más okból aggálytalan, hogy az ítéletet még

¹⁶¹ KISS Szilvia: Megállapítási és marasztalási perek összehasonlítása, megállapítási keresetek speciális feltételei. *Debreceni Jogi Műhely*, 2014/1-2. szám
http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/megallapitasi_es_marasztalasi_perek_osszehasonlitasi_megallapitasi_keresetek_specialis_feltetelei/ (2026. április 9.)

¹⁶² KISS Daisy: *A polgári per titkai*. HVG-ORAC, Budapest, 2009. 420-422. o.

¹⁶³ PAULOVIKS Anita: A jogerő kérdése a perjogtudományban és a közigazgatásban. *Miskolci Jogi Szemle*, 2010/1. szám, 50. o.

a(z esetleges) fellebbezés elbírálása előtt végrehajthatóvá nyilvánítják. Ebből következik, hogy a törvény által taxatív – de nemcsak a Pp. 362. §-ában – megállapított esetkör nem bővíthető, és az előzetes végrehajthatóság eseteit kiterjesztően sem lehet értelmezni – ezzel ugyanis a jogalkotó célját, a kivételességet sértené meg a bíróság.¹⁶⁴ Az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított ítélet végrehajtását azonban nem akadályozhatja meg az a körülmény, hogy az adós az előzetes végrehajthatóságot megfellebbezte: ilyenkor a végrehajtás esetleges felfüggesztéséről a fellebbezést elbíráló másodfokú tanács dönt.¹⁶⁵

A végrehajtási eljárás elrendelésének harmadik alapvető feltételét a *teljesítési határidő* adja, amely – a Vht. 9. §-ában lefektetett utalószabályra tekintettel szintén a Pp.-ben kifejtettek szerint – a határozat közlését követő napon¹⁶⁶ kezdődik meg. Ezen határidő az önkéntes teljesítés lehetőségét biztosítja az adós számára, amellyel, ha él, elkerülheti a vele szemben esetlegesen elrendelésre kerülő bírósági végrehajtást. A Pp. 344. (1) bekezdésére figyelemmel a teljesítési határidő rendszerint tizenöt napban kerül meghatározásra, amely nem tekinthető kógens jellegű rendelkezésnek, hiszen a polgári peres kódex lehetőséget biztosít a bíróságnak arra, hogy e határidőt akár hosszabb, akár rövidebb időtartamban határozza meg. Ehhez két, nem konjuktív feltételként megjelenő értékelési szempont rögzít a törvény: a felek méltányos érdekét, valamint a kötelezettség természetét. Mindent összevetve tehát a teljesítési határidő megállapítása egy összetett, több szempontból álló mérlegelési folyamat eredménye.¹⁶⁷

Összességében megállapítható, hogy – a jelen értekezés lényegi tartalmára tekintettel a teljesség igénye nélkül – a fentiekben rögzítettek szerint a törvényi szabályozásnak megfelelően kitöltött és előterjesztett kérelem, valamint a végrehajtás általános feltételeinek megléte esetén a bíróság a bírósági végrehajtási eljárás megindításáról rendelkezik. Ebben az esetben is fontos, hogy a végrehajtás elrendeléséről intézkedő bíróságnak nem feladata a teljesítések és azok elszámolása helyességének vizsgálata,¹⁶⁸ valamint a végrehajtás elrendelésének alapjául az ítélet indokolásában kifejtettek nem szolgálhatnak.¹⁶⁹ Továbbá, törvénytörő a végrehajtási lap kibocsátása, ha az a Vht. végrehajtás elrendelését szabályozó általános, és a végrehajtási lap kibocsátására vonatkozó speciális előírásokba ütközik.¹⁷⁰ Amennyiben az előbb felsorolt

¹⁶⁴ UDVARY Sándor: A határozatok joghatásai. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 362. §-hoz fűzött magyarázat

¹⁶⁵ BH1998. 536.

¹⁶⁶ Pp. 345. § (1) bek.

¹⁶⁷ RÉTI László: Határozatok. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017. 585-586. o.

¹⁶⁸ BH1997. 347.

¹⁶⁹ BH2003. 162.

¹⁷⁰ BH2002. 190.

feltételek bármelyike is csorbát szenved, ám a végrehajtást kérő ragaszkodik a végrehajtási eljárás lefolytatásához, követelése megtérülése érdekében speciális eszközök és végrehajtási cselekmények, ergo egy speciális végrehajtási jogi jogintézmény igénybevétele mutatkozik szükségesnek és célszerűnek.

3.3. A biztosítási intézkedés definiálása

A jogszolgáltatás biztonsága megköveteli, hogy a jogkereső félnek törvény által lehetségre adódjon előzetes biztosítékot nyerni aziránt, hogy megítélendő igényét, követelését később majd kielégítési végrehajtás útján érvényesíteni tudja.¹⁷¹ Ahogy Bacsó Jenő fogalmaz, *„míg a végrehajtási jog arra szolgál, hogy a jogosított magánjogi követelését érvényesíthesse, addig sokszor csak ahhoz van joga a félnek, hogy jövőben keletkező végrehajtási jogának sikeres érvényesítését, s ezzel magánjogi követelését biztosítsa, mikor is az esetek különbözőségéhez képest, a törvényben meghatározott előfeltételek fenforgása esetén joga lesz a biztosítási végrehajtáshoz, illetőleg a zárlathoz.”*¹⁷² Hiszen a felek közötti jogviszonyok, és így a jogesetek eltérő jellegéből fakadóan a gyakorlatban könnyen előállhatnak olyan esetkörök, amikor a jogosult nincs olyan helyzetben, hogy bírósági végrehajtási eljárás megindítását kezdeményezze a bíróságtól (közjegyzőtől), így a végrehajtás általános anyagi jogi és eljárásjogi szabályai sem szerezhetnek érvényt. Azonban megalapozottan feltehető, hogy a kötelezettel szemben fennálló követelése valamilyen előzetes garanciát kíván, egy olyan előzetes kényszer meglétét, amelynek birtokában a kötelezettség teljesítése egy későbbi időpontban – a kielégítési végrehajtás időpontjában – majd érvényesítést nyer. A jogosult számára ehhez az előzetes igényérvényesítéshez nyújt segítő kezet a bírósági végrehajtásban a biztosítási intézkedés jogintézménye.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény a biztosítási intézkedést a Harmadik Rész X. Fejezetében, a különleges végrehajtási eljárások között szabályozza, a meghatározott cselekmények végrehajtása, a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése, a külföldi határozat végrehajtása, az állam által törvényes öröklés útján megszerzett vagyontárgy értékesítése, valamint a központi hatósági megkeresés végrehajtása között. Mindezeket szem előtt tartva, és ebből kiindulva a biztosítási intézkedés egy olyan nemperes, az általános szabályozástól lényegesen eltérő, speciális végrehajtási eljárás, amely még a kielégítési végrehajtást megelőzően gondoskodik a jogosulti követelés biztosításáról és annak későbbi

¹⁷¹ IMLING Konrád: i.m. 409. o.

¹⁷² BACSÓ Jenő: i.m. 13. o.

időpontban történő kielégítéséről. A jogintézmény különleges jellegét is ez adja: hiszen a bírósági végrehajtás általános szabályaihoz képest elrendelése csak akkor lehetséges, ha a követelés egyébként olyan határozaton alapul, melynek alapján lehetőség nyílna végrehajtási lap kiállítására, azonban ez akadályba ütközik, mivel még nem beszélhetünk egy jogerős, végleges, vagy előzetesen végrehajtható határozatról, vagy mégis, ám az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő még nem telt le.¹⁷³ Ergo az eljárás ezen kezdeti szakaszában még nem állnak fent azon törvényszövegben lefektetett általános végrehajtási jogi feltételek, melyek alapján végrehajtható okiratot lehetne kibocsátani. A végrehajtás általános rendelkezéseinek áttörését véleményem szerint ugyanakkor erős fenntartásokkal kell kezelni és szigorú korlátok közé kell szorítani. Ugyanis egyrészt már maga az általános szabályok szerint elrendelt és lefolytatott kielégítési végrehajtás is – az állami kényszerből kiindulva – jelentős beavatkozást jelent az adós személyes és anyagi jogviszonyaiba. Amennyiben kötelezettségét nem kívánja, vagy nem tudja teljesíteni, a bírósági végrehajtó kezében lévő, állam által felkínált végrehajtási cselekmények foganatosítása révén könnyen kiszolgáltatott helyzetbe kerül, amikor egy kvázi „harmadik személy” közbelépésével vagyona feletti rendelkezési jogát, vagy az eset összes körülményére tekintettel akár tulajdonjogát is elveszíti. Másrészt szem előtt kell tartani a jogosulti érdekeket is. A végrehajtást kérő igénye abban nyilvánul meg, hogy az államtól az adóssal szemben fennálló követelésének „kényszerített” kielégítését kéri, abból kifolyólag, hogy önállóan már nem képes annak érvényre juttatására, mivel már az összes rendelkezésére álló lehetőséget kimerítette. Sőt, mi több, jelen keretek között a jogosult számára még az is nehezítést jelent, hogy az előbb vázolt indokokra és tényekre figyelemmel nincs abban a helyzetben, hogy egyszerűen kielégítési végrehajtás elrendelését kérelmezhesse. Úgy vélem – és ezzel egyetértve Imling Konrád és Bacsó Jenő érvelésével –, hogy szükséges és észszerű gondoskodni arról, hogy a jogrendszerben elhelyezésre kerüljön egy olyan jogintézmény, amely előzetes jellegéből fakadóan alkalmas arra, hogy még a kielégítési végrehajtást megelőzően biztosítsa a végrehajtást kérő jövőben esedékessé váló követelését annak megakadályozása érdekében, hogy elejét vegye az esetlegesen csalárd, rosszhiszemű magatartást tanúsító adós vagyonának végrehajtás alól történő elvonására irányuló szándékának. Ugyanakkor kulcsfontosságú arra is tekintettel lenni, hogy az „előzetes kényszer” alkalmazása ne járjon az adós vagyoni jogainak túlzott csorbításával, gazdasági ellehetetlenítésével. Így mindent együttevén, nagy hangsúllyal bír és kiemelt figyelmet igényel egy arany középút megtalálása és annak végrehajtási jogba való beillesztése. Egy olyan

¹⁷³ Vht. 186. § (1) bek.

rendszer – és egy ezen rendszeren belül elhelyezett, biztosítási jellegű jogintézmény – megléte mutatkozik célravezetőnek és megfelelőnek, amely egyszerre szolgálja a hitelezői érdekek védelmét és elsődlegességét, mégis kellően figyelembe veszi az adós jövőbeli teljesítőképességét és teljesítőkészségét, továbbá tiszteletben tartja a fokozatosság és arányosság elvét is. A magyar végrehajtási jogban fokozatosan lefektetett és részletekbe menően kimunkált biztosítási intézkedés jogintézménye mindezt kívánja egyszerre érvényesíteni.

Mint ahogyan korábban részletezett jogtörténeti elemzésem is mutatja, a biztosítási intézkedés egy nagy múltra visszatekintő jogintézmény, melynek gyökerei egészen a XIX. századig nyúlnak. Bár ezen különleges végrehajtási eljárás már évszázadok óta végrehajtási törvényünk részét képezi, a jogirodalom mégsem tett kísérletet a jogintézmény mibenlétének definiálására. Kutatásaim során megállapítottam, hogy a biztosítási intézkedés fogalmának meghatározására tett kísérletek kimerültek abban, hogy a múlt, illetve a jelen jogtudósai a jogintézmény néhány lényegi elemét kiragadva rámutatnak annak céljára vagy funkciójára – ám teszik ezt a teljesség igénye nélkül. Véleményem szerint ennek oka elsősorban a biztosítási intézkedést érintő és azt középpontba helyező, meglehetősen csekély számú jogirodalomban keresendő.

Groisz Gusztáv a biztosítási intézkedés kapcsán egy általános megfogalmazással élt: „*a törvénynek gondoskodnia kell, hogy a kielégítési alap a jogok veszélyeztetése nélkül fentartatván a végrehajtás lehetővé tételének: s ezt a biztosítási intézkedésekről lehet várni*”.¹⁷⁴ Míg Bacsó Jenő szerint a biztosítási végrehajtás egyet jelent a jog biztosításával,¹⁷⁵ addig B. Korek Ilona úgy vélekedett, miszerint a biztosítási intézkedés a későbbi végrehajtás sikeressége érdekében megállapított korlát¹⁷⁶ – fontosnak tartom megjegyezni, hogy ezen meghatározás bár megfelel az Alkotmánybíróság által támasztott követelményeknek¹⁷⁷, mégsem tartalmazza a teljesség igényével a jogintézményt meghatározó legfontosabb fogalmi elemeket. Suhayda János szerint „*a biztosítási intézkedések azon bírósági intézkedések, melyeket a fél követelésének a veszélyeztetéstől lehető megóvása tekintetében ... kérelmez*”.¹⁷⁸ Lukács Tamás, Rák Viktor és Szécsényi-Nagy Kristóf a biztosítási intézkedést érintően a jogintézmény

¹⁷⁴ GROISZ Gusztáv: i.m. 407. o.

¹⁷⁵ BACSÓ Jenő: i.m. 13. o.

¹⁷⁶ B. KOREK Ilona: Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: BALOGH Olga – B. KOREK Ilona – CSÁSZTI Ferenc – JUHÁSZ Edit: *A bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2009. (Jogkódex formátumú kiadás) – 185. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: B. Korek Ilona (2009))

¹⁷⁷ Lásd: 46/1991. (IX. 10.) AB határozat, amely a végrehajtás előfeltételeként egy bírósági, vagy más, garanciákat nyújtó eljárást kíván meg.

¹⁷⁸ SUHAYDA János: *A magyar polgári törvénykezési rendtartás – Az 1868. évi LIV. törvényzikk*. Eggenberger Magyar Akad. Könyvkereskedése, Pest, 1869. 230. o.

lényegét ragadja meg, amely abban áll, hogy megakadályozza a kötelezett vagyonának elvonását, ezáltal biztosítja annak lehetőségét, hogy a jogosult a későbbiekben ebből az adósi vagyonból kielégítést keressen.¹⁷⁹ Schadl György szintén az elérni kívánt célt ragadja meg, mikor rögzíti, hogy a biztosítási intézkedés jogintézményének jogpolitikai célja a követelés későbbi behajthatóságának előzetes biztosítása.¹⁸⁰ Álláspontom szerint Cserbáné Nagy Andrea áll a legközelebb a definíció megadásához, amikor így fogalmaz: „*a biztosítéki intézkedés a jogosult érdekvédelmi és ezáltal igényérvényesítési eszköze abban az esetben, ha a jogosult még nincs abban a helyzetben, hogy követelésének érvényesítését bírósági végrehajtási útra terelje*”.¹⁸¹

Úgy gondolom, hogy az előbb felsorolt fogalom-meghatározások a maguk módján egytől egyig megállják a helyüket és valós képet festenek a biztosítási intézkedés mibenlétéről, azonban nélkülöznek egy, a jogintézmény aspektusát teljes egészében lefedő és meghatározó definíciót. Mindezekre tekintettel a biztosítási intézkedés fogalmát a következők szerint kívánom meghatározni: *a biztosítási intézkedés a bíróságnak (közjegyzőnek) a végrehajtást kérő kérelmére elrendelt előzetes, biztosítéki jellegű intézkedése, amely a követelésének kielégítését, illetve a későbbi végrehajtás sikerét és eredményességét hivatott elősegíteni, méghozzá oly módon, hogy ha a kielégítési végrehajtást megelőzően a végrehajtást kérő alapos okkal valószínűsítette, hogy az adós rosszhiszemű magatartása és cselekedetei végett követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, az igény biztosításával garantálja annak a kielégítési végrehajtás során történő teljesítését és érvényesítését.* Természetesen ez a definíció a klasszikus értelemben vett biztosítási intézkedés tartalmi elemeit hivatott összefoglalni, és nem irányadó azokban az esetekben, amikor a per folyamán, vagy esetleg perindítás előtt is sor kerülhet biztosítási intézkedés elrendelésére.¹⁸²

3.4. Általános fogalmi elemek

Az általam megadott definícióból kiindulva elmondható, hogy a biztosítási intézkedés kapcsán egy olyan, az általános értelemben vett végrehajtást megelőző jogintézményről van szó,

¹⁷⁹ LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 185. §-hoz fűzött magyarázat

¹⁸⁰ SCHADL György: Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György (szerk.): *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) 185. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Schadl György (2026))

¹⁸¹ CSERBÁNÉ NAGY Andrea: *A biztosítási intézkedés*. Szakdolgozat, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2025. 6. o.

¹⁸² Lásd: Vht. 187-188. §-aiban foglalt eseteket

melyben erőteljesen megjelenik a biztosítéki funkció – ami az elrendelés, illetve a foganatosítás körében is mindvégig megmarad –, és ezáltal határozott eszközökkel juttatja érvényre a jogosulti érdekek védelmét, valamint igényének későbbi érvényesítését. Azonban a jogintézmény kivételes jellegére tekintettel elrendelésének lehetőségét a jogalkotó meglehetősen szűkre szabja, amely maga után vonja a fogalom-meghatározás során taglalt tartalmi elemek elrendelés során történő konjuktív fennállását.

3.4.1. A végrehajtás általános feltételeinek hiánya

A biztosítási intézkedést érintően, a Vht. 185. §-át alapul véve az egyik legfontosabb tényező, hogy a követelés teljesítése érdekében végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani. Ezen meghatározás visszautal a Vht. 13. §-ában lefektetett rendelkezésekre, amelyek a végrehajtási eljárás elrendelésének általános feltételeit határozzák meg. Mindezek jelentősége egy kettős irányú okfejtésben csúcsosodik ki.

A Vht. 185. §-ban lefektetett fordulattal a jogalkotó elsődlegesen a biztosítási intézkedés időbeli korlátját hivatott rögzíteni. Erre tekintettel biztosítási intézkedés elrendelését csak a kielégítési végrehajtást megelőzőleg lehet kérelmezni, a jogintézménynek az általános szabályok szerinti végrehajtás megindulását követően már nincs helye. Álláspontom szerint ez következik a biztosítási intézkedés céljából és lényegi funkciójából is, hiszen úgy vélem, az előzetes, biztosítéki jellegéből fakadóan bírósági végrehajtás elrendelését követően jogi keretek között a jogintézmény már értelmezhetetlen, a végrehajtó rendelkezésére álló végrehajtási kényszercselekményekre figyelemmel kérelmezése ebben a fázisban már okafigyottá válik.

A második körülmény, amely a végrehajtási törvény idézett paragrafusából levezethető, az a végrehajtás általános feltételeinek hiánya. E tekintetben fontos megjegyezni, hogy itt a hangsúly nem azon van, hogyha a későbbi végrehajtást kérő és az adós jogviszonyát tekintve az előzetes eljárásban születik egy döntés, amely nem marasztalást tartalmaz, hanem megállapításra, vagy jogalakításra irányul – mivel ebben az esetben nem csak a biztosítási intézkedés elrendelése, hanem egyenesen a végrehajtási eljárás is fogalmilag kizárt. A célkeresztben az előzetes eljárás során meghozott határozat áll, amely marasztalást (kötelezést) tartalmaz, mégsem végleges, nem kapcsolódik hozzá alaki jogerőhatás, de még az előzetes végrehajthatóság jogintézménye sem jelenik meg, mivel példának okán a bírói döntéssel szemben a kötelezett jogorvoslati jogával élt és fellebbezést terjesztett elő, amely a határozat végrehajtására nézve halasztó hatállyal bír. Továbbá, a végrehajtás általános feltételei abban az esetben is csorbát szenvednek, ha az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő még nem telt le:

ergo a – főszabály szerint tizenöt napos – határidő még nem minősül eredménytelennek, hiszen a kötelezett előtt áll az a lehetőség, hogy a jogosulttal szemben fennálló követelésének önként eleget tegyen. Amennyiben a végrehajtás elrendelésének általános feltételei mégis fennállnak, úgy biztosítási intézkedés elrendelésének már nincs helye, a jogosult kielégítési végrehajtás keretein belül érvényesítheti igényét.¹⁸³

3.4.2. A követelés veszélyeztetettsége

A végrehajtás általános feltételeinek fenn nem állása, valamint az elrendelés lehetőségének korlátozott időtartama azonban még mindig nem nyújt elegendő indokot arra, hogy a bíróság (közjegyző) a biztosítási intézkedésre irányuló kérelemnek helyt adjon. Ugyanis ahhoz, hogy a jogintézmény elrendelése teljeskörű és megalapozott legyen, hiányzik még egy jelentős, ha nem a legjelentősebb tartalmi elem: a biztosítási intézkedés fókuszában álló jogosulti követelés veszélyeztetettsége.

A követelés későbbi kielégítésének veszélyeztetettsége már az 1840. évi váltótörvénykönyvünkben megjelent, mint a biztosítási intézkedés elrendelésének feltétele. A kielégítés veszélyeztetettségéről akkor lehet beszélni, ha fennáll a lehetőség, hogy a jogvita befejezésének időpontjakor a követelés tárgyát képező vagyontárgy, vagy az annak fedezetéül szolgáló vagyontömeg már nem vonható végrehajtás alá, mivel azt az adós kivonja a végrehajtás alól, példának okán másra ruhazza át az adott vagyontárgyának tulajdonjogát, vagy az már nem fellelhető. A törvényszöveg hatályában fenntartotta a régmúlt kimunkált gyakorlatát, miszerint a veszélyeztetettség megállapításához elegendő annak a végrehajtást kérő általi valószínűsítése, mivel általánosságban elmondható, hogy az adós előkészítő cselekményeit nehéz bebizonyítani.¹⁸⁴

A Vht. – korábbi törvényeinkhez hasonlóan – nem foglal állást abban a tekintetben, hogy mikor minősül a végrehajtást kérő követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyeztetettnek – jogszabályunknak ezen hiányát, joghézagát a bírósági joggyakorlat volt hivatott tartalommal kitölteni.

A Legfelsőbb Bíróság 1996. 653. számú bírósági határozatának alapját egy kölcsönszerződés képezi. A felperes meghatározott összegű kölcsönösszeget folyósított az alperesnek, aki fennálló kötelezettségének nem tett eleget. A tartozás biztosítására az alperes ingatlanára jelzálogjogot alapítottak, amely jelzálogjog az ingatlan-nyilvántartásba is bejegyzésre került. A

¹⁸³ BDT2009. 1972.

¹⁸⁴ B. KOREK Ilona (2009): i.m. 185. §-hoz fűzött magyarázat

Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a fennálló követelés veszélyeztetettségét megalapozza az, hogy az ingatlan értékesítésére tett kísérletek sikertelenek voltak, de abban az esetben, ha sikerülne is értékesíteni, a befolyó vételár a követelésnek csupán egy részét fedezi, így a kölcsön további részleteinek visszafizetésére a felperesnek semmiféle garanciája nincsen.¹⁸⁵

Hasonló helyzet állt elő a BH2001. 486. számú döntésben is, mely szerint a felperes kölcsönszerződést kötött a perben nem álló adóssal, mely kölcsönszerződést az első-, másod-, és harmadrendű alperesek felperessel kötött szerződésen alapuló, továbbá az elsőrendű alperes felperessel szembeni készfizető kezességvállalása, továbbá az adós és a felperes között kötött árbevétel-engedményezési szerződés biztosította. A felperes a kölcsönszerződéseket később azonnali hatállyal felmondta arra hivatkozással, hogy az egyenes adós gazdasági viszonyaiban bekövetkezett jelentős, hátrányos változás veszélyezteti a hitelek visszafizetését, és egyúttal felhívta az alpereseket a követelés megfizetésére, melyet nem teljesítettek. A felperes követelését fizetési meghagyással érvényesítette, ami alperesi ellentmondás folytán perré alakult, és a felperes a bíróságtól követelésének biztosítása érdekében az alperesek tulajdonában álló ingatlanok, üzletrészek, részvények zárlatát, valamint munkabérükre pénzkövetelés biztosításának elrendelését kérte. Az elsőfokú bíróság a felperes kérelmét elutasította, aki ezzel szemben fellebbezéssel élt, a másodfokú bíróság pedig a fellebbezéssel támadott végzést hatályon kívül helyezte. Megállapította, hogy az adós ellen felszámolási eljárás van folyamatban, ám az alperesek, mint az egyenes adós tulajdonosai készfizető kezességet vállaltak, ezért kötelezettségeikért teljes vagyonukkal felelnek, így fennáll annak a veszélye, hogy a más pénzüzetekkel szemben fennálló tartozásuk a teljes vagyonukat felemészti, és a perbeli követelés kiegyenlítésére utóbb fedezet nem áll rendelkezésre.¹⁸⁶

Egy következő döntés egy megbízási szerződésre fókuszált, amelyet a felperes és a per másodfokú alperese kötött – és melynek teljesítéséről a másodrendű alperes igazolást állított ki, ám a kielégítés mégis elmaradt. Megbízási díj megfizetése iránti keresetében a felperes egyidejűleg követelése biztosítására pénzkövetelés biztosításának elrendelését kérte, melynek az elsőfokú bíróság végzésével helyt is adott. Döntésében kiemelte, hogy a megbízási szerződés tartalma, valamint az ezt követően kiállított teljesítési igazolás a felperesi követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát igazoló teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül. Továbbá a felperesi követelés veszélyeztetett voltát is valószínűsítettnek fogadta el a bíróság, tekintettel arra, hogy a felperes kérelmét azon tényekre alapította, miszerint a másodrendű alperes – azon túlmenően, hogy a felperessel szemben elismert lejárt tartozását sem rendezte – a korábbi, saját

¹⁸⁵ BH1996. 653.

¹⁸⁶ BH2001. 486.

tulajdonú fővárosi székhelyéről azért volt kénytelen a jelenlegi bérelt székhelyére költözni, mert ezt az ingatlant a tartozásai törlesztésére értékesítenie kell, és az ügylet realizálása folyamatban van. A másodrendű alperes a bíróság végzésével szemben fellebbezéssel élt, melyet azonban a másodfokú bíróság nem talált alaposnak. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy megalapozza a követelés kielégítésének veszélyeztetettségét az, hogy – a másodrendű alperes előadása szerint is – egyéb vagyontárgy (ingatlan, üzletrész) értékesítése folyamatban van.¹⁸⁷

A BH2001. 23. számú döntésben az elsőfokú bíróság végzésével a végrehajtást kérő kérelmére biztosítási intézkedésként elrendelte a megjelölt ingatlanok zárlatát az adós tulajdoni hányada mértékéig. Figyelemmel arra, hogy a rendelkezésre álló okiratok alapján az adós ellen más ügyben végrehajtási eljárás folyik, amelynek során ingatlanaira – jelentős összegű követelés behajtása végett – végrehajtási jog került bejegyzésre, ez a körülmény valószínűsíti, hogy a jelen ügyben érintett követelés későbbi kielégítése veszélyben van. Bár az adós fellebbezéssel élt a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben, a másodfokú bíróság a végzés helybenhagyásáról döntött.¹⁸⁸

A bírósági joggyakorlatban arra is találni példát, amikor a Legfelsőbb Bíróság kvázi negatív értelemben foglal állást a kielégítés veszélyeztetettségéről, tehát azt rögzíti, hogy a követelés mikor nem minősül veszélyeztetettnak. Az erre irányuló eseti döntésben a felperes kölcsöntartozás és kamatainak megfizetését igényelte az alperestől, és az alperes által elismert követelésre nézve biztosítási intézkedés elrendelését kérte. Rámutatott arra, hogy az alperes tartozáselismerő nyilatkozatait az előkészítő iratok, valamint a közokiratnak minősülő bírósági tárgyalási jegyzőkönyvek tartalmazzák, így a Vht-ben foglalt feltételek fennállnak. Az elsőfokú bíróság a kérelmet megtagadta: döntését azzal indokolta, hogy a követelés mennyiségét és lejártát sem teljes bizonyító erejű magánokirat, sem közokirat nem igazolja, ezért hiányoznak a biztosítási intézkedés feltételei. A végzés ellen a felperes fellebbezést nyújtott be, melyet a másodfokú bíróság elutasított arra hivatkozással, hogy nem teljesül a Vht. 185. §-ában meghatározott általános előfeltétel. Hiszen a felperes nem állította, ezért nem is valószínűsítette, hogy követelésének későbbi kielégítése veszélyben van. Önmagában az, hogy az alperes nem teljesített szerződés szerűen, emiatt a felperes per indítására kényszerült, a perben pedig az alperes részben elismerte a keresetet, de továbbra sem tett lépéseket a teljesítésre, nem igazolja a kielégítés veszélyeztetettségét.¹⁸⁹

¹⁸⁷ BH2001. 331.

¹⁸⁸ BH2001. 23.

¹⁸⁹ BH+2002. 32.

A joggyakorlatot kiterjesztő elemzés alá vonva megállapítást nyert, hogy számos körülmény megalapozhatja a jogosulti követelés későbbi időpontban történő kielégítésének veszélyeztetettségét. Úgy vélem, hogy – a jogalkotói szándékkal egyetértve – nem feltétlenül lenne érdemes egy veszélyeztetettséget alátámasztó feltételrendszer végrehajtási törvénybe való beépítése, beillesztése, mivel mindez egyrészt a peres és a későbbi végrehajtási jogviszonyok sokszínűségét szem előtt tartva meglehetősen szerteágazó kritériumok lefektetését vonná maga után, amely a bírói mérlegelés lehetőségét korlátozná. Másrészt pedig a bírósági joggyakorlat álláspontom szerint kellő részletességgel kitöltötte ezt a „hiányt”, így kérdés esetén a rendelkezésre álló, irányt mutató bírói döntések kellőképpen kiegészítik a törvényi szintre emelt passzusokat. Minden esetre úgy vélem, a veszélyeztettség valószínűsítésében való döntéshozatalnak a jogalkalmazás során a tárgyi bizonyítékok mérlegelése mellett az adott eset összes körülményeinek figyelembevételével kell megtörténnie.

3.5. A biztosítási intézkedés elrendelése

Az általánosságban megszabott követelményeken túl a jogalkotó a biztosítási végrehajtás különleges, privilegizált helyzetére figyelemmel tételesen meghatározza azon esetköröket is – az elrendelésre jogosultak körével együtt –, amikor a jogintézmény alkalmazása, és egyúttal a követelés előzetes biztosítása egyáltalán szóba kerülhet a végrehajtást kérő oldalán. A Vht. kógens szabályozással emeli ki a biztosítási intézkedés speciális, végrehajtási jogból kiemelkedő célját és funkcióját, melyektől eltérés nem lehetséges – mindez azt jelenti, hogy az intézkedés csakis a törvényben deklarált esethalmaz tekintetében vehető igénybe.

3.5.1. Biztosítási intézkedés végrehajtási lap helyett

A Vht. 186. § (1) bekezdése rögzíti, hogy biztosítási intézkedés elrendelésére akkor kerülhet sor, ha a követelés olyan határozaton alapul, melynek alapján a 15-16. §-ok szerint végrehajtási lapot lehetne kiállítani, ám erre nincs lehetőség, mivel az adósra nézve marasztalást tartalmazó határozat még nem jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetve jogerős ugyan, de a teljesítési határidő még nem telt le. Ebben a kontextusban az elsőfokon eljáró bíróság végrehajtási lap kiállítása helyett biztosítási intézkedést elrendelő végzést hoz a bíróság polgári vagy közigazgatási ügyben hozott marasztaló határozata, a bíróság büntetőügyben hozott határozatának a polgári jogi igénynek helyt adó rendelkezése, valamint a büntetőeljárásban

részt vevő személy részére bűnügyi költség megállapításáról szóló rendelkezése, a bíróság által jóváhagyott egyezség, továbbá a jogi segítségnyújtó szolgálatnak a pártfogó ügyvédi díjnak a pártfogó ügyvéd részére történő megfizetésére kötelező határozata alapján.¹⁹⁰

A közjegyző biztosítási intézkedést rendel el az általa hozott, marasztalást tartalmazó határozat és az általa jóváhagyott – a bírósági egyezséggel azonos hatályú – egyezség, a közjegyzői nemperes eljárás lefolytatásáért felszámított díjról és költségről kiállított költségjegyzék, a hagyatékot átadó végzése, valamint a póthagyatéki eljárásban hozott végzése alapján.¹⁹¹ Fontos megjegyezni, hogy a közjegyző által hozott marasztaló határozatra és az általa jóváhagyott egyezségekre tekintettel a Vht. 186. § a) és b) pontja alapján is lehetőség nyílik biztosítási intézkedés elrendelésére, azonban a közjegyzői költségjegyzék kapcsán csupán a b) pont jöhet számításba, mivel a költségjegyzékkel szemben nincs helye fellebbezésnek.

Az adós lakóhelye szerinti járásbíróság biztosítási intézkedés elrendeléséről határozhat a bíróság szolgálati bíróságának kártérítésre kötelező határozata, a közjegyzői fegyelmi bíróságnak pénzbírság és eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, a bírósági végrehajtói fegyelmi bíróságnak eljárási költség megfizetésére kötelező határozata, valamint az ügyészség, a nyomozó hatóság és a szabálysértési hatóság igazságügyi szakértői díj megfizetéséről szóló határozata alapján.¹⁹²

Az adós lakóhelye, székhelye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság (Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság) végzésben biztosítási intézkedést rendel el külföldi bírósági határozat, továbbá az Európai Unió Tanácsának, az Európai Bíróságnak és az Európai Bizottságnak a határozata alapján.¹⁹³

Az adós lakóhelye, székhelye szerinti törvényszék szintén jogosult arra, hogy végrehajtási lap helyett biztosítási intézkedést elrendelő végzést hozzon belföldi és külföldi választottbírósági határozat és egyezség alapján.¹⁹⁴

A végrehajtást fogantató bíróság által biztosítási intézkedésnek lehet helye a végrehajtó által kiállított – a kifogással megtámadott, jogerősen elbírált vagy a 34. § (8) bekezdésében foglalt feltételek szerinti –, a nem adóست fizetésre kötelező díjjegyzék alapján.¹⁹⁵

¹⁹⁰ Vht. 15. § (1)-(2) bek.

¹⁹¹ Vht. 16. § a) pont

¹⁹² Vht. 16. § b), k) pont

¹⁹³ Vht. 16. § c), e) pont

¹⁹⁴ Vht. 16. § d) pont

¹⁹⁵ Vht. 16. § o) pont

Kihangsúlyozandó, hogy ezen esetekben azon bíróság rendelkezik a biztosítási intézkedést elrendelő végzés meghozataláról, amely az érintett határozat nyomán a végrehajtási lap kiállítására is jogosult lenne.¹⁹⁶

3.5.2. *Specialitások az elrendelés körében*

A Vht. 186. § (3) bekezdése alapján biztosítási intézkedés rendelhető el az európai uniós összehangolt tagállami kötelezettségvállalások alapján akkor is, ha a követelés olyan bírósági határozaton alapul, amelyet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I. rendelet),¹⁹⁷ a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló 4/2009/EK tanácsi rendelet, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelet (a továbbiakban: Brüsszel I/A. rendelet), vagy az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján Magyarországon el kell ismerni. A biztosítási intézkedés elrendelésére ilyen esetben az adósnak, vagyis a biztosítási intézkedés kötelezettjének a lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten pedig a Budai Központi Kerületi Bíróság jogosult.

A bírósági végrehajtásról szóló törvény értelmében a bíróság a biztosítási intézkedést elrendeli, ha a követelés a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított perben hozott ítéletnek a tervezési, építési, kivitelezési szerződés teljesítéséből eredő díjkövetelés megfizetésére kötelező részén alapul, amely ítélet a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményében meghatározott összeget (részben vagy egészben) mint pénzbeli marasztalást

¹⁹⁶ Vht. 186. § (3) bek.

¹⁹⁷ Rögzítendő, hogy a Brüsszel I. rendelet 2013. január 9. napjától, a Brüsszel I/A. rendelet 80. cikke alapján hatálytalan, a 2015. január 10. napján, vagy azt követően indított eljárásokra nézve már nem alkalmazható.

tartalmazza.¹⁹⁸ Korlát, hogy a bíróságnak ezen jogosultsága csupán a négyszázmillió forintot meg nem haladó összeg tekintetében áll fenn. A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi lánctartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló *2013. évi XXXIV. törvény* alapján az építészeti-műszaki tervezési, kivitelezési szerződés építőipari teljesítéséből eredő kérdésekben a megrendelő, a tervező, a kivitelező vagy az alvállalkozó megbízására szakértői véleményt ad, ha a teljesítésigazolás kiadása nem történt meg, a kiadása vitás, vagy a teljesítésigazolás kiadásra került, de a kifizetés nem történt meg. A Teljesítésigazolási Szakértői Szerv eljárása a Magyarországon történő építési beruházásokra terjed ki. A gyakorlatra figyelemmel e körben fontos kiemelni, hogy az „elrendeli” kifejezés egyértelművé teszi, hogy nincs mérlegelési joga a bíróságnak, ha a Vht. 186. § (4) bekezdésében foglalt feltételek fennállnak, vagyis a megjelölt jogcímeken nyugvó ítélet a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményében meghatározott összeget (részben vagy egészben) mint pénzbeli marasztalást tartalmazza, akkor el kell rendelnie a biztosítási intézkedést.¹⁹⁹

A jogalkotó 2018. január 1. napjától a Vht. 186. § (5) bekezdésében törvényi szintre emelte a biztosítási intézkedés elrendelésének egy további esetkörét, amely a végrehajtási tanúsítványhoz kötődik. Ennek értelmében biztosítási intézkedést rendelhet el a végrehajtási tanúsítvány tárgyában határozatot hozó bíróság, ha a Vht. 208. § alapján végrehajtási tanúsítvány kiállításának lenne helye.

A Vht. 205. §-a alapján külföldi határozatot törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani. A külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályokat a nemzetközi magánjogról szóló *2017. évi XXVIII. törvény* (a továbbiakban: Nmjt.) tartalmazza, míg a viszonyosság fennállása tekintetében a nemzetközi jogsegélyre és a külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó viszonyosság megállapításáról szóló *36/2017. (XII. 29.) IM rendelet* 1–3. §-a rendelkezik. Az Nmjt. 88. §-a alapján kizárólag magyar bíróság járhat el többek között a belföldi végrehajtást érintő eljárásban. A külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó Nmjt.-be foglalt szabályok kapcsán kiemelendő, hogy a nemzetközi szerződések és az uniós rendeletek szerinti határozatokra a szabályozás nem terjed ki, tehát amely határozatok kapcsán nemzetközi szerződés vagy uniós rendelet rendelkezést tartalmaz, ott az Nmjt. nem alkalmazandó, kizárólag ezek hiányában. Az Nmjt. alapján a külföldi határozat elismerésére akkor kerül sor, ha a külföldi bíróság

¹⁹⁸ Vht. 186. § (4) bek.

¹⁹⁹ SCHADL György (2026): i.m. 186. §-hoz fűzött magyarázat

joghatósága megalapozott volt, a határozat jogerős vagy azzal egyenértékű joghatással bír, és nem áll fenn az e törvényben megállapított megtagadási okok egyike sem.²⁰⁰ Ha a külföldi eljárásban kötött egyezséget a külföldi bíróság határozattal jóváhagyja, e határozatot, valamint a külföldi bíróság és a választottbíróság határozatát is a Vht. ezen fejezete alapján kell Magyarországon végrehajtani.²⁰¹

A külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról az 1962. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett New York-i Egyezmény II., III., IV. és V. cikke, valamint a fenti törvényerejű rendelet végrehajtási rendelete, azaz a 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 4. §-a rendelkezik. A 12/1962. (X. 31.) IM rendelet 4. §-a alapján a New York-i Egyezmény IV. cikkében említett hiteles okiratnak minősül az állandó választottbíróság által a saját határozatáról kiállított hiteles kiadmány, az eseti választottbíróság határozatának a közjegyző által hitelesített példánya, valamint a választottbírósági szerződés közjegyző által hitelesített példánya. Tehát a külföldi határozat elismerésére automatikusan nem kerül sor, meg kell vizsgálni azt, hogy a határozat az Nmjtvt. szerinti elismerés feltételeinek megfelel-e. A vizsgálat lefolytatására irányadó hatásköri és illetékességi szabályokat a Vht. 16. §-a határozza meg. A külföldi határozat akkor hajtható végre belföldön, ha azt külön eljárás – exequatur eljárás – keretében a hazai bíróság végrehajthatóvá nyilvánította, vagyis végrehajtási tanúsítvánnyal látta el.²⁰² Abban az esetben, ha a külföldi határozat kapcsán biztosítási intézkedés elrendelésére is lehetőség van, a bíróság a végrehajthatóság feltételeinek fennállásáról e körben is meggyőződik azzal, hogy a tanúsítvány kiállítását megelőzően e határozatok esetén is csak a Vht. 15. §-ában foglalt feltételeket kell vizsgálat tárgyává tenni.²⁰³

Ha a külföldi bírósági határozat a Vht. 205. §-a szerint végrehajtható, akkor az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság a végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet. Ha pedig a külföldi választottbírósági határozat és egyezség a Vht. 205. §-a szerint végrehajtható, akkor az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az

²⁰⁰ Nmjtvt. 109. §

²⁰¹ MARTONOVICS Bernadett: Külföldi határozat végrehajtása. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 205. §-hoz fűzött magyarázat

²⁰² MARTONOVICS Bernadett: i.m. 205. §-hoz fűzött magyarázat

²⁰³ GELENCSÉR Dániel – MUZSALYI Róbert: Külföldi határozat végrehajtása. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 208. §-hoz fűzött magyarázat

adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti törvényszék a végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet.

3.5.3. Egyéb esetkörök

Az előző esetektől kissé elhatárolva a Vht. rendelkezik azon konkrét pertípusokról, melyeken belül a szóban forgó követelést érintően belföldi bíróságnál keresetet indítottak, és biztosítási intézkedés elrendelésére is lehetőség adódhat. A Vht. 187. §-a által lehetővé tett biztosítási intézkedések specifikuma, hogy itt nemhogy a jogerő vagy az előzetes végrehajthatóság, illetve a teljesítési határidő eltelte hiányzik, hanem majdani végrehajtási lap alapjául szolgáló határozat sincs.²⁰⁴ Azonban, ha a végrehajtást kérő a perindítást követően megfelelően valószínűsíti, hogy követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, ezen privilegizált jogviszonyokban szükségessé válhat az azonnali állami beavatkozás, a később lefolytatandó kielégítési végrehajtás eredményessége érdekében.

3.5.3.1. Házassági vagyonjog

Az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál házassági vagyonjogi keresetet indítottak, biztosítási intézkedés rendelhető el.²⁰⁵ A Pp. 7. § (1) bekezdésének 18. pontja definiálja a vagyonjogi per fogalmát, melynek értelmében vagyonjogi per az a per, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzösszegben kifejezhető. A polgári peres kódex azonban nem határozza meg a házassági vagyonjogi per fogalmát, így a vagyoni joghatások, a házastársak vagyoni viszonyainak bírósági rendezése kapcsán a házassági vagyonjogi per meghatározása okozhat nehézséget, ám annál meghatározóbb jelentőségű a házassági vagyonjogi per értelmezése a házassági perrel való összekapcsolhatóság szempontjából. A házastársak vagyoni viszonyainak meghatározásakor a vagyoni igény érvényesítése mellett a felek egymás közötti kapcsolata, azaz a házasság is releváns. Az ítélkezési gyakorlat a házastársak vagyoni viszonyait igen tágan értelmezi. A teljesség igénye nélkül ide tartozik a házastársi tartás, a lakáshasználat rendezése, a házastársi közös vagyon megosztása, a házastársi közös vagyont megosztó szerződés érvénytelenségének,

²⁰⁴ SCHADL György (2026): i.m. 187. §-hoz fűzött magyarázat

²⁰⁵ Vht. 187. § (1) bek. a) pont

hatálytalanságának megállapítása, a házastársak vagyoni viszonyait rendező szerződés érvénytelenségének, hatálytalanságának megállapítása, a különvagyon kiadása, megtérítése, a közös vagyonból a külön vagyonra/adósságra vagy külön vagyonból a közös vagyonra/adósságra történő ráfordítások elszámolása, az életközösség utáni közös/külön vagyonnal kapcsolatos elszámolások, a (többlet)használati díj, a házastársak egymás közötti jogügyleteivel kapcsolatos igény (például ajándékozás, adásvétel), a közszerzeményi szerződés megszüntetése, a közszerzemény megosztása.²⁰⁶

Főszabály szerint, figyelemmel a Pp. hatályos rendelkezéseire, a házasság felbontása iránt indított per, valamint a házassági vagyoni jogi per nem összekapcsolható, nincs lehetőség arra, hogy a bontóper keretei között a bíróság a házastársak vagyoni helyzetéről is rendelkezzen. Ennek megfelelően a házassági perek és a házassági vagyoni jogi perek csak egymástól elkülönítetten, önálló perben tárgyalandók. Arra azonban lehetőség nyílik, hogy e két pertípus bár egymástól szétválasztva, mégis párhuzamosan lefolytatásra kerüljenek. A Pp. bizonyos esetekben kivételt enged a főszabály alól, így a házastársi tartás és a házastársi közös lakás használatának rendezése iránti kereset mégis összekapcsolható a házassági perrel.²⁰⁷

Mindezek alapján megállapítható, hogy házassági vagyoni jogi keresettel összefüggő biztosítási intézkedés elrendelésének nem feltétele, hogy a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazza, mindösszesen az érvényesíteni kívánt követelés jogcíme elégségesnek mutatkozik.²⁰⁸

3.5.3.2. Szellemi alkotások joga

Ha szabadalombitorlás, használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfijára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, védjegybitorlás, földrajzi árujelző-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása, kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása, szerzői jog megsértése miatt, vagy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 4. és 6. §-

²⁰⁶ ÁTS Ágota – GONDÁN-EVETOVITS Andrea: Házassági perek. In: VÖLCSEY Balázs (szerk.): *Kompakt kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025. (Jogtár-formátumú kiadás) – 462. §-hoz fűzött magyarázat. A házassági vagyoni jogi perek részletszabályairól lásd bővebben: TAKÁCS Andrea: A házassági vagyoni jogi perek egyes eljárásjogi kérdései – a gyakorló bíró szemszögéből. *Családi Jog*, 2010/3. szám, 16-27. o., SIMON-KÁROLY László: A házassági vagyoni jogi per helye az új polgári perrendtartásban. *Családi Jog*, 2021/1. szám, 9-15. o.

²⁰⁷ Pp. 462. §

²⁰⁸ BDT2022. 4589.

ában foglalt rendelkezések megsértése miatt eljárást indítottak, akkor a feltételek fennállta esetén biztosítási intézkedés rendelhető el.

A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló *1995. évi XXXIII. törvény* (a továbbiakban: Sztv.) alapján szabadalombitorlást követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja.²⁰⁹ A szabadalmi perekben a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességgel rendelkezik.²¹⁰ A szabadalmas – a bitorlás esetén támasztható polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti a bíróságtól a) biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van; b) a bitorló kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására az a) pont szerinti biztosítási intézkedés elrendelése céljából.²¹¹ A bíróság a keresetlevél benyújtását megelőzően előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem – ideértve az (5) és (6) bekezdés alapján elrendelhető intézkedéseket is – tárgyában hozott végzését az ellenérdekű fél kérelmére hatályon kívül helyezi, ha a szabadalmas a pert a szabadalombitorlás miatt az ideiglenes intézkedéssel érvényesített követelés tárgyában nem indította meg a végzés közlésétől számított tizenöt napon belül.²¹²

Szintén az Sztv. által kerül szabályozásra a növényfajta-oltalom bitorlása, melyet az követi el, aki a) az oltalom alatt álló növényfajta-tát jogosulatlanul hasznosítja; b) az Sztv. 109/A. § (1) bekezdésében meghatározott díjfizetési kötelezettségét nem teljesíti.²¹³ A növényfajta és a növényfajta-oltalom bitorlására egyebekben a szabadalombitorlásra vonatkozó szabályokat megfelelően kell alkalmazni.

A használati minták oltalmáról szóló *1991. évi XXXVIII. törvény* (a továbbiakban: Hmt.) értelmében mintaoltalom bitorlását követi el, aki az oltalom alatt álló mintát jogosulatlanul hasznosítja. A mintaoltalom jogosultja a bitorlóval szemben azokat a polgári jogi igényeket támaszthatja, amelyeket a szabadalmi törvény értelmében a szabadalmas érvényesíthet a bitorlóval szemben.²¹⁴

A mikroelektronikai félvezető termék topográfiájának oltalmáról szóló *1991. évi XXXIX. törvény* úgy rendelkezik, miszerint az oltalom alatt álló topográfia jogosulatlan hasznosításával

²⁰⁹ Sztv. 35. § (1) bek.

²¹⁰ Sztv. 104. § (1) bek. c) pont

²¹¹ Sztv. 104. § (5) bek. a)-b) pont

²¹² Sztv. 104. § (8) bek.

²¹³ Sztv. 114/C. §

²¹⁴ Hmt. 19. § (1)-(2) bek.

oltalom bitorlása valósul meg. Az oltalom jogosultja a bitorlóval szemben azokat a polgári jogi igényeket támaszthatja, amelyeket a szabadalmi törvény értelmében a szabadalmas érvényesíthet a bitorlóval szemben.²¹⁵

A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló *1997. évi XI. törvény* (a továbbiakban: Védjegy tv.) rendelkezik a védjegybitorlásról, mely szerint védjegybitorlást követ el, aki a 12. §-ban foglalt rendelkezések megsértésével a védjegyet jogosulatlanul használja.²¹⁶ Védjegybitorlás miatt indított perekben a védjegyjogosult vagy a védjegy olyan használója, aki jogosult saját nevében fellépni a bitorlással szemben – a bitorlás esetén támasztható polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti a bíróságtól a) biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van; b) a bitorló kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására az a) pont szerinti biztosítási intézkedés elrendelése céljából.²¹⁷

A Védjegy tv. az oltalom bitorlását is szabályozza, melynek értelmében az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt jogosulatlan használata bitorlást von maga után. A bitorlás miatt bármelyik jogosult önállóan is felléphet. A bitorlás miatt felléphetnek a jogosultak érdekképviselői szervezetei, valamint a fogyasztóvédelmi szervezetek is. A bitorlóval szemben támasztható polgári jogi igényekre a 27. §, a bitorlás vámjogi következményeire pedig a 28. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.²¹⁸

A formatervezési minták oltalmáról szóló *2001. évi XLVIII. törvény* rögzíti, hogy az oltalom alatt álló minta jogosulatlan hasznosítása a mintaoltalom bitorlásával egyenlő. A mintaoltalom jogosultja a bitorlóval szemben azokat a polgári jogi igényeket támaszthatja, amelyeket a szabadalmi törvény értelmében a szabadalmas érvényesíthet a bitorlóval szemben.²¹⁹ A mintaoltalmi perekre a szabadalmi perek szabályait kell megfelelően alkalmazni. A mintaoltalommal kapcsolatos minden más jogvitás ügyben a bíróság a szabadalmi jogvitákra irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.²²⁰

Az egyes termékek kiegészítő oltalmára vonatkozó európai közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges szabályokról szóló *26/2004. (II. 26.) Korm. rendelet* 10. §-a szerint

²¹⁵ 1991. évi XXXIX. törvény 10. § (1)-(2) bek.

²¹⁶ Védjegy tv. 27. § (1) bek.

²¹⁷ Védjegy tv. 95. § (5) bek. a)-b) pont

²¹⁸ Védjegy tv. 110. §

²¹⁹ 2001. évi XLVIII. törvény 23. § (1)-(2) bek.

²²⁰ 2001. évi XLVIII. törvény 63. § (2)-(3) bek.

a tanúsítványokkal kapcsolatos bírósági eljárásokra a szabadalmakkal kapcsolatos bírósági eljárásokra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Tekintettel arra, hogy az előbb felsorolt törvények utalószabályokat fektettek le e körben, a használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfijára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása és a kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása eljárásokban szintén érvényesíthetők az Sztv. 104. §-ában található biztosítási intézkedés elrendelésére felhatalmazó szabályok.

A szerzői jogról szóló *1999. évi LXXVI. törvény* (a továbbiakban: Szt.) 94/A. § (4) bekezdése kimondja, hogy a szerző – a jogsértés esetén támasztható polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti a bíróságtól a) biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van, és a jogsértés kereskedelmi mértékű; b) a jogsértő kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására az a) pont szerinti biztosítási intézkedés elrendelése céljából. A szerzői jog körébe eső biztosítási intézkedés szabályai azonban csak a szerzői mű jogosulatlan felhasználójával szemben alkalmazhatók, ha a mű felhasználása engedély nélkül történik, illetve a felhasználó a szerzőtől kapott engedélyt túllépi. A felhasználási szerződés megszegése – a díj nem fizetése – önmagában csak díjazási jogvitát eredményez, de nem minősül egyúttal szerzői jogi jogsértésnek is. Ebben az esetben a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem kapcsán azt kell vizsgálni, hogy a Vht. 187. § (1) bekezdés c) pont és a 185. § feltételei együttesen fennállnak-e.²²¹

A Tpv. szabályozásának értelmében a 6. §-ban foglalt rendelkezés megsértése miatt indított perben az érdekelt – a polgári jogi igényeken felül – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérheti biztosítási intézkedés elrendelését a bírósági végrehajtásról szóló törvény szabályai szerint, ha valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van; továbbá kérheti a jogsértő fél kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak közlésére, illetve a rendelkezése alatt álló, ilyen adatot tartalmazó iratoknak a bemutatására a fenti biztosítási intézkedés elrendelése céljából.²²²

²²¹ BDT2012. 2815.

²²² Tpv. 88. § (4) bek.

3.5.3.3. Közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat

Biztosítási intézkedés rendelhető el, amennyiben a követelést érintően belföldi bíróságnál egyéb keresetet indítottak, és egyúttal a jogosult követelésének létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal, vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta. Tehát ezen esetkörökben nem a kereset jogcíme lesz hangsúlyos, hanem a kérelmező által bizonyítékként felhasznált okirati forma. Azonban rendkívül fontos, hogy ezen követelménynek csak és kizárólag azon okirat feleltethető meg, amelyet a biztosítási intézkedés kötelezettje is aláírt, hiszen eltérő esetben, ha az okirat az adós aláírását nem tartalmazza, nincs jogi lehetőség biztosítási intézkedés elrendelésére.²²³

Az okiratok fajtáiról és tipizálásáról a Pp. rendelkezik, melynek alapján beszélhetünk közokiratról, teljes bizonyító erejű magánokiratról, valamint egyszerű magánokiratról. Az egyszerű magánokirat tekintetében hangsúlyozandó, hogy a Vht. nem engedi meg az egyszerű magánokiratra alapított követelés tekintetében biztosítási intézkedés elrendelését, mivel ahhoz törvényi vélelem nem fűződik, csak a közokirathoz és a teljes bizonyító erejű magánokirathoz.

A közokirat olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki, és melyet az ellenkező bizonyításáig valódinak kell tekinteni. A közokirat teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy a kiállító a benne foglalt intézkedést megtette vagy határozatot a benne foglalt tartalommal meghozta, a közokirattal tanúsított adatok és tények valóságát, továbbá a közokiratban foglalt nyilatkozat megtételét, annak idejét és módját.²²⁴ A közokirathoz a valódiság vélelme fűződik. Ez egyrészt azt jelenti, hogy az okirat a kiállítójától származik, másrészt azt, hogy az okirat tartalma a valóságnak megfelel. Kétség esetén a közokirat valódiságáról a bíróság felhívására az okirat kiállítója nyilatkozik. E felhívást a bíróság hivatalból is kiadhatja. A valódiság vélelme ellenbizonyítás körében is megdönthető. Ez esetben a vélelem megdöntése annak a félnek a bizonyítási érdekébe tartozik, aki a közokirat valódiságát vitatja. A valódiság vélelmének megdöntése irányulhat annak bizonyítására, hogy az okirat hamis, tehát nem az okiraton feltüntetett kiállítótól ered, vagy hamisított, azaz a feltüntetett kiállítótól eredő okiratban foglalt adatok utóbb megváltoztatásra kerültek.²²⁵

²²³ BH1999. 314.

²²⁴ Pp. 323. § (1)-(3) bek.

²²⁵ DÖME Attila: Okiratok. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára.* HVG-ORAC, Budapest, 2024. (Jogkódex-formátumú kiadás) – 323. §-hoz fűzött magyarázat

Ezzel szemben a teljes bizonyító erejű magánokirat többféle formában is készülhet, melyeket a Pp. egy hétértelmű felsorolással nevesít.²²⁶ A teljes bizonyító erejű magánokirat az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, elfogadta, vagy magára nézve kötelezőnek ismerte el. Ehhez természetesen szükség van arra, hogy az adott személy az okiratot aláírja. Az aláírás szerepe az, hogy az aláíró személyét kétséget kizáróan azonosítsa. Erre tekintettel nem kötelező, hogy az aláírás olvasható legyen, illetve a név teljes aláírása sem követelmény.²²⁷ A családi név kiírása sem mindig szükséges, bizonyos körülmények között elég az utónév használata is, amikor ebből az azonosság kétséget kizáróan megállapítható.²²⁸ A Pp. 325. § (1) bekezdése azonban a közokirattal ellentétben a magánokirat valódisága mellett nem állít fel megdönthető vélelmet. A magánokirat valódiságát azonban az okirattal bizonyító félnek csak akkor kell bizonyítania, ha az ellenérdekű fél azt kétségbe vonja, vagy a bíróságnak van kételye az okirat valódisága felől.²²⁹

A biztosítási intézkedést az a bíróság rendeli el, amelynél a kereseti kérelmet benyújtották. A biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem tárgyában szükség esetén meghallgatást kell tartani. A meghallgatás szükségességéről az elrendelő bíróság dönt.

3.5.3.4. Az Európai Unió jogforrásai

Biztosítási intézkedés rendelhető el abban az esetben is, ha a Brüsszel I. rendelet, a 4/2009/EK tanácsi rendelet vagy a Brüsszel I/A. rendelet szerinti ügyben a kereseti kérelmet az Európai Unió másik tagállamának bíróságához nyújtották be. A biztosítási intézkedést elrendelő végzés meghozatalára ekkor az adós lakóhelye, székhelye, – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye –, a szülői felügyelet tárgyában hozott külföldi határozat alapján a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti törvényszék székhelyén működő járásbíróság, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság lesz illetékes. A szabály indokaként kiemelendő a 4/2009/EK tanácsi rendelet 31. cikke, melynek alapján valamely tagállam bíróságainál a

²²⁶ Lásd: Pp. 325. §

²²⁷ NAGY Adrienn: Okiratok. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár-formátumú kiadás) – 325. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Nagy Adrienn (2026))

²²⁸ FARKAS József: Bizonyítás. In: SZILBEREKY Jenő – NÉVAI László (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967. 699. o.

²²⁹ NAGY Adrienn (2026): i.m. 325. §-hoz fűzött magyarázat

tagállam joga alapján rendelkezésre álló ideiglenes intézkedések, beleértve a biztosítási intézkedéseket is, akkor is kérelmezhetőek, ha a rendelet alapján az ügy érdemére más tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal.

3.5.3.5. Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleménye

A folyamatban lévő eljárásra tekintettel a bíróság biztosítási intézkedést rendel el 400 millió forintot meg nem haladó összegben az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapított pert indítottak, illetve viszontkeresetet érvényesítettek, és a tervezési, építési, kivitelezési szerződés teljesítéséből eredő díjkövetelés megfizetésére vonatkozó követelés a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményén alapul. A különbség a Vht. 186. § (4) bekezdésében szabályozott biztosítási intézkedéshez képest az, hogy itt nincs a végrehajtás feltételeinek még meg nem felelő ítélet, csupán csak az eljárás indult meg, ezen túlmenően a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv és a bíróság mérlegelési lehetőségei vonatkozásában a Vht. 186. § (4) bekezdés kommentárjánál kifejtettek irányadók ugyanakkor e körben is. A mérlegelési lehetőség hiánya egzaktul alátámasztható a Vht. 187. § (1) és (3) bekezdésében szabályozott esetkörök vonatkozásában történő „rendelhető el” megfogalmazásból, és a Vht. 187. § (4) bekezdésében szereplő „rendel el” megfogalmazásból.²³⁰

3.5.3.6. Ideiglenes bankszámlázárolás

Hazánk európai uniós jogharmonizációs kötelezettsége jegyében biztosítási intézkedésként ideiglenes számlázárolás rendelhető el a Vht. 187. §-a alapján a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 5. cikkében meghatározott esetekben is.

Számlázárolási végzés iránt folyamodhat a hitelező azt megelőzően, hogy az ügy érdemében eljárást kezdeményez valamely tagállamban az adóssal szemben, vagy ezen eljárás bármely szakaszában a határozat meghozataláig, illetve a perbeli egyezség jóváhagyásáig vagy megkötéséig; továbbá azt követően, hogy a hitelező valamely tagállamban olyan bírósági határozathoz vagy közokirathoz, illetve olyan perbeli egyezségre jutott, amelynek értelmében

²³⁰ SCHADL György (2026): i.m. 186. §-hoz fűzött magyarázat

az adós köteles megfizetni a követelését. Fontos azonban rögzíteni, hogy a számlázárolási rendelet alapján indított eljárásokban a Bizottság 2016/1823 (EU) végrehajtási rendeletében meghatározott formanyomtatványokat kell alkalmazni. Nyomtatvány hiányában tartalmi jogosság esetén sincs lehetőség nemhogy a biztosítási intézkedés elrendelésére, de még a kérelem érdemi vizsgálatára sem.²³¹ Ami az ideiglenes számlázárolásra vonatkozó eljárási rendet és részletszabályokat illeti, jelen értekezés VI. fejezetében kerülnek átfogóan kidolgozásra.

3.5.3.7. Választottbírósi eljárás

Amennyiben a végrehajtást kérő belföldi választottbírósnál keresetet indított és a) a kérelméhez csatolta a választottbírói igazolását arról, hogy a választottbírói eljárás megindult, és b) a követelésének létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolta, úgy biztosítási intézkedés rendelhető el.²³²

A választottbírói eljárást a választottbíráskodásról szóló *2017. évi LX. törvény* (a továbbiakban: Vbtv.) szabályozza. A választottbíráskodás kereskedelmi jogviszonyokban felmerült jogvitáknak állami bírósági peres eljárás helyett a felek által választott eljárásban történő eldöntése, akár eseti, akár állandó választottbírói intézmény folytatja le az eljárást. A választottbírói eljárás megindulásáról a választottbírói igazolást állítja ki az igazolást. A választottbírói eljárással összefüggésben, függetlenül annak helyétől, a magyar bíróság a bírósági eljárásrend szerinti hatáskörrel rendelkezik biztosítási intézkedés elrendelésére.²³³

A biztosítási intézkedést a belföldi és külföldi választottbírói határozat és egyezség alapján az adós lakóhelye, székhelye – ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselője esetén pedig a fióktelep, illetőleg a képviselő helye – szerinti törvényszék rendeli el.²³⁴ Azonban biztosítási intézkedés elrendelésére kizárólag belföldi választottbírói eljárás előtt indított eljárás során kerülhet sor, a külföldi székhelyű választottbírói eljárások e tekintetben nem élvezik a magyar választottbírói eljárásoknak nyújtott állami jogsegélyt.²³⁵

²³¹ SCHADL György (2026): i.m. 186. §-hoz fűzött magyarázat

²³² Vht. 188. § (1) bek.

²³³ Vbtv. 18. §

²³⁴ Lásd: Vht. 16. § c) pont

²³⁵ LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 188. §-hoz fűzött magyarázat

3.5.3.8. Mögöttes felelősség közkereseti és betéti társaság esetén

Amennyiben a követelés teljesítése érdekében végrehajtható okirat kiállítására került sor a közkereseti és a betéti társasággal szemben, a közkereseti társaság tagjával, valamint a betéti társaság beltagjával szemben biztosítási intézkedés rendelhető el az érintett követelés érdekében.²³⁶ Ebben az esetben az említett jogi személyek helyett tagjaik kötelesek a társaságok kötelezettségeikért helytállni, mégpedig a mögöttes felelősség szabályai szerint, amely mögöttes felelősség nem más, mint egy más személy (a főkötelezett) valamely vagyoni kötelezettségének a teljesítéséért való másodlagos helytállási kötelezettség.²³⁷

A közkereseti társaság (kkt.) létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a tagok arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.²³⁸ Ezzel szemben a betéti társaságnál az a lényeges eltérés mutatkozik, hogy itt csupán legalább az egyik tagot (a beltagot) terheli egyetemleges helytállási kötelezettség, a kültag a társaság kötelezettségeiért főszabály szerint helytállási kötelezettséggel nem tartozik.²³⁹

A Ptk. szigorú szabályokat határoz meg a taggal szemben vezethető kielégítési végrehajtás vonatkozásában, hiszen kizárólag csak akkor indulhat meg, ha a társasággal szembeni végrehajtás eredménytelen. Azonban amíg a társasággal szemben folyik a kielégítési végrehajtás, addig a társaság tagja elvonhatja a vagyonát, ami a végrehajtást kérő kielégítéséhez szükséges. Ezt akadályozhatja meg a biztosítási intézkedés lefolytatása. A hitelező abban az esetben terjeszthet elő kérelmet biztosítási intézkedés elrendelése iránt a kkt. tagjával, bt. beltagjával szemben, ha a gazdasági társasággal szemben megindult a kielégítési végrehajtás, azaz végrehajtható okiratot állítottak ki. Ha a cég vagyona nem fedezi a követelést, akkor a tag – a helytállási kötelezettsége alapján – a saját vagyonával felelős a tartozás kiegyenlítéséért. Fontos kiemelni, hogy nem kell megvárni a céggel szemben vezetett végrehajtás befejezését, elegendő, hogy a végrehajtás meginduljon. A törvény nem részletezi, hogy a végrehajtási eljárás milyen fázisban kell legyen, így a Vht. 52. §-a szerinti szünetelés alatt is megindítható a biztosítási intézkedés a taggal szemben.²⁴⁰ A Kúria is deklarálta, hogy a biztosítási intézkedés

²³⁶ Vht. 189. § (1) bek.

²³⁷ WELLMANN György: A mögöttes felelősségről, különös tekintettel annak elévülésére. *Magyar Jog*, 2006/9. szám, 535. o.

²³⁸ Ptk. 3:138. §

²³⁹ Ptk. 3:154. §

²⁴⁰ LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 189. §-hoz fűzött magyarázat

elrendelésének jogszerűségéhez nincs szükség a végrehajtás eredménytelenségének igazolására, elegendő valószínűsíteni a későbbi kielégítés veszélyeztetettségét,²⁴¹ tehát nem követelhető meg a biztosítási intézkedés elrendeléséhez az egyenes adós társasággal szembeni végrehajtás eredménytelensége, illetve szünetelése.²⁴² Ennek megfelelően a végrehajtási eljárásban nincs helye kielégítési végrehajtás elrendelésének a mögöttes felelőssel szemben az egyenes adóssal szembeni végrehajtás eredménytelenségének megállapítása előtt, ez azonban nem akadály a biztosítási intézkedés meghozatalának. Tehát amennyiben a közkereseti társaság tagjai, illetve a betéti társaság beltagja nem áll perben, a tagok saját vagyona kielégítési végrehajtás a társaságot marasztaló ítélet alapján nem vezethető, viszont a biztosítási intézkedés iránti kérelem előterjeszhető.²⁴³

Mindent összevetve, a biztosítási intézkedés elrendelésének esetköreit számba véve úgy gondolom, hogy a jogalkotó rendelkezései széles spektrumot fednek le – kiváltképp igaznak vélem ezt a megállapítást a peres eljárások során igénybevehető biztosítási intézkedés kapcsán. A Vht. konjunktív feltételek meglétéhez társítja a kielégítési végrehajtást megelőzően alkalmazható jogintézményt, melyektől az eltérés sem pozitív, sem negatív irányba nem lehetséges. Azon ügyekben, melyek nem kerültek nevesítésre a jogalkotó által, biztosítási intézkedés elrendelése vagy eleve fogalmilag és törvényileg kizárt, vagy pedig arra nem mutatkozik mód. Ugyanakkor fontosnak tartom megjegyezni, hogy az előzőekben ismertetésre került, privilegizált helyzetekben és peres eljárásokban a biztosítási intézkedés elrendelése eshetőleg jellegű: ergo bírói, közjegyzői mérlegeléstől függ, hogy a jogosult igénye kellőképpen alátámasztásra került-e, és ennek alapján szükségesnek minősül-e annak a végrehajtási eljárást megelőző előzetes biztosítása. Természetesen ezen törvényi rendelkezések és az ebből eredő megállapítások nem irányadóak olyan követelés esetében, melyre vonatkozóan a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv szakvéleményére alapozva perindításra került sor, mivel ezekben az esetekben a törvény kötelező jelleggel írja elő a biztosítási intézkedés elrendelését.

²⁴¹ BDT2010. 2306.

²⁴² EBH2000. 338.

²⁴³ BDT2002. 646.

3.5.4. A bíróság általános kötelezettségei

Amennyiben a jogosult biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmet terjeszt elő – a jogintézmény kiemelten privilegizált helyzetére való tekintettel, az általános szabályozástól eltérően – a kérelemről való döntést érintően soronkívüliség érvényesül. Mivel biztosítási intézkedés jogpolitikai célja annak a veszélynek csökkentése, illetve elhárítása, amely a kielégítés potenciális megghiúsítása vonatkozásában előre valószínűsíthető, ennek megfelelően indokolt, hogy a biztosítási intézkedés tárgyában az eljáró bíróság a lehető legrövidebb időn belül döntést hozzon.²⁴⁴ Mindezek alapján a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak soron kívül, de legfeljebb nyolc napon belül döntést kell hoznia a biztosítási intézkedés elrendelésének tárgyában. Maga a végzés formájában meghozott döntés kétféle lehet: ha az elrendelés feltételei nem állnak fent, a bíróság a biztosítási intézkedés elutasításáról rendelkezik. Ám, ha az eset összes körülményeire figyelemmel a bíróság megalapozottnak találja a kérelmet, annak helyt adván a biztosítási intézkedés elrendeléséről határoz. Kiemelkedően fontos, hogy ebben az esetben a végrehajtható okirat maga a biztosítási intézkedést elrendelő végzés lesz.²⁴⁵

A bíróság a biztosítási intézkedést elrendelő végzést elektronikus úton, haladéktalanul megküldi a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szervének. Az ügykiosztás módját a bírósági végrehajtás szervezetéről szóló 6/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet határozza meg. A végrehajtási ügyeket a Kar hivatali szerve – bizonyos eltérésekkel – érkezésük sorrendjében a központi ügnyilvántartó rendszer útján, egyesével osztja ki az ugyanazon járásbíróság mellett működő önálló bírósági végrehajtók között, akik a jelvényük sorszámának növekvő sorrendjében kapják meg az ügyeket. Ha ezen sorrend alapján a járásbíróság mellett működő valamennyi önálló végrehajtó kapott ügyet, a kiosztást előlről kell kezdeni. A végrehajtási ügy kiosztását követően annak a Vüsz. 33. §-a szerinti érdemi, illetve 34. § c) pontja szerinti ügyviteli befejezéséig érkezett, ugyanazon adós elleni végrehajtási ügyet az az önálló bírósági végrehajtó kapja meg, akinek az ugyanazon adós ellen indult másik ügyet már kiosztották – ebben az esetben a végrehajtó a kiosztásból egyszer kimarad. Ha a végrehajtást kérő kérelmére az egyetemlegesen felelős adósok elleni végrehajtási ügyeket egy végrehajtó kapja meg,²⁴⁶ azon önálló bírósági végrehajtó, aki e rendelkezés alapján több ügyet kapott, annyiszor kimarad a

²⁴⁴ SCHADL György (2026): i.m. 190. §-hoz fűzött magyarázat

²⁴⁵ Vht. 10. § c) pont

²⁴⁶ Vht. 32. § (3) bek.

kiosztásból, ahány az alapügyhöz kapcsolódó egyetemleges ügyet kapott.²⁴⁷ Az önálló bírósági végrehajtó részére a biztosítási intézkedést elrendelő végzés a felügyelő szerv által működtetett, a végrehajtási ügyek végrehajtók közötti elosztására, valamint a végrehajtható okiratok és a kézbesítendő okiratok végrehajtók részére történő megküldésére szolgáló informatikai alkalmazás (ügynevezett ügyelosztási program) útján kerül továbbításra.²⁴⁸ Az irat a végrehajtó postafiókjába történő elhelyezés időpontjában a végrehajtóhoz érkezettnek tekintendő. Az irat érkezésének napja az a nap, amelyen az irat a végrehajtó postafiókjába elhelyezésre kerül, ha pedig ez pihenőnapra vagy munkaszüneti napra esik, és ezen a napon nem történik meg az irat érkeztetése, a következő munkanap.²⁴⁹

A bíróság gondoskodik a biztosítási intézkedés elrendeléséről szóló végzés végrehajtást kérőnek történő megküldéséről, illetve, amennyiben a biztosítási intézkedés középpontjában ingatlan zárlata áll, azt az adósnak is kézbesítetteti. Lényeges, hogy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzés ebben az esetben kivételnek számít, hiszen azt majd a bírósági végrehajtó adja át az adósnak a helyszínen. A biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmet tartalmazó keresetlevelet a jogintézményről rendelkező végzés előtt szintén nem kell az adós részére megküldeni.²⁵⁰

Amennyiben az adós cég, úgy a bíróság a nyilvántartó hatóságnak is megküldi a végzést, amely nyilvántartó hatóság nem más, mint a cégbíróság. A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) deklarálja, hogy a cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni a közhiteles nyilvántartás, illetve a hitelezők védelme szempontjából jelentős adatokat is.²⁵¹ A Ctv. (1) bekezdésének i) pontja szerint fel kell tüntetni a cég elleni végrehajtás – ideértve a biztosítási intézkedést is – elrendelését és megszüntetését. A cégbíróság tehát a megküldött végzés alapján, ily módon tud eleget tenni bejegyzési kötelezettségének.

Ha biztosítási intézkedést kell végrehajtani, soron kívül kell teljesíteni minden végrehajtási cselekményt.²⁵² Ennek megfelelően a bírósági végrehajtó azt követően, hogy kézhez vette a biztosítási intézkedést elrendelő végzést, köteles haladéktalanul felhívni a végrehajtást kérőt az előleg rövid határidő alatt történő megfizetésére.²⁵³ A Vht. rögzíti, hogy

²⁴⁷ Vüsz. 3. § (1)-(5) bek.

²⁴⁸ Vüsz. 14/A. § (1) bek. b) pont

²⁴⁹ Vüsz. 14/B. § (1)-(2) bek.

²⁵⁰ BDT2005. 1116.

²⁵¹ Ctv. 26. §

²⁵² Vüsz. 23. § (2) bek. b) pont

²⁵³ A Vht. 190. § (4) bekezdése teljes mértékben összhangban áll a Díjrendelet 19. § (1) bekezdésében foglaltakkal, miszerint a végrehajtó az ügy iratainak megérkezése után 8 napon belül, soron kívüli ügyben 3 napon belül felhívja

biztosítási intézkedés végrehajtása esetén a végrehajtót eljárása kezdetén előlegként a teljes munkadíjnak és a várhatóan felmerülő készkiadásnak, illetőleg költségátalánynak megfelelő összeg illeti meg – amely pontos összegét a Díjrendelet szabja meg. Ha a végrehajtás pénzfizetésre irányul, a munkadíj a végrehajtható okiratban feltüntetett főkövetelést, járulékot és költséget magában foglaló együttes összeghez (tehát a végrehajtási ügyértékhez) igazodik. Végrehajtási ügyértékként a végrehajtható okirat végrehajtóhoz történő érkezésének napján fennálló, forintban meghatározott összeget kell figyelembe venni, a főköveteléshez társuló járulékok időközbeni változásától függetlenül.²⁵⁴ Ergo, pénzkövetelés biztosítása kapcsán a végzésben szereplő végrehajtási ügyérték lesz irányadó, amely a Díjrendelet 8. § (2) bekezdése alapján az egymillió forintot nem haladhatja meg, míg zárlat foganatosítása esetén a végrehajtót tételesen meghatározott 15 000 forint munkadíj illeti meg.²⁵⁵ A bírósági végrehajtó ezen felül jogosult a munkadíj felének megfelelő összegű költségátalányra, illetve készkiadásként 8 000 forintos ügyviteli és iratkezelési díjat is felszámolhat már az eljárás elején. A Díjrendelet úgy rendelkezik, miszerint a kielégítési végrehajtás lefolytatásáért megfizetendő költség összegébe bele kell számítani a biztosítási intézkedés végrehajtásáért a Vht. 190. § (4) bekezdése alapján megfizetett munkadíj és költségátalány összegét.²⁵⁶ A díjelőleg beérkezését követően a bírósági végrehajtó a biztosítási intézkedés végrehajtását amint lehetséges, megkezdi. Érdekes helyzet áll elő abban az esetben, ha a végrehajtást kérő nem tesz eleget költségelőlegezési kötelezettségének, hiszen ilyenkor a végrehajtás szünetel.²⁵⁷ Amennyiben később a végrehajtást kérő az öt terhelő költségeket megfizeti, a végrehajtás folytatódik, ellenkező esetben azonban egyéves, jogvesztő határidőt követően az eljárás megszűnik.²⁵⁸

A Vht. tételesen rögzíti, hogy a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben fellebbezésnek van helye. Mivel a törvény nem tartalmaz megkötést, így a jogintézményt elrendelő, azonban a visszautasító, elutasító végzéssel szemben is rendes jogorvoslatnak van helye azzal a kikötéssel, hogy az utóbbival szemben csak a végrehajtást kérő fellebbezhet.²⁵⁹ Azonban, ha a fellebbezésre jogosult fél jogorvoslati jogával él, az nem gátolja a biztosítási intézkedés végrehajtását, arra nézve nem bír halasztó hatállyal, mivel a jogintézményhez előzetes végrehajthatóság kapcsolódik. A fellebbezéshez kapcsolódóan a Legfelsőbb Bíróság

a végrehajtást kérőt a 18. § (1) bekezdése szerinti költség és díj megfizetésére olyan határidővel, hogy az eljárási cselekményeket előreláthatólag határidőn belül tudja elvégezni.

²⁵⁴ Díjrendelet 7. § (1) bek.

²⁵⁵ Díjrendelet 9. §

²⁵⁶ Díjrendelet 18. § (4) bek.

²⁵⁷ Vht. 52. § e) pont

²⁵⁸ Vht. 54. § (3) bek.

²⁵⁹ Vht. 213. § (3) bek.

egy eseti döntésében az elsőfokon eljáró bíróság súlyos szabálysértését állapította meg, amikor rögzítette, hogy mivel a Vht. 190. §-ának (3) bekezdése szerint a biztosítási intézkedés tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye, ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.) 222. §-ának (1) bekezdése értelmében a bíróság a biztosítási intézkedést tartalmazó végzést indokolni köteles. Az elsőfokú bíróság nem indokolta, hogy miért tartotta megállapíthatónak a Vht. 187. §-ának (1) bekezdésében írt feltételek fennállását, milyen okiratok azok, amely a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát bizonyítják. Az elsőfokú bíróság csupán a Vht. 185. §-át hívta fel, amely a biztosítási intézkedés általános feltételeit fogalmazza meg, ezek fennállása esetén a keresetindítás alapján elrendelhető biztosítási intézkedés speciális feltételeit az elsőfokú bíróság nem is vizsgálta, vagy ha vizsgálta is, döntését e vonatkozásban nem indokolta. Ezzel az 1952-es Pp. 222. §-ának (1) bekezdését megsértette, hiszen az indokolás oly mértékben hiányos, hogy a végzés érdemben nem volt felülbíráható.²⁶⁰

Ugyanakkor nem csupán a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben van helye jogorvoslatnak, hiszen amennyiben a végrehajtási kényszereselekmények foganatosítása során az eljárásjogi szabályok helytelen alkalmazása áll elő, ennek folytán könnyedén kialakulhat egy, a törvénynek nem megfelelő állapot – ennek orvoslására szolgál a végrehajtási kifogás jogintézménye. Véleményem szerint a végrehajtási kifogás a felek jogorvoslathoz való jogának legfőbb záloga, tekintettel arra, hogy a végrehajtó tevékenysége ellen irányul, így ez minősül a legfőbb jogorvoslati kérelemnek.²⁶¹ A Vht-ben lefektetett szabályozás értelmében a fél, vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz a végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen.²⁶² Természetesen ezen jogorvoslattal nem csupán az általános szabályok szerint lefolytatandó végrehajtási eljárás esetén lehet élni, hanem – bár a Vht. kifejezetten nem nevesíti, de az általános rendelkezések háttérszabályként való funkcionálása okán – biztosítási intézkedést érintően is.

²⁶⁰ EH2003. 873.

²⁶¹ SÁNDOR-SZŐKE Zsuzsanna: Jogorvoslatok a végrehajtási eljárásban. In: UDVARY Sándor (szerk.): *Polgári eljárásjog II.* Patrocínium Kiadó, Budapest, 2015. 255. o.

²⁶² Vht. 217. § (1) bek. A végrehajtási kifogás kapcsán lásd bővebben: KISS-KONDÁS Eszter: Jogorvoslatok. In: GYOVAI Márk – WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához.* Wolters Kluwer, Budapest, 2016. (Jogtár-formátumú kiadás), továbbá: BARATINÉ BODA Gréta: A végrehajtási eljárás során igénybe vehető jogorvoslatok, különös tekintettel a végrehajtási kifogásra. *Glossa Iuridica*, 2021/1-2. szám, 97-126. o.

3.6. A foganatosítás közös szabályai

3.6.1. A biztosítási intézkedés típusai

Hatályos törvényünk – számos korábbi, meghatározó végrehajtási jogszabályunkhoz hasonlóan – a biztosítási intézkedést érintően kettős tipológiát alkalmaz: a Vht-ben meghatározott feltételek fennállása esetén pénzkövetelés biztosítása, illetve meghatározott dolog zárlata kerülhet számításba. Az egységes bírói gyakorlat szerint nem vonható egybe a biztosítási intézkedés két fajtája és a biztosítási intézkedés módja sem választható:²⁶³ azt, hogy a jogintézmény mely fajtája indokolt adott esetben, a követelés jellege határozza meg.

3.6.1.1. Pénzkövetelés biztosítása

A biztosítási intézkedés ezen fajtája a végrehajtást kérő pénzköveteléséből eredő vagyoni fedezetet kívánja biztosítani, ha a marasztalást tartalmazó bírósági határozatban megállapított összeget az adós nem teljesíti, illetve amennyiben a Vht. 187. §-ában lefektetett esetkörökben a perbeli igényérvényesítés erre irányul. Ebben az esetben az önálló bírósági végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést – a helyszínen történő átadás merőben eltér a Vht. 36. § (1) bekezdésében meghatározott főszabálytól, miszerint a végrehajtható okiratot a végrehajtó postai úton kézbesíti az adós részére. Ennek indoka abban rejlik, hogy a végzés postán keresztül történő megküldése a biztosítási végrehajtás eredményességére nézve negatív végkimenetelben csúcsosodhat ki. Hiszen, ha az adós még a konkrét átadást, végrehajtói felhívást és végrehajtási cselekmények foganatosítását megelőzően szerez tudomást a vele szemben elrendelt pénzkövetelés biztosításáról, könnyen csalárd eszközökhöz folyamodhat és egyúttal kivonhatja rendelkezése alatt álló vagyonát a végrehajtás alól, amely a biztosítási, majd a későbbi kielégítési végrehajtás sikertelenségét jelentené. Ennek elkerülése érdekében – az általános szabályok kvázi felülírásával – az adós a végrehajtó helyszínen történő megjelenésével egyidejűleg értesül a biztosítási intézkedésről, melynek során a végrehajtó azonnali teljesítésre, a biztosítandó összeg kifizetésére hívja fel. Ha ez megtörténik, az eljárás befejeződik: ekkor a végrehajtó a szóban forgó összeget átvételi elismervény kiállításával átveszi, majd annak teljes összegét köteles az átvétel napján, de legkésőbb az azt követő első munkanapon a végrehajtói letéti számlára egyedileg azonosítható

²⁶³ CSERBÁNÉ NAGY Andrea: i.m. 36. o.

módon befizetni.²⁶⁴ Ám, ha az adós a végzésben megállapított összeget nem fizeti ki, a végrehajtó az adós vagyontárgyait foglalási jegyzőkönyvbe veszi, és ily módon haladéktalanul lefoglalja. Ennek megfelelően kell eljárni abban az esetben is, amennyiben az adós nem tartózkodik a helyszínen: ekkor a végrehajtó kötelezettsége a foglalási jegyzőkönyv – akár két hatósági tanú alkalmazásával történő – felvételében, majd a foglalási jegyzőkönyv másolatának a végrehajtható okirattal való, az adós részére, postai úton történő megküldésében áll. Ha az adós a biztosítandó összeget csupán csak részben tudja teljesíteni, a végrehajtó az ingófogalást a fennmaradó összegre tekintettel foganatosítja.

Az adós rendelkezése alatt álló vagyontárgyak lefoglalása az általános szabályok alapján történik, tehát a Vht. VI. Fejezetében meghatározottak tekintendők irányadónak. A foglalás módja a helyszíni eljárás során a foglalási jegyzőkönyvben való összeírás. A végrehajtó az adós lakóhelyén az adós tulajdonában álló ingóságokat felméri, azok értékét felbecsüli, és a követelés erejéig – az eljárás költségeire is figyelemmel – lefoglalja azokat, biztosítva az adós vagyonából a későbbi kielégítési lehetőséget. A foglalás elidegenítési és terhelési tilalmat keletkeztet, így a jegyzőkönyvbe való felvétel ténye az adós vagyona tekintetében is ezen tárgyakat rögzíti, de még nem jelent tulajdonváltást.²⁶⁵ Fontos azonban kiemelni, hogy a végrehajtási eljárásban a foglalás nem jogszerzés, hanem olyan végrehajtási eljárási cselekmény, amely azt biztosítja, hogy a végrehajtást kérő követelése az adós vagyonából térüljön meg, annak értékesítése eredményeként.²⁶⁶

A végrehajtó nemcsak a helyszíni eljárás során tájékozódik az adós vagyonáról, hanem a közhiteles és nem közhiteles nyilvántartásokból is lekérdezéseket végez, ami alapján további cselekményeket tehet. A vagyonkutató során a végrehajtó köteles az adós vagyonát felmérni. A Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) által működtetett hitelbiztosítéki nyilvántartásba és – erre utaló adat esetén – a MOKK-nál vezetett zálogjogi nyilvántartásba azonban csak akkor köteles betekinteni a végrehajtó, ha erre a végrehajtást kérő kifejezett kérelmet terjesztett elő. Természetesen a végrehajtó jogszerűen megteheti ezt a cselekményt hivatalból is, de annak elmaradása nem jelent olyan mulasztást, ami kifogással lenne támadható – kivéve, ha a végrehajtást kérő kifejezetten kérte a betekintést. Egy esetben köteles a végrehajtó hivatalból betekinteni a hitelbiztosítéki/zálogjogi nyilvántartásba:

²⁶⁴ Vüsz. 49. § (1) bek.

²⁶⁵ UDVARY Sándor: Ingóvégrehajtás. In: LUKÁCS Tamás – MARTONOVICS Bernadett – SCHADL György: *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 84. §-hoz fűzött magyarázat

²⁶⁶ BDT2011. 2460.

amennyiben az egyedi azonosításra kétséget kizáróan alkalmas ingó dologként jogszabályban meghatározott vagyontárgyat foglal le eljárása során.

A hitelbiztosítéki nyilvántartásról szóló *2013. évi CCXXI. törvény* 11. § (1) bekezdés c) pontja írja elő a bejegyzés tartalmi elemeként a „gépjármű egyedileg történő elzálogosítása esetén annak egyedi azonosítóját”, máshol az nem szerepel. Gépjármű – nyilvántartásból és helyszíni eljárásban történő – foglalása esetén a végrehajtó tehát köteles a MOKK zálogjogi nyilvántartását is ellenőrizni.²⁶⁷

Lefoglalni csak az adós birtokában, őrizetében lévő vagy más olyan ingóságot lehet, amelyről valószínűsíthető, hogy az adós tulajdonában van.²⁶⁸ A norma ezen elemei közül a birtoklás ténykérdés, a birtok fogalmi elemei (corpus a ténylegesség, és animus a birtoklásra irányuló akarat) közül a végrehajtónak a ténylegességet, vagyis az ingóság adósnál fellelhető, illetve az adós őrizetében lévő tényét kell vizsgálnia.²⁶⁹ Nem lehet lefoglalni az adós birtokában, őrizetében levő ingóságot, ha a rajta levő jelből vagy más körülményből minden bizonyítás nélkül kétségtelenül megállapítható, hogy az ingóság nincs az adós tulajdonában.²⁷⁰

A biztosítási intézkedés végrehajtásának keretei között a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás során a végrehajtó előtt egy kettős feladat összpontosul: elsődlegesen zárolás iránti végrehajtói felhívás kibocsátásáról kell gondoskodnia a biztosítandó követelés érdekében, másrészt fel kell hívnia az adóst megillető összeget kezelő pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a biztosítandó összeget és az eljárás költségeinek fedezésére szolgáló összeget a fizetési számláról sem az adós, sem más javára ne fizesse ki. Ez az adós vagyoni viszonyaiba való meglehetősen erős állami beavatkozást jelent, hiszen a zárolással az adósnak (és más személyeknek) a rendelkezése alatt álló pénzösszegek feletti rendelkezési joga szünetel. Abban az esetben, ha az adós pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlája a biztosítandó összeget nem haladja meg – vagyis csak részben eredményez térülést –, a pénzforgalmi szolgáltatónak a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan kell eljárnia, tehát a számlára a felhívást követően beérkező pénzösszegek sorbaállítására és zárolására is szükségessé válik, amíg a zárolt összeg el nem éri a pénzkövetelés biztosításával védett jogosulti követelés összegét.²⁷¹ A teljesítési sorrend kapcsán a Vht. rögzíti, hogy a zárolás iránti végrehajtói felhívás teljesítése megelőzi az egyéb fizetési megbízások teljesítését – ebben az esetben

²⁶⁷ UDVARY Sándor: i.m. 84. §-hoz fűzött magyarázat

²⁶⁸ Vht. 86. § (1) bek.

²⁶⁹ SCHADL György: Ingóvégrehajtás. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor: *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 86. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Schadl György (2021)

²⁷⁰ Vht. 86. § (2) bek.

²⁷¹ Vht. 191. § (2) bek.

azonban kivételt képez a hatósági átutalás és az átutalási végzés. A hasonló funkciót betöltő hatósági átutalási megbízással, átutalási végzéssel és zárolás iránti másik végrehajtói felhívással való viszonyában a teljesítés sorrendjét a pénzforgalmi szolgáltató általi átvétel időpontja határozza meg. Ugyanakkor speciális esetben a zárolt összegből való kifizetés egy későbbi hatósági átutalási megbízás vagy átutalási végzés alapján teljesíthető, ha ezeket a zárolással biztosított követelés behajtása érdekében adják ki.²⁷² A zárolás iránti végrehajtói felhívás teljesítéséből adódó intézkedéseket a pénzforgalmi szolgáltató köteles haladéktalanul megkezdeni és a fizetési megbízások teljesítésére a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló *2009. évi LXXXV. törvényben* (a továbbiakban: Pft.) törvényben meghatározott határidők szerint teljesíteni. A Pft. rendelkezéseinek értelmében a pénzügyi fedezet hiánya miatt részben vagy egészben nem teljesíthető hatósági átutalást és átutalási végzésen alapuló átutalást a kedvezményezett azonnali visszaküldést kérő rendelkezése hiányában a teljesítéshez szükséges fedezet biztosításáig – legfeljebb azonban harmincöt napig – a pénzforgalmi szolgáltató sorba állítja.²⁷³ Véleményem szerint a Pft-ben rögzített 35 napos határidő azonban eltérést mutat a Vht-ben meghatározott szabályozástól, hiszen a Vht. alapján a zárolásra irányuló végrehajtói felhívást a pénzforgalmi szolgáltató mindaddig köteles (lenne) a fizetési számlán fenntartani, ameddig azon a biztosítandó összeg rendelkezésre nem áll.

A betétek és takarékbetétek végrehajtásáról szóló *180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet* szintén tartalmaz szabályokat a rendelet tárgyi hatálya alá tartozó okiratok biztosítási intézkedés alá vonásáról. A rendelet kimondja, hogy biztosítási intézkedés végrehajtása során is azzal az eltéréssel kell eljárni, hogy a pénzügyi intézmény a végrehajtó felhívásának kézhezvételét követően a betétet az eredeti szerződés szerint kezeli, és a betét összegét – a 18. §-ban foglaltak kivételével – nem utalja át a végrehajtói letéti számlára, illetve nem fizeti ki a végrehajtó részére. Ekkor, a biztosítási intézkedés hatálya alatt a betét felett sem az adós, sem más személy nem rendelkezhet. Ha a biztosítási intézkedés hatálya alatt a betét leköttési ideje lejárt, a betét összegét a betétesnek vagy egyéb rendelkezőnek továbbra sem lehet kifizetni: ebben az esetben a pénzügyi intézmény – a folyamatos leköttési megbízás alapján kezelt betét kivételével – a betét összegét a végrehajtónak fogja kifizetni, vagy átutalni. Ennek megfelelően szükséges eljárni akkor is, ha a biztosítási intézkedés hatálya alatt az adós a biztosított összeg felüli részt kíván a betét összegéből felvenni, és ezt írásos formában bejelenti a pénzügyi intézmény felé. A pénzügyi intézmény ekkor a bejelentés kézhezvételét követően fizeti ki, vagy utalja át a betét összegét a végrehajtó részére. A végrehajtó pedig a betét összegét a letéti számlán köteles

²⁷² Lásd: Vht. 79/F. § (2) bek.

²⁷³ Pft. 60. § (1) bek.

kezeln, abból a végrehajtás alól mentes összeget és a biztosítandó összeg feletti összeget az adósnak kell visszafizetnie.²⁷⁴ Mindezek mellett a 17. § azt is rögzíti, hogy a rendelet szerint foganatosított biztosítási intézkedés hatálya kiterjed a követelés teljesítése érdekében elrendelt kielégítési végrehajtásra is.

A Vht. 191. § (4) bekezdése jelentős előírást tartalmaz, hiszen ennek értelmében a pénzkövetelés biztosítására nézve is alkalmazandóak a fizetési számlán elhelyezett összegre irányadó mentességi szabályok. A törvényszöveg ezáltal visszautal a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtás közös, általános szabályaira. Mindezek alapján mentes a végrehajtás alól a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, természetes személyt megillető pénzösszeg azon része, amely a minimálbér nettó összegének 60%-át nem haladja meg. Gyermektartásdíj, vagy szüléssel járó költség behajtása iránt vezetett végrehajtás esetében azonban ezen összeg 50%-a szintén végrehajtás alá vonható.²⁷⁵ További engedményeket részletez a törvény, amikor kimondja, hogy a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, adóst megillető, ám ügyleti biztosíték céljából elkülönítve kezelt – így a szabad rendelkezése alól kikerült – pénzösszeg csupán e céllal összefüggő és ezen meghatározott ügyletből eredő követelések kielégítése érdekében, míg a zálogjogosultat megillető, de a zálogjogosulti bizományoshoz befolyt és elkülönítve kezelt pénzösszeg csak a zálogszerződésből, illetve a zálogjogosulti bizományosi jogviszonyból eredő követelések fejében vonható végrehajtás alá. Hasonló a helyzet az egészségügyi szolgáltatót megillető, az Egészségbiztosítási Alapból az egészségügyi szolgáltatás finanszírozására folyósított, és e célra a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény alapján elkülönítetten kezelt pénzösszeg kapcsán is, amely csupán a finanszírozási szerződésben foglalt feladatok ellátásából eredő követelésekre nézve vonható végrehajtás alá. A társadalombiztosítási kifizetőhellyel rendelkező foglalkoztatók által jogszabály alapján nyitott külön számlán elhelyezett, a foglalkoztatottak egészségbiztosítási ellátása céljára elkülönítve kezelt pénzösszeg a foglalkoztatót terhelő, harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás fejében nem vonható végrehajtás alá. Mint ahogyan a Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásának és felhasználásának szabályairól szóló kormányrendelet alapján nyitott korlátozott rendeltetésű fizetési számlán elhelyezett, az adóst megillető pénzösszeget harmadik személyekkel szemben fennálló tartozás tekintetében sem lehet végrehajtás alá vonni.²⁷⁶

²⁷⁴ 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet 16-18. §

²⁷⁵ Vht. 79/A. § (3) bek.

²⁷⁶ Vht. 79/D. §

A pénzforgalmi szolgáltató köteles a felhívás kézhezvételétől számított 8 napon belül tájékoztatni a végrehajtót, hogy a zárolás iránti felhívást milyen összegre nézve tudta foganatosítani: ezen rendelkezés lényegi indoka abban rejlik, hogy az adós vagyontárgyai ezt követően pusztán a fennmaradó követelés erejéig foglalhatók le. A felhívást követő későbbi befizetések, illetve a sorbanállítás tekintetében a pénzforgalmi szolgáltatónak szintén hasonlóan kell eljárnia.²⁷⁷ A gyakorlatban persze előfordul, hogy a felhívás eredményéről információval még nem rendelkező végrehajtó a tájékoztatás beérkezéséig lefoglal adósi vagyontárgyakat, ami egyébként a fentiek szerint nem ütközik jogszabályba, sőt egyenesen célszerű is. Hiszen, ha utóbb az derül ki, hogy a felhívás eredménytelen volt, a végrehajtó pedig elmulasztotta lefoglalni az egyébként lefoglalható ingóságokat, amelyek utóbb bármilyen okból (tipikusan az adós általi elidegenítés miatt) már nem foglalhatók le, akkor a végrehajtást kérő kifogással támadhatja a végrehajtó eljárását. A Vht. megadja a megoldást arra, ha végrehajtó a tájékoztatás beérkezéséig foglal le adósi vagyontárgyakat, és utóbb a pénzforgalmi szolgáltató tájékoztatása alapján kiderül, hogy foglalás nélkül is megvan a fedezet. Ilyenkor a Vht. 193. § a) pontja alapján az összes lefoglalt ingóságot fel kell oldani a foglalás alól. Részbeni fedezet esetén követendő eljárásról a Vht. nem rendelkezik, azonban logikus ilyenkor a fedezet biztosításához nem szükséges ingóságok foglalás alóli feloldása.²⁷⁸

Pénzkövetelés biztosítására irányuló biztosítási intézkedés kapcsán a jogalkotó szintén lehetőséget ad az adós tulajdonában álló ingatlan lefoglalására is. Amennyiben a végrehajtó az eset összes körülményét figyelembe véve úgy találja, hogy az ingatlan vagyon lefoglalása szükségszerűnek mutatkozik, felhívással él az ingatlanügyi hatóság felé, a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt. Maga a lefoglalás a végrehajtási jog bejegyzésével valósul meg.²⁷⁹ Fontos, hogy a biztosítási intézkedés az adós ingatlanára – az egyéb feltételek fennállása esetén – akkor is elrendelhető, ha az adós az ingatlan eladására vonatkozólag szerződést kötött, de az elővásárlásra jogosult e jogának gyakorlásáról még nem nyilatkozott, és a vevő tulajdonjogának bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba nem történt meg.²⁸⁰

Amennyiben az adós egyéb, végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkezik, úgy – a fokozatosság elvének jegyében – végső esetben, a biztosítási végrehajtás ultima ratiojaként az adós munkabére is letiltható. Mivel a „munkabér” összefoglaló kategóriának

²⁷⁷ Vht. 191. § (3) bek.

²⁷⁸ SCHADL György (2026): i.m. 191. §-hoz fűzött magyarázat

²⁷⁹ Vht. 138. § (2) bek.

²⁸⁰ BH1995. 48.

minősül, így meghatározását figyelembe véve a követelés összegét az adós illetményéből, munkadíjából, a munkaviszonyon, közfoglalkoztatási jogviszonyon, munkaviszony jellegű szövetkezeti jogviszonyon, közszolgálati, kormányzati szolgálati és közalkalmazotti jogviszonyon, egészségügyi szolgálati jogviszonyon, adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyon, szolgálati viszonyon, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyon, honvédelmi alkalmazotti jogviszonyon, nemzetbiztonsági szolgálati jogviszonyon, nemzetbiztonsági alkalmazotti jogviszonyon, társadalombiztosítási jogviszonyon alapuló járandóságából, valamint a munkából eredő egyéb rendszeres, időszakonként visszatérően kapott díjazásából, juttatásából, követeléséből szintén le lehet foglalni.²⁸¹ Álláspontom szerint a munkabérré vezetett biztosítási végrehajtást érintően szintén irányadók a Vht. IV. Fejezetében szabályozni rendelt mentességi szabályok. Bár a jogalkotó kifejezetten nem nevesítette ennek lehetőségét, mint a zárolás iránti végrehajtói felhívás kapcsán a fizetési számlán elhelyezett összegre irányadó mentességi szabályok alkalmazását, ám ilyen formában nem is zárta ki – úgy vélem, amennyiben a jogalkotó akarata a mentességi szabályok figyelmen kívül hagyására irányult volna, azt hatályos végrehajtási törvényünk kifejezett szabállyal rendezné. Így analógia útján – a teljesség igénye nélkül – letiltás alól mentes juttatásnak minősül többek között a törvényen alapuló tartásdíj, a bíróság által előlegezett gyermektartásdíj, egyéb gyermekvédelmi pénzbeli ellátások, az anyasági támogatás, az egészségkárosodásra tekintettel járó keresetkiegészítés, átmeneti keresetkiegészítés, a rokkantsági járadék, vakok személyi járadéka, a fogyatékosági támogatás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelempótló támogatása, az ösztöndíj – ez alól kivételt képez a tudományos továbbképzési ösztöndíjas munkabér jellegű ösztöndíja –, illetve a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerinti családi kedvezmény nettó összege is.²⁸²

Pénzkövetelés biztosítása esetén a foglalási cselekmények a foglalással, követelés lefoglalása és munkabér letiltása esetén a végrehajtói letéti számlára történő befizetéssel, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatóhoz intézett felhívás kiadásával befejeződnek. Ezen keretek között, kielégítési végrehajtás hiányában további végrehajtási cselekmény fogatosítására nem nyílik törvényi lehetőség, az eljárás a szükséges végrehajtói intézkedések megtételével, a Vüsz. 34. § f) pontja alapján ügyviteli értelemben befejezettnek minősül. Kiemelkedően fontos azonban, hogy ha a lefoglalt dolog romlandó, akkor értékesíteni kell – az értékesítés költségének előlegezése a végrehajtást kérőt terheli.²⁸³ Am, ami a biztosítási intézkedés és a

²⁸¹ Vht. 7. § (1) bek.

²⁸² Vht. 74. §

²⁸³ Vht. 34. §

kielégítési végrehajtás közötti legjelentősebb különbséget adja, annak ténye, hogy a jogosult részére a foglalásból, vagy a romlandó dolog értékesítéséből befolyt összegeket nem lehet kiutalni, hiszen az alaphatározat – amelyen a biztosítási intézkedés alapul – még nem jogerős. Ennek értelmében ezen összegeket a végrehajtói letéti számlán kell kezelni. A jogalkotó célja ezen rendelkezéssel nem más, minthogy a végrehajtást kérő ne kerülhessen kedvezőbb helyzetbe, hiszen a Vht. 13. §-a alapján még nem tud kielégítési végrehajtási eljárást indítani.²⁸⁴ Az eljárás folyamán az adós szintén dönthet úgy, hogy a végzésben foglalt biztosítandó összeget vagy annak egy hányadát teljesíti. Ekkor a végrehajtó feloldja a foglalás alól a lefoglalt vagyontárgyakat, vagy részki fizetés esetén azok egy részét: ilyenkor a dolog helyébe a befizetett összeg lép. A végrehajtó foglalás alóli feloldásról gondoskodik abban az esetben is, ha az adós fizetési számlájára, betétjére a pénzforgalmi szolgáltatónak kiadott felhívás teljesítésével a követelés fedezete biztosítva van, avagy a végrehajtást kérő költségelőlegezési kötelezettségét elmulasztotta a romlandó dolog értékesítéséhez fűződően.

Meghatározó jelentőséggel bír a pénzkövetelés biztosításának speciális alakzata, amikor az intézkedést gazdálkodó szervezettel szemben lehet igénybe venni, így arról is érdemes néhány szót ejteni. A Vht. 9. §-ában lefektetett utaló szabályra való tekintettel a gazdálkodó szervezet fogalmát a Pp. adja meg, mely szerint gazdálkodó szervezetnek minősül a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetség, a lakásszövetség, az európai szövetség, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, a felsőoktatási intézmény, az egyesület, a köztestület, a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat, valamint az alapítvány is.²⁸⁵ A biztosítási intézkedést gazdálkodó szervezettel szemben pénzkövetelés biztosítására akkor lehet elrendelni, ha a jogosult nem a Vht. 191-193. §-aiban meghatározott, kvázi klasszikus pénzkövetelés biztosítását kívánja igénybe venni, vagy a pénzkövetelés biztosítása során a gazdálkodó szervezet végrehajtás alá vont vagyontárgyai nem nyújtanak teljes mértékben fedezetet a követelésre nézve. Ezen utóbbi esetkörben a

²⁸⁴ LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 192. §-hoz fűzött magyarázat

²⁸⁵ Pp. 7. § 6. pont

követelésnek a pénzkövetelés biztosítása során végrehajtás alá vont vagyontárgyakkal nem fedezett részének biztosítására rendeli el a bíróság, és az az adós jövőbeni vagyontárgyainak elidegenítésére is vonatkozik. A lefektetett szabályozás már egy, a biztosítási intézkedés általános szabályai szerint elrendelt pénzkövetelés biztosítását vázolja fel, melynek során a végrehajtást kérő követelésére nézve az adós gazdálkodó szervezet rendelkezése alatt álló vagyonának csupán egy része nyújtott fedezetet. Az intézkedés specialitását az adós jövőbeni vagyontárgyainak elidegenítése adja, hiszen az eddigi esetköröknél szó sem volt jövőbeni vagyontárgyakra vonatkozó rendelkezésről vagy korlátról. Fontos azonban kiemelni, hogy mind a biztosítási intézkedések fajtáját felsoroló Vht. 185. § a) és b) pontból, mind a Vht. 193/A. §-ának a rendszertani elhelyezéséből egyértelműen megállapítható, hogy nem egy harmadik típusú biztosítási intézkedésről van szó, hanem a pénzkövetelés biztosításáról, pontosabban annak egy speciális esetéről.²⁸⁶

A pénzkövetelés biztosításának e tekintetben való foganatosítása hasonlóságot mutat az általános szabályok között rögzítettekkel: a végrehajtó a helyszínen adja át a biztosítási intézkedést elrendelő végzést az adós részére, majd felhívást intéz felé, hogy a biztosítandó összeget azonnal fizesse ki a végrehajtást kérő kezébe. Amennyiben az adós gondoskodik a követelés fennmaradó részének kifizetéséről, a végrehajtó ennek tényét jelenti a bíróságnak, a további eljárásra pedig a Vht. a 191-193. §-okban foglaltak alkalmazandók: tehát a jogszabály a pénzkövetelés biztosításának e speciális körben történő foganatosításához egyéb eltérő szabályozást nem rendel. Ha azonban a végrehajtói felhívás nem vezetett eredményre, és az adós nem teljesített, a biztosítási intézkedés hatálya alatt a gazdálkodó szervezet vagyontárgyának elidegenítése – a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő, a rendes gazdálkodás körébe tartozó szokásos forgalmi ügyletek kivételével – csak független könyvvizsgáló olyan nyilatkozata alapján történhet, amely szerint a jogügylet nem veszélyezteti a követelés későbbi kielégítését. Értelmezés tárgyát képezheti, hogy mely jogügyletek tekinthetők a gazdálkodó szervezet tevékenységével összefüggő és a rendes gazdálkodás körébe tartozó szokásos forgalmi ügyleteknek. Amennyiben a tevékenység önmaga az érintett jogügylettel valósul meg (pl. a gazdálkodó szervezet által előállított termék eladása), úgy nem kérdéses az összefüggés, de a tevékenység végzését elősegítő egyéb jogügyletek is e körbe tartozhatnak. Ugyancsak kérdéses lehet a rendes gazdálkodás követelményének való

²⁸⁶ SCHADL György (2026): i.m. 193/A. §-hoz fűzött magyarázat

megfelelés, amely fogalmat a polgári jog számos jogintézményével kapcsolatban ismeri (pl. a dologi jogok terén).²⁸⁷

3.6.1.2. Meghatározott dolog zárlata

A Vht. által szabályozott biztosítási intézkedések másik alfaját a meghatározott dolog zárlata teszi ki. A pénzkövetelés biztosításával szemben zárlat elrendelésének alapját nem egy meghatározott pénzösszeg adja, zárlatnak csak akkor van helye, ha a per tárgya maga a dolog,²⁸⁸ legyen az akár ingó, akár ingatlan. A Ptk. szabályait alapul véve dolog minden birtokba vehető testi tárgy, amely tulajdonjog tárgya lehet. Ingatlannak minősül a föld, valamint mindaz, ami a földdel alkotórészi kapcsolatban áll – ingó dolog pedig minden egyéb, amely az ingatlan fogalmába nem sorolható be.²⁸⁹ A zárlat kapcsán ennek megfelelően célszerű elkülöníteni egymástól az ingó, illetve az ingatlan dolog zárlatát.

A végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak az ingóság zárlatát elrendelő végzést, és ezzel egyidejűleg az ingóságot foglalási jegyzőkönyvbe véve lefoglalja. Ha az ingóság példának okán egy gépjárműben ölt testet, fontos, hogy a lefoglalásról a nyilvántartó hatóságot is szintén szükséges értesíteni. A Vht. 194. § (2) bekezdésének értelmében az ingóság zárlata zár alá vétellel is történhet – az e tekintetben lényeges különbségtételt a későbbiekben még tárgyalni és részletezni fogom. A jogalkotó zárlat kapcsán is rögzíti, hogy amennyiben az intézkedés romlandó dologra irányul, annak értékesítése nem nélkülözhető – ám, ha a végrehajtást kérő nem előlegezi az értékesítéssel kapcsolatban felmerülő költségeket, a romlandó dolgot a végrehajtó feloldja a foglalás alól.²⁹⁰ Különleges védelmet élveznek a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről szóló 2012. évi XCV. törvényben meghatározott tanúsítványban felsorolt kulturális javak is. Hiszen a kölcsönzött kulturális javak különleges védelmének időtartama alatt tilos a kölcsönzött kulturális javakra bírósági, hatósági vagy más hivatalos eljárás során elrendelt olyan intézkedés vagy kényszerintézkedés végrehajtása, amely a kölcsönzött kulturális javakkal kapcsolatos rendelkezési vagy birtoklási jogot korlátozza vagy elvonja.²⁹¹ Ezen rendelkezés azonban nem minősül abszolút korlátnak, hiszen a különleges

²⁸⁷ B. KOREK Ilona: Pénzkövetelés biztosítása. In: BALOGH Olga – CSÁSZTI Ferenc – B. KOREK Ilona – JUHÁSZ Edit (szerk.): *A megújult bírósági végrehajtás*. HVG-ORAC, Budapest, 2006. (Jogkódex formátumú kiadás) – 193/A. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: B. Korek Ilona (2006))

²⁸⁸ BDT2002. 727.

²⁸⁹ Ptk. 5:14. § (1) bek.

²⁹⁰ Vht. 193. § b) pont

²⁹¹ 2012. évi XCV. törvény 3. § (1) bek.

védelem időtartamának lejártát követően a kulturális javak tekintetében is foganatosítható zárlat biztosítási intézkedésként.

Az ingóságra nézve elrendelt zárlattal szemben az ingatlan zárlatát elrendelő végzést a bíróság postai úton kézbesített az adósnak. Ez abból az okból kifolyólag nem jelent veszélyt a biztosítási végrehajtás sikerességére nézve, hogy a végrehajtó a végzés kézhezvételét követően haladéktalanul felhívja az ingatlanügyi hatóságot, a zárlat tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése okán. A zárlat tényének feljegyzését követően jogokat csak a zárlat törlésétől függő hatállyal lehet bejegyezni. Ez alól kivételt képeznek a jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton alapuló jogok, továbbá a telki szolgalmi jog, állandó jellegű földmérési jelek, földminősítési mintateretek, valamint villamos berendezések elhelyezését biztosító használati jog, továbbá a vezetékjog, a vízvezetési és bányaszolgalmi jog, valamint törvény rendelkezésén alapuló közérdekű szolgalmak és használati jogok. Így a zárlat ténye elidegenítési és terhelési tilalmat hordoz magában. A végrehajtó a Vht. 138. §-ának rendelkezéseit alkalmazva keresi meg az ingatlanügyi hatóságot a zárlat feljegyzésére. A hatóságnak soron kívül kell eljárnia, tájékoztatnia kell a végrehajtót azoknak a nevről és lakóhelyéről (székhelyéről), akiknek az ingatlanra vonatkozóan az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett joguk van. Az alapvető különbség a pénzkövetelés biztosításához képest maga a zárlat feljegyzése, hiszen pénzkövetelés biztosítása során végrehajtási jogot kell bejegyeztetni.²⁹²

Azt követően, hogy az ingatlanügyi hatóság gondoskodott a zárlat tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt, az erről szóló határozatot megküldi a végrehajtó részére. A végrehajtó pedig a határozat kézhezvételét követően dönthet úgy, hogy az ingatlant zárgondnok kezelésébe adja, amennyiben egyrészt az adós az ingatlan kezelésében hosszabb távollét miatt vagy más okból akadályozva van. Annak eldöntése, mit tekinthetünk az adós hosszabb távollétének, függ az ingatlan művelési ágazatától, illetőleg attól, hogy ez az adós távollétére az év melyik szakaszában kerül sor. Általában azt mondhatjuk, hogy egy ingatlan esetében a hatvan napot meghaladó távollét már hosszabb távollétnek minősíthető.²⁹³ A másik eset, amikor a végrehajtást kérő zárgondnok kijelölését kérte, és ez a végrehajtó szerint is indokolt. Hogy ennek kapcsán mikor minősül indokoltnak a zárgondnok kijelölése, azt az eset összes körülményének figyelembevételével szükséges megítélnie a végrehajtónak. A zárgondnok feladatkörét a Vht. 198. §-a határozza meg, melynek értelmében a zárgondnok

²⁹² LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 195. §-hoz fűzött magyarázat

²⁹³ BÍRÓ Noémi – GYÉKICZKY Tamás – KAPA Mátyás – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: i.m. 196. §-hoz fűzött magyarázat

kötelességei közé tartozik az ingatlan rendes gazdálkodás szerinti kezelése, a végrehajtó felé történő elszámolás a gazdálkodását, valamint az ingatlan jövedelmét illetően, illetve az ingatlan tiszta jövedelmének végrehajtói letéti számlára való befizetése. A jogszabály nem határozza meg azon személyek körét, akiket a végrehajtó zárgondnokul kirendelhet – ez alól azonban kivételt képez a termőföld, hiszen különleges helyzetére való tekintettel a végrehajtó elsődlegesen a járási hivatal által javasolt személyt, szervet jelöli ki föld zárgondnokául. Ennek indoka abban rejlik, hogy a termőföld gondozásához speciális szakértelem, szaktudás szükséges, és ennek megfelelően a zárgondnoknak sajátos kötelezettségei keletkeznek. A termőföld védelméről szóló *2007. évi CXXIX. törvény* értelmében a földhasználó – főszabály szerint – köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni (hasznosítási kötelezettség).²⁹⁴ A végrehajtó megkeresésére a járási hivatalnak nyolc napja van arra, hogy nyilatkozattételi kötelezettségének eleget tegyen: amennyiben a termőföld zárgondnokára nézve nem érkezik javaslat, személye felől a végrehajtó szabad elhatározása alapján dönthet.

Fontos, hogy a zárgondnok tekintetében különbséget kell tenni a zár alá vétel, illetve az ingatlan zárlata kapcsán történő kirendelés között. A két esetkör azonban élesen elkülönül egymástól: az eljárás tárgya a 106. § szerinti eljárásban kizárólag ingóság lehet, zárlat esetén kizárólag ingatlan, továbbá, míg a 106. § alapján már kielégítési végrehajtást rendeltek el, itt biztosítási intézkedés iránt indítottak eljárást. A zárgondnok kirendelhetősége felől is feltétlenül szükséges rámutatni egy kisebb, de annál jelentőségteljesebb különbségtételre: míg a zár alá vétel kapcsán az ingóság zárgondnokául történő kirendelés előfeltétele az adós távolléte, addig ingatlan zárlata kapcsán a jogalkotó a 196. § a) pont kapcsán egy kettős, vagylagos feltételt határoz meg. Ekkor a zárgondnok kirendelése akkor merülhet fel, ha az adós hosszas távolléte miatt, vagy egyéb okból akadályoztatva van. Tehát ez utóbbi esetben nem szükséges, hogy adós távol legyen, ha más okból (példának okán betegsége, mozgáskorlátozottsága miatt) akadályozva van, már indokolt a zárgondnok kirendelése. Az ingatlan zárgondnokának feladata is eltérést mutat a Vht. 106. §-a alapján kijelölt zárgondnokétól. Itt nemcsak – az értékesítésig történő – egyszerű megőrzésről van szó, hanem az ingatlan kezeléséről, és ez a kezelés akár évekig is tarthat, hiszen a Vht. 13. §-a szerinti általános feltételek nem állnak fenn, kielégítési végrehajtás nem indítható, így a biztosítási intézkedés megszűnéséig ez a feladat megmarad.²⁹⁵

²⁹⁴ 2007. évi CXXIX. törvény 5. § (1) bek.

²⁹⁵ LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 196. §-hoz fűzött magyarázat

A zárlat keretei között lefoglalásra került ingatlan zárgondnokának díját érintően döntési jogkörrel a bíróság rendelkezik: a végrehajtó csupán javaslatétellel élhet e körben, melyhez a bíróság – a törvényszövegből kiindulva – nincs kötve. A zárgondnok díja azonban a felmerült költségeket is magában foglalja, melyek megelőlegezésére minden esetben a végrehajtást kérő köteles.

3.7. A biztosítási intézkedés megszűnése és megszüntetése

Tekintettel arra, hogy a biztosítási intézkedés egy előzetesen igénybevehető, az adós rendelkezési, vagyoni, valamint zárlat tekintetében használati, hasznosítási jogait ideiglenesen, átmeneti jelleggel korlátozó jogintézmény, eltúlzott időtartamú fenntartása nem bizonyul indokoltnak. Amennyiben a biztosítási intézkedés célját elérte, tehát a végrehajtást kérő pénzüsszetre, vagy vagyontárgyra irányuló követelése biztosítást nyert, a felek között jogvita eldőlt, a továbbiakban nincs szükség az állami kényszer biztosítási intézkedés keretei között történő érvényesítésére. Ennek megfelelően a Vht. rendelkezik a biztosítási intézkedés megszűnéséről, amelynek két fordulatát emelte a jogalkotó törvényi szintre: a kielégítési végrehajtás elrendelését, valamint a jogintézmény bíróság általi megszüntetését.

Kielégítési végrehajtás elrendelésére a végrehajtás általános feltételeinek fennállásával, majd végrehajtható okirat kiállításával kerül sor. Ekkor tehát legalább részben a végrehajtást kérő javára dőlt el a jogvita, mivel legalább részben az adóst elmarasztaló határozat született. Nincs tehát szükség a biztosítási intézkedésre, annak hatálya a kielégítési végrehajtás elrendelésével a törvény erejénél fogva szűnik meg, így nem kell külön alakszerű végzést hoznia a bíróságnak a biztosítási intézkedés megszűnéséről.²⁹⁶ Tekintettel arra, hogy ebben az esetben a biztosítási intézkedés során elvégzett foglalás hatálya a biztosítandó követelés teljesítése érdekében kiterjed a kielégítési végrehajtásra is, a végrehajtnak nem kell a kielégítési végrehajtás során megismételni a biztosítási végrehajtás során foganatosított végrehajtási cselekményeket, így az adós vagyontárgyainak lefoglalását, munkabérének letiltását, fizetési számláján kezelt pénzeszközeinek zárolását. Fontos, hogy mindez nem eredményezi a végrehajtást kérő érdekeinek csorbulását, hiszen ezen jogszabályi rendelkezéssel a végrehajtási kényszer-cselekmények folyamatossága biztosítva van.²⁹⁷

Ezzel szemben, a bíróság általi megszüntetés egyúttal a biztosítási intézkedéssel összefüggésben elvégzett cselekmények jogkövetkezményeinek megszűnését is eredményezi.

²⁹⁶ SCHADL György (2026): i.m. 200. §-hoz fűzött magyarázat

²⁹⁷ SZÉLL-CSELÓSZKI Dóra: A biztosítási intézkedés. *Executio*, 2019/1. szám, 55. o.

A biztosítási intézkedés megszüntetéséről a bíróság végzést hoz, amely végzésben rendelkezni kell a vagyontárgyak a foglalás alóli feloldásáról, illetőleg a letéti számlán kezelt összegek adós részére történő visszafizetéséről is. A bíróság abban az esetben köteles megszüntetni a biztosítási intézkedést, amennyiben az alapul szolgáló, a követelés biztosítására irányuló eljárás az adós marasztalása nélkül ér véget. Ekkor a végrehajtást kérő oldalán lényegében nem beszélhetünk előzetes, ideiglenes biztosítást és védelmet igénylő jogokról, érdekekről, valamint az eljárás során nem merült fel egy olyan követelés sem, melyre vonatkozóan az adós vagyonával helytállni lenne köteles. Ilyenkor a biztosítási intézkedés elrendelésével és foganatosításával kapcsolatban felmerült összes költség a végrehajtást kérőt terheli.

A biztosítási intézkedést a bíróság akkor is megszüntetheti, ha az alapjául szolgáló per érdemi döntés nélkül ér véget. Ilyen esetben azonban a biztosítékként lefoglalt pénzösszeg sorsáról a biztosítási intézkedést megszüntető bíróság nem rendelkezhet. De ez egyben azt sem jelenti, hogy a letétként kezelendő pénzösszegre a hitelező igényt tarthatna. Erre irányuló követelés csak akkor lenne jogszerű, ha a választottbíróság az adóst marasztalja, vagy az eljárásban a bíróság által jóváhagyott egyezség értelmében az adósnak fizetési kötelezettsége keletkezik. A peren kívüli eljárásban a bíróság csak a foglalás feloldásáról dönthet, a biztosítékként lefoglalt összeg sorsáról azon az alapon nem rendelkezhet, hogy a felek peren kívül megegyeznek.²⁹⁸

A Legfelsőbb Bíróság döntésében alaptalannak nyilvánította az alperes fellebbezését, és az elsőfokú bíróságnak az alperes biztosítási intézkedés visszavonását célzó kérelmét elutasító végzését helybenhagyta arra tekintettel, hogy a bíróság a biztosítási intézkedést akkor szünteti meg, ha a végrehajtást kérő követelése iránti eljárás az adós marasztalása nélkül ért véget. Ilyen körülményre a fellebbezésében maga az alperes sem hivatkozott, tehát a biztosítási intézkedés megszüntetésének törvényi feltétele hiányában az alperes kérelmének nincs jogi alapja. A jogerős határozattal elrendelt biztosítási intézkedés jogszerűsége utóbb nem tehető vitássá.²⁹⁹ Egy másik eseti döntésében pedig rögzítette, hogy a jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés szempontjából a körülmények időközben történő esetleges változásának sincs jogi jelentősége.³⁰⁰

Olyan esetkör is előállhat, amikor a biztosítási intézkedés csak részben vezet eredményre, tehát az adós részleges marasztalásával ér véget – a költségek megfizetése ebben az esetben is a végrehajtást kérő köteles, azonban csupán egy kisebb, a marasztalással arányos összeget kell

²⁹⁸ BH1995. 481.

²⁹⁹ BH1998. 183.

³⁰⁰ BH2002. 152.

lerónia. Hangsúlyozandó, hogy ez a megoldás teljes mértékben összhangban áll a polgári perrendtartás perköltségviselésre vonatkozó szabályaival, melyek a pernyertesség és pervesztesség arányában kötelezik a feleket a költségek viselésére.³⁰¹

Mindazonáltal a végrehajtást kérőre nézve sokkal súlyosabb jogkövetkezménnyel jár, ha rosszhiszeműen eljárva kéri a biztosítási intézkedés elrendelését. Rosszhiszeműsége ezen keretek között akkor állapítható meg, ha a kérelem előterjesztésekor, a perindítás során tudott, vagy az eset összes körülményének figyelembe vételével, kellő körültekintés tanúsítása mellett tudnia kellett volna arról, hogy a jogintézmény elrendelésére irányuló kérelme alaptalan.³⁰² Ekkor nem csak a felmerült költségeket, hanem az adósnak okozott kárt (egyúttal bizonyos esetekben az elmaradt hasznot is) köteles megtérítenie. A törvény nem részletezi, hogy a kár milyen fajtája következzen be: vagyoni kár a biztosítási intézkedés vonatkozásában, vagy sérelemdíj-követelési igénye merülhet fel az adósnak. Vagyoni kár lehet a lefoglalt gépjármű fokozatos értékcsökkenése, vagy a végrehajtó által, a végrehajtói letéti számlán kezelt pénzüsszegek utáni kamat elvesztése. Az adós a kártérítési igényét külön peres eljárásban tudja érvényesíteni a végrehajtást kérővel szemben. Ilyenkor a rosszhiszeműség fennálltát, a kár bekövetkeztét, a kár és a biztosítási intézkedés közötti összefüggést az adósnak kell bizonyítania.³⁰³

Végrehajtási törvényünk az adós részére is lehetővé teszi a biztosítási intézkedés bíróság által történő megszüntetésének kérelmezését. Amennyiben az adós marasztalásával ér véget eljárás, ám a jogosult a követelés kielégítése iránti végrehajtási kérelmét a végrehajtás általános feltételei együttes bekövetkeztének időpontjától számított három hónapon belül nem terjesztette elő, tehát kielégítési végrehajtás elrendelését nem kezdeményezi, a három hónapos határidő lejártá után az adósnak lehetősége nyílik arra, hogy kérelmet terjesszen elő a bíróságnál a biztosítási intézkedés megszüntetése iránt. A Vht. rendelkezésének indoka abban rejlik, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének esetére azt vélelmezi a jog, hogy a végrehajtást kérőnek alapvető érdeke fűződik a teljesítéshez, ennek ellensúlyozására biztosítja az adós vagyoni jogainak korlátozását. Nem indokolt azonban fenntartani a biztosítási intézkedést olyan esetben, amikor a végrehajtást kérő – bár lehetősége lenne rá – mégsem intézkedik a követelése behajtása iránt.³⁰⁴ A jogalkotó által megszabott három hónapos határidő a konjunktív feltételek

³⁰¹ Pp. 83. §

³⁰² Lásd: Szolnoki Városi Bíróság P.21.423/2005/53.

³⁰³ LUKÁCS Tamás – RÁK Viktor – SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 201. §-hoz fűzött magyarázat

³⁰⁴ B. KOREK Ilona (2006): i.m. 201/A. §-hoz fűzött magyarázat

közül a legkésőbb bekövetkezett feltétel megvalósulásának időpontjától számítódik.³⁰⁵ A bíróság ezt követően tájékoztatja a végrehajtást kérőt az adós kérelmének előterjesztéséről, és egyúttal követelése kielégítése iránti végrehajtási kérelem előterjesztésére hívja fel, méghozzá harminc napon belül. Ezen harminc napos határidő jogvesztőnek minősül, tehát egyrészt annak elmulasztása végett igazolási kérelemnek nincs helye, másrészt pedig annak leteltét követően a végrehajtást kérő szóban forgó követelésére nézve kielégítési végrehajtást már nem kezdeményezhet. Abban az esetben, ha a végrehajtást kérő a bíróság felhívásában foglaltaknak nem tesz eleget, és kielégítési végrehajtás elrendelésére irányuló kérelmét nem terjeszti elő, a bíróság a biztosítási intézkedés megszüntetéséről határoz, amely a végrehajtást kérő oldalán maga után vonja a biztosítási intézkedéssel kapcsolatban felmerült költségek teljes megtérítésének kötelezettségét, ideértve a zárgondnok díját és költségét is. Bár a Vht. külön nem rendelkezik róla, a bírói gyakorlat szerint a biztosítási intézkedést értelemszerűen a végrehajtást elrendelő, nem pedig a foganatosító bíróságnak kell megszüntetnie, tekintettel arra, hogy a döntés meghozatalához szükséges adatok az elrendelő bíróságnak állnak a rendelkezésére.³⁰⁶

3.8. Biztosítási intézkedés fizetési meghagyásos eljárásban

A közjegyző megelőző igazságszolgáltatási tevékenységet folytat, hatásköreinek egyik fontos célja, hogy a felek között harmadik személy kötelező erejű döntését igénylő jogvita ki sem alakulhasson.³⁰⁷ A közjegyző a végrehajtási eljárásban is szerephez jut, azonban tevékenysége csupán a bírósági végrehajtásra koncentrálódik, közvetlen, illetve közigazgatási végrehajtásban a közjegyző nem vesz részt. A bírósági végrehajtási eljáráson belül a közjegyző a végrehajtás elrendelő szakaszához kapcsolódik, ezen belül is a végrehajtást elrendelő szervek egyike, akinek eljárása – hasonlóan a többi nemperes eljáráshoz – a bíróság eljárásával azonos hatályú, ennek megfelelően a közjegyző által hozott határozat is megegyezik a bíróság döntésének hatályával.³⁰⁸

³⁰⁵ KAPA Mátyás – GYEKICZKY Tamás – BÍRÓ Noémi – NÁDAS György – RAB Henriett – ZOLTÁN Hunor – ZOLTÁN Levente: *A bírósági végrehajtás magyarázata*. Complex Kiadó, Budapest, 2009. 841. o.

³⁰⁶ PESTOVICS Ilona: *Bírósági végrehajtás*. Novissima Kiadó, Budapest, 2005. 241. o.

³⁰⁷ REVICZKY Renáta: A közjegyzők és a közvetítők lehetséges kapcsolódási pontjai Magyarországon. *Közjegyzők Közlönye*, 2013/5. szám. 65. o.

³⁰⁸ NAGY Andrea: A biztosítási intézkedés elrendelésének megalapozottsága a fizetési meghagyásos eljárásban. In: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025. 116-117. o.

A közjegyző – a bíróság eljárásához hasonlóan – szintén rendelkezhet biztosítási intézkedés elrendeléséről.

Ezen közjegyzői eljárások közül szeretném kiemelni a fizetési meghagyásos eljárást, amely nem más, mint egy, a lejárt pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló egyszerűsített nemperes eljárás,³⁰⁹ részletszabályaira a fizetési meghagyásos eljárásról szóló *2009. évi L. törvény* (a továbbiakban: Fmhtv.) vonatkozik. Az eljárás fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelemmel indul, melyet írásban, az erre rendszeresített formanyomtatványon, vagy szóban lehet előterjeszteni.³¹⁰ Ezt követően a közjegyző nyomban, de legkésőbb három-tizenöt napon belül – annak megfelelően, hogy a kérelem elektronikus úton, vagy papíralapon került benyújtásra – megvizsgálja a kérelmet, és megteszi a szükséges intézkedéseket. Amennyiben úgy állapítja meg, hogy hiánypótlás nem szükséges, valamint a kérelem visszautasításának sincs helye, köteles a fizetési meghagyás kibocsátásáról gondoskodni. Fontos, hogy a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztéséért a MOKK részére – a MOKK rendszere üzemeltetési költségeinek, valamint a közjegyzők munkadíjának és költségeinek fedezése érdekében – eljárási díjat kell fizetni, melynek alapja a pénzkövetelésnek az eljárás megindításakor fennálló, járulékok nélkül számított értéke, vagyis a díjalap. A díjalap után az eljárási díj mértéke az alapeljárásban 3%, de legalább 12 000 forint és legfeljebb pedig 300 000 forint.³¹¹

A fizetési meghagyás alapján elrendelt biztosítási intézkedés kapcsán megállapítható, hogy a szabályozás nagymértékben támaszkodik a Vht-re, melyet a rendelkezések között elhelyezett utalószabályok tömkelege is alátámaszt – mindez egyúttal a jogszabályok összhangjáról is árulkodik. A biztosítási intézkedés iránti kérelmet a jogosultnak az erre rendszeresített úrlapon, papíralapon vagy elektronikus úton szükséges benyújtania, melyre vonatkozóan megfelelően alkalmazni szükséges a Vht. 10-13. §-aiban lefektetett eljárásrendet. Kiváltképp fontos rögzíteni, hogy – a fizetési meghagyásos eljárás definíciójából adódóan is – az eljárás keretei között csak és kizárólag pénzkövetelés biztosításának elrendelése, mint biztosítási intézkedés jöhet számításba. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében rámutatott arra, hogy a biztosítási intézkedések két típusát a Vht. 185. §-a tartalmazza: ennek megfelelően – amennyiben egyébként a biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 185. §-ában említett általános, valamint a Vht. 186–189. §-aiban felsorolt különös feltételek valamelyike együttesen

³⁰⁹ PULINKA Mihály: A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017. 454. o., Fmhtv. 1. § (1) bek.

³¹⁰ Fmhtv. 19. §

³¹¹ Fmhtv. 45. § (1) bek. a) pont

fennáll – pénztartozás esetén pénzkövetelés biztosítása, meghatározott dolog biztosításának szükségessége esetén pedig annak zárlata rendelhető el. A jelen esetben az elsőfokú bíróság nem jogerős ítélete pénzbeli marasztalást tartalmaz, ezért az előbb kifejtettek – valamint az ezekkel összhangban álló Vht. 186. §-a (1) bekezdésének a) pontja – értelmében kizárólag pénzkövetelés biztosítására nyílna lehetőség; az ingatlanokra vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában az előfeltételek fennállása esetén sem rendelhető el azok zárlata.³¹² Ez azonban nem áll egyenes arányban azzal, hogy pénzkövetelés biztosításának keretei között ne kerülhetne sor ingatlan lefoglalására. Mint ahogyan a Legfelsőbb Bíróság is rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott arra, hogy a Vht. 185. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt alkalmazásával az adott ingatlan zárlata csak akkor lenne elrendelhető, ha a keresetben érvényesített igény annak tulajdonjogával, birtoklásával, használatával volna kapcsolatos. A pénzkövetelés biztosítása elrendelése eredményeként is elérhető a kívánt joghatás, de csak abban az esetben, ha az adós a végrehajtónak a biztosítani kért összeget a végrehajtó felhívására azonnal nem fizeti meg a végrehajtó kezéhez; ez esetben jogi lehetőség van az adós ingatlanának lefoglalására is a földhivatal megkeresésével a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzése végett.³¹³

A végrehajtási törvény által lefektetett szabályozást, különösen a biztosítási intézkedés elrendelésének speciális eseteit alapul véve két olyan esetkör található, amely a közjegyző eljárásában is megvalósulhat. Egyrészt, ha a követelés olyan magyar, vagy a Brüsszel I. rendelet alapján Magyarországon elismerendő határozaton alapul, amelynek alapján egyébként végrehajtási lapot lehetne kiállítani, de erre azért nincs lehetőség, mert a határozat még nem jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetőleg a határozat jogerős ugyan, de a teljesítési határidő még nem telt le. E szabály alapján tehát a kibocsátott, de még jogerőre nem emelkedett fizetési meghagyás alapján – a Vht. 185. §-ában foglalt feltételek teljesülése esetén – van helye pénzkövetelés biztosításának. A kellő időben előterjesztett ellentmondás folytán a meghagyás hatályát veszti, ezért e cselekmény után már a közjegyző nem rendelhet el biztosítási intézkedést.³¹⁴ Megjegyzendő, hogy a Vht. 186. § (1) bekezdés b) pontja azért nem adhat alapot a biztosítási intézkedés elrendelésére, mert a fizetési meghagyás teljesítési határidejének utolsó napja a jogerő beállta előtti nap.³¹⁵ A Vht. 186. § (2) bekezdése és az Fmhtv. 52. § (2) bekezdése alapján a biztosítási intézkedést a fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző rendeli el.

³¹² BH2003. 463.

³¹³ BH2005. 60.

³¹⁴ SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: *Nagykommentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026. (Jogtár formátumú kiadás) – 52. §-hoz fűzött magyarázat

³¹⁵ Fmhtv. 27. § (1) bek. c) pont

A második eset, amikor végrehajtható okiratot állítottak ki a közkereseti és a betéti társasággal szemben a követelés teljesítése érdekében, a közkereseti társaság tagjával és a betéti társaság beltagjával szemben az említett követelés érdekében. Utóbbi esetben természetesen csak akkor rendelhető el a biztosítási intézkedés a tag ellen, ha kifejezetten vele szemben is rendelkezésre áll valamely, a jogszabályi feltételeknek megfelelő végrehajtás alapjául szolgáló okirat. Ilyen végrehajtás alapjául szolgáló okirat lehet a marasztaló fizetési meghagyás vagy közjegyzői okirat is.³¹⁶ A tagokkal szemben a biztosítási intézkedést az a közjegyző rendeli el, aki a végrehajtási lapot a társasággal szemben kiállította,³¹⁷ aki pedig általában nem más, mint a fizetési meghagyást kibocsátó közjegyző.³¹⁸

Megjegyzendő, hogy nincs helye biztosítási intézkedés elrendelésének fizetési meghagyásos ügyben a Vht. 187. § (1) bekezdése alapján. Az ügy tárgyára is tekintettel fogalmilag csak a Vht. 187. § (1) bekezdés c) pontja jöhetne szóba az intézkedés alapjaként az adott bekezdés szabályaiból. Azonban eszerint a belföldi bíróságnál történt keresetindításon túl (ami alatt a fizetési meghagyásos eljárás megindítását is értjük) további feltétel, hogy a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták. Mivel pedig fizetési meghagyásos eljárásban kizárt a bizonyítás, a rendelkezés a közjegyzői eljárásban alkalmazhatatlan.³¹⁹

A biztosítási intézkedés elrendelésére szintén végzés formájában kerül sor, akárcsak a Vht-ben rögzítettek alapján. Azonban az Fmhtv. a végrehajtási kérelem előterjesztését érintően lényeges határidőt állapít meg, melynek értelmében végrehajtási kérelem a fizetési meghagyás jogerőre emelkedését követő tíz év után nem terjeszthető elő. A határidő elmulasztása jogvesztést von maga után, azonban a végrehajtási jog elévülését nem érinti.³²⁰

Fontos, hogy amennyiben a kötelezett a már kibocsátott fizetési meghagyás ellen tizenöt napon belül ellentmondással élhet a közjegyző előtt, melynek folytán a fizetési meghagyásos eljárás az ellentmondással érintett rész tekintetében perré alakul át. Ennek vonatkozásában tartalmaz rendelkezést a Vht. 201/B. §-a, amikor kimondja, hogy a fizetési meghagyásos eljárás során elrendelt biztosítási intézkedést a fizetési meghagyásos eljárás perré alakulása esetén a fél kérelmére a perbíróság a kérelem beérkezésétől számított 8 napon belül felülvizsgálja. A törvényszöveg szerint a fél terjeszthet elő erre irányuló kérelmet, tehát nemcsak az adós, hanem a végrehajtást kérő is, a kérelem előterjesztésére pedig a Vht. nem szab határidőt, így az a per

³¹⁶ KAPA Máttyás (2010): i.m. 35. o.

³¹⁷ Vht. 189. § (2) bek.

³¹⁸ Fmhtv. 52. § (2) bek.

³¹⁹ SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 52. §-hoz fűzött magyarázat

³²⁰ Fmhtv. 52. § (5) bek.

folyamán bármikor előterjeszhető. A perbíróság a felülvizsgálat során amennyiben megalapozottnak tartja a közjegyző által elrendelt biztosítási intézkedést, azt fenntartja, azonban, ha fenntartása nem indokolt, a biztosítási intézkedést megszünteti. Ez a rendelkezés tehát kivételt képez az alól az általános szabály alól, hogy a jogerősen elrendelt biztosítási intézkedés szempontjából a körülmények időközben történő esetleges változásának nincs jogi jelentősége.³²¹ Megjegyzendő, hogy a hivatkozott rendelkezés a rendkívüli ellentmondás esetére is igaz: ellentétben a kielégítési végrehajtással, ilyenkor sem szünteti meg a közjegyző a biztosítási intézkedést, hanem azt a perbíróság vizsgálja felül.³²²

3.9. Konklúzió

A biztosítási intézkedést érintő hatályos szabályozást összegezve arra a megállapításra jutottam, hogy a Vht-ben rögzített rendelkezések napjaink végrehajtási jogában egy roppant modern, átfogó és részletekbe menő szabályokat jelenítenek meg a jogintézmény vonatkozásában. A rendelkezések egy részét pedig a rendkívüli időtállóság jellemzi, tekintettel arra, hogy bár korábban hatályban lévő végrehajtási törvényeinkben kerültek jogszabályi szintre emelésre és lefektetésre, a biztosítási intézkedés főbb gyökereit képezve mai napig meghatározzák a jogintézmény sarkalatos pontjait. Ezek közül is kiemelést érdemel a követelés későbbi időpontban való kielégítésének veszélyeztetettsége, amely a végrehajtást kérő oldalán felmerülő, a biztosítási intézkedés lényegi magvát adó feltételek egyike. Hiszen ennek pusztán valószínűsítése hiányában a biztosítási intézkedés értelmét veszti, így annak elrendelésére sem nyílik törvényi lehetőség.

Azáltal, hogy a jogalkotó a biztosítási intézkedés két esetkörét rendeli szabályozni, melyek középpontjában vagy egy pénzkövetelés, vagy egy meghatározott dolog áll, véleményem szerint magába foglalja a jogviszonyok, illetve az abból eredő jogviták, peres kérdések túlnyomó többségét. Természetesen ide nem értve azon eseteket és bizonyos pertípusokat, melyek kapcsán eleve kizárt biztosítási intézkedés elrendelése (példának okán házassági bontóperben, vagy személyi állapotot érintő perekben). Így a végrehajtást kérő előtt egy széles skála mozog, melyen belül biztosítási intézkedés elrendelésének kérelmezéséhez való jogát szabadon, bár törvény által meghatározott szigorú feltételek fennállása esetén gyakorolhatja.

³²¹ BH2002.152.

³²² SZÉCSÉNYI-NAGY Kristóf: i.m. 52. §-hoz fűzött magyarázat

Álláspontom szerint a sajátos biztosítási végrehajtáson belül igénybe vehető pénzkövetelés biztosítása, valamint a meghatározott dolog zárlata, mint a biztosítási intézkedés altípusai egy speciális végrehajtási eljárás keretei között nyújtanak állami védelmet a végrehajtást kérő adóssal szemben fennálló követelésére nézve, amely előzetesen foganatosított végrehajtási kényszerselekmények útján kerül biztosításra, hogy a kielégítési végrehajtás későbbi időpontjában az kielégíthető legyen. Tekintettel arra, hogy az adós még a végrehajtási eljárást megelőzően kísérletet tehet vagyonának végrehajtás alól történő elvonására, a jogintézmény alkalmazhatósága kifejezetten célszerű és létfontosságú mindezek elkerülése érdekében, mivel a biztosítási intézkedés képes arra, hogy gátat szabjon az adós rosszhiszemű, csalárd magatartásainak és ezáltal hozzájáruljon egy sikeres és eredményes kielégítési végrehajtás lefolytatásához.

Úgy vélem, hogy ugyanakkor amellet sem lehet elmenni, hogy garantálni kell a biztosítási végrehajtás törvényes alapokon nyugvását. Mindezek alatt azt értem, hogy a szabályozásnak elég határozottnak és szilárdnak kell lennie ahhoz, hogy megakadályozza a végrehajtást kérő oldalán is esetlegesen felmerülő visszásságokat. A Vht-ben lefektetett rendelkezések álláspontom szerint alkalmasak is ennek kivédésére, tekintettel arra, hogy a rosszhiszeműen elrendelni kért biztosítási intézkedés esetén, amennyiben az az adós marasztalása nélkül zárul, a végrehajtást kérőnek nemcsak a végrehajtási költségek egészét kell megtérítenie, hanem az adós részére okozott károk összességének pénzben kifejezett értékét is. Másfelől azt is fontosnak tartom, hogy ez a jogosulti érdekek védelmére és a követelés kielégítési alapjának megőrzése érdekében alkalmazandó jogintézmény ne tendáljon túlságosan csakis az egyik oldal felé. Tehát ne hozza túlságosan kivételezett pozícióba a végrehajtást kérőt azáltal, hogy igényeinek biztosítására túlságosan alárendelt szerepet oszt az adós részére, ugyanakkor az állami kényszer révén jogi és vagyoni értelemben is kiszolgáltatott adóst sem védelmezi annyira, hogy ezáltal gátat szabjon a végrehajtást kérő követelésének érvényesítésére. Úgy gondolom, mindezek alapján egy arany középút megtalálása és egy stabil szabályrendszer megléte válik indokolttá, melynek a hatályos jogi szabályozás teljes mértékben eleget tesz.

IV. DOGMATIKAI KÉRDÉSEK

Kutatásom kezdetén fennálló hipotézisem szerint a biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének minősül, a jogterületben elfoglalt speciális, kivételes helyére való tekintettel – ennek alátámasztására, avagy megcáfolására elengedhetetlen a biztosítási intézkedések dogmatikai kérdéskörét érintő, részletes analízis. Mivel a jogintézmény interdiszciplináris szemléletmódban történő megközelítése ajánlott, megállapítható, hogy az több jogterületen is fellelhető, a jogalkalmazás során számos jogágban találkozni lehet a biztosítási intézkedéssel, avagy bizonyos tételeivel. Ebből kifolyólag feltétlenül szükségesnek és célszerűnek tartom, hogy a biztosítási intézkedést elhatároljam hozzá hasonlóan biztosítási jellegű, a kötelezett jogai és vagyontárgyai feletti rendelkezési jogot korlátozó jogintézményektől – átlépve ezáltal többek között a polgári eljárásjog, a büntetőeljárás, valamint a közigazgatási jog területére is.

4.1. Az ideiglenes intézkedés

A biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés hosszú múltra visszatekintő, közös töről fakadó jogintézmények, amelyek már a XIX. század második felétől kezdődően meghatározó szerepet játszottak hazánk polgári eljárásjogában (és az önállósulási törekvéseket követően a végrehajtási jogban is). Míg a biztosítási intézkedésre irányadó alapvető szabályok végül a bírósági végrehajtásban kerültek lefektetésre, addig az ideiglenes intézkedéssel a polgári peres eljárás során találkozhatunk. E két jogintézmény azonban hasonló céljukból, tartalmukból kifolyólag mégis szorosan összefonódik, elhatárolásuk nehézsége pedig épp ebből a hasonlóságból ered.

Véleményem szerint az ideiglenes intézkedés tekintetében megállapítható, hogy bár számos jogtudós³²³ tett kísérletet az intézkedés fogalmának meghatározására, meglehetősen szűken értelmezték azt. Egy-egy fogalmi elemet kiragadva – főként a jogintézmény célját,³²⁴ funkcióját szem előtt tartva – kívántak definícióval szolgálni, habár egyéb lényeges tartalmi

³²³ WOPERA Zsuzsa: *Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban*. PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, 2001. 11-13. o.

³²⁴ Wallacher Lajos álláspontja szerint az ideiglenes intézkedés célja a kérelmező jogvédelmi igényének kielégítése, míg Puskás Péter megfogalmazása alapján az ideiglenes intézkedések célja, hogy a felek helyzetét átmeneti jelleggel, időlegesen, függő jogi hatállyal, de haladéktalanul rendezze. Lásd: WALLACHER Lajos: *Az ideiglenes intézkedés*. In: WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025. (Jogtár formátumú kiadás) – 103. §-hoz fűzött magyarázat, PUSKÁS Péter: *Az ideiglenes intézkedés*. In: PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári eljárásjog – Kommentár a gyakorlat számára*. ORAC Kiadó, Budapest, 2024. (Jogkódex formátumú kiadás) – 103. §-hoz fűzött magyarázat

elemek mellőzésével erre mégsem került sor. Ezenfelül sem a Pp. miniszteri indokolása, sem a kapcsolódó kommentárok nem szolgálnak pontos fogalommal – holott ez álláspontom szerint mindenekelőtt szükséges és indokolt. Az ideiglenes intézkedés fogalmaként a Wopera Zsuzsa által megalkotott definíció tűnik a legpontosabb meghatározásnak: „*az ideiglenes intézkedés a bíróságnak az a nem érdemi, azonnali jogvédelmet biztosító intézkedése, melynek célja annak a megakadályozása, hogy a jelenlegi állapot megváltozása miatt a kérelmező helyzete jelentősen megnehezedjen, vagy jogainak gyakorlása megghiúsuljon, illetőleg az intézkedés által a kérelmezőt közvetlenül fenyegető kár hárítható el.*”³²⁵

A biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályanyag a Vht.-ben nyert elhelyezést, míg az ideiglenes intézkedésre a Pp. rendelkezései az irányadók – ebből következően a biztosítási intézkedés egy végrehajtási (tehát nemperes) eljárás során vehető igénybe, míg az ideiglenes intézkedés alkalmazására a polgári peres eljárás keretei között kerülhet sor. Mindkét intézkedésről elmondható, hogy a bíróság (illetve a biztosítási intézkedés tekintetében a közjegyző) rendelheti el, mégpedig kérelemre: biztosítási intézkedésre a végrehajtást kérő kérelmére kerülhet sor, ezzel szemben ideiglenes intézkedést a peres fél kérheti az ellenérdekű féllel szemben.³²⁶ Fontos megemlíteni, hogy a polgári perrendtartásról szóló, korábban hatályban lévő 1952. évi III. törvénnyel ellentétben a jelenleg hatályos Pp. már lehetővé teszi a keresetlevél beadását megelőzően is az ideiglenes intézkedés elrendelésére vonatkozó kérelem benyújtását³²⁷ – ennek okán nevezi a jogszabály a feleket kérelmezőnek és kérelmezettnek.

Biztosítási intézkedés elrendelésének a Vht. 185. §-a alapján akkor van helye, ha a végrehajtás általános feltételei hiányoznak: ebből következik, hogy amennyiben végrehajtható okirat kiállítására már sor került, biztosítási intézkedést elrendeléséről már nem lehet beszélni. Ezzel szemben az ideiglenes intézkedés elrendelését a Pp. 103. § (1) bekezdése értelmében négy ok alapozhatja meg: a fennálló állapot megváltoztatásának vagy a kérelmező későbbi joggyakorlása megghiúsulásának megakadályozása, a kérelmezőt közvetlenül fenyegető hátrány bekövetkezésének elhárítása, illetve egyéb, különös méltánylást érdemlő ok fennállása.

A két jogintézmény elhatárolása tekintetében kiemelt fontosságú a kérelmező fél (végrehajtást kérő) által elérni kívánt cél. A biztosítási intézkedés azt biztosítja, hogy a később esetlegesen bekövetkező végrehajtás esetén a követelés kielégítési alapja rendelkezésre álljon, azt az adós család magatartásával ne vonja el a végrehajtás alól, ezúttal a későbbi kielégítési

³²⁵ WOPERA ZSUSZA: *Az ideiglenes intézkedés perjogi intézményének elméleti megközelítési lehetőségei.* Jogtudományi Közlöny, 2003/5. szám, 229. o. (a továbbiakban: Wopera Zsuzsa (2003))

³²⁶ BDT2017. 374.

³²⁷ Lásd: Pp. 108. §

végrehajtás sikeres legyen. De ez nem jelenti a követelés előrehozott kielégítését, csak egy olyan átmeneti, függő jogi helyzet megteremtését, amely biztosítja, hogy a megfelelő időben a követelés kielégíthető legyen.³²⁸ Az ideiglenes intézkedés ezzel szemben azonnali jogvédelmet biztosít a fél számára az időmúlás miatt utóbb már el nem hárítható jogsérelem megelőzése érdekében³²⁹ – tekintettel arra, hogy a polgári per időigényes, a jogosult jogainak védelme viszont olykor nem tűrhet halasztást. Az ideiglenes intézkedést elrendelő végzésében a bíróság a kereseti kérelemben, illetőleg az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítésére kötelezi az alperest, e jogintézmény tehát nem más, mint a bíróság marasztaló határozata.³³⁰ Mindezek alapján megállapítható, hogy mindkét intézkedés egy közös célt szolgál: egy későbbi időpontban bekövetkező joghátrány kiküszöbölését, a felek helyzetének átmeneti rendezését.

Az intézkedések bíróság (avagy végrehajtás kapcsán a közjegyző) általi elrendelésére vonatkozó végzések hatálya tekintetében a végeredményt tekintve megállapítható, hogy mindkét jogintézmény kapcsán megjelenik az előzetes végrehajthatóság. A Vht. 190. § (3) bekezdésének értelmében, ha a biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben fellebbezéssel éltek, a fellebbezésnek a végzésre nézve nincs halasztó hatálya. Ideiglenes intézkedés kapcsán, ha a teljesítési határidő eredménytelenül eltelik, a végzés előzetesen végrehajtható.³³¹ Ennek következtében, mivel a kötelezett önkéntes teljesítésének elmaradása a polgári perben kielégítési végrehajtást von maga után, az ideiglenes intézkedés súlyosabb jogkövetkezményekkel jár, mint a biztosítási intézkedés,³³² ami egy kvázi biztosítási végrehajtásnak minősül, és amelynek keretei között a kielégítési végrehajtásra egy későbbi időpontban, esetleges jelleggel kerülhet sor (amennyiben a biztosítási intézkedés foganatosítása eredménytelenül zárul). Ugyanakkor fontosnak tartom kiemelni, hogy az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott bírósági végzéshez nem kapcsolódott mindig az előzetes végrehajthatóság jogintézménye. Ugyanis az 1952-es Pp. hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában született 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet 6. §-a úgy fogalmazott, hogy amennyiben a bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelése tárgyában hozott végzését utóbb nem helyezi hatályon kívül, az a jogerős ítélettel azonos hatályú. Ebből fakadóan az idézett jogszabályhely

³²⁸ BH2002. 441.

³²⁹ BH1993. 699.

³³⁰ BH2003. 110., BH1993. 699.

³³¹ PESTOVICS Ilona: i.m. 228. o.

³³² WOPERA Zsuzsa: *Hatékony jogvédelem a magyar és az Európai Unió polgári eljárásjogában – Az ideiglenes intézkedés*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2007. 99. o.

utolsó szakasza csakis úgy értelmezhető, hogy az így hatályban maradt ideiglenes intézkedésről hozott végzés anyagi jogerőt eredményező végleges döntéssé vált.³³³

A biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolásának nehézségét tükrözi az is, hogy bár a bírósági joggyakorlat számos kísérletet tett rá, nem tudta meghatározni azon elhatárolási szempontokat, melyek támpontot nyújthatnának az elméleti és a gyakorlati jogászok számára egyaránt – így a jogintézmények gyakorlati alkalmazását tekintve számos probléma merült fel.

A Legfelsőbb Bíróság BH2001. 23. számú bírósági határozatának középpontjában az adós tulajdonában álló ingatlanok zárlatának, mint biztosítási intézkedésnek elrendelése áll. A biztosítási intézkedés elsőfokú bíróság általi elrendelésére amiatt került sor, mivel a rendelkezésre álló okiratok alapján megállapítást nyert, hogy az adós ellen más ügyben végrehajtási eljárás folyik, amelynek során ingatlanaira végrehajtási jog került bejegyzésre. Ez a körülmény pedig valószínűsíti, hogy a végrehajtást kérő követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben van. Az eljáró bíróság végzése ellen az adós nyújtott be fellebbezést, amelyben a végzés megváltoztatását és a végrehajtást kérő biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelmének elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy mind a végrehajtást kérő kérelme, mind pedig az elsőfokú végzés eljárásjogi feltételei hiányoznak. Továbbá, arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróságnak figyelemmel kellett volna lennie az 1952-es Pp. 156. §-ában foglaltakra, amely az ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezéseket rögzíti. A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta, továbbá kiemelte, hogy az ideiglenes intézkedés szabályai nem vethetők össze a végrehajtási törvényben szabályozott biztosítási intézkedés jogintézményével. Azonban ezen az egyetlen mondaton kívül semmilyen iránymutatással nem szolgált a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolására vonatkozóan.

A BH1993. 699. számú eseti döntés tartalmát tekintve szintén e két jogintézmény elhatárolásának kapcsán született. A felperes készfizető kezesi minőségben az általa kifizetett összeg és kamata megfizetése iránt indított pert az alperes ellen. Beadványaiban a felperes jogi képviselője a szóban forgó követelés biztosítására ideiglenes és biztosítási intézkedés meghozatalát kérte, melynek indokaként előadta, hogy a korábban benyújtott inkasszóinak eredménytelensége, továbbá az alperesi tulajdonban lévő gazdasági társaság bizonytalan helyzete miatt követelésének későbbi kielégítését veszélyeztetve látja. Az elsőfokú bíróság a felperes ideiglenes intézkedés iránti kérelmét elutasította, még hozzá azzal az indokkal, hogy

³³³ WOPERA Zsuzsa (2003): i.m. 231. o.

annak az 1952-es Pp., valamint a Vht. vonatkozó rendelkezései alapján nincs helye. Az elsőfokú bíróság végzésével szemben a felperes fellebbezéssel élt, melyben a végzés megváltoztatásával kérte az ideiglenes intézkedés elrendelését. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy bár az ideiglenes intézkedés feltételei nem állnak fenn, biztosítási intézkedés elrendelésére sor kerülhetne. Csakhogy a kötelezett az intézkedés alapjául szolgáló vagyontárgyakat nem jelölte meg, és az elsőfokú bíróság sem vizsgálta a biztosítási intézkedés feltételeinek fennállását. Így habár az Legfelsőbb Bíróság a végzést hatályon kívül helyezte, valamint az elsőfokú bíróságot új határozat meghozatalára utasította, nem szolgált válasszal a tekintetben, hogy milyen szempontok alapján kell elhatárolni egymástól a biztosítási intézkedést és az ideiglenes intézkedést. E bírósági határozat pedig kiválóan tükrözi azt is, hogy az elhatárolással összefüggő aggályok nem csak kizárólag a bírák tekintetében állnak fenn. Hiszen a vonatkozó jogvita során a felperes jogi képviselője biztosítási és ideiglenes intézkedés elrendelésére vonatkozó kérelmet is előterjesztett – ez pedig jól példázza a jogi képviselők bizonytalanságát is, mivel a felperes jogi képviselője sem tudott érdemi különbséget tenni a két jogintézmény között.

E szempontokat összegezve és figyelembe véve úgy gondolom, hogy a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés biztosítási, átmeneti jellegű jogintézmények, tartalmukat tekintve rokonintézmények – mégis eltérő jelleget hordoznak. Az ideiglenes intézkedés a polgári perben nyújt segítséget a kérelmező félnek, azonnali jogvédelmet biztosítva, míg a biztosítási intézkedés a végrehajtást kérőt védelmezi, és megteremti a lehetőséget a későbbi kielégítési végrehajtás sikerének.

Bár egyes európai államok hasonlóságuk és tartalmi rokonságuk miatt egységes rendszerben³³⁴ szabályozzák a biztosítási és az ideiglenes intézkedést, véleményem szerint mégis szükséges a két jogintézmény külön rendszerben történő szabályozása. A Vht.-ben szabályozott biztosítási intézkedés ugyanis nem bír tágabb vagy szűkebb jelentéssel, mint az ideiglenes intézkedés, hanem minőségileg másfajta eszköznek minősül.³³⁵ Meglátásom szerint fontos, hogy legyen egy olyan jogintézmény, amit a jogosult az eljárás bírósági végrehajtási szakaszában is igénybe vehet, amely védelmet jelent számára azzal szemben, hogy az adós a rendelkezésére álló vagyon csalárd, fedezetelvonó magatartása révén elvonná a végrehajtás alól, és ezáltal meghíúsítaná a követelés teljesítését, valamint a végrehajtási eljárás eredményes

³³⁴ Lásd: WOPERA Zsuzsa: *Európai körkép egyes államok polgári eljárásjogának ideiglenes intézkedéseiről.* Jogtudományi Közlöny, 2001/5. szám, 213-221. o.

³³⁵ VÖLCSEY Balázs: Az ideiglenes intézkedés. In: VARGA István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, I/III.* HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018. 453. o.

lefolytatását. Az ideiglenes intézkedésnek nem célja a követelés későbbi kielégítésének biztosítása, és bár a későbbiekben meghozott jogerős ítélet eredményes végrehajtását szolgálhatja ugyan, de nem ez az intézkedés által elsődlegesen elérni kívánt cél³³⁶ – ez utóbbi feladatot a biztosítási intézkedés hivatott ellátni.

4.2. A perbejegyzés

A biztosítási intézkedés és a perbejegyzés jogintézményét vizsgálva szintén fellelhetőek bizonyos hasonlóságok. Bár a biztosítéki jelleg, a függő jogi helyzet, továbbá az előzetes végrehajthatóság e tekintetben is közös vonás, a két vizsgálat alá vont jogintézmény célja, rendeltetése, törvényben szabályozott feltételrendszerük és következményeik azonban eltérőek.

A jogintézmények érdemi elhatárolásának megtételét megelőzően azonban fontos kitérni egy lényegi változásra, amely nagy hatást gyakorolt a perbejegyzés, mint modern polgári jogunk egyik legrégebbi intézményének jelenlegi szabályozására. Tekintettel arra, hogy a perbejegyzés jogintézménye a mindenkori ingatlan-nyilvántartásról szóló törvényben nyert elhelyezést, alkalmazására hosszú évtizedekig az *1997. évi CXLI. törvényben* (a továbbiakban: 1997-es Inyvtv.) foglalt rendelkezések voltak irányadók. 2025. január 15. napján ugyanakkor hatályba lépett az ingatlan-nyilvántartásról szóló *2021. évi C. törvény* (a továbbiakban: Inyvtv.), amely a korábbi jogszabályt felváltva jelentős változásokat hozott az ingatlan-nyilvántartási eljárásban, különösen az elektronikus ügyintézés terén. A reformok a szóban forgó jogintézményt is érintették, a legszembeűnőbb változás maga a jogintézmény elnevezését érintette, hiszen az új ingatlan-nyilvántartási törvényben – a korábbi eljárástól eltérően – már perbejegyzésről, nem pedig perfeljegyzésről beszélhetünk.³³⁷ Fontos megjegyezni, hogy a bírósági joggyakorlat elemzésénél azonban az előző elnevezés használata szükségesnek mutatkozik.

Ami a perbejegyzés rendeltetését illeti, egy olyan jogintézményről van szó, melynek igénybevételel a perindítás ténye bejegyzésre kerül az ingatlan-nyilvántartásba. Anyagi jogi hatása abban áll, hogy a perindítás ténye dologi hatályúvá válik, tehát minden későbbi jogszerzőnek tudnia kell, hogy olyan eljárás van folyamatban, amelynek eredményeként meghozott határozat érintheti a bejegyzett jogát, következésképpen nem hivatkozhat szerzése jóhíszeműségére (deklaratív hatály). Emellett az ítélet jogereje kihat minden későbbi

³³⁶ PUSKÁS Péter: i.m. 103. §-hoz fűzött magyarázat

³³⁷ A perbejegyzést érintő szabályok teljeskörű elemzéséhez lásd bővebben: DÁLNOKI Réka: A megújuló ingatlan-nyilvántartási rendszer szabályozási koncepciója és az ahhoz kapcsolódó jogalkotás I. *Ingatlanjog*, 2021/2. szám

jogszerzőre, függetlenül attól, hogy a perben részt vett-e vagy sem (processzuális hatály).³³⁸ E rendelkezésekből következően a perindítás tényének bejegyzését követően is be lehet jegyezni az ingatlan-nyilvántartásba jogokat és tényeket, azonban csak a folyamatban lévő per eredményétől függő hatállyal.

A jogszabályváltozással a perbejegyzésre vonatkozó lényegi szabályozás érdemben nem módosult. Az Inytv. 68. § (1) bekezdése alapján a bíróság hivatalból, a keresetlevél alperesnek történő kézbesítésével egyidejűleg, előzetesen végrehajtható végzéssel elrendeli a törlési és kiigazítási, az ingatlan tulajdonjoga iránti, az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése iránti, az ingatlanra vonatkozó házassági vagyoni jogi, a jelzálogjoggal biztosított követelés vagy az önálló zálogjog – ideértve az átalakításos önálló zálogjogot is – alapján fennálló kielégítési jog érvényesítésére irányuló, az ingatlan határvonalával és területével kapcsolatos kiigazítási, valamint az ingatlan művelési ágával és minőségi osztályával kapcsolatos kiigazítási per megindítása tényének bejegyzését az ingatlan-nyilvántartásba. Megjegyzendő, hogy a korábbi szabályozástól eltérően az Inytv. már az ingatlan művelési ágát és minőségi osztályát érintő kiigazítási perek során is lehetővé teszi a perbejegyzés alkalmazását. A törvény taxatív jelleggel határozza meg azon ügytípusokat, amelyek esetében bejegyezhető az ingatlanra a perindítás ténye. Ebből fakadóan a jogintézmény alkalmazása csak az ingatlan tulajdonjogát, vagy az ingatlanon fennálló valamely jogot érintő perben lehetséges, ezáltal a 68. §-ban fel nem sorolt ügyekben a jogalkotó a perbejegyzést hallgatólagosan kizárja. Kiemelendő, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény alapján a bíróságnak megküldött polgári jogi igény esetén – amennyiben törlési, kiigazítási, avagy az ingatlan tulajdonjoga iránti per van folyamatban – a bíróság a perbejegyzésről szintén hivatalból, végzés formájában határoz. A bejegyzéssel, vagy az alapjául szolgáló okirattal kapcsolatban elkövetett bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban a bíróság – az ügyiratok bírósághoz érkezését követő harminc napon belül – hivatalból elrendeli a büntetőeljárás megindítása tényének ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését. Továbbá rögzítendő, hogy az Inytv. értelmében már a nem ingatlan-nyilvántartási döntés felülvizsgálata iránt indult közigazgatási perben eljáró bíróságnak is lehetősége van az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogot, tény, adatot érintő perben perbejegyzés alkalmazására.

A perbejegyzés és a biztosítási intézkedés közötti legfőbb különbség abban rejlik, hogy míg perbejegyzésre hivatalból kerül sor, addig biztosítási intézkedés hivatalbóli elrendeléséről nem beszélhetünk. Hiszen a jogintézmény speciális, tulajdonjogot erősen korlátozó mivoltából

³³⁸ KAZAY László: A perbejegyzés néhány kérdéséről. *Gazdaság és Jog*, 2002/9. szám, 15. o.

fakadóan csak a végrehajtást kérő kérelmére nyílik lehetőség annak elrendelésére. A biztosítási intézkedés alkalmazásáról való döntés nem tartozik a végrehajtást elrendelő bíróság (avagy a közjegyző) mérlegelési jogkörébe, az a végrehajtást kérő elhatározásától függ, amennyiben kellően alátámasztja, hogy a követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog. További fontos eltérés, hogy míg az Inyvt. taxatív jelleggel rendelkezik a perbejegyzéssel érintett ügýtípusokról, addig a Vht.-ben efféle megkötéssel nem találkozunk. A végrehajtási jogszabály bár meghatározza, milyen esetekben lehet biztosítási intézkedést elrendelni, nem korlátozza azt egyes végrehajtási eljárás típusokra. Értelemszerűen ez az állítás nem állja meg a helyét példának okán egyes meghatározott cselekmények végrehajtásánál (akár egy gyermek átadásánál³³⁹ vagy önkényesen elfoglalt lakás kiürítésénél³⁴⁰), amely esetekben biztosítási intézkedésről annak tárgya (pénzkövetelés, illetve meghatározott dolog) híján nem beszélhetünk. Továbbá, amíg perbejegyzésre polgári, büntető, illetve közigazgatási perben is sor kerülhet, addig a biztosítási intézkedés jogintézménye belföldi bírósági végrehajtási eljárásban, választottbíróságnál folyamatban lévő eljárás során, olyan belföldi bíróságnál, melynél házassági vagyoni jogi keresetet, továbbá a Vht. 187. § (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott szerzői jogi és iparjogvédelmi, fogyasztóvédelmi jogvita során, illetve egyéb keresetindításnál jöhet szóba, amennyiben a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.³⁴¹ Fontos kitérni a két jogintézmény elrendelésének eredményére is, mint lényeges különbségre. A perfeljegyzés elrendelésének eredménye, hogy a folyamatban lévő per tulajdoni lapra történő bejegyzését követően jogok csak a bejegyzett per eredményétől függő hatállyal szerezhetőek, valamint jegyezhetőek fel. Ezzel szemben, ha a bíróság (közjegyző) biztosítási intézkedés elrendeléséről rendelkezik, a szóban forgó, későbbi időpontban kielégítendő követelés biztosítása az eredmény, pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott dolog zárlata útján.

Az előzetes végrehajthatóság mindkét jogintézmény kapcsán megjelenik. Hiszen a perindítás tényének az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését elrendelő végzés előzetesen végrehajtható, biztosítási intézkedést elrendelő végzéssel szemben pedig fellebbezésnek van helye, azonban a végzés végrehajtására nézve a fellebbezés nem bír halasztó hatállyal. Amíg a perbejegyzés foganatosítását (tulajdonképpeni végrehajtását) az ingatlanügyi hatóság realizálja, addig a biztosítási intézkedést elrendelő végzés végrehajtásáról az önálló bírósági végrehajtó gondoskodik. A perbejegyzés jogintézménye a folyamatban lévő per tényének ingatlan-

³³⁹ Lásd: Vht. 180-180/A. §

³⁴⁰ Lásd: Vht. 183-184. §

³⁴¹ BH1999. 314.

nyilvántartásba történő bejegyzésével a per lezárultáig keletkeztet függő jogi helyzetet, míg a biztosítási intézkedés esetében az átmeneti helyzetet a követelés vagy dolog (ingó, ingatlan) jogszabályoknak megfelelő biztosítása, zárata adja a végrehajtási eljárást megelőzőleg.

A perbejegyzés és a biztosítási intézkedés – a kézenfekvő jogszabályi rendelkezéseken túl történő, konkrét ügyekre vetített – megkülönböztetéséről és elhatárolásáról a bírói gyakorlat is állást foglalt a BH2002. 102. számú eseti döntésében. A jogvita tényállása alapján az elsőfokú bíróság végzésével elrendelte több, mint negyvenötmillió forint pénzkövetelés, valamint százezer forint feljegyzett végrehajtási illeték biztosítását, egyben úgy rendelkezett, hogy a biztosított pénzkövetelésért az alperesek a hagyatéki vagyon rájuk eső részével, továbbá a másodrendű alperes ezen felül a hagyatéki vagyon hasznaival, a néhai örökhagyóval közös vagyon ráeső részével felel, továbbá köteles tőrni a vagyonra vezetett végrehajtást. A végzéssel szemben a felperes és a másodrendű alperes fellebbezéssel élt. A felperes a szóban forgó per megindítása tényének az ingatlanok tulajdoni lapjára történő feljegyzése elrendelésére irányult, indokolása szerint az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés a pertől függetlenül teljes hatályúvá válhat az azt támadó keresetek elbírálása után, ezért alappal tarthat attól, hogy az alperesek az általa megjelölt ingatlanokat értékesítik, ebből kifolyólag a követelése későbbi kielégítése veszélyben van. A másodrendű alperes ezzel szemben a felperes biztosítási intézkedés iránti kérelmének elutasítását kérte, mivel indokolása alapján a biztosítási intézkedés elrendelésének feltétele, hogy a jogosult a követelés létrejöttét, annak összegét és lejártát teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja, melyet a kötelezett is aláírt. Meglátása szerint a biztosítási intézkedés elrendelésének feltételei nem állnak fent.

A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta és úgy rendelkezett, miszerint a perfeljegyzés jogintézménye nem a hitelezői követelés végrehajtás útján történő behajtásának biztosítását szolgálja, hanem kizárólag azt, hogy a bejegyzett perben hozandó jogerős bírósági ítélettel az érintett ingatlanra vonatkozóan megállapított tulajdonjog, illetve az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett egyéb jog minden olyan jogszerzővel szemben hatályos, az érintett ingatlanra bejegyzett végrehajtási joggal biztosított követelés pedig minden olyan jogszerzővel szemben érvényesíthető legyen, aki az adott ingatlanra vonatkozó jogát a jogerős bírósági ítélet meghozatalát megelőzően, de a perbejegyzést követően szerezte meg. Az ingatlan tulajdonjogát nem érintő, illetőleg az ingatlanra bejegyzett jelzálogjoggal nem biztosított követelések későbbi kielégítésének a veszélye esetén a végrehajtás fedezetének a biztosítása – ezzel szemben – nem perbejegyzés, hanem a Vht. 185-203. §-ai szerint biztosítási intézkedés (pénzkövetelés biztosítása vagy meghatározott ingó dolog, illetve ingatlan zárata) útján történhet.

Összességében úgy vélem, hogy a perbejegyzés és a biztosítási intézkedés különböző jogintézmények, alkalmazásuk célja és joghatása úgyszintén eltérő. Annak viszont nincs jogszabályi akadálya, hogy az ingatlanra elrendelt perbejegyzés mellett biztosítási intézkedés keretében az ingatlan zárlatát rendelje el a bíróság, ha ennek a törvényben meghatározott általános és különös feltételei fennállnak.

4.3. Zárlat és zár alá vétel

A Vht. rendszerén belül szintén szükségesnek tartok egy fontos különbségtételt: mégpedig a zárlat, mint biztosítási intézkedés, illetve a zár alá vétel jogintézménye között. Az elhatárolás kiindulópontját a Vht. 194. § (2) bekezdése adja, miszerint az ingóság zárlata zár alá vétellel is történhet.

Főszabály szerint a végrehajtás során lefoglalt ingóságot – amennyiben törvény másképp nem rendelkezik – az adós őrizetében, birtokában kell hagyni.³⁴² Ennek során joga van a lefoglalt ingóság használatára – az elhasználható dolog kivételével –, rendeltetésének megfelelően, és állagsérelem nélkül. Amennyiben a végrehajtást kérő, vagy a végrehajtó helyszíni eljárása során valószínűsíti, hogy az adós a lefoglalt ingóságot nem fogja megőrizni, az nem maradhat a birtokában, és az őrizetnél szigorúbb intézkedés válik szükségessé. Ebben az esetben az ingóságot az adóstól el kell zárni, zár alá kell venni: ez megtörténhet akár az adós ingatlanán is, ha arra megfelelő helyiség, tárolóegység található ott. Fontos kiemelni, hogy ilyen helyiség kijelölésével a végrehajtó az adóst az ingatlana használatában is korlátozza, hiszen azt a helyiséget nem nyithatja fel, nem használhatja, de erre a törvény itt kifejezetten lehetőséget ad.³⁴³ A helyiség, tároló kijelölését a jegyzőkönyvben egyértelműen fel kell tüntetni, majd fizikailag azt le kell zárni és le kell pecsételni. Lényeges, hogy a végrehajtó nem zárhat le olyan helyiséget, amelynek lezárása megnehezíti az adós mindennapi életét – ebben az esetben egyetlen lehetőség marad, mégpedig az ingó dolog elszállítása.³⁴⁴ Kiemelendő, hogy a tároló, a helyiség felnyitása, illetve a pecsét megsértése vagy eltávolítása bűncselekménynek minősül.

Meghatározott dolog zárlatának célja, hogy az a vagyontárgy, melyre nézve a jogosultnak igénye van, épségben maradjon és a kielégítési végrehajtás során a jogosult birtokába lehessen majd bocsátani – ergo a cél tekintetében a két jogintézmény igencsak hasonló vonásokat hordoz magán. Annyi eltéréssel, hogy míg ingó dolog zárlatára kizárólag biztosítási intézkedés keretei

³⁴² Vht. 104. § (1) bek.

³⁴³ UDVARY Sándor: i.m. 105. §-hoz fűzött magyarázat

³⁴⁴ SCHADL György (2026): i.m. 194. §-hoz fűzött magyarázat

között, biztosítási végrehajtás keretei között nyílik lehetőség, addig zár alá vétel kielégítési végrehajtás és biztosítási intézkedés során is alkalmazható. A Vht. 194. § (2) bekezdésében szabályozott, zár alá vétellel történő zárlat esetében tehát a zár alá vétel nem más, mint egy quasi minősített zárlat, hiszen az adósra nézve súlyosabb jogkövetkezménnyel jár.³⁴⁵ A zárlat vonatkozásában rögzítendő, hogy biztosítási intézkedésből fakadóan csak a végrehajtást kérő kérelmére, a bíróság (közjegyző) végzése alapján lehet elrendelni, míg ezzel szemben a zár alá vétel a végrehajtó által foganatosított, speciális intézkedésnek minősül.

4.4. Pénzkövetelés biztosítása és meghatározott dolog zárlata

A felek közötti jogvita összes körülményére és a követelés jellegére tekintettel a végrehajtási eljárásban a biztosítási intézkedés két fajtájának elrendelése kerülhet számításba, még a kielégítési végrehajtást megelőzően: pénzkövetelés biztosítása, illetve meghatározott dolog zárlata.

A biztosítási intézkedéseket tekintve alapvető különbségként elmondható, hogy míg pénzkövetelés biztosítására értelemszerűen pénzkövetelés esetén szükségesnek mutakozó vagyoni fedezet biztosítása érdekében kerülhet sor, addig meghatározott dolog zárlatának elrendelésére akkor nyílik lehetőség, amikor a biztosítandó követelés tárgya egyedileg meghatározott dolog – akár ingó, akár ingatlan. E két intézkedés közötti különbségtételből eredő elhatárolási problémák meglátásom szerint abból fakadnak, hogy pénzkövetelés biztosításának foganatosítása során a jogalkotó engedélyezi a végrehajtó számára, hogy az adós vagyontárgyait lefoglalja, amennyiben nem tett eleget a biztosítási intézkedéssel érintett pénzösszeg megfizetésére irányuló végrehajtói felhívásnak. Így könnyen sor kerülhet az adós tulajdonában álló ingatlan lefoglalására, amely meghatározott dolog zárlatának tárgya is lehet. Ebben az esetben azonban nem a követelés összegének védelem alá helyezése a cél, és ily módon a zárlat nem is szolgálhat pénzkövetelés biztosítására. Továbbá, fontos elhatárolási szempontként azt is szükséges hangsúlyozni, hogy míg pénzkövetelés biztosítása érdekében lefoglalt ingatlan tekintetében végrehajtási jog kerül bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba, addig ellenkező esetben csupán a zárlat tényének ingatlan-nyilvántartásba való feljegyzése iránt intézkedik a végrehajtó. Ezen jelentős kritériumokat figyelembe véve a Legfelsőbb Bíróság többször is állást foglalt a két intézkedés elhatárolása kapcsán, és megváltoztatta az elsőfok pénzkövetelés biztosítására irányuló, mégis zárlatot elrendelő határozatát.

³⁴⁵ SCHADL György (2026): i.m. 194. §-hoz fűzött magyarázat

A Legfelsőbb Bíróság BH2001. 127. számon közzétett határozatában az elsőfokú bíróság a másodrendű alperes javára megítélt ötszázezer forint perköltség biztosítására zárlatot rendelt el a másodrendű felperes tulajdonában álló ingatlanra, az alperes kérelmére. A zárlatot elrendelő végzés ellen a felperesek fellebbezést nyújtottak be, arra hivatkozással, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének nincsenek meg a jogszabályi feltételei, mivel a másodrendű alperes nem igazolta, hogy követelésének későbbi kielégítése veszélyeztetett lenne. Ezzel szemben a másodrendű alperes az elsőfokú végzés helybenhagyását kérte: a fellebbezésre tett észrevételeiben előadta, hogy a felperesek tárgyalási nyilatkozatai alapján megállapítható volt, hogy a felperesek anyagi helyzete végett a perköltség követelése csak a kérdéses ingatlanból elégíthető ki. A Legfelsőbb Bíróság alaposnak találta a felperesek fellebbezését, és felhívta a felek figyelmét, hogy a másodrendű alperes perköltség-követelése pénzkövetelés, ezért kielégítésének biztosítására a pénzkövetelés biztosítására vonatkozó szabályok szerint van lehetőség. Kiemelésre került a Vht. 191. §-ának (1) bekezdése, miszerint a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen adja át az adósnak és ha az adós a kötelezettségét nem teljesíti, az adós vagyontárgyait lefoglalja – így ennek keretében ingatlan lefoglalására is lehetőség van, amennyiben ez, figyelemmel a Vht. 7. §-ában foglaltakra, indokolt. Ugyanakkor a bíróság pénzkövetelés biztosítására zárlatot nem rendelhet el, mivel zárlat elrendelésére csak abban az esetben van lehetőség, ha a végrehajtandó követelés tárgya egyedileg meghatározott dolog.

Hasonló megállapításra jutott a Legfelsőbb Bíróság a BH2003. 463. számú eseti döntésében is, melynek alapját szintén zárlat elrendelése adta. A felperes a Vht. 185. §-ának a) pontja, valamint 186. §-ának (1) bekezdése alapján biztosítási intézkedésként zárlat elrendelését kérte két, hagyatékhoz tartozó ingatlanra, mivel előadása alapján az alperes a szóban forgó ingatlanokat eladásra hirdette, így ebből következően nagy összegű – több, mint 28 millió forintot meghaladó – követelésének kielégítése veszélybe került. Az elsőfokú bíróság azonban csak az egyik ingatlan zárlatát rendelte el, döntését a Vht. 185. §-ának a) pontjára, valamint 186. §-a (1) bekezdésének a) pontjára alapítva. Indokolásában rögzítette, hogy ha az alperes mindkét ingatlant értékesítené, a huszonnyolcmillió forintot meghaladó összegű követelés kielégítése valóban veszélybe kerülne, azonban az alperesre nézve méltánytalan lenne mindkét ingatlan zárlata, mivel a felperes számára megítélt összeg fedezetéül az ingatlanok egyike önmagában is alkalmas. A végzés ellen – annak részbeni megváltoztatása és a kérelem teljes körű elutasítása végett – az alperes fellebbezett. Fellebbezésében arra hivatkozott, hogy a zárlat elrendelésének feltételei hiányoznak, ugyanis a felperes nem valószínűsítette követelése későbbi kielégítésének veszélyét, pénzüsszeg megfizetéséről történt rendelkezés esetén pedig –

amennyiben a biztosítási intézkedés feltételei egyébként fennállnak – a pénzkövetelés biztosítása kerülhetne szóba, nem ingatlanok zárlata. A felperes észrevételében az ítélet helybenhagyását kérte. A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezést alaposnak találta. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság nem jogerős ítélete valóban pénzbeli marasztalást tartalmaz, ezért a Vht. 186. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében kizárólag pénzkövetelés biztosítására nyílna lehetőség – viszont az ingatlanokra vonatkozó ítéleti rendelkezés hiányában az előfeltételek fennállása esetén sem rendelhető el azok zárlata. A felperes észrevételére reagálva a Legfelsőbb Bíróság továbbá kiemelte, hogy kérelme alaptalan, mivel kifejezetten a perrel érintett ingatlanok zárlatát kérte, erre azonban nincsen lehetőség.

A bemutatott joggyakorlatot elemzés alá vonva véleményem szerint a Legfelsőbb Bíróság mindkét esetben helyesen döntött az elsőfok által hibásan elrendelt zárlat kérdésében. A bírósági határozatok kiemelt jelentőséggel bírnak a szükséges elhatárolási szempontok rögzítése kapcsán, kiemelve a biztosítandó követelés tárgyát, amelyre nézve biztosítási intézkedés elrendelése kapcsán nagy hangsúlyt kell fektetni. Hiszen önmagában az, hogy pénzkövetelés biztosítása okán ingatlan lefoglalására került sor, nem alapozza meg a zárlatra vonatkozó szabályok alkalmazását – mindig azt szükséges szem előtt tartani, hogy maga a követelés mire irányul elsődlegesen.

4.5. Meghatározott dolog zárlata és bűnügyi zár alá vétel

A büntetőeljárásról szóló *2017. évi XC. törvény* (a továbbiakban: Be.) a kódex Nyolcadik Részében rendeli szabályozni a kényszerintézkedéseket, tételesen meghatározva azok körét. A kényszerintézkedések magukban foglalják mindazon intézkedéseket, amelyeket a büntetőügyekben eljáró hatóságok a Be.-ben meghatározott esetekben és módon, a büntetőeljárás sikere érdekében eljárási célokra alkalmaznak, tekintettel arra, hogy nélkülük a büntetőeljárás számos esetben nem végezhető eredményesen. Hiszen a büntetőeljárást lefolytató hatóságok a terhelt jelenlétét, a bizonyítás sikeres lefolytatását, újabb bűncselekmény megakadályozását, illetve a büntetés végrehajtását csak kényszer tartalmú intézkedések alkalmazásával tudják biztosítani.³⁴⁶

A Be. 272. §-a a kényszerintézkedések két nagy csoportját különíti el: eszerint a büntetőeljárás eredményessége érdekében személyi szabadságot, illetve vagyont érintő

³⁴⁶ CZINE Ágnes: A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai. In: BELEGI József (szerk.): *Büntetőeljárás jog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára.* HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2022. (Jogkódex formátumú kiadás) – 272. §-hoz fűzött magyarázat

kényszerintézkedések alkalmazására kerülhet sor. Személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés az őrizet, a távollátás, a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés.³⁴⁷ Ezzel szemben vagyont érintő kényszerintézkedésnek minősül a kutatás, a motozás, a lefoglalás, az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele, valamint a zár alá vétel.

A büntetőeljárásban elrendelhető zár alá vétel biztosítási jellegű jogintézmény. Célja nem más, mint a büntetőhatározatok végrehajtásának – egészen pontosan a vagyonekbevitel, valamint a polgári jogi igény érvényesítésének – biztosítása és a büntetőeljárás sikeres lefolytatása,³⁴⁸ melyet oly módon valósít meg, hogy felfüggeszti a zár alá vett dolog, vagyon feletti rendelkezési jogot.³⁴⁹ Elrendelésére akkor nyílik lehetőség, ha megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a rendelkezésére álló vagyont, a vagyon egy részét, vagy bizonyos vagyontárgyakat elidegenítené, kivonná a büntetőeljárás alól, és ezáltal megghiúsítaná a vagyonekbevitel végrehajtását, valamint a polgári jogi igény kielégítését.

Mind a bírósági végrehajtásban igénybevehető zárlat, mind a zár alá vétel, mint a büntetőeljárás sajátja karakteres jellemvonásokat hordoz magán, néhol mégis kísértetiesen hasonló ismertetőjegyeket mutatnak. Ahhoz, hogy e két jogintézmény átfogóan, teljeskörűen elhatárolásra kerüljön, véleményem szerint egy olyan szempontrendszer felállítása és bemutatása szükséges, amely részletekbe menően tükrözi a zárlat és a zár alá vétel lényeges különbségeit, viszont rámutat a köztük lévő, jelentős hasonlóságokra is. Mindezek alapján a hatályos joganyagra és saját vizsgálati megállapításaimra támaszkodva létrehoztam egy összefoglaló szempontrendszert, amely a fenti kritériákat szem előtt tartva alkalmas lehet arra, hogy szemléltesse a bűnügyi zár alá vétel, valamint a meghatározott dolog zárlatának sajátosságait, egyúttal választ adjon a jogintézmények elhatárolására irányuló dogmatikai kérdésekre és segítséget nyújtson azok tisztázásában.

³⁴⁷ Fontos megemlíteni, hogy a távollátás, a bűnügyi felügyelet, a letartóztatás és az előzetes kényszergyógykezelés csak bírói engedélyre alkalmazható, személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések.

³⁴⁸ MADAI Sándor – PÁPAI-TARR Ágnes: *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. Opten, Budapest. (OptiJus formátumú kiadás) – 159. §-hoz fűzött magyarázat

³⁴⁹ A büntetőeljárásban igénybevehető zár alá vétel jogintézménye magában foglalja a korábbi Be. által ismert és a Vht. által szabályozott bűnügyi zárlat jogintézményét. A Vht. – már hatálytalan – 202. § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy ha a büntetőügyben eljáró hatóság, illetve a bíróság zár alá vételt rendelt el a terhelt egész vagyonára vagy egyes vagyontárgyaira nézve, annak végrehajtása az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozott. A bűnügyi zárlatról lásd bővebben: BODONY István – HACK Péter – HERKE Csongor – IGNÁ CZ György – KADLÓ T Erzsébet – MOHÁCSI Barbara: *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. CompLex Kiadó, Budapest, 2015. (Jogtár formátumú kiadás) – 159. §-hoz fűzött magyarázat. A bűnügyi zárlat gyakorlatáról lásd bővebben: GYOVAI Márk: *Árverés az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett bűnügyi zárlat esetén*. In: GYOVAI Márk – WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Kézikönyv a bírósági végrehajtás foganatosításához*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2016. (Jogtár formátumú kiadás)

Irányadó jogszabály, alkalmazandó jogterület. Meghatározott dolog zárlatára a Vht. rendelkezései alkalmazandók, míg zár alá vétel esetében a Be. szabályai nyújtanak számunkra segítséget az eligazodásban. Következésképp, az előző jogintézménnyel a bírósági végrehajtási eljárásban, mint nemperes eljárásban találkozhatunk, az utóbbi a büntetőeljárás során vehető igénybe.

A jogintézmény mibenléte. Meghatározott dolog zárlatánál egyértelműen megállapítható, hogy végrehajtási kényszercselekményt felölelő biztosítási intézkedésről van szó. Ezzel szemben a bűnügyi zár alá vétel a Be. által tételesen meghatározott, vagyont érintő kényszerintézkedés. Ellenben kiemelendő, hogy a korábbi törvénymódosítások, valamint a Be. hatálybalépésének nyomán a zár alá vétel eredményessége érdekében, a korábbi büntetőeljárásjogi törvény által ismert, előzetesen elrendelt biztosítási intézkedés beleolvadt a hatályos szabályozásba. Habár az általam feldolgozott jogirodalom a jogintézményt egyértelműen a „kényszerintézkedés” fogalmával definiálja, meglátásom szerint, még ha nincs is nyíltan megemlítve, a büntetőeljárásban alkalmazott zár alá vétel is quasi biztosítási intézkedésnek minősül.

Megvalósítani kívánt cél. A meghatározott dolog zárlata azt célozza, hogy a később esetlegesen bekövetkező végrehajtás során a követelés kielégítési alapja rendelkezésre álljon, ezúttal a későbbi kielégítési végrehajtás sikeres legyen. Emellett a zár alá vétel olyan intézkedés, amely a vagyonek Kobzás, illetve a polgári jogi igény érvényesítésének biztosítékául szolgál – vagyis egy kettős célkitűzést hordoz magában: egyrészt a sértett érdekét szolgálja, másrészt a vagyoni jellegű szankciók érvényesítését.

Az elrendelés feltétele. Meghatározott dolog zárlatának elrendelésére akkor kerülhet sor, ha a végrehajtás általános szabályai alapján végrehajtható okiratot még nem lehet kiállítani, de a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog. Ebből következik, hogy amennyiben végrehajtható okirat kiállítására már sor került, meghatározott dolog zárlatát már nem lehet elrendelni. A bűnügyi zár alá vétel elrendelésének két mérlegelést engedő, és egy kötelező esetköre van. Ha az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonek Kobzásnak van helye, vagy annak célja polgári jogi igény biztosítása, és megalapozottan lehet tartani attól, hogy a terhelt a vagyonek Kobzás végrehajtását, illetve a polgári jogi igény kielégítését a rendelkezésére álló vagyonnak, a vagyon egy részének, egyes, meghatározott vagyontárgyak, vagyoni értékű jogok, vagyoni jellegű követelések büntetőeljárás alóli elvonásával, kimenekítésével megghiúsítja, zár alá vételt lehet elrendelni. Ugyanakkor, amennyiben ingatlan elkobzásának van helye, a zár alá vétel elrendelése kötelező. Fontos, hogy ha ingó dolog esetében a zár alá vételt vagyonnal nem

rendelkező terhelttel szemben rendelték el, a kényszerintézkedést – kifejezett előírás hiányában is – meg kell szüntetni.³⁵⁰

Elrendelésére jogosult szervek, személyek. Mivel a Vht. által szabályozott biztosítási intézkedés vonatkozásában végrehajtásnak még nincs helye, meghatározott dolog zárlatának elrendeléséről csak és kizárólag a végrehajtást elrendelő bíróság dönthet. Ezzel szemben a zár alá vétel elrendelésére a bíróság, a nyomozó hatóság, valamint az ügyész is jogosult, a Be.-ben meghatározott feltételekre figyelemmel.³⁵¹

A jogintézmény tárgya. A bírósági végrehajtásban ingó és ingatlan vonatkozásában beszélhetünk zárlat alkalmazásáról. A Be. tételesen meghatározza a zár alá vétel tárgyát: így az elrendelhető a dologra, a számlapénzre és az elektronikus pénzre, a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszközre, bármely más vagyoni értékű jogra, bármely más vagyoni jellegű követelésre, továbbá olyan vagyonra, amely nem képezheti vagyonekobjás tárgyát, de a bűncselekményből származó vagyontól való elkülönítése hosszú időbe telik.³⁵²

Foganatosítás. Meghatározott dolog zárlata esetén a végrehajtó személyesen adja át az adósnak a zárlatról szóló bírósági végzést, majd megtekinti a zárlat alá vont ingó vagy ingatlan vagyont, és a végrehajtási cselekményről foglalási jegyzőkönyvet felvéve foganatosítja azt. Ezt követően pedig megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a zárlat tényét jegyezze fel az ingatlan-nyilvántartásba – teljessé téve ezáltal a zárlat hatályát. Ellenben a zár alá vételt közhiteles nyilvántartásba vétellel kell végrehajtani – a közhiteles nyilvántartás mibenléte a zár alá vett vagyontól függ: példának okán, egy ingatlan esetében a Vht.-ban lefektetett zárlathoz hasonlóan szintén az ingatlan-nyilvántartásba történik a bejegyzés, de egy zár alá vett gépjármű esetén már a gépjármű-nyilvántartásba szükséges a zár alá vétel tényének feltüntetése.³⁵³

Megszűnés. A meghatározott dolog zárlata, mint biztosítási intézkedés megszűnik, ha utóbb kielégítési végrehajtás elrendelésére kerül sor, illetve, ha annak megszüntetéséről a bíróság dönt. Zár alá vétel feloldására akkor kerülhet sor, ha elrendelésének oka megszűnt, a büntetőeljárást megszüntették, illetve a nyomozás határideje lejárt, az eljárást vagyonekobjás alkalmazása nélkül fejezték be vagy a polgári jogi igényt elutasították, a bíróság a polgári jogi igénnyel érvényesített jog fennállását és a követelés összezszerűségét is érdemben elbírált, azt polgári jogi igény biztosítására rendelték el és a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését

³⁵⁰ BH2006. 349.

³⁵¹ Be. 327. § (1) bek.

³⁵² Be. 324. § (2) bek.

³⁵³ Be. 328. § (1)-(2) bek.

egyéb törvényes útra utasítja, a sértett a polgári jogi igény érvényesítésének szándékától eláll, illetve a magánfél a polgári jogi igényét visszavonta, továbbá, ha a sértett vagy a magánfél által a zár alá vett vagyon rendelkezésére bocsátása végett indult polgári eljárás során a bíróság elrendelte a zár alá vett vagyon sértett vagy magánfél rendelkezésére bocsátását.³⁵⁴ Fontos kiemelni, hogy a bűnügyi zár alá vétel az eredetileg zár alá vett vagyon tekintetében megváltással is megszűnik³⁵⁵ – végrehajtási eljárásban elrendelt zárlat esetében megváltásról nem beszélhetünk.

Az elemzés alá vont jogintézmények elhatárolásának főbb szempontjait vizsgálva megállapítható, hogy habár két teljesen eltérő eljárás során kerül sor alkalmazásukra, és az eljárásban részt vevők köre is különböző, a meghatározott dolog zárlata és a bűnügyi zár alá vétel között több a hasonlóság, mint ahogy az első ránézésre tűnik. Mindkét jogintézmény biztosítási jelleget hordoz magában azáltal, hogy kényszerítő tartalmú intézkedésként a végrehajtási, illetve a büntetőeljárás későbbi eredményességét, sikerességét szolgálja ingó, ingatlan vagy vagyoni értékű jog, vagyoni jellegű követelés zárlatának, valamint zár alá vételének elrendelésével, a végrehajtást kérő és a sértett érdekeit, avagy a vagyonekbezés lefolytatását biztosítva. Mind a meghatározott dolog zárlata, mind a bűnügyi zár alá vétel nyilvántartásba történő bejegyzéssel hatályosul, amely nyilvántartás akár meg is egyezhet, attól függően, hogy a zár alá vétel mire nézve kerül foganatosításra. A legfontosabb különbség talán, hogy míg a Vht. szerinti zárlatot a végrehajtási eljárás elrendelését megelőzően lehet igénybe venni, addig a Be.-ben szabályozott zár alá vétel alkalmazására a már megindított büntetőeljárás során kerülhet sor. Álláspontom szerint, bár e jogintézmények rendeltetése sajátosságukból fakadóan nem lehet teljesen egyező, hasonló jellemvonásaik és céljaik végett a végrehajtási jogban és a büntetőeljárásban betöltött szerepük feltétlenül szükséges és nélkülözhetetlen.

4.6. Biztosítási intézkedések az adóhatósági végrehajtásban

Tekintettel arra, hogy a bírósági és az adóhatósági végrehajtás azonos tőről fakadó, mégis jelentősen eltérő jogterületet ölel fel, a biztosítási intézkedés jogintézményére vonatkozó szabályok sem lehetnek maradéktalanul egyezők. Míg a Vht. által szabályozott eljárás a különféle jogosulti igények bíróság általi érvényesítésére irányul, addig az adóvégrehajtás fókuszában adó, adó jellegű kötelezettségek, illetve egyéb, külső megkereséseken alapuló követelések végrehajtása áll – továbbá, a végrehajtható okiratok keletkezése is értelemszerűen

³⁵⁴ Be. 330-332. §

³⁵⁵ Be. 329. §

másként történik. Ebből kifolyólag az adóvégrehajtásban foganatosítható biztosítási intézkedés sem irányulhat olyan követelésekre, melyek biztosítása – és végső soron érvényesítése – csakis bírósági végrehajtásban történhet. Ezen megállapítás fordítva is igaz: példának okán az adóhatósági végrehajtás jellegére figyelemmel kizárt, hogy bírósági végrehajtási eljárás keretei között sor kerüljön a kifizetés engedélyezésére, hiszen e jogintézményt kizárólag az állami adó- és vámhatóság által az adóellenőrzés során ideiglenes biztosítási intézkedés keretében elrendelt számlazárolással összefüggésben lehet alkalmazni.

4.6.1. Elrendelés

Míg a bírósági végrehajtást rendszerint egy peres eljárás előzi meg, addig az adóvégrehajtásban teljesen eltérő szisztéma érvényesül: hiszen ezen a jogterületen nem per, hanem az adóhatóság által lefolytatott ellenőrzés az, amely a végrehajtási szak előzetes eljárásaként szolgálhat. Az adóhatóság az adózókat – a kötelezően lefolytatandó ellenőrzéseken túl – célzott kiválasztási rendszerek alkalmazásával, valamint egyedi kockázatelemzési eljárás eredményeként választja ki ellenőrzésre. Maga az ellenőrzés kétféle lehet: jogkövetési vizsgálat, amely egyéb adókötelezettségek teljesítésére irányul, és nem keletkeztet ellenőrzéssel lezárt időszakot, valamint adóellenőrzés – egy ellenőrzéssel lezárt időszakot eredményező, az adó, költségvetési támogatás alapjának és összegének vizsgálatára irányuló eljárás. Ezen keretek között könnyen előállhat, hogy a jogkövetési vizsgálat jegyzőkönyvében foglalt tények és bizonyítékok alapján megalapozottan lehet következtetni arra, hogy az adóhatóság az érintett adózónál adóellenőrzést fog elrendelni, melynek végén a revizor adóhiányt állapít meg – így számítani lehet arra, hogy az adóhatóság a fennálló követelés tárgyában határozatot fog hozni. Ha már az előzetes eljárás során alapos okkal feltételezhető, hogy az adós a rendelkezésére álló vagyont elvonná, hogy ezáltal a későbbi adóvégrehajtási eljárás sikeres lefolytatását megghiúsítsa, elengedhetetlen egy olyan jogintézmény megléte, amelyet az adóhatóság a követelés biztosítása érdekében igénybe vehet annak érdekében, hogy az adós állami kényszer segítségével eleget tegyen kötelezettségének – ezt hivatott szolgálni az adóvégrehajtási eljárásban igénybevehető biztosítási intézkedés jogintézménye.

Univerzális, átfogó megközelítésben a biztosítási intézkedés nem önálló hatósági ügy, hanem az adóhatóság azonnal végrehajtható cselekvése a törvényben foglalt esetekben és

feltételek mellett.³⁵⁶ Voltaképpen egy, a végrehajtási eljárást megelőzően igénybe vehető, biztosítási, átmeneti jellegű speciális jogintézmény, amely tartalmát tekintve az adóhatóságot védelmezi oly formában, hogy egy garanciális helyzet megteremtésével lehetővé teszi a későbbi kielégítési végrehajtás sikerét. Tehát a jogintézmény célját itt sem az azonnali kielégítés, hanem a szóban forgó követelés egy későbbi időpontban történő teljesítése adja. Továbbá, segítségével megakadályozható, hogy az adós visszaélészerűen gyakorolt magatartása révén elvonja a még nem hozzáférhető fedezetet,³⁵⁷ és így a kielégítési végrehajtás adminisztrációs késedelmet szenvedjen. Azonban megjegyzendő, hogy a jogintézmény alkalmazása értelemszerűen csak akkor célszerű, amikor az adós rendelkezésére áll – vagy alaposan feltehető, hogy rövid időn belül rendelkezésére fog állni – egy olyan vagyon, melyre nézve a biztosítási intézkedés eredményesen foganatosítható.

A biztosítási intézkedés elrendelésére vonatkozó szabályanyag az Air.-ban, míg a foganatosítására irányadó rendelkezések az Avt.-ben nyertek elhelyezést, azzal a megjegyzéssel, hogy az Avt. 3. §-ában foglaltakra tekintettel mögöttes szabályként a Vht. rendelkezései is alkalmazandók. Az Air.-ban lefektetett passzusokra figyelemmel a jogintézmény elrendelésének két fontos eleméről beszélhetünk: egyrészt szükséges egy kötelezettséget megállapító, vagy azt valószínűsítő irat (amely lehet határozat, de akár egy feljegyzés, jegyzőkönyv is), illetve egy végzés, amelyben a biztosítási intézkedés elrendelésre kerül. E végzés meghozatalára az az elsőfokú adóhatóság rendelkezik jogosultsággal, amely a fizetési kötelezettséget megállapító döntést hozta,³⁵⁸ majd a biztosítási intézkedést az elrendelő végzésben foglalt tartalomnak megfelelően³⁵⁹ az adózó (adós) illetékessége szerinti végrehajtási szervezet, ezen belül is az adóvégrehajtó foganatosítja. Az Air. 82. § (4) bekezdésének értelmében az adóhatóság biztosítási intézkedést elrendelő végzésével szemben önálló fellebbezésnek van helye – a végzést megtámadó fellebbezés azonban a végzés végrehajtására nézve nem bír halasztó hatállyal.

A biztosítási intézkedés kapcsán 2019-től egyértelműsítésre került, hogy amennyiben biztosítási intézkedést követően a végrehajtási eljárás megindításra kerül, akkor a biztosítási intézkedést elrendelő végzés végrehajtása során elvégzett cselekmények hatálya kiterjed a

³⁵⁶ KOVÁCS Ferenc: Az adóigazgatási eljárás általános szabályai. In: KOVÁCS Ferenc (szerk.): *Nagykommentár az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2023. (Optijus-formátumú kiadás) – 82. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Kovács Ferenc (Air.))

³⁵⁷ SIMON István: Végrehajtható okiratok és a biztosítási intézkedés. In: SIMON István (szerk.): *Pénzügyi jog II.* Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 111. o.

³⁵⁸ Air. 82. § (3) bek.

³⁵⁹ A biztosítási intézkedést elrendelő végzésben az adóhatóság megjelöli azt az illetékes adóvégrehajtót, akit megkeres a biztosítási intézkedés foganatosítása, a pénzkövetelés behajtása céljából.

végrehajtási eljárásra is. E szabály garantálja azt, hogy amennyiben az adózóval szemben a végrehajtási eljárás megindul, akkor ne kelljen valamennyi biztosítási intézkedés keretében a követelés eredményes érvényesítése érdekében foganatosított cselekményt megismételni.³⁶⁰

Fontos kiemelni, hogy az adóvégrehajtásban a jogintézmény elnevezése quasi gyűjtőfogalomnak minősül, hiszen – attól függően, hogy az előzetes eljárás milyen szakaszban van – egyrészt magába foglalja az úgynevezett „klasszikus” biztosítási intézkedést, valamint bizonyos törvényi feltételek fennállása esetén az ideiglenes biztosítási intézkedés elrendelését is. Ezen jelentős különbségből fakadóan feltétlenül fontosnak és szükségesnek tartom az adóhatósági végrehajtásban igénybevehető biztosítási intézkedés formáinak bemutatását, vizsgálatát és elemzését.

4.6.2. „Klasszikus” biztosítási intézkedés: pénzkövetelés biztosítása

Az Air. 82. § (1)-(2) bekezdése alapján az adóhatóság végzésében „klasszikus” biztosítási intézkedésként elrendeli a pénzkövetelés biztosítását, amennyiben a követelés későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, és a fizetési kötelezettséget megállapító adóhatósági döntésben meghatározott teljesítési határidő még nem telt le.³⁶¹ Tehát a jogszabály konjuktív feltételeket határoz meg, e két feltétel együttes fennállását követelik meg: egyrészt az adóhatóságot megillető követelés még nem elégíthető ki, így annak behajtása érdekében végrehajtási eljárás sem kezdeményezhető, mivel valamely jogszabályi feltétele még hiányzik. Tehát az adóhatósági határozat még nem végrehajtható (mivel például a fellebbezésre jogosult az adóhatóság végzésével szemben fellebbezéssel élt), vagy végrehajtható ugyan, viszont a határozatban megállapított, önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő még nem telt le. Másrészt, alapos okkal feltételezhető, hogy a követelés későbbi kielégítése meghiúsulhat.

A követelés veszélyeztetettségének fennállása lényeges feltétel, amelyet a biztosítási intézkedést elrendelő végzésben megfelelően meg kell indokolni az okok kifejezett megjelölésével – ennek hiányában a végzés jogszabálysértő lesz. A valószínűsítés során az adóhatóságnak vizsgálnia kell többek között az adózó korábbi adózási fegyelmét, a fizetési kötelezettséget megállapító adóhatósági eljárás során tanúsított magatartását, vagyoni helyzetét, valamint tekintettel kell lenni a biztosítási intézkedés elrendelése alapjául szolgáló összeg nagyságára is. A követelés későbbi időpontban történő kielégítésének veszélyeztetettségét az alábbi, gyakorlatban tipikusan előforduló példák támasztják alá: ilyen

³⁶⁰ KOVÁCS Ferenc (Air.): i.m. 82. §-hoz fűzött magyarázat

³⁶¹ DARAI Péter: A pénzkövetelés biztosítása az adóeljárásban I. *Céghírnök*, 2015/7. szám, 13. o.

lehet az a tény, ha az adózó a tárgyévben vagy az azt megelőző évben felszámolási eljárással megszűnt társaság vezető tisztségviselője volt;³⁶² az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes tevékenységet folytat; ha az adózó számára korábban az adóhatóság fizetési kedvezményt engedélyezett, azonban annak feltételeit nem teljesítette; az adózóval szemben adóhatósági végrehajtás van folyamatban, vagy korábban adószáma felfüggesztésre vagy törlésre került; adózó együttműködési kötelezettségének „figyelmen kívül hagyásával” az ellenőrzést elhúzó magatartást tanúsít;³⁶³ továbbá, amennyiben az adózó kapcsolt vállalkozása elévülési időn belül felszámolási vagy kényszertörlési eljárás keretei között került megszüntetésre.

4.6.3. Az ideiglenes biztosítási intézkedés

Ha megalapozottan feltételezhető, hogy az érdemi döntésben elrendelhető kötelezettség későbbi teljesítése veszélyben van, az adóhatóság az ügy érdemében való döntéshozatalt megelőzően, az erre okot adó körülményekről való tudomásszerzéstől számított öt napon belül ideiglenes biztosítási intézkedésként elrendelheti a pénzkövetelés biztosítását.³⁶⁴ Az Air. ezen passzusát, valamint a „klasszikus” biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezéseket egybevetve megállapítható, hogy e két jogintézmény első olvasatra szinte teljes mértékben megegyezik egymással – ugyanakkor nélkülözhetetlen rámutatni néhány árnyalatnyi, de annál jelentősebb különbségre.

Elsődlegesen – talán a legfontosabb eltérést kiemelve – hangsúlyozandó, hogy amíg „klasszikus” pénzkövetelés biztosításánál adott egy már meglévő adóhatósági döntés, addig ideiglenes biztosítási intézkedés kapcsán fizetési kötelezettséget megállapító érdemi határozatról még nem beszélhetünk. Voltaképpen ebben az esetben egy olyan helyzet áll elő, amelynek során az adózó számíthat arra, hogy az adóhatóság az elkövetkezendőkben rendelkezni fog a fizetési kötelezettségéről, de erre a döntéshozatalra még nem került sor. Azonban mégis megalapozottan feltehető, hogy a későbbiekben akár átruházással, akár egyéb rosszhiszeműügylettel arra törekedne, hogy rendelkezése alatt álló vagyonát kivonja a végrehajtás alól. Ezáltal a Air. lehetőséget teremt az adóhatóság számára, hogy az adós vagyontárgyaira nézve pénzkövetelés biztosítását rendelje el, ideiglenes biztosítási

³⁶² SZIKRÁNÉ GYENES Edina: A biztosítási intézkedés és az ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2025/6. szám (Jogtár formátumú kiadás)

³⁶³ HÖFLINGER Hajnalka: Az EKÁER-hez kapcsolódó kényszercselekményekkel összefüggő kérdések. *Adó szaklap*, 2019/8-9. szám (Jogtár formátumú kiadás)

³⁶⁴ Air. 83. § (1) bek.

intézkedésként – tekintettel arra, hogy érdemi határozat hiányában „klasszikus” biztosítási intézkedés elrendelésének nincs helye.

Példának okán ez a helyzet állhat elő, ha az adóhatóság épületbontás, mint meghatározott cselekmény végrehajtására kijelöli a közreműködő szervezetet, amely kijelölő döntésben már szerepel az elvégzendő cselekményre megjelölt árajánlat összege, de az eljárás ebben a szakaszában még nem hozható meg a végrehajtási költséget kiszabó végzés (azt csak a cselekmény tényleges elvégzése és számla kiállítását követően hozhatja meg a végrehajtó szerv). A meghatározott cselekmény végrehajtására kötelezett ekkor már tudatában lesz annak, hogy milyen költség fogja a későbbiekben terhelni és rosszhiszeműen eljárva a cselekmény helyszínét képező ingatlanát (vagy akár egyéb vagyontárgyait) megterhelheti, elidegenítheti. Amennyiben az adózó tisztességtelen, az ésszerű gazdálkodás követelményeivel teljes mértékben ellentétes magatartására fény derül, az adóhatóság az adózó vagyonára nézve ideiglenes biztosítási intézkedést rendel el, hogy a meghatározott cselekmény foganatosításában közreműködő szervezet eljárásban való részvételével összefüggő követelését biztosítsa.

További jelentős kitétel és különbség, hogy míg „klasszikus” biztosítási intézkedés elrendelésére addig az időpontig nyílik lehetőség, amíg az adóhatósági határozat esedékessé nem válik. Ezzel szemben ideiglenes biztosítási intézkedés esetén az adóhatóságnak mindössze öt nap áll a rendelkezésére ahhoz, hogy ideiglenes biztosítási intézkedés elrendeléséről határozzon. A szóban forgó öt napos határidőt az erre okot adó körülmények felmerülésétől kell számítani, amely feltételt a Kúria eseti döntésében is nyomatékosította.³⁶⁵ Kiemelendő, hogy ez az öt napos határidő jogvesztőnek minősül, vagyis elteltét követően a továbbiakban ideiglenes biztosítási intézkedés elrendelésére nincsen mód. Amennyiben mégis öt napon túl kerülne sor pénzkövetelés biztosításának ideiglenes elrendelésére, az elkésettnek minősül, és foganatosítása nem lehetséges.³⁶⁶

Mindent összevetve tehát, a meghatározott cselekmény végrehajtásának költségével példázva, az ideiglenes biztosítási intézkedés és a „klasszikus” biztosítási intézkedés elhatárolásának esetkörei a következők:

- Ha a cselekmény elvégzésére a közreműködő szervezetet kijelölő végzés megszületik (tehát végrehajtási költség tárgyában meghozott végzésről még nem beszélhetünk), és öt

³⁶⁵ Kúria Kfv.I.35.171/2020/4.

³⁶⁶ Ennek megállapítására került sor az említett kúriai döntésben is, amelynek tényállásáról lásd bővebben: DARAI Péter: Egy kúriai döntéssel kapcsolatos aggályok. *Magyar Jog*, 2021/12. szám. 685-694. o., ANDÓ Erzsébet: Az ellenőrzés szabályai a gyakorlatban – III. rész. *Adó szaklap*, 2024/10. szám (Jogtár-formátumú kiadás)

napon belül az adósnak olyan magatartása jut az adóhatóság tudomására, amiből a későbbi kielégítés veszélyeztetettségére lehet következtetni, akkor *ideiglenes biztosítási intézkedés* elrendelésének van helye.

- Ha azonban már megtörténik a cselekmény elvégzése, a számla kiállítása és így az adóhatóság meghozza a készkiadás jellegű végrehajtási költség végzését, de az még nem végrehajtható (nem végleges, nem esedékes), ebben az esetben „*klasszikus*” *biztosítási intézkedés* elrendelésének lehet helye.

4.6.4. Kifizetés engedélyezése

Az Air. 2018. január 1-jétől egy új jogintézménnyel bővítette a biztosítási intézkedés szabályait, amely nem más, mint a kifizetés engedélyezésének speciális lehetősége. Amennyiben az adóhatóság az adóellenőrzés során az adózó fizetési számláját biztosítási intézkedés vagy ideiglenes biztosítási intézkedés keretében zárolja, a zárt összeg felett az adós rendelkezési joga az intézkedés időtartama alatt szünetel.³⁶⁷ Ekkor az adózó kifejezett kérelmére, az általa meghatározott sorrendben és összegben az adóhatóság engedélyezheti a zárt fizetési számláról történő kifizetések meghatározott személyek részére történő közvetlen teljesítését, amennyiben az adóhatóság az adóellenőrzés során az adózó fizetési számláját biztosítási intézkedés vagy ideiglenes biztosítási intézkedés keretében zárta. A kifizetés engedélyezését a biztosítási intézkedést elrendelő szervhez és nem a végrehajtást fogantató szervhez kell benyújtani. Fontos, hogy az adózónak kérelmében a megfelelő dokumentumok benyújtásával igazolnia kell, hogy a zárt vagyonán kívül nem rendelkezik olyan egyéb forrással, amelyből kifizetéseit teljesíteni tudná, vagy azzal a tevékenysége aránytalan korlátozást szenvedne. A zárt fizetési számláról történő kifizetés azonban csak a biztosítási intézkedés alapjául szolgáló, fizetési kötelezettséget megállapító döntés véglegessé válásáig engedélyezhető.

A jogszabály az engedélyezési eljárás lefolytatására az adóhatóság részére egy rövid, tizenöt napos ügyintézési határidőt ír elő. Az engedélyezés kérdésében az adóhatóság végzés formájában dönt, amely lehet a kérelemnek teljes egészében vagy részben helyt adó, vagy azt elutasító végzés. Az Air. 84. §-ának (4) bekezdése lehetővé teszi a kifizetés engedélyezését elutasító és a kifizetést részben engedélyező végzés elleni önálló fellebbezés előterjesztését, azzal a megjegyzéssel, hogy a részben engedélyező végzés ellen benyújtott fellebbezés a végzés végrehajtására nézve nem bír halasztó hatállyal. Amennyiben az adózó igazolási

³⁶⁷ LAKATOS Anett – KISDINÉ KÁLLAY Márta: Biztosítási intézkedés és ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2022/14. szám (Jogtár formátumú kiadás)

kötelezettségének eleget tesz, az állami adó- és vámhatóság a kifizetés engedélyezésének teljes egészében helyt ad. Értelemszerűen ezen végzés ellen az Air. hallgatólagosan kizárja az önálló, vagy egyéb fellebbezési lehetőséget, így a kifizetést teljes mértékben engedélyező végzés a döntés közlésével jogerőssé válik és ennek következtében végrehajtható lesz.

A kifizetés engedélyezése esetén, annak teljesítése érdekében az adóhatóság haladéktalanul megkeresi az adózó fizetési számláját vezető pénzforgalmi szolgáltatót, hiszen a kifizetés nem az adózó részére történik, hanem azt a pénzforgalmi szolgáltató teljesíti közvetlenül a jogosult személyek számára.³⁶⁸ A kifizetéssel érintett összeg azonban végrehajtás alól mentes összegnek minősül, és más követelés fedezetére sem számolható el.

4.6.5. A foganatosítás általános és különös szabályai

Biztosítási intézkedés tekintetében a végrehajtható okirat maga a biztosítási intézkedést elrendelő végzés, amely lehetővé teszi a jogintézmény keretei között végrehajtani kívánt intézkedés foganatosítását, és ezáltal a veszélyeztetett követelés biztosítását. Az Avt. 96. §-ának értelmében a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést a végrehajtó a helyszínen (az adós lakóhelyén, székhelyén) adja át az adósnak – hiszen kiemelt jelentőséggel bír, hogy a biztosítási intézkedés – és ily módon a követelés biztosítása – váratlanul érje az adóst és ne legyen lehetősége vagyonának végrehajtás alóli elvonására. Ezáltal az Avt. által szintén ismert kézbesítési sorrend is felborul, hiszen amennyiben az adós képviselővel rendelkezik, úgy a végrehajtónak elsődlegesen a képviselőt kellene értesítenie az adóssal szemben elrendelt biztosítási intézkedésről – ez a viszont komoly aggályokat vetne fel, mivel maga után vonná az adós idő előtti értesülését, valamint rosszhiszemű magatartásának tanúsítását.

A végzés átadásakor a végrehajtó felhívja az adóst a biztosítandó összeg *azonnali megfizetésére*: a legegyszerűbb esetkör, hogy amennyiben ennek eleget tesz, a biztosítási intézkedés végrehajtása befejezettnek minősül. A teljesítés elmaradása esetén azonban a végrehajtó *lefoglalja az adós vagyontárgyait*. Hasonló az eljárás abban az esetben is, amennyiben az adós (illetőleg képviselője) nincs jelen a kézbesítés megkísérlésekor, hiszen, ha a végrehajtható okiratot nem sikerül átadni, ez nem képezi akadályát a vagyontárgyak lefoglalásának. A végrehajtó a lefoglalt vagyontárgyakról foglalási jegyzőkönyvet készít, amelynek másolatát a végrehajtható okirattal együtt postán kézbesíti az adósnak, valamint a képviselőjének. E rendelkezések indokát a biztosítási intézkedés célja adja, amely nem más,

³⁶⁸ KOVÁCS Ferenc (Air.): i.m. 84. §-hoz fűzött magyarázat

mint az adóhatóság azonnali intézkedésének lehetősége annak érdekében, hogy az eljárás tárgyát képező kötelezettség teljesítése biztosított legyen az alapügyben hozott döntés végrehajthatóvá válását követő időszakra.³⁶⁹ Ha az adós rendelkezik olyan vagyontárgyakkal, amik a helyszínen lefoglalhatóak és megfelelő fedezetet nyújtanak a követelés biztosítására, további intézkedések megtételére nincs szükség – ellenkező esetben a végrehajtó tovább lép. Fontos megjegyezni, hogy az Avt. 5. §-a deklarálja, hogy a végrehajtási cselekmények sorrendjét, időpontját maga az adóhatóság jogosult meghatározni – ezen alapelv értelmében az adóhatósági végrehajtásban főszabály szerint a végrehajtási cselekmények foganatosítása vonatkozásában nem érvényesül sorrendiség. Ellenben a főszabálytól eltérően a biztosítási intézkedés foganatosításának szabályozása kapcsán az Avt. mégis magába foglal egy bizonyos sorrendiséget: ugyanis a végrehajtó csak abban az esetben kezdeményezheti további intézkedés megtételét, amennyiben az azt megelőző intézkedés nem vezetett eredményre – ám ebben az esetben is csak az arányosság és a hatékony eljárás elvének figyelembevételével. A jogszabály által felállított sorrendre a foganatosítás során fokozottan figyelemmel kell lenni, mint ahogyan arra is, hogy a biztosítási intézkedés foganatosítása nem járhat az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetésének veszélyeztetésével, valamint gazdálkodási tevékenységének ellehetetlenítésével sem.

Ha a helyszíni foglalásra tett kísérlet sikertelennek bizonyult, következő lépésként az adóhatóságnak lehetősége van arra, hogy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzésben meghatározott kötelezettség erejéig külön végzésével *zárolja* az általa felülvizsgált, adóst megillető *költségvetési támogatást* (ideértve az adó-visszaigénylést és az adó-visszatérítést is). Az intézkedés jogkövetkezménye, hogy a biztosítási intézkedés időtartama alatt a zárolt összeg felett az adós rendelkezési joga szünetel: a támogatással nem rendelkezhet, azonban a zárolt összeget biztosítottként kell figyelembe venni.³⁷⁰

Visszatartható költségvetési támogatás hiányában az adós *ingó- és ingatlanvagyonának lefoglalására* kerül sor. Az Avt. az általános szabályokhoz képest speciális rendelkezést határoz meg a biztosítási intézkedés keretében történő *járműfoglalás* kapcsán, hiszen ebben az esetben a lefoglalás mindössze a jármű foglalási jegyzőkönyvben való feltüntetésével, illetve, ha lehetséges, a törzskönyv lefoglalásával realizálódik. Amennyiben *ingatlan* lefoglalása válik

³⁶⁹ KOVÁCS Ferenc: A biztosítási és ideiglenes biztosítási intézkedés keretében foganatosított végrehajtási cselekmények szabályai. In: KOVÁCS Ferenc (szerk.): *Nagykommentár az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2023. (Optijus-formátumú kiadás) – 96. §-hoz fűzött magyarázat (a továbbiakban: Kovács Ferenc (Avt.))

³⁷⁰ Miniszteri indokolás az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez – Részletes indokolás a 95-97. §-hoz

szükségessé, az adóhatóság haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot a pénzkövetelés biztosítására irányuló végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése végett – a továbbiakra az ingatlan-végrehajtás VIII. Fejezetében meghatározott általános szabályok az irányadók. Kiemelendő, hogy az Avt. 96. § (6) bekezdésében kizárja a biztosítási intézkedést elrendelő végzés foganatosítását meghatározott kulturális javakra nézve.

Ha az adós nem rendelkezik lefoglalható vagyontárgyakkal, az adóhatóság a *pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre* nézve foganatosítja a biztosítási intézkedés végrehajtását – ezt nevezzük zárolás iránti végrehajtói felhívásnak, amelynek keretében az adós bankszámlájának zárolására kerül sor. Az adóhatóság ebben az esetben – az Avt. 96. § (7) bekezdésében foglaltakra tekintettel – felhívja az adóst megillető összeget kezelő pénzforgalmi szolgáltatót, hogy a biztosítandó összeget a számláról ne fizesse ki sem az adós, sem más javára, ha pedig a számla egyenlege nem éri el a biztosítandó összeget, a jövőbeni befizetések tekintetében is hasonlóan járjon el. A zárolás iránti végrehajtói felhívás kibocsátása nincs kötve meghatározott alakisághoz, ellenben szükségesek hozzá mindazon adatok (az adózó megnevezése, adószáma, pénzforgalmi számlaszáma, a biztosítandó összeg számszerűsítése), melyek a pénzügyi oldalról nézve a felhívás végrehajtása érdekében nélkülözhetetlenek minősülnek.³⁷¹ A pénzforgalmi szolgáltató köteles haladéktalanul megkezdeni a zárolásból adódó intézkedéseket, valamint tájékoztatási kötelezettségének is eleget kell tennie az adóhatóság irányába: a felhívás kézbesítésétől számított nyolc napon belül tudatja az adóhatósággal, hogy milyen összegre nézve tudta foganatosítani az intézkedést. Amennyiben a zárolás részben eredményre vezetett, úgy az adós még le nem foglalt vagyontárgyai csupán a fennmaradó követelés erejéig vonhatóak végrehajtás alá. Azonban a biztosítási intézkedés keretei között foganatosított bankszámlazárolás során is tekintettel kell lenni a fizetési számlán elhelyezett összegre vonatkozó mentességi szabályokra.

Különös helyzet áll fenn abban az esetben, ha az adós pénzforgalmi számláján lévő összeg kellő fedezetet nyújt a követelés biztosítására, ám korábban vagyonelemeinek lefoglalására került sor. Ekkor az adóhatóságnak döntenie kell, hogy a vagyontárgyak, avagy a bankszámla tekintetében tartja fent a foglalás hatályát – amennyiben az utóbbi mellett dönt, úgy a vagyontárgyak foglalás alóli feloldása válik szükségessé.

A biztosítási intézkedés keretei között foganatosított végrehajtási cselekmények sorrendjében az utolsó helyen a *jövedelemletiltás* szerepel. Ugyanis a végrehajtás adós jövedelmére való kiterjesztésére csak a legvégső esetben kerülhet sor, amennyiben más

³⁷¹ DARAI Péter: A zárolás iránti végrehajtói felhívás I. *Cégíró*, 2018/5. szám. 7. o.

végrehajtás alá vonható vagyontárggyal nem rendelkezik. Megjegyzendő, hogy a jövedelemre vonatkozó mentességi szabályokat ebben az esetben is alkalmazni kell.

Az Avt. 95. § (2) bekezdése rögzíti, hogy az Ákr.-en alapuló, a behajtást kérő hatóság által hozott, meghatározott dolog ideiglenes biztosítási intézkedésként, illetve biztosítási intézkedésként történő zár alá vételét vagy lefoglalását elrendelő döntését az állami adó- és vámhatóság a Vht. zárlatra vonatkozó szabályainak alkalmazásával hajtja végre – vagyis ebben az esetben a követelés egyedileg meghatározott vagyontárgyra vonatkozó igény.³⁷² Ezen passzus alapján a szabályozás aszerint alakul, hogy ingó vagy ingatlan zár alá vételére vagy lefoglalására kerül sor.

Ingóság esetén a végrehajtó a helyszínen átadja az adós részére a meghatározott ingóság zár alá vételét, lefoglalását elrendelő határozatot és egyúttal lefoglalja az ingóságot. Az ingófogalás az ingó vagyon megtekintésével, majd foglalási jegyzőkönyvbe vételével történik. Amennyiben az ingóság zár alá vételére kerül sor, a végrehajtó a lefoglalt ingó vagyontárgyat lezárt, lepecsételt helyiségben, tárolóban helyezi el. Ha romlandó dolog lefoglalása szükséges, annak haladéktalan értékesítése iránt szintén intézkedni kell.

Ha a behajtást kérő hatóság döntése ingatlan lefoglalására vagy zár alá vételére irányul, a végrehajtó haladéktalanul megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a zárlat tényét jegyezze be az ingatlan-nyilvántartásba. Ezt követően, a törvényi feltételek fennállása esetén a végrehajtó az ingatlant zárgondnok gondozásába adja.³⁷³

Biztosítási intézkedés esetén a foglalási cselekmények a foglalással, zár alá vétellel, költségvetési támogatás zárolásával, követelés lefoglalása és jövedelem letiltása esetén az elkülönített számlára történő befizetéssel, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatóhoz intézett felhívás kiadásával befejeződnek.³⁷⁴ A lefoglalt vagyontárgyak értékesítésére azonban csupán a kielégítési végrehajtást követően kerülhet sor – fontos kiemelni, hogy e szabály alól kivételt képez a romlandó dolog, amelyet ebben az esetben is haladéktalanul értékesíteni szükséges. Az adóstól átvett, illetve az eljárás során befolyt összeg tekintetében szintén hasonló rendelkezést rögzít az Avt., amikor deklarálja, hogy ezen összegeket a kielégítési végrehajtás hatályának beálltaig a kötelezettségre nézve nem lehet felosztani, elszámolni, azokat a végrehajtói számlán kell kezelni – értelemszerűen a visszatartott költségvetési támogatás kivételével. Ám az Avt. 97. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, miszerint az ideiglenes biztosítási vagy biztosítási intézkedés végrehajtása során zárolt pénzüsszeget az egyéb tartozásokra indított végrehajtás

³⁷² PESTOVICS Ilona: i.m. 239. o.

³⁷³ Lásd bővebben: SZÉLL-CSELÓSZKI Dóra: i.m. 53-55. o.

³⁷⁴ Avt. 97. § (1) bek.

során az adóhatóság mégis elszámolhatja, illetve a lefoglalt vagyontárgyat értékesítheti abban az esetben is, ha az ideiglenes biztosítási intézkedéssel vagy a biztosítási intézkedéssel érintett ügyben a kielégítési jog még nem nyílt meg, de az egyéb tartozásokra indított végrehajtás más végrehajtási cselekményekkel eredményesen nem fejezhető be.

A bírósági végrehajtásban és az adóhatósági végrehajtásban igénybevehető biztosítási intézkedéseket tekintve úgy vélem, az eljárások párhuzamos jellege az általam vizsgált jogintézmény kapcsán is megmutatkozik. Álláspontom szerint a legfőbb eltérés az eljárások sajátosságából adódik, hiszen funkciójuk és rendeltetésük talán nem is lehetne különbözőbb. Így a két jogintézmény között lényeges különbség, hogy míg a bírósági végrehajtás pénzkövetelés biztosítására és zárlatra tagolódik, addig az adóvégrehajtás során ezen kettős felosztás beleolvad a joganyagba, és – az adóellenőrzés szakaszától függően – ideiglenes, vagy klasszikus biztosítási intézkedés elrendelésére adódik lehetőség. Fontos kiemelni az Air. által újonnan bevezetett jogintézményt is, a kifizetés engedélyezését, amely a bírósági végrehajtás előtt ismeretlen. Alapjában véve az elrendelésre és foganatosításra irányadó szabályozás többé-kevésbé, bizonyos fokig egyezőséget mutat, amennyiben a biztosítási intézkedés alapvető vezérfonalait vesszük figyelembe. A jogintézmények közös célja és hasonló eszköztára viszont az összes létező eltérést maga mögé utasítja: a végrehajtást kérő (adóhatóság) követelésének biztosítási intézkedés igénybevételével történő, átmeneti jellegű védelmezése és megóvása annak érdekében, hogy az adós számára ne nyíljon lehetőség a rendelkezése alatt álló vagyontömeg csalárd módon történő elvonására, visszaélészerű, rosszhiszemű magatartás tanúsításával, a bírósági (vagy adó-) végrehajtás sikerének szolgálatában.

4.7. Konklúzió

Ami a biztosítási intézkedés dogmatikai kérdéseit illeti, a bírósági joggyakorlat sokrétű áttanulmányozásával, valamint összehasonlító elemző módszer igénybevételével és segítségével több irányú vizsgálódásokat folytattam. A jogintézményt, mint egészet összevettem az ideiglenes intézkedéssel, a perbejegyzéssel, valamint az adóigazgatási eljárás során alkalmazandó biztosítási intézkedéssel. A meghatározott dolog zárlatának jogintézményét a Vht.-ben lefektetett zár alá vétellel, valamint a bünyügyi zár alá vétellel hasonlítottam össze, valamint elhatároltam egymástól a biztosítási intézkedés két válfaját, a pénzkövetelés biztosítását és a zárlatot is. Meglátásom szerint ezen jogintézményekre figyelemmel a lényegi kapcsolódási pontot a biztosítéki jelleg és a kényszerítő erő adja. Az

ideiglenes intézkedés a polgári peres eljárásban a később már el nem hárítható jogsérelem megelőzése érdekében azonnali jogvédelmet biztosít a kérelmező fél számára, a perbejegyzés a per középpontját képező ingatlan vagyont helyezi előzetes védelem alá oly módon, hogy a perindítás ténye az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerül, függő jogi helyzetet eredményezve a per jogerős lezárultáig. Az adóigazgatási eljárásban alkalmazható biztosítási intézkedés az adóhatóság ellenőrzés során bevetett „rettegett fegyvereként”³⁷⁵ állami kényszer segítségével helyezi védelem alá az adóhatósági követelését, az adóelkerülő, csalárd magatartásokkal szemben. Míg a bűnügyi zár alá vétel, mint vagyoni kényszerintézkedés a vagyon feletti rendelkezési jogot függeszti fel a büntetőeljárás sikeres lefolytatása érdekében. Ezen jogintézmények mind a felek helyzetének átmeneti rendezését szolgálják, eseti jelleggel beavatkoznak a felek jogviszonyaiba, azonban céljuk eléréséhez más és más, a biztosítási intézkedés jogintézményétől eltérő metódust vesznek igénybe. Mialatt a biztosítási intézkedés a követelés későbbi időpontban történő kielégítését egy kvázi előrehozott kielégítési végrehajtás keretén belül meghatározott vagyontárgyak vagy pénzkövetelés biztosításával valósítja meg, addig az ideiglenes intézkedés a törvényben meghatározott, többféle megoldandó érdekre figyelemmel rögzíti a felek között fennálló állapotot, hogy pernyertesség esetében biztosítsa a kielégítés sikerét. A perbejegyzés eszköze a pernek a tulajdoni lapra történő bejegyzésében rejlik, a büntetőeljárásban igénybevehető jogintézmény az ingó és ingatlan vagyon zár alá vételével a vagyoneklobzás, polgári jogi igény érvényesítését helyezi előtérbe, hogy a követelés kielégítési alapja rendelkezésre álljon. Mindezen szabályozások egymással szinte párhuzamos síkon mozognak, ugyanakkor mégsem a követelés végrehajtás útján történő behajtásának biztosítására szolgálnak – természetesen ezen megállapítás nem érvényesül az adóigazgatási eljárásban foganatosítandó biztosítási intézkedésekre, melyek a későbbi adóvégrehajtást előtérbe helyezve gondoskodnak a jogosulti (adóhatósági) követelések kielégítéséről.

A meghatározott dolog zárlata és a zár alá vétel, valamint a zárlat és a pénzkövetelés biztosítása között megtett különbségtétel meglátásom szerint főként tudományos és gyakorlati szempontból szükséges, hiszen a jogszabály lehetőséget nyújt a jogintézmények úgymond „keresztelésére”, akár egy zár alá vétel szabályai szerint foganatosított zárlat, vagy egy ingatlanra nézve lefolytatott foglalási cselekmény során. Fontos kihangsúlyozni, hogy amíg a zárlat a biztosítási intézkedések egyik formájaként jelenik meg hatályos jogunkban, addig a zár alá vétel egy minősített zárlatként jellemezhető, amely nemcsak az adós vagyontömegét, hanem

³⁷⁵ HÖFLINGER Hajnalka: Tények és tévhitek az ideiglenes biztosítási intézkedéssel kapcsolatban. *Adó szaklap*, 2021/10. szám (Jogtár formátumú kiadás)

ingatlanára vonatkozó használati jogát is korlátozás alá vonja. Úgy vélem, a pénzkövetelés biztosítását és a zárlatot érintő rendelkezések közötti elméleti elhatárolás könnyedén megfogható és megtehető, ezzel szemben a joggyakorlatban sokkal nagyobb jelentőséggel bír e két biztosítási intézkedés átfogó és kollektív, részleteken alapuló megkülönböztetése, amikor is a jogszabályi rendelkezések könnyedén összefonódhatnak. Így, egy ingatlan foglalási jegyzőkönyvbe vétele során elsődlegesen vizsgálni kell, mi áll a végrehajtási cselekmény középpontjában (pénzkövetelés, vagy maga az ingatlan), míg másodlagosan az ingatlant érintő, ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés (végrehajtási jog, zárlat tényének feljegyzése) nyújthat szigorú támpontot.

Mindezeket alapul véve és dogmatikai irányú elemzéseimet összegezve úgy gondolom, hogy a vizsgálataim kezdetén kitűzött hipotézisem csupán részben nyert értelmet, hiszen a biztosítási intézkedés véleményem szerint nem tekinthető a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének. Bár vizsgálataim azt támasztják alá, hogy számos jogterületen találhatóak a biztosítási intézkedéshez meglehetősen hasonló jogintézmények, így a polgári eljárásjogban, a büntetőeljárásban, az adóigazgatásban, avagy az ingatlan-nyilvántartási eljárás során is, ezen jogterületek nem vethetőek össze a bírósági végrehajtással. Következésképpen úgy vélem, hogy a biztosítási intézkedés szűkebb értelemben a végrehajtási eljárás, míg tágabb értelemben a jogrendszer sajátos jogintézményének tekinthető.

V. EURÓPA EGYES ÁLLAMAINAK SZABÁLYOZÁSI MODELLEI

Kutatásaim kezdetén, jelen értekezés szerkezeti kereteinek meghatározásakor abból a hipotézisből indultam ki, hogy a biztosítási intézkedés nem csak a magyar végrehajtási eljárásban fellelhető, hanem szerte Európában megtalálható és alkalmazandó jogintézmény: hiszen úgy gondolom, hogy a biztosítási intézkedés relevanciáját ez tükrözi igazán. Azonban azon kérdést illetően, hogy a szabályozások mennyire mutatnak egyezőséget a magyar rendszerben foglaltakkal, további vizsgálatok megtétele mutatkozik szükségesnek. Jelen fejezet célja is ebből fakad, amelyet kettős értelemben kívánok meghatározni. Egyrészt, kontinensünk államainak saját szabályozásából kiindulva, azokat bemutatva, levezetve és kifejtve elemzem Németország, Belgium, valamint az Egyesült Királyság szabályozását, valamint a biztosítási intézkedés ezen országok jogrendszerében betöltött helyét. Másrészt pedig összehasonlító-elemző módszer útján megkísérlem feltárni az általam kiválasztott országok, valamint a magyar szabályozás közötti különbségeket és hasonlóságokat.

5.1. Zárlat elrendelése Németországban

A kontinentális jogcsaládhoz tartozó Németországban érvényesülő szabályozást a nagy múltra visszatekintő, római jogi hagyományok által jelentősen befolyásolt,³⁷⁶ 1877-től hatályos polgári perrendtartás, a *Zivilprozessordnung* (a továbbiakban: ZPO) rögzíti, amely kódex formában kettős tartalmat fog össze: egyfelől magában foglalja a polgári peres eljárásra irányadó szabályokat, míg másfelől – az 1868. évi LIV. törvénycikkünkkel egyezően – a végrehajtási jogra vonatkozó rendelkezéseket is felöleli.

Ami a bírósági végrehajtást illeti, a végrehajtás német jogban betöltött feladata nem más, mint az adós azon kötelezettségének teljesítésére való kényszerítése, melynek önként nem volt hajlandó eleget tenni.³⁷⁷ Ez a meghatározás teljes mértékben egyezik a magyar jogalkotói felfogással, amely véleményem szerint annak köszönhető, hogy a német eljárásjogi szabályozás a magyar „mintajogának” tekinthető.³⁷⁸ A ZPO-ban törvényi alapokra emelt biztosítási

³⁷⁶ Detlev W. BELLING – SZÜCS Tünde: Bevezetés a német jogba. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica*. Szeged, 2011. 90. o.

³⁷⁷ PAULUS, Christoph: Zwangsvollstreckungsrecht. In: PAULUS, Christoph (Autor): *Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, Zwangsvollstreckung und Europäisches Zivilprozessrecht*. Springer, Berlin, Heidelberg. p. 220.

³⁷⁸ A modern magyar polgári perrendtartás XIX. század végére, XX. század első felére tehető kodifikációja során az akkori Országgyűlés két jogtudóst bízott meg az előkészületekkel: Emmer Kornál a francia polgári eljárásjogi törvény, míg Plósz Sándor a német polgári perrendtartás alapján készítette el az első javaslatot. Mivel Plósz Sándor

intézkedést érintő elemzéseim során azonban arra a megállapításra jutottam, hogy e tekintetben nem is lehetne nagyobb különbség a két szabályozás között. Hiszen míg hazánkban a biztosítási intézkedések önálló jogintézményként nyertek rögzítést a Vht-ben, addig a német kódexben a biztosítási intézkedések összeolvadnak az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó rendelkezésekkel.

A ZPO „Kényszervégrehajtás” (*Zwangsvollstreckung*) elnevezésű 8. Könyvének 5. Fejezete rendelkezik az ideiglenes intézkedésről (*Einstweilige Verfügung*), mely jogintézmény nem csupán átmeneti állapotfenntartást szolgálja, hanem a későbbi, állami kényszer általi igényérvényesítés hatékonyságának biztosítására irányul.³⁷⁹ A szabályozás értelmében a per tárgyára vonatkozó ideiglenes intézkedések olyan eszközök, amelyek igénybevételére akkor kerülhet sor, ha fennáll annak a veszélye, hogy a jelenlegi helyzet megváltozása meghiúsíthatja az egyik fél jogának érvényesítését, vagy pedig azt jelentősen megnehezítheti.³⁸⁰ A ZPO 940. §-a úgy rendelkezik, miszerint ideiglenes intézkedés elrendelése akkor is lehetséges, ha az a vitás jogviszony ideiglenes szabályozását szolgálja, amennyiben ezzel a rendelkezéssel jelentős hátrány, vagy közvetlen veszély hárítható el, illetve egyéb okok miatt, különösen hosszú távú jogviszonyok esetében, ha ez látszik szükségesnek. A bíróság mérlegelési jogkörének keretei között, saját belátása szerint határozza meg, hogy a kitűzött cél eléréséhez milyen intézkedésekre van szükség: hiszen az ideiglenes intézkedés magában foglalhatja a vagyon ideiglenes elkobzását (zárlatát), valamint azt, hogy az ellenérdekű felet valamely cselekmény elvégzésére kötelezik vagy attól eltiltják, különösen azáltal, hogy példának okán egy ingatlan eladása, terhelése, illetve elidegenítése tekintetében tilalom kerül felállításra.³⁸¹ Ergo ebből következik, hogy a német jog az ideiglenes intézkedés egyik alfajaként nevesíti a zárlatot, mint biztosítási intézkedést.

A zárlat (*Arrest*), mint speciális ideiglenes intézkedés feladatát az adja, hogy pénzkövetelés vagy azzá átváltoztatható egyéb követelés végrehajthatóságát biztosítsa. Ezzel szemben a további ideiglenes intézkedések minden egyéb igény biztosítására szolgálnak,³⁸² mint nevezetesen egy jogvitás helyzetnek ideiglenes intézkedéssel való ideiglenes rendezésére,³⁸³ vagy egy adott tárgyi szolgáltatás biztosítására.³⁸⁴

javaslata jobban illeszkedett a magyar jogfejlődéshez, így erre esett a választás (melynek eredménye a 1911. évi I. törvénycikk lett). Lásd: KENGYEL Miklós (2013): i.m. 59-60. o.

³⁷⁹ WEINERT, Mirko: *Vollstreckungsbegleitender einstweiliger Rechtsschutz*. Mohr Siebeck, Tübingen, 2007. p. 52

³⁸⁰ ZPO 935. §

³⁸¹ ZPO 938. §

³⁸² STEIN, Friedrich – JONAS, Martin: *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. Mohr Siebeck, Tübingen, 1996. p. 502.

³⁸³ ZÖLLER, Richard: *Zivilprozessordnung*. Verlag Otto Schmidt, Köln, 2023. p. 1993.

³⁸⁴ BAUMBACH, Adolf – LAUTERBACH, Wolfgang – ALBERS, Jan – HARTMANN, Peter: *Zivilprozessordnung*. Verlag C. H. Beck, München, 2019. p. 2431.

A zárlat az ingó vagy ingatlan vagyona vonatkozó kényszervégrehajtás biztosítását szolgálja pénzbeli, vagy olyan követelés tekintetében, amely később pénzben meghatározható követeléssé válhat. A feltételhez kötött, vagy meghatározott lejáratú határidejű követelés kapcsán sem kizárt a zárlat elrendelése, egyetlen kivételt fogalmaz meg a törvény ezen szabály alól, mégpedig azt, ha az effajta követelés vagyoni értékkel nem bír, zárlat alkalmazásáról nem beszélhetünk.³⁸⁵ A jogintézmény igénybevétele feltétele, hogy fennáll annak a veszélye, hogy a zárlatot elrendelő végzés meghozatala nélkül meghiúsulna, vagy jelentősen megnehezülne a jogosulti követelés kielégítése.

Zárlat elrendeléséhez a magyar rendelkezésekhez hasonlóan kérelmet szükséges előterjeszteni, melyben meg kell jelölni a követelés tárgyát, tehát a pénzösszeget vagy az adott pénzügyi értéket, valamint a zárlatot megalapozó indokokat, melyre a jogosult igényének veszélyeztetettségét alapozza – és amelyet a bíróság előtt a jogosultnak bizonyítania is szükséges.³⁸⁶ Pusztán az adós vagyoni helyzetének romlása még nem jelenti a veszélyeztetettség fennállását, ehhez sokkal inkább az ingó vagy ingatlan dolog megváltozásának, megsemmisülésének, felhasználásának, más hitelezők általi elvonásának, a vagyon kisajátításának, elidegenítésének fennállása szükséges.³⁸⁷ A zárlat elrendelésének elegendő indokaként a német kódex is nevesít egy esetkört, mégpedig, ha az ítéletet külföldön kell végrehajtani, ám a viszonyosság nem bizonyított.³⁸⁸ Felmerül a kérdés, hogy a végzés meghozatalára mely bíróság rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel, a ZPO e tekintetben is egzakt módon fogalmaz: a zárlatot elrendelheti mind az a bíróság, amely előtt a peres eljárás megindításra került, illetve a helyi bíróság (*Amtsgericht*), melynek illetékességi területén a zárolandó vagyon fekszik.³⁸⁹ Főszabály szerint a végzés meghozatalára irányuló eljárás során a szóbeliség érvényesül, kivételt képeznek ez alól a sürgős esetek, melyek során azonnali döntés szükséges³⁹⁰ – a „sürgős eset” fogalmát a törvény azonban nem határozza meg, így annak megítélése csak az adott eset összes körülményének figyelembevétele mellett lehetséges. A ZPO 926. §-ában foglaltaknak megfelelően fontos rögzíteni, hogy amennyiben még nincs folyamatban peres eljárás, a bíróság – a zárlat elrendelésére vonatkozó kérelem benyújtását követően, szóbeli tárgyalás lefolytatása nélkül – kötelezi a jogosultat a per megindítására: ha erre nem kerül sor, a zárlatot hatályon kívül kell helyezni.

³⁸⁵ ZPO 916. §

³⁸⁶ ZPO 920. §

³⁸⁷ STEIN, Friedrich – JONAS, Martin: i.m. 508. o.

³⁸⁸ ZPO 917. § (2) bek.

³⁸⁹ ZPO 919. §

³⁹⁰ ZPO 937. § (2) bek.

Az Amtsgericht, illetve a peres eljárást lefolytató bíróság, amennyiben a veszélyeztetettséget alátámasztó indokokat elégségesnek találja, gondoskodik a zárlatot elrendelő végzés kibocsátásáról – ellenkező esetben (ha az okok nem alapozzák meg kellőképpen az intézkedést) a végzés kiadását biztosíték nyújtásától teheti függővé. A biztosítékadási kötelezettség azonban akkor is fennállhat, ha a jogosult elegendő mennyiségű és minőségű indokot sorakoztat fel kérelmében³⁹¹ – mindez a bíróság mérlegelési jogkörén múlik.

A zárlat végrehajtása a német polgári perrendtartás alapján nagyrészt az általános végrehajtási rend szerint, többféleképpen történhet. Ingó dolog zárlata – az intézkedést elrendelő bíróság végrehajtást foganatosító bíróságként (*Vollstreckungsgericht*) történő eljárása által – zálogjog bejegyzésével valósul meg, amely biztosítéki jogot keletkeztet.³⁹² Amennyiben megalapozottan feltételezhető, hogy az ingó vagyontárgy értéke a zárlat időtartama alatt jelentősen csökkenhet, vagy tárolása indokolatlan költségekkel járna – ergo romlandó dologról van szó –, az erre irányuló kérelemnek bírósághoz való benyújtása esetén annak árverésen történő értékesítésére kerülhet sor.³⁹³ Ingatlan zárlata a követelés biztosítására szolgáló jelzálogjog nyilvántartásba való bejegyzésével történik.³⁹⁴ Zárlat keretein belül a jogosult mindemellett kérheti az alperes vagyonának lefoglalását, illetve pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlájának zárolását is. Azonban tekintettel az intézkedés ideiglenes jellegére, az adós pénzeszközeinek lefoglalása és zárlata csupán a jogerős ítélet meghozataláig tartó időszakig terjedhet.³⁹⁵ Hangsúlyozandó, hogy e nevesített foganatosítási módok mellett a német jog lehetőséget ad az adós személyes őrizetbe vételére is, amennyiben ez az adós vagyona vonatkozó kényszerintézkedés foganatosításának biztosításához szükséges – ebben az esetben a letartóztatási parancsban fel kell tüntetni azt a pénzösszeget is, melyre nézve a zárlat elrendelésre került.³⁹⁶

Ha az eljárás során bizonyosságot nyer, hogy a zárlat alapján képező követelés nem áll fenn, a ZPO szabályai szerint a jogosult köteles megtéríteni az adós részére az intézkedés végrehajtásával összefüggésben felmerült károkat.³⁹⁷

³⁹¹ ZPO 921. §

³⁹² Lásd: ZPO 804. §

³⁹³ ZPO 930. § (3) bek.

³⁹⁴ ZPO 932. §

³⁹⁵ SCHRADER, Matthias – SCHMIDT, Johannes – WACHTEL, Svenja – NETTLAU, Henry – DIETRICH, Marc – PEITZMEIER, Fabian – VOELKER, Annika: How interim relief in German civil litigation works. In: *German Law Series*, 2023. p. 5.

³⁹⁶ ZPO 933. §

³⁹⁷ SCHRADER, Matthias – SCHMIDT, Johannes – WACHTEL, Svenja – NETTLAU, Henry – DIETRICH, Marc – PEITZMEIER, Fabian – VOELKER, Annika: i.m. p. 5.

A zárlat elrendeléséről szóló végzéssel szemben rendes jogorvoslat, fellebbezés nyújtható be, melyet a fellebbező félnek megfelelően indokolnia kell – maga a fellebbezés azonban a zárlat végrehajtására nézve halasztó hatállyal nem bír, vagyis előzetesen végrehajtható.³⁹⁸ A másodfokon eljáró bíróság a zárlat tárgyában dönthet úgy, hogy a végzést hatályában fenntartja, azt megváltoztatja, vagy hatályon kívül helyezi – mindezt belátása szerint akár megfelelő biztosítéknyújtástól is függővé teheti. Amennyiben a bíróság a végzés helybenhagyásáról rendelkezett, a jogszabály ezen másodfokú végzéssel szemben is megengedi a fellebbezést, ám a jogorvoslatot előterjesztő fél csupán arra hivatkozhat, hogy a zárlatot elrendelő végzés eredeti indokai már nem állnak fent, illetve az adós megfelelő biztosítéknyújtást helyezett kilátásba.³⁹⁹

A ZPO alapján a zárlatot a végrehajtást foganatosító bíróság hatályon kívül helyezi, amennyiben az intézkedést elrendelő végzésben megállapított pénzösszeget letétbe helyezték, illetve, ha a zárlat foganatosítása további költségekkel járna, melyeket a jogosult nem előlegezett meg.⁴⁰⁰

5.2. Anglia és Wales szabályozása

A biztosítási intézkedés Németországban rögzített rendelkezéseire képest külön kategóriát képeznek az Egyesült Királyságban alkalmazandó normák. Míg a ZPO kódex jelleggel, törvényi szintre emelve tartalmazza a zárlatra irányadó jogi szabályozást, addig az Egyesült Királyság oldalán – tekintettel arra, hogy egy, a common law jogcsaládba tartozó állammról beszélünk – a precedensjog érvényesül, és ennek megfelelően elemzésük egy meglehetősen széles perspektíva átlátását és megértését követeli.

Az előzetesen igénybevehető, ideiglenes jellegű jogintézmények Angliában és Walesben két szinten nyertek elhelyezést. Az intézkedések elrendelésére vonatkozó felhatalmazást a felsőbbíróságokról szóló 1981. évi törvény (*Senior Courts Act*, a továbbiakban: SCA) tartalmazza, melynek értelmében a főtörvényszék (*High Court*) végzésével (akár ideiglenes, akár végleges) intézkedést rendelhet el, vagy pedig vagyonkezelőt nevezhet ki minden olyan ügyben, amelyben ezt igazságosnak és célszerűnek tartja.⁴⁰¹ A jogszabályhely nem tartalmaz további megkötést arra vonatkozóan, hogy mi minősül „igazságosnak és célszerűnek” – ebből kifolyólag első olvasatra úgy tűnhet, hogy a törvény széles mérlegelési jogkört ad a bíróságnak

³⁹⁸ ZPO 924. §

³⁹⁹ ZPO 925-927. §

⁴⁰⁰ ZPO 934. §

⁴⁰¹ SCA s. 37. (1)

az intézkedések elrendelése tekintetében. Megjegyzendő azonban, hogy véleményem szerint az angol jog precedensjellegéből kiindulva valószínűsíthetően szándékos volt a jogalkotó általi rugalmas megfogalmazás, hiszen az SCA-ben rögzített passzust a bírói gyakorlat töltötte meg tartalommal. Azt, hogy az intézkedést milyen elvek mentén lehet elrendelni, és ennek során milyen szempontokat szükséges vizsgálni, az 1975-ös *American Cyanamid Co. vs. Ethicon Ltd.* néven elhíresült jogeset szolgált válasszal.

Az ügy középpontjában egy szabadalmi jogvita állt: az American Cyanamid Co., mint a kérelmező gyógyszeripari vállalat polihidroxiecetsav-észterből készült, speciális sebészeti varróanyag (felszívódó sebvarró cérna) gyártására rendelkezett szabadalommal. Ezzel szemben az Ethicon Ltd. kopolimerből készült sebvarró cérnát gyártott, amely az American Cyanamid Co. véleménye szerint szabadalmába ütközött, így az Ethicon Ltd. gyógyászati segédanyag forgalmazásától való eltiltását kérte ideiglenes intézkedés kibocsátásával. Az elsőfokon eljáró egyesbíró a kérelemnek helyt adott, a Legfelsőbb Bíróság azonban az ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezte, így az ügy egészen a Lordok Házáig (*The House of Lords*) jutott,⁴⁰² aki az intézkedést hatályába visszaállította és letette az alapjait egy úgynevezett háromlépcsős tesztnek (*American Cyanamid Three-Pronged Test*, avagy *American Cyanamid Guidelines*). Mindezek alapján – amely manapság már általánosan elfogadott jogi elvnek minősül – az ideiglenes intézkedést kérelmező félnek három feltételt kell szem előtt tartania: a) van-e olyan komoly kérdés, melyet tárgyaláson kell elbírálni (*serious question to be tried*), b) megfelelő jogorvoslat lenne-e a kártérítés, amennyiben a fél pernyertes lesz (*adequate remedy*), illetve c) az ideiglenes intézkedés elrendeléséből vagy elutasításából eredő hátrányok mérlegelése alapján a hátrányok mely felet terhelik jobban (*balance of convenience*).⁴⁰³ A forradalmi fejleményként üdvözölt ítélet⁴⁰⁴ szellemiségét és célját tekintve arra irányult, hogy bővítse a jogorvoslat lehetőségét – a komolytalan jellegű ügyeket kivéve, illetve azokat az eseteket, amikor az alperesre különös nehézségek hárulnának –, ami a status quo fenntartását eredményezi,⁴⁰⁵ a jelenleg fennálló helyzet rögzítését.

Az ideiglenes intézkedés lehetősége tehát már adott volt, melynek célja a jogok érvényesítésének biztosításában, vagy a jogok egyéb módon történő védelmében, valamint a

⁴⁰² A jogeset tényállásának széleskörű kidolgozását és ismertetését illetően lásd bővebben: VIDA Sándor: Bírósági ideiglenes intézkedés iparjogvédelmi ügyekben az NSZK, USA és Nagy-Britannia jogában. In: *Iparjogvédelmi szemle*. 1994/1. szám. 21-22. o.

⁴⁰³ GROLEAU, Jean-Philippe: Interlocutory Injunctions: Revisiting the Three-Pronged Test. In: *McGill Law Journal* vol. 53., 2008. p. 272.

⁴⁰⁴ GRAY, Christine: Interlocutory Injunctions since Cyanamid. In: *The Cambridge Law Journal*, vol. 40. 1981. p. 307.

⁴⁰⁵ CORNWELL, P. J. – STURZENEGGER, M. N.: Interlocutory Injunctions: a Serious Question to be Tried? In: *Sydney Law Journal*. 1997. p. 210.

(további) kár megelőzésében fogalmazható meg, általában az érdemi eljárás lezárultáig.⁴⁰⁶ Azonban az angol bíróságok nem rendelkeztek konkrét hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy előzetesen gátat szabjanak az adóst vagyona felett megillető szabad rendelkezési jogának. Ez mindaddig váratott magára, amíg meg nem született a precedensjog egyik, ha nem a legmértékesebb ítélete, mégpedig a *Mareva Companiea Naveira S.A vs. International Bulkcarriers S.A* ügyben.

A szóban forgó jogeset lényegét egy bérleti szerződés adta, hiszen az International Bulkcarriers S.A bérbe vette a Mareva Companiea Naveira S.A-tól a Mareva nevű hajót annak érdekében, hogy azt az indiai kormány fertőtlenítőszerrel Indiába történő szállítására albérletbe adhassa. A bérlő díjfizetési kötelezettségének az első két részlet tekintetében eleget tett, ám a harmadikat elmulasztotta. Ugyanakkor az indiai kormány szállítmánya ellenértékének 90%-a a Bank of Bilbao egyik londoni fiókjába került elhelyezésre. A bérbeadó a bérleti díj megfizetése iránt keresetet terjesztett elő, és egyúttal a szállítmány ellenértékének zárolását kérte. Az elsőfokon eljáró bíróság a londoni bankfiókban vezetett számla zárolását csupán néhány óra erejéig tartotta fent, arra hivatkozással, hogy a bíróság e tekintetben jogkörrel nem rendelkezik. A másodfok azonban ítéletében kifejtette, hogy a bíróság a vagyon feletti fedezetelvonás megelőzése érdekében rendelkezik ideiglenes intézkedés elrendelésére vonatkozó jogkörrel, mégpedig abban az esetben, ha a követelés megalapozott, és fennáll annak a veszélye, hogy az ítélet meghozatalát megelőzően az adós vagyont elidegenítené.⁴⁰⁷ Ezen jogintézmény a Mareva intézkedés (*Mareva injunction*) néven vált ismertté, amely „a jog atomfegyvereként”⁴⁰⁸ a jogosulti vagyonvédelmi érdekekre vonatkozóan precedensként⁴⁰⁹ szolgál, még hozzá oly módon, hogy megakadályozza a fél azon visszaélését, amikor külföldi lakóhelyét arra használja fel, hogy meghatározott vagyontárgyainak átruházásával vagy elidegenítésével kivonja azokat joghatóság alól.⁴¹⁰

⁴⁰⁶ KRAMER, Xandra – SÁNCHEZ, Guillermo Ormazabal: Provisional and protective measures. In: HESS, Burkhard – WOO, Margaret – CADIET, Loic – MENÉTREY, Séverine – GARCÍA, Enrique Vallines (eds.): *Comparative Procedural Law and Justice*. 2025. p. 3.

⁴⁰⁷ *Mareva Companiea Naveira S.A vs. International Bulkcarriers S.A* ügy, Lord Denning indokolása

⁴⁰⁸ FABANO, Carlos: Maximizing Plaintiff Protection in the World of Asset Freezing and Bypassing the Due Process of Inquiring Notice: The Mareva Injunction as an Alternative to the American Legal Remedies. In: *International Law Students Association Journal of International and Comparative Law*. 2002. p. 131., KERN, Alexander: The Mareva Injunction and Anton Piller Order: the Nuclear Weapons of English Commercial Litigation. In: *Florida Journal of International Law*, 1997/11. p. 488.

⁴⁰⁹ A Mareva intézkedést hatékonyságának köszönhetően idővel egyre szélesebb körben alkalmazták, és alkalmazzák mind a mai napig is. Lásd: KERN, Alexander: i.m. p. 490.

⁴¹⁰ MITCHELL, Paul: The Mareva Injunction in aid of Foreign Proceedings. In: *Osgoode Hall Law Journal*, 1996. p. 744.

Az intézkedés elrendelésének e lényegi meghatározását később az angol perjogi kódex, az 1999-ben hatályba lépő *Civil Procedure Rules* (a továbbiakban: CPR) is átvette, így az ideiglenes és/vagy biztosítási intézkedések tekintetében ezen jogszabály adja a második⁴¹¹ lépcsőfokot. A CPR „Ideiglenes intézkedések” (*Interim Remedies*) című 25. Részében rendelkezik a Mareva intézkedésről, amely későbbi törvényi szintre emelésével a zárolási végzés, zárolási intézkedés (*freezing order, freezing injunction*) elnevezéssel vált ismertté. A CPR általános értelemben rögzíti az ideiglenes intézkedések⁴¹² körét, egy meglehetősen átfogó felsorolás keretei között – és ezen belül szabályozza a Mareva intézkedést is. Azonban fontos rögzíteni, hogy a CPR által meghatározott felsorolás nem tekinthető teljeskörűnek: ugyanis az a tény, miszerint egy adott ideiglenes intézkedés nem szerepel a törvény által megadott listán, nem jelenti azt, hogy a bíróság ne dönthetne annak elrendeléséről.⁴¹³

A CPR alapján ideiglenes intézkedésnek minősül a zárolást elrendelő végzés, amely meggátolja, hogy a fél az angol (walesi) joghatóság területéről vagyontárgyakat vonjon el, vagy ezen vagyontárgyait értékesítse, függetlenül attól, hogy azok a joghatóság területén találhatóak-e, avagy sem.⁴¹⁴ Az angolszász jogrendszerben ismert zárolási intézkedés egyedülálló jellemzője tehát – amely megkülönbözteti az egyéb jogrendszerekben alkalmazott, vagyonmegőrzést szolgáló intézkedésektől –, hogy széleskörű nemzetközi hatállyal és rugalmassággal rendelkezik, amelynek segítségével a bíróságok a legkreatívabb vagyonelvonásra irányuló kísérleteket is képesek megakadályozni.⁴¹⁵

A CPR-ben lefektetett eljárásjogi szabályok alapján zárolási intézkedésnek akár az eljárás megindítása előtt, akár az ítélet meghozatalát követően is helye lehet, azonban a bíróság a kereset benyújtását megelőzően csak akkor rendelkezhet az intézkedés meghozataláról, amennyiben az ügy sürgős jellege ezt kívánja.⁴¹⁶ Fontos hangsúlyozni, hogy főszabály szerint

⁴¹¹ Fontos rögzíteni, hogy a szabályozás korábban egy háromszintű struktúrát követett a zárolási végzéseket érintően. A SCA által megadott felhatalmazáson túl alkalmazni kellett a CPR vonatkozó rendelkezéseit, valamint az úgynevezett Practice Direction 25A részét is. Az angolszász jogban ismert Practice Direction-ök nem minősülnek külön jogszabálynak, hanem lényegében a CPR-t kiegészítő szabályanyagok, eljárási útmutatások, normatív útmutatók, melyek azonban kötelező erővel bírnak. Ezen a rendszeren változtatott a CPR 2025. áprilisában hatályba lépett új módosítása, amely hatályon kívül helyezte a Practice Direction túlnyomó részét, így ideiglenes intézkedésekre irányadó 25A pontját is, ennek nyomán azok a CPR rendszerébe kerültek integrálásra. Ennek a reformnak köszönhetően ma már a részletszabályok is a hatályos CPR-ban találhatóak.

⁴¹² A CPR alapján ideiglenes intézkedésnek minősül – a teljesség igénye nélkül – többek között az ideiglenes megállapítás, az érintett vagyontárgyak őrzését, lefoglalását, átvizsgálását elrendelő végzés, a romlandó vagyontárgyak értékesítéséről rendelkező végzés, átkutatást elrendelő végzés (*search order*), avagy az adatszolgáltatásról rendelkező végzés (*imaging order*).

⁴¹³ CPR 25.1. (3)

⁴¹⁴ CPR 25.1. (1) f)

⁴¹⁵ SARANOVIC, Filip: Jurisdiction and Freezing Injunctions: a Reassessment. In: *Cambridge University Press*, 2019/3. p. 639.

⁴¹⁶ CPR 25.2.

csakis a főtörvényszék bírái (vagy más, erre felhatalmazott bíró) rendelhetnek el zárolási végzést.⁴¹⁷ Az intézkedés igénybevételéhez a bíróság felé kérelemmel kell élni, mely kérelemhez megfelelő mennyiségű és minőségű bizonyíték csatolása is szükséges.⁴¹⁸ A kérelmezőnek alapvetően bizonyítania kell, hogy egyrészt ügye jól alátámasztható (*good arguable case*). Ezen viszonylag minimalista feltételnek – mely messze nem ér fel a bizonyítási teher követelményével – célja annak megakadályozása, hogy a bíróság hatalmát alaptalan keresetek támogatására használják fel, így magának az ügynek „többnek kell lennie, mint pusztán alig komolyan vehető érvnek”.⁴¹⁹ Másrészt igazolni szükséges, hogy fennáll a teljesítés elmulasztásának valós kockázata, melyhez nem elégséges pusztán azon tény, miszerint az adós külföldi állampolgár, és nevezetesen a vagyon joghatóság területéről történő elvonása sem alapozza meg az intézkedés elrendelését. A releváns kérdést itt inkább az adja meg, hogy fennáll-e annak a kockázata, hogy a kérelmező nem jut majd hozzá a jogerős ítélet szerinti kártérítéséhez.⁴²⁰ Fontos, hogy a zárolási intézkedés elrendelésére irányuló kérelmet a tények teljeskörű és őszinte közlésével (*full and frank disclosure*), ügyvéd által készített, eskü alatt tett nyilatkozat (*affidavit*)⁴²¹ formájában⁴²² szükséges megtenni, amely nyilatkozat egyúttal meghatározza a követelés jellegét és összegét is.⁴²³ A kérelmezőnek, vagy jogi képviselőjének mindezekhez köteles a – CPR 2025-ös reformjához köthető – ügynevezett mintavégzés (*model order*) megszövegezését alkalmaznia, és a mintavégzés bármely módosítására a kérelem tárgyalásán a bíró figyelmét fel kell hívnia.⁴²⁴

Hangsúlyozandó, hogy a kérelem benyújtásának, a tárgyalásnak, illetve a hozzá fűződő cselekményeknek gyorsan és a legnagyobb titokban kell megtörténniük, hogy ezáltal meg lehessen akadályozni, hogy az intézkedés előzetesen az adós tudomására jusson, vagy bármiféle gyanút ébresszen benne.⁴²⁵ Hiszen az adósnak a kérelemről és a kérelmező félről való tájékoztatására csak utólagosan kerül sor, a kérelmet érintő tárgyalás távollétében történő lefolytatását követően. Az adós ekkor szerez tudomást a végzés vagyonaára gyakorolt hatásáról,

⁴¹⁷ CPR 25.5. (4)

⁴¹⁸ CPR 25.3.

⁴¹⁹ WILSON, Jeffrey L.: Three of by Equity: Mareva Orders and the new British Invasion. In: *St. John's Journal of Legal Commentary*. 2005/3. p. 703.

⁴²⁰ WILSON, Jeffrey L.: i.m. p. 703-704.

⁴²¹ CPR 25.7., 25.13.

⁴²² WILSON, Jeffrey L.: i.m. p. 676.

⁴²³ COLMAN, Anthony D. – LYON, Victor – HOPKINS, Philippa: *The Practice and Procedure of the Commercial Court*. Taylor and Francis Group, 2008. p. 97.

⁴²⁴ CPR 25.14. (1)-(2)

⁴²⁵ NATION, Mary A.: Granting a Preliminary Injunction Freezing Assets not Part of the Pending Litigation: Abuse of Discretion or an Important Advance in Creditor's Rights? In: *Tulane Journal of International and Comparative Law*. 1991/1. p. 400.

melynek keretei között teljes vagyona (amely lehet ingó- és/vagy ingatlanvagyon, készpénz, bankszámlán lévő pénzüsszeg is), vagy annak egy része feletti rendelkezési joga felfüggesztésre kerül, továbbá tilalom lép életbe a vagyonának kezelését, esetleges elidegenítését érintően is, függetlenül attól, hogy az Angliában, Walesben, vagy akár azokon kívül található-e.⁴²⁶

5.3. Biztosítási intézkedések Belgiumban

A belga jogrendszer – az angol jogtól eltérően, azonban a németországi szabályozással egyezően – a kodifikált, írott jogon alapul, a törvények, kódexek elsőbbséget élveznek a precedensjoghoz képest. Ebből kifolyólag a belga jogban alkalmazandó biztosítási intézkedések – melyek első megjelenése 1927-re tehető⁴²⁷ – is írott formában jelennek meg, mégpedig a belga polgári perrendtartás, a *Gerechdelijk Wetboek* vagy *Code Judiciaire* (a továbbiakban: CJ) vonatkozó rendelkezései között.

A belga polgári eljárásjog – a magyar végrehajtási joghoz hasonlóan – különbséget tesz a biztosítási intézkedés (*bewarend beslag, saisie conservatoire*) és a végrehajtási intézkedés (*uitvoerend beslag, saisie exécutoire*) között. A biztosítási intézkedés révén a jogosult vagyonfoglalás (kvázi zárlat) útján az adós rendelkezési jogát korlátozhatja, méghezozzá oly módon, hogy a lefoglalt vagyontárgyak „az igazságszolgáltatás felügyelete alá” kerülnek (*onder de hand van het gerecht, sous les mains de la justice*), ezáltal biztosítva a további végrehajtást. Mindez azonban nem jár az adós vagyontárgyak feletti tulajdonjogának elvesztésével, azokat továbbra is a birtokában tarthatja és használhatja, az intézkedés csupán rendelkezési jogát vonja meg tőle. Ez a jogvesztés azonban relatív jellegű, hiszen az adósnak továbbra is fennáll a lehetősége ahhoz, hogy vagyontárgyait elidegenítse vagy megterhelje, ám ezen cselekményeket a jogosulttal szemben nem érvényesítheti. Ezzel szemben végrehajtási intézkedésekről, végrehajtás keretei között történő zárlatról akkor beszélünk, ha az intézkedés a lefoglalt vagyontárgyak értékesítését célozza, mely értékesítésből származó bevételt a jogosult(ak) kártérítésére fordítják. A végrehajtás során foganatosított foglalás nem minősül biztosítási intézkedésnek, mivel feltételezi egy jogerős határozat, vagy más végrehajtási jogalap (példának okán egy közjegyzői okirat) meglétét.⁴²⁸ Tehát első olvasatra nagyfokú párhuzam olvasható ki a belga és a magyar szabályozás között.

⁴²⁶ WILSON, Jeffrey L.: i.m. p. 707.

⁴²⁷ MILES, Cameron A.: Preliminary Matters. In: MILES, Cameron A. (ed.): *Provisional Measures before International Courts and Tribunals*. Cambridge University Press, 2017. p. 15.

⁴²⁸ TAELEMAN, Piet: Belgium. In: NEWMAN, Lawrence W. (ed.): *Attachment of Assets*. Juris Publishing, New York. 2001. p. 1-2.

A biztosítási intézkedések kapcsán is általánosságban elmondható, hogy funkciójuk annak megakadályozása, hogy az adós kihasználja a jogerős ítélet meghozataláig eltelt időt arra, hogy olyan stratégiát dolgozzon ki, mellyel annak konkrét végrehajtását megghiúsítaná.⁴²⁹ Ennek megfelelően a jogosult sürgős esetekben kérheti a bírótól, hogy engedélyezze az adós vagyontárgyainak biztosítéki jellegű lefoglalását. Fontos megjegyezni, hogy főszabály szerint bármely ítélet – abban az esetben is, ha az fellebbezés nyomán még nem jogerős – biztosítási intézkedésre jogosít, ergo végrehajtási okiratként funkcionál és a későbbi konkrét kielégítési végrehajtás alapjául szolgálhat.⁴³⁰ Engedélyezésére azonban csupán akkor kerülhet sor, ha a fókuszban lévő követelés biztos és esedékes (*certaine et exigible*), pénzben kifejezhető (*liquide*), vagy ideiglenesen megbecsülhető (*susceptible d'une estimation provisoire*). Továbbá a törvényszövegből kiindulva szükség van a sürgősség fennállására is, különösen a jogosult követelésének megőrzése tekintetében. Amennyiben a jövőben esedékesé váló rendszeres jövedelemre vonatkozó követelés kielégítése veszélybe került, annak biztosítékaként szintén biztosítási intézkedésnek lehet helye.

Biztosítási intézkedés elrendeléséhez a végrehajtási bíró⁴³¹ engedélye szükséges, melyet a bírósági hivatalhoz folyamodással lehet kérelmezni. A bíró a kérelemről annak előterjesztésétől számított legkésőbb nyolc napon belül határoz, végzés formájában: ennek keretében a biztosítási intézkedést egyrészt engedélyezheti – ekkor a végzésnek tartalmaznia kell a biztosítási végrehajtás tárgyát képező tőkeösszeget, annak kamatait és az egyéb költségeket is.⁴³² Másrészt a végrehajtási bíró dönthet úgy, hogy a kérelmet elutasítja, illetve később az engedély visszavonásáról is rendelkezhet, ez utóbbi esetkör azonban a foglalás feloldását vonja maga után. A meghozott bírósági végzésekkel szemben fellebbezésnek van helye, továbbá az adós a végzés módosítását vagy visszavonását is kérelmezheti, amennyiben az eset körülményeiben bármiféle változás áll be.⁴³³ Ha a biztosító jellegű lefoglalás romlandó árukra, gyümölcsökre vagy terményekre vonatkozik, azok értékesítésére a bíró engedélyével és az általa elrendelt feltételek szerint kerül sor – az értékesítésből származó bevételt a letéti pénztárba kell befizetni.⁴³⁴ Ugyanakkor fontos rögzíteni, hogy főszabály szerint a végrehajtási

⁴²⁹ PRETELLI, Ilaria: The Law Applicable to Provisional and Protective Measures – with a Focus on the EU System of Ancillary Reliefs. In: *Yearbook of Private International Law*, 2020. p. 221-222.

⁴³⁰ CJ Art. 1413-1414.

⁴³¹ A belga jogrendszerben a végrehajtási bíró különleges, úgynevezett felügyeleti feladatot lát el, melyen belül gondoskodnia kell a biztosítási intézkedésekre vonatkozó rendelkezések betartásáról, akár hivatalból is jelentést kérhet a végrehajtótól az eljárás állásáról. Amennyiben hanyagságot állapít meg, értesíti az ügyészt, aki kivizsgálja az esetleges fegyelmi tényállást. Lásd: CJ Art. 1396.

⁴³² CJ Art. 1423.

⁴³³ CJ Art. 1418-1419.

⁴³⁴ CJ Art. 1421.

bíró végzésében csupán a jogosulti követelés biztosítását rendeli el, az ügyben nem hoz érdemi döntést.⁴³⁵

A belga polgári perrendtartás alapján a jogszabály a zárlat, mint biztosítási intézkedés két fajtáját különbözteti meg: az ingó és ingatlan vagyontömeg zárlatát, annak függvényében, hogy az intézkedés központi tárgyát mely dolog adja. Ingó dologra vonatkozó zárlat (*la saisie mobilière conservatoire*) esetében a jogszabály taxatívne nevesíti a kérelem kötelező, általános és speciális tartalmi elemeit. Ennek értelmében az ingó vagyontárgy zárlatának elrendelésére irányuló kérelemben fel kell tüntetni a kérelmező nevét, lakóhelyét (amennyiben a jogosult társaság, úgy elnevezését, székhelyét, cégjegyzékszámát), a kereset tárgyát és érveit, az elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság megjelölését, a benyújtás időpontját, valamint – amennyiben a törvény másként nem rendelkezik – a kérelmező jogi képviselőjének aláírását is.⁴³⁶ Ezen felül rögzíteni kell még a követelés alapját, okát, összegét vagy értékét, az adós nevét és lakcímét,⁴³⁷ továbbá az adós végrehajtás alá vonható ingó vagyontárgyainak felsorolását is.⁴³⁸ Amennyiben az általános szabályok alapján a végrehajtási bíró a kérelmet engedélyezi, az adós részére legalább egy nappal a zárlat foganatosítását megelőzően kézbesíteni kell egy felszólítást – az adós a felszólítás alapján értesül a vele szemben elrendelt biztosítási intézkedésről. A végrehajtási cselekmények foganatosítása, mint ahogyan Magyarországon, Belgiumban is a végrehajtó (*huissier de justice, gerechtsdeurwaarder*) hatás- és feladatkörébe tartozik, aki kettős szakmai identitással rendelkezik: egyrészt a király által kinevezett köztisztviselő, az állam által ráruházott közhatalom végrehajtási megtestesítője, másrészt pedig önálló tevékenységet folytató szakember, aki a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos teendőként felel.⁴³⁹ A zárlat lefolytatására nézve a végrehajtónak legalább egy, szükség esetén két tanúról gondoskodnia kell, ám a felperes a végrehajtási cselekmények során nem lehet jelen.⁴⁴⁰ A végrehajtó foglalási jegyzőkönyvbe veszi az adós vagyontárgyait, és ily módon lefoglalja azokat. A foglalási jegyzőkönyv tartalmazza a lefoglalt dolgok pontos és részletes leírását – ha a vagyontárgyak között készpénz is található, meg kell említeni annak összegét, majd a végrehajtó letétbe helyezés céljából kijelölt helyre viszi azt –, továbbá a tanúkenti minőségben eljáró személyek aláírását. A végrehajtó az adós gépjárművét is lefoglalhatja, ennek keretén belül haladéktalanul

⁴³⁵ VOET, Stefaan: *Evidence and Provisional Measures in Complex Litigation and Class Actions – Belgium*. International Association of Procedural Law Buenos Aires Conference, 2012. p. 14.

⁴³⁶ CJ Art. 1026.

⁴³⁷ CJ Art. 1422.

⁴³⁸ CJ Art. 1503.

⁴³⁹ TAELMAN, Piet – VAN SEVEREN, Claudia: *Civil Procedure in Belgium*. Wolters Kluwer, 2021. p. 114.

⁴⁴⁰ CJ Art. 1501.

gondoskodnia kell annak elszállításáról.⁴⁴¹ Amennyiben a zárlat alá venni kívánt ingó vagyron olyan zárt helyiségben található, melynek felnyitása nem lehetséges, a végrehajtó őrt állít az ajtó elé, majd értesíti a rendőrkapitányságot: a rendőrség ez esetben pedig biztosítja a zár feltörését.⁴⁴² Az adós vagyontárgyai – a gépjármű kivételével – birtokában maradnak, azonban, ha a végrehajtó szükségesnek ítéli meg, vagy a végrehajtást kérő ezt kéri, ellenőrizheti a lefoglalt ingóságok meglétét és állapotát.⁴⁴³

Ingtalan zárlata (*la saisie immobilière conservatoire*) esetén a biztosítási intézkedést nem kell felszólításnak megelőznie: ekkor a végrehajtó a zárlatot az adósnak kézbesített végzéssel foganatosítja, amely tartalmazza a végrehajtási kérelem és az engedélyező végzés másolatát, az adós személyazonosító adatait, a lefoglalt ingatlan pontos adatait, valamint annak tulajdoni lapját. Ha a végrehajtó végzése bármely felsorolt feltételt érintően hiányban szenved, az érvénytelennek minősül, és nem képezheti a zárlat alapját. A zárlatot elrendelő végzés kiállítását követő huszonnégy órán belül a végrehajtó értesítésben, postai úton tájékoztatja az ingatlanügyi hatóságot, a lefoglalt ingatlan és a követelés összegének megjelölésével. Amennyiben ezen rendelkezést a végrehajtó megsérti, vagy tájékoztatási kötelezettségét elmulasztja, a követelés összegének erejéig felelősséggel tartozik.⁴⁴⁴ Az ingatlanügyi hatóságnak az értesítés kézhezvételétől nyolc napja van arra, hogy az érintett ingatlan zárlatának tényét a nyilvántartásba bejegyezze. Ugyanakkor, érvénytelennek minősül a bírói engedélyező végzés, ha a végzés keltétől számított két hónapon belül az ingatlan zárlata nem kerül elrendelésre.⁴⁴⁵ Az ingatlan biztosítéki jellegű zárlata – ha később annak értékesítésére kerül sor – nem keletkeztet elővásárlási jogot a végrehajtást kérő számára.⁴⁴⁶

A belga polgári perrendtartás a biztosítási intézkedések között szabályozza az úgynevezett biztosítéki jellegű fizetési tilalmat (*la saisie-arrêt conservatoire*) is, melynek keretein belül lehetőség van az adós és harmadik személy között fennálló követelések lefoglalására, közjegyzői vagy teljes bizonyító erejű magánokirat alapján, amely kiterjedhet a határidőhöz, feltételhez kötött, vagy vitatott követelésekre nézve is. A fizetési tilalmat a magyar jogban a kielégítési végrehajtás során igénybevehető követelésfoglaláshoz lehet hasonlítani, melyre a Vht. azonban nem nyújt lehetőséget biztosítási intézkedések végrehajtása során. A jogintézmény alkalmazásához a belga peres kódex biztosítéknyújtási kötelezettséget határoz

⁴⁴¹ CJ Art. 1506/1.

⁴⁴² CJ Art. 1503-1504, 1507.

⁴⁴³ CJ Art. 1510.

⁴⁴⁴ CJ Art. 1432.

⁴⁴⁵ CJ Art. 1433.

⁴⁴⁶ CJ Art. 1442.

meg a jogosult oldalán, amely egyrészt annak megakadályozására szolgál, hogy a jogosult visszaélészerűen vegye igénybe a jogintézményt, másrészt pedig, ha a visszaélészerű joggyakorlás mégis megvalósulna, mint adósvédelmi eszköz, az adós kártérítését hivatott biztosítani, a fizetési tilalomból eredő kárának megtérítése gyanánt.⁴⁴⁷ Amennyiben a jogosult a biztosítékot letétbe helyezte, a bíró haladéktalanul döntést hoz a fizetési tilalom iránti kérelem tárgyában, melyet a kérelmezőnek és a harmadik félnek is kézbesíteni szükséges. A CJ 1452. számú cikkének értelmében a harmadik félnek nyilatkoznia kell a lefoglalással érintett pénzeszközökről, az adóssal fennálló jogviszonyáról, továbbá a harmadik fél a fizetési tilalmat elrendelő végzés kézhezvételétől kezdődően nem rendelkezhet a lefoglalás tárgyát képező pénzeszközök felett – ellenkező esetben adósnak nyilvánítható, és a bírósági rendelkezések figyelmen kívül hagyása okán a jogosult irányába kártérítési felelősséggel tartozik.

Mindezekon felül a belga biztosítási intézkedések különleges típusai közé sorolható még a tulajdonjogon alapuló foglalás (*la saisie-revendication*), melynek során a jogosulti pozícióban azon ingatlanok tulajdonosai vagy főbérlői állnak, akik bérleti jogviszonyban állnak az adóssal. Ekkor a biztosítási intézkedést elrendelő végzés kézbesítését követő napon a lejárt bérleti és földbérleti díjakból álló követeléseik kielégítése céljából lefoglalhatják az adós által bérelt ingatlanokat, illetve az azokban található ingóságokat is.⁴⁴⁸

A hajókra és csónakokra vonatkozó biztosítási intézkedés (*la saisie conservatoire sur navires et bateaux*) keretei között a jogosult foglalás alá vonhatja az érintett hajót vagy csónakot annak érdekében, hogy az adós azt átruházás, vagy egyéb jogcímen rosszhiszeműen kivonja a végrehajtás alól, mielőtt még végleges döntés születne az intézkedés alapját képező követelés tekintetében.

A belga törvénykönyv továbbá ismerte a szellemi tulajdon megsértése esetén alkalmazható biztosítási intézkedést (*de la saisie en matière de contrefaçon*), is, azonban ezen jogintézményt 2007-ben hatályon kívül helyezték.⁴⁴⁹

A biztosítási intézkedés könnyedén végrehajtássá fordulhat át. A CJ 1491. cikkének (1) bekezdése alapján az érdemi eljárásban hozott ítélet végrehajtható okiratnak minősül, melynek puszta kézbesítésével a biztosítási intézkedés keretei között foganatosított lefoglalás végrehajtási lefoglalássá alakul át. A belga és a magyar végrehajtási jog tehát még egy további közös pontban mutat teljes mértékű egyezést, hiszen ezen rendelkezés megfelel a Vht. biztosítási intézkedések hatályára vonatkozó szabályozásának: a biztosítási intézkedések során

⁴⁴⁷ CJ Art. 1447/2.

⁴⁴⁸ CJ Art. 1462-1466.

⁴⁴⁹ Lásd: CJ Art. 1481-1488.

foganatosított végrehajtási cselekmények hatálya a végrehajtási eljárásra is kiterjed, így azokat nem szükséges ismételt foganatosítani. Az érdemi eljárásban megszületett határozat kézhezvételét követően a jogosult egyszerűen kézbesítheti az adós részére a fizetési felszólítást, melyben az átalakulást is bejelenti. Ha a határozat azonnal végrehajtható, az ítélet és a felszólítás ugyanazon végzésben is megküldésre kerülhet az adós részére.⁴⁵⁰ Ha azonban a végrehajtási bíró előtt az ítélet kézbesítésekor az intézkedés ellen kifogás emelnek, a végrehajtási intézkedés csak akkor válik jogerőssé, ha a végrehajtási bíró a végrehajtási intézkedés jogszerűségét megállapító határozatát kézbesíti.⁴⁵¹

A biztosítási intézkedés időbeli terjedelmét is meghatározza a törvény, melynek értelmében a jogintézmény főszabály szerint legfeljebb három évig lehet érvényben, amely időtartam az elrendelő végzés keltétől számítandó – azonban az intézkedést engedélyező végrehajtási bíró dönthet úgy, hogy a biztosítási intézkedés határidejét lerövidíti. Amennyiben a jogintézményre megszabott határidő lejár, úgy a foglalás ipso iure hatályát veszti.⁴⁵² A jogalkotó lehetőséget nyújt azonban a jogosult számára, hogy engedélyt kérjen annak meghosszabbítására, ha kellőképpen bizonyítja, hogy az intézkedés hatályát indokolt fenntartani. Ehhez meghosszabbításra irányuló kérelmet szükséges előterjeszteni a biztosítási intézkedést engedélyező végrehajtási bírónál, akinek nyolc napja lesz azt érdemben elbírálni.⁴⁵³

5.4. Konklúzió

Németország, az Egyesült Királyság, valamint Belgium vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálatát követően úgy vélem, az általam választott államokban követendő szabályozási modellek, valamint a magyar végrehajtási jog között hol kirívóan eltérő különbségek, hol pedig jelentős hasonlóságok mutatkoznak.

A biztosítási intézkedés jogrendszeren belüli elhelyezkedését tekintve már Németország és Anglia (Wales) jogi szabályozásának elemzése során megdőlni látszott a kutatásomat megelőzően felállított hipotézisem, mivel mindkét modell alapvető sajátossága, hogy a biztosítási intézkedések nem elkülönülten jelennek meg a jogrendszerben, hanem az ideiglenes intézkedések részeként. Kiváltképp érvényes ez a megállapítás az angolszász jogcsaládba tartozó Egyesült Királyság rendelkezései nyomán, hiszen az érintett szabályozásban még csak

⁴⁵⁰ VOET, Stefaan – GILLAERTS, Pieter: Cross Border Enforcement of Monetary Claims – Interplay of Brussels IA Regulation and National Rules. In: *University of Maribor Press*, 2018. p. 2-3.

⁴⁵¹ CJ Art. 1491.

⁴⁵² CJ Art. 1425.

⁴⁵³ CJ Art. 1426.

nem is végrehajtási jogban került elhelyezésre a jogintézmény, hanem a polgári peres eljárásokra vonatkozó szabályok között, míg a német ZPO a végrehajtási eljárásban igénybevehető ideiglenes intézkedésekről beszél. Ezzel szemben Belgium jogi szabályozása, bár nem külön törvényben, hanem a peres kódexbe integráltnak, de mégis önálló formában rendelkezik a jogosulti érdekek védelmét előtérbe helyező biztosítási intézkedések jogintézményéről, nagyfokú egyezést mutatva ezáltal a magyar szabályozással.

A biztosítási intézkedés típusait érintően, amíg a magyar Vht. pénzkövetelés biztosításáról és zárlatról rendelkezik, addig az európai államok, főként Németország és az Egyesült Királyság a zárlat jogintézményét (Arrest, freezing injunction) ismerik, a pénzkövetelés biztosítását, mint külön altípust nem szabályozzák. Ugyanakkor fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy ezen megállapításom nem jelent egyet azzal, hogy a német és brit jog egyáltalán nem rendelkezne erről. Ezekben a jogrendszerekben nincs egymástól elkülönítve a követelés tárgya pénzkövetelésre és meghatározott dologra nézve, az intézkedések elsődlegesen a jogosulti pénzkövetelés későbbi kielégítését szolgálják, melyen belül zárlat alkalmazására kerül sor – ez a magyar szabályozásban is szintúgy megjelenik, azzal a kiegészítéssel, hogy a Vht-ben meghatározott dolog zárlatára akkor kerülhet sor, ha a követelés önmagában egy meghatározott vagyontárgyra vonatkozó igényt feltételez. Fontosnak tartom még kiemelni a speciális végrehajtási cselekményeket, különleges biztosítási intézkedéseket is, mint Németországban az adós előzetes letartóztatásának lehetősége, amennyiben a vagyontömegére vezetett kényszervégrehajtás során nem tanúsít együttműködést, azt hátráltatja. Továbbá hangsúlyozandónak és igencsak relevánsnak tartom a belga jogrendszerben megjelenő fizetési tilalom, mint biztosítási intézkedés jogintézményét is, melyre a magyar jogalkotó csupán kielégítési végrehajtás esetén nyújt lehetőséget. Álláspontom szerint a kvázi előrehozott követelésfoglalás alkalmazása megfontolandó lenne a magyar jogi szabályozásban is, tekintettel arra, hogy az adós és a harmadik személy között fennálló követelések biztosítási jellegű, ideiglenes lefoglalása nagy mértékben hozzájárulna a jogosult követelésének későbbi kielégítéséhez és a biztosítási intézkedésekből befolyt összeg nagyságrendjének növeléséhez is – természetesen csak a megfelelő védelmi korlátokkal együttvéve.

Ami a biztosítási intézkedések elrendelését illeti, megállapítható, hogy a biztosítási intézkedés speciális célját és funkcióját szem előtt tartva mindhárom állam a gyorsított eljárást preferálja, szűk határidők közé szorítva a biztosítási intézkedésekre vonatkozó döntéshozatalt, valamint az ebből fakadó végrehajtási cselekmények foganatosítását. Németországban és Belgiumban a feltételhez kötött, meghatározott lejárati határidejű követelések kapcsán is

megjelenik a biztosítási intézkedés, továbbá lényeges, hogy a belga végrehajtási jog szintén egzakt, törvényben lefektetett különbséget tesz a biztosítási intézkedések és végrehajtás, ergo a biztosítási és a kielégítési végrehajtás között. Továbbá mindkét államban megjelennek az adósvédelmet garantáló rendelkezések (jogorvoslat lehetősége, felelősségi alakzatok) is, ám ezek nem járnak a hitelezői érdekek túlzott elsőbbségével sem. Meglátásom szerint talán Anglia szabályozása az, amely az adósvédelmi eszközök kapcsán hiányt szenved, és főként a magyar jogban a bizonyítási teher jogintézményéhez viszonyítva az elrendeléshez jóval csekélyebb mennyiségű és minőségű feltételnek kell megfelelni. Az angol zárolási végzést szigorú, rendelkezési jogtól való teljes megfosztást lehetővé tevő, eltérést nem engedő szabályozás jellemzi, ugyanakkor területiálisan nézve, míg az Egyesült Királyságban alkalmazandó intézkedés a rugalmasság és széleskörű nemzetközi hatály talaján áll, addig a német és a belga jogintézmények csupán az országhatáron belül nyernek érvényt.

Mindezeket együttvéve úgy gondolom, hogy bár hipotézisem nem nyert igazolást, az Egyesült Királyság, Németország, valamint Belgium által alkalmazott biztosítási intézkedések a maguk módján mind hozzájárulnak ahhoz, hogy megfelelő védelmet nyújtsanak a rosszhiszemű, csalárd adósi magatartások ellen és a jogosult későbbi követelésének kielégítését garantálják. Véleményem szerint a feltárt különbségek oka pedig az ezen országokat jellemző eltérő jogfejlődésben, a jogcsaládi sajátosságokban, valamint a változatos jogi hagyományokban keresendő.

VI. IDEIGLENES BANKSZÁMLAZÁROLÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az Európai Unió közössége egy, a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget⁴⁵⁴ kínál tagállamai számára, melynek egyik meghatározó elemeként a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés szolgál. Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 81. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, miszerint az Európai Unió a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyek tekintetében igazságügyi együttműködést alakít ki. Ezen együttműködés céljából – főként, amennyiben az a belső piac megfelelő működése tekintetében szükséges és célszerű – az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretei között intézkedéseket állapít meg, többek között a bírósági és bíróságon kívüli ügyekben hozott határozatok tagállamok közötti kölcsönös elismerését és azok végrehajtását érintően⁴⁵⁵ – ezáltal megkönnyítve az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést.⁴⁵⁶ A polgári ügyekben való igazságügyi együttműködés, valamint az ezt elősegítő intézkedések meghozatala kétségtelenül hozzájárul a tagállami szabályozások – melyek sokszor eltérő jelleget, struktúrát és rendszert alkotnak – egymáshoz való közelítéséhez, továbbá olyan jogintézmények kialakításához, melyek egy átfogó uniós konstrukciót alkotva lehetővé teszik a tagállamok polgárai számára a határokon átnyúló igényérvényesítést és nagy mértékben megkönnyítik azt. Nincs ez másképp a biztosítási intézkedések területén sem.

Már a 2000-es években felmerült egy olyan kötelező erővel bíró és közvetlenül alkalmazandó uniós jogi eszköz gondolata, amely a határozatok hatékonyabb végrehajtását célozza, méghozzá oly módon, hogy egyúttal gátat szabjon az adósok vagyonkimentésre irányuló törekvéseinek, és biztosítsa a hitelezői követelések eredményes kielégítését azon esetekben, amikor az adós vagyona nem a jogosult lakóhelye, tartózkodási helye szerinti tagállamban található. Ezen elgondolásokat hivatott elősegíteni és megtestesíteni a számlazárolási rendelet, amely a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról rendelkezett. A számlazárolási rendelet lehetőséget nyújt a hitelező részére, hogy a nemzeti jogban igénybevehető biztosítási intézkedéseken kívül, azok alternatívájaként az adós egy vagy több, másik tagállamban vezetett pénzforgalmi számláján lévő pénzeszközök „befagyasztását” kérelmezze a rendeletben meghatározott feltételek

⁴⁵⁴ EUMSZ 67. cikk (1) bek.

⁴⁵⁵ EUMSZ 81. cikk (2) bek. a) pont

⁴⁵⁶ EUMSZ 67. cikk (4) bek.

fennállása esetében, így megakadályozva azoknak az adós általi felvételét vagy egyéb számlára történő átutalását.

Értekezésem jelen fejezetében kiterjesztő értelemben, széles aspektusban kívánom vizsgálni a számlazárolási végzést, mint európai biztosítási intézkedést: a jogintézmény történeti hátterét, kialakulásának főbb mérföldköveit, illetve szabályozási rendszerét bemutatva arra keresem a választ, hogy az Európai Unió rendelete megfelelő mennyiségű és minőségű megoldást kínált-e annak érdekében, hogy a létrehozott struktúrában a mérleg nyelve ne tolódjon el túlságosan a hitelező irányába. Továbbá, hipotézisem igazolásaként, a számlazárolási végzésre vonatkozó rendelkezések kiterjedt vizsgálata során kiemelt figyelmet fordítok a szabályozásban feltárható adósvédelmi eszközökre.

6.1. A számlazárolási végzés történeti előzményei

Egészen megalakulásától kezdődően az Európai Unió nagy figyelmet fordított a határon átnyúló polgári jogvitákra, mivel a külföldi ítéletek lassú és bonyolult elismerésében, illetve végrehajtásában a belső piac kialakulásának egyik akadályát látta. Ennek megoldására született az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény,⁴⁵⁷ mely Egyezmény megalkotóinak meglátása alapján fogalmazódott meg az a gondolat, miszerint a nemzeti szabályozással párhuzamosan egységes polgári eljárásjogi szabályok kidolgozására kell törekedni.⁴⁵⁸ Az Egyezményt a Brüsszel I. rendelet követte, amely az úgynevezett exequatur eljárás⁴⁵⁹ beiktatásával kívánt garanciális elemeket beépíteni a tagállami bíróságok határozatainak elismerésének és végrehajtásának folyamatába. Ez az eljárás alkalmas volt arra, hogy megnyugtassa a tagállami döntéshozókat, hogy állampolgáraikkal szemben nem kell majd olyan végrehajtási eljárásokat lefolytatni,

⁴⁵⁷ Az ideiglenes – és biztosítási – intézkedések kapcsán a Brüsszeli Egyezmény 24. cikke úgy rendelkezett, miszerint valamely szerződő állam bíróságainál a szerződő állam joga alapján rendelkezésre álló ideiglenes intézkedések, beleértve a biztosítási intézkedéseket is, még akkor is kérelmezhetőek, ha ezen Egyezmény alapján az ügy érdemére más szerződő állam bírósága rendelkezik joghatósággal. Az Európai Közösségek hivatalos lapjában megjelentetett kommentár alapján „a 24. cikk lehetőséget ad arra, hogy kérelmet terjesszenek elő valamely Szerződő Állam bíróságai előtt olyan ideiglenes - ideértve biztosítási - intézkedések iránt, amelyet az adott Szerződő Állam belső joga lehetővé tesz, tekintet nélkül arra, hogy mely bíróság rendelkezik joghatósággal az ügy fő tárgyát illetően. Valamennyi államban előterjeszhető tehát kérelem az illetékes bíróságokhoz ideiglenes - biztosítási - intézkedések elrendelése vagy megszüntetése, illetve az ilyen intézkedések érvényessége iránt, tekintet nélkül az Egyezményben lefektetett joghatósági szabályokra. A tekintetben, hogy milyen intézkedések hozhatók, az érintett ország belső jogára kell utalni.” SZEKERES Szilvia: Az ideiglenes és biztosítási intézkedések jogharmonizációs szempontú vizsgálata. *Európai Jog*, 2001/4. szám, 22-23. o.

⁴⁵⁸ PRETELLI, Ilaria: Provisional and Protective Measures in the European Civil Procedure of the Brussels I System. In: *Private International Law*, 2017. p. 98.

⁴⁵⁹ A Brüsszel I. rendelet alapján alkalmazandó exequatur eljárásról lásd bővebben: KENGYEL Miklós: Búcsú a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárástól. In: KENGYEL Miklós (szerk.): *Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017. 244-263. o.

amelyek mögött esetleg egy olyan – más tagállami bíróság által hozott – határozat áll, amely nem felel meg a hazai alapvető jogi előírásoknak, procedúráknak sem.⁴⁶⁰ Az erőfeszítések ellenére a bírósági ítéletek végrehajtása továbbra is az Európai Polgári Igazságügyi Téréség Achilles-sarkának számított.⁴⁶¹ A fennálló problémák kiküszöbölésére és megoldására az Európai Unió több Zöld Könyvet is kiadott, melyek egyrészt előrevetítették a bírósági határozatok hatékonyabb végrehajtásának céljait, másrészt pedig letették az alapjait egy európai uniós szintű biztosítási intézkedés megteremtésének.

Első lépcsőfokként 2006. október 24. napján közzétételre került a Bizottság által előterjesztett, az ítéletvégrehajtás hatékonyságának javításáról szóló Zöld Könyv, amely egy lehetséges javaslatként a bankszámlák Európai Unióban történő letiltását szorgalmazta. A Zöld Könyv az akkoriban irányadó helyzet több hiányosságára is felhívta a figyelmet: hiszen a végrehajtásra vonatkozó tényleges intézkedéseket érintő jogalkotási javaslat hiánya azt vonta maga után, hogy a bírósági határozatok végrehajtása azt követően is teljes mértékben a nemzeti joghatóság alá tartozott, hogy azokat egy másik tagállamban végrehajthatónak nyilvánították. Ezt a problémát pedig tovább mélyítették a nemzeti szabályozások között fennálló egyenlőtlenségek is, melyek a követelések határon átnyúló behajtásának akadályozásához, egyúttal a végrehajtási eljárás késleltetéséhez vezettek. A Zöld Könyv kiemelte, hogy a legtöbb esetben azon hitelezők, akiknek pénzkövetelésük áll fent az adóssal szemben, annak kielégítésére az adós bankszámláját kísérlik meg letiltani, tekintettel arra, hogy a bankszámlazárolásra irányuló eljárás a legtöbb tagállamban létezik, és amennyiben működik, hathatós eszköz lehet az ellenszegülő vagy csaló adósok ellen.⁴⁶² Azonban nem volt olyan közösségi jogi eszköz, amely a bankszámla lefoglalását elősegítette volna, hiszen a Brüsszel I. rendelet nem biztosította, hogy egy bankszámlazárolást elismerjenek és végrehajtsanak egy másik tagállamban.⁴⁶³ Ahogyan a 2006. évi Zöld Könyv megállapította: „az adósok manapság képesek pénzeiket azonnal átutalni a hitelezőjük által ismert számláról egy másik számlára ugyanabban vagy egy másik tagállamban, ám a hitelezők nem képesek ugyanilyen gyorsasággal zárolni ezeket a pénzeket.”⁴⁶⁴ Mindezek alapján megfontolandóvá vált az uniós „joghézag”

⁴⁶⁰ CSONKA Péter: Az új Brüsszel I. rendelet vizsgálata a határon átnyúló hatékonyabb jogérvényesítés megvalósulása tükrében. *Közjegyzők Közlönye*, 2015/3. szám, 41. o.

⁴⁶¹ KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: A határon átnyúló végrehajtás nehézségei az Európai Unióban. In: KENGYEL Miklós (szerk.): *Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017. 183. o.

⁴⁶² COM(2006) 618, 1-2. o.

⁴⁶³ A C-125/79. számú Denilauer-ügy 13. pontja szerint az olyan ideiglenes vagy biztosítási intézkedéseket engedélyező bírósági határozatok, amelyeket anélkül hoztak, hogy az ellenérdekű felet megidéztek volna, és amelyeket előzetes kézbesítés nélkül kívánnak végrehajtani, nem tartoznak a Brüsszeli Egyezmény III. címe szerinti elismerési és végrehajtási szabályok hatálya alá.

⁴⁶⁴ COM(2006) 618, 3. o.

megfelelő betöltése, így a Zöld Könyv a bankszámlák letiltására egy európai rendelvényt vázolt fel, amely szimplán zárolná az adós bankszámláján fekvő pénzeszközöket anélkül, hogy azokat a hitelező részére átutalná. Az európai rendelvény kapcsán egy részletes feltételrendszer került kidolgozásra, mely magában foglalta annak igazolását, hogy a hitelezőnek az adóssal szemben jogos követelése áll fenn (*fumus boni iuris*), a sürgősség bizonyítását (*periculum in mora*), továbbá a hitelező által nyújtandó biztosíték vagy letét szükségességét, az adós veszteségeire és elszenvedett káraitra vonatkozóan. A Zöld Könyv által ismertetett, valamely tagállamban kiállított európai rendelvényhez az Európai Unió területére vonatkozó elismertség és végrehajthatóság kapcsolódott volna anélkül, hogy szükség lett volna bármilyen végrehajthatósági nyilatkozatra. A Zöld Könyvre észrevételeket tevők nagy többsége üdvözölte a szabályozás gondolatát, és elsősorban az önálló európai eljárás kialakítása mellett tette le voksát, mondván, hogy egy irányelvvel történő szabályozás feleslegesen bonyolítaná a rendszert, hiszen ebben az esetben az irányelv mellett még másik, a rendelvény elismerését és végrehajtását Uniószerre biztosító kiegészítő rendelkezés meghozatala is szükséges lenne. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy egyes központi bankoktól érkező válaszok aggodalomnak adtak hangot, és arra hívták fel a figyelmet, hogy az eljárásnak a nemzeti bankoknak a monetáris politikában és fizetési rendszerekben játszott szerepére figyelemmel e bankoknak bizonyos mentességet, előjogokat kellene biztosítani.⁴⁶⁵

Említést érdemel még az Európai Unió által „A bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatósága” címmel 2008-ban elfogadott Zöld Könyv is, amelynek középpontjában az adósi vagyontömeg feltárásása áll. Figyelemmel arra, hogy a tagállamok jelentősen eltérően biztosítják az információhoz való hozzáférést,⁴⁶⁶ melyből fakadóan a hitelezők sok esetben kevés információval rendelkeznek az adósi vagyon holléte felől, ez jelentős akadályt állít a határon átnyúló követelésbehajtás elé. Annak érdekében, hogy a hitelező megbízható tájékoztatást kapjon az adós rendelkezése alatt álló vagyontömegről, és mindehhez észszerű időn belül jusson hozzá, a Zöld Könyv négyféle intézkedést bevezetését, létrehozását javasolta: a) a nemzeti végrehajtási jogszabályokra és gyakorlatokra vonatkozó kézikönyv kidolgozását (amely a tagállamok nemzeti végrehajtási rendszereinek részleteit tartalmazza), b) a rendelkezésre álló információ körének bővítését, valamint a nyilvántartásokhoz történő hozzáférés javítását (beleértve a kereskedelmi-, népszerűségi-, társadalombiztosítási- és adónyilvántartásokat), c) a végrehajtó hatóságok közötti

⁴⁶⁵ KORMOS Erzsébet: A bírósági végrehajtás eredményességének új eszköze az Európai Unióban – biztosítási intézkedés az adós bankszámlája tekintetében. *Európai Jog*, 2009/3. szám, 26. o.

⁴⁶⁶ Lásd: COM(2008) 128, 3-4. o.

információcserét (melynek keretei között a közvetlen információcsere, vagy a belső piaci információs rendszer alkalmazására kerülne sor), valamint d) az adós nyilatkozatával kapcsolatos intézkedéseket (mint az adósnyilatkozat felvételére vonatkozó eljárás, vagy az európai vagyonyilatkozat bevezetése).⁴⁶⁷ A Zöld Könyv eredményeként az Európai Parlament 2009. április 22-ei állásfoglalásában rögzítette, hogy az adós fizetési kötelezettségei teljesítésére való kényszerítéséhez szükséges információk átláthatóságának hiánya ellentétes a jóhiszeműség és a vagyoni felelősség közös elveivel, illetve a végrehajtási módokra vonatkozó nemzeti szabályozások ismeretének hiánya vagy ezen szabályozások nem megfelelő hatékonysága lassítja az egységes belső piac megvalósítását és indokolatlan költségeket eredményez. Továbbá rámutatott arra, hogy a késedelmes fizetés, vagy éppen a fizetés elmaradása, és mindezekkel együtt az adósságbehajtás problémája csökkenti a belső piacba vetett bizalmat és aláássa a peres eljárásokat is.⁴⁶⁸ A Parlament a Zöld Könyvben javasolt intézkedések kapcsán is kifejtette véleményét: a nemzeti jogszabályokat magába foglaló kézikönyv kidolgozását illetően egy egyszerűsített változatot preferált, a nyilvántartásokat célzó intézkedéseket az elérendő célhoz viszonyítva aránytalannak tartotta, amely visszaélésekre adna lehetőséget. A végrehajtó hatóságok közötti információcserét érintően további kidolgozást javasolt, míg az adósi nyilatkozat kapcsán rögzítette, hogy e területen közösségi fellépésre mindaddig nincs szükség, amíg a meglévő tagállami eszközök „elégtelensége” be nem bizonyosodik.⁴⁶⁹ A Parlament továbbá az állásfoglalás 17. cikkében kifejezetten kezdeményezte a nemzeti bíróságok ideiglenes intézkedéseit kiegészítő, közösségi ideiglenes intézkedés valamilyen formája bevezetésének megfontolását, egy egyszerű és rugalmas eljárás keretei között.

A következő mérföldkövet az Európai Tanács 2009. december 10-11-i ülésén elfogadott, 2010 és 2014 közötti időre szóló Stockholmi Program jelentette, amely az igazságügyi kérdésekben a polgárok jogainak védelmezését célozta,⁴⁷⁰ ezáltal középpontjában a polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa állt. A Stockholmi Program megpróbált egyfajta egyensúlyt teremteni a szabadság és biztonság között, az európai polgárok szolgálatában álló

⁴⁶⁷ COM(2008) 128, 5-14. o.

⁴⁶⁸ Az Európai Parlament 2009. április 22-i állásfoglalása a bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonyának átláthatóságáról (2008/2233(INI)) – 2-3. cikkek

⁴⁶⁹ Az Európai Parlament 2009. április 22-i állásfoglalása a bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonyának átláthatóságáról (2008/2233(INI)) – 7., 13., 14., 16. cikkek

⁴⁷⁰ GOMBOS Katalin: Az Európai Unióban zajló hatóságok közötti polgári jogi együttműködés áttekintése. In: GOMBOS Katalin – SIMON Károly László (szerk.): *Hatóságok közötti határon átnyúló együttműködés polgári ügyekben*. Dialóg Campus, Budapest, 2020. 17. o.

szabadság, biztonság és jog térségének megvalósításával.⁴⁷¹ A – jelen értekezés témáját érintő – legfőbb hozadéka, hogy keretei között az Európai Tanács felkérte a bizottságot, hogy egyrészt mérje fel, szükségesek és megvalósíthatók-e bizonyos uniós szintű ideiglenes intézkedések, amelyekkel példának okán megakadályozható a vagyoni eszközök eltűnése a követelés behajtása előtt; másrészt, hogy a 2006-os és 2008-as Zöld Könyvek alapján tegyen megfelelő javaslatokat a bankszámlák és az adósok vagyonának tekintetében hozott ítéletek Unión belüli végrehajtása hatékonyságának javítására.⁴⁷² Mi több, a Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv egzakt módon a Bizottság hatáskörébe utalta az uniós ítélet-végrehajtás hatékonyságának javításáról szóló rendeletjavaslatot a bankszámlák letiltását érintően.⁴⁷³

Felhatalmazását követően az Európai Bizottság nyilvános meghallgatás és több megbeszélés után szakértői munkacsoportot hozott létre. A bizottsági hatástanulmány négy alapvető problémát azonosított, melyek alátámasztják egy uniós szintű intézkedés megalkotásának szükségességét. Első ízben a zárolási végzések kibocsátásának nemzeti jogokban eltérő feltételei kerültek meghatározásra, mely egyes tagállamokban más tagállambeli eljárásnál nehezebb teszi a hitelező számára a letiltási végzés megszerzését. A hatástanulmány értelmében az eltérések többek között a végzés kibocsátásához megkövetelt bizonyosság fokához kapcsolódnak, példának okán ahhoz a külön feltételhez, hogy fennálljon az ítélet végrehajtása ellehetetlenülésének jelentős kockázata. Az adós bankszámlájára vonatkozó információk beszerzése is nehézségekbe ütközik: hiszen sok tagállamban kifejezetten nehéz a hitelező számára annak felderítése, hogy az adós mely pénzügyintézetnél vezeti a bankszámláját. Továbbá bizonyos tagállamokban a pénzügyintézetek oldalán nem jelenik meg az adós számlavezetésére vonatkozó tájékoztatási kötelezettség sem. Problémaként jelent meg a határokon átnyúló ügyekben elrendelt zárolási végzés magasabb költsége is: a Bizottság hatástanulmánya rámutatott arra, hogy amíg a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás átlagosan 2000 euró megtakarítást eredményez a hitelezők számára, addig a határokon átnyúló ügyek – egyebek mellett az ügyvédi díjak, az iratok lefordítása és határokon átnyúló kézbesítése okán – többletköltségeket generálnak. Gondot jelentenek továbbá a tagállami nemzeti végrehajtási rendszerek és a végrehajtási eljárások hosszának eltérései is, tekintettel arra, hogy Európában még belföldi ügyekben is 1-30 nap között mozoghat a követelés behajtására vonatkozó bírósági

⁴⁷¹ FAZEKAS Judit: Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban – a hágai programtól a stockholmi programig. *Kriminológiai tanulmányok*, 2012. 69. o.

⁴⁷² Stockholmi Program – 2010/C 115/01, 3.4.2. alfejezet

⁴⁷³ A Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv – 25. o.

határozat kézbesítéséhez szükséges idő – a késedelmeket a határokon átnyúló ügyek pedig csak növelik, amely akár eredménytelen végrehajtáshoz is vezethet.⁴⁷⁴

A Bizottság háromirányú választási lehetőséget vázolt fel: a) a jelenlegi helyzet fenntartása, tehát a Brüsszel I. rendelet 2010 decemberében elfogadott felülvizsgálatára irányuló javaslaton kívül egyéb intézkedés megtételére nem kerül sor, b) egy ideiglenes bankszámlázárolást elrendelő európai végzés létrehozása, amely a nemzeti jogban meglévő jogorvoslatok kiegészítéseként önálló európai eljárást hozna létre, végül c) a bankszámlák zárolására vonatkozó nemzeti szabályok harmonizálása egy európai irányelv révén.⁴⁷⁵ A javaslatokat összegezve a Bizottság arra jutott, hogy a legátfogóbb megoldást az ideiglenes bankszámlázárolás jelentené.⁴⁷⁶ A hatástanulmányt – az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés létrehozásáról szóló javaslattal⁴⁷⁷ együtt – 2011. július 25. napján elfogadták, majd azt az Európai Parlament elé terjesztették. A több éven keresztül tartó jogalkotási procedúrát követően pedig a javaslatot – számtalan módosítással együttvéve – a Parlament és a Tanács elnöke aláírta: létrehozva ezáltal a 655/2014/EU rendeletet, amely a tagállamok nemzeti joga alapján igénybevehető biztosítási intézkedések körét szélesítette ki egy egységes és önálló, uniós eljárás bevezetésével.

6.2. A rendelet szabályozási rendszere

6.2.1. Általános megállapítások

Az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés egy európai uniós biztosítási intézkedés, amely a hitelező követelésének későbbi időpontban történő kielégítését célozza, méghozzá teszi ezt oly módon, hogy az adós valamely tagállamban vezetett bankszámláján⁴⁷⁸ lévő pénzeszegeket befagyasztja, így arról a végzésben megszabott összehatárig az adósnak nem áll módjában átutalást vagy készpénzfelvételt kezdeményezni, ezáltal pénzeszközeit nem tudja kivonni a határon átnyúló végrehajtás alól. A sui generis eljárás lényegi eleme, hogy mindez „meglepetéshatás-szerűen”, *ex parte* jelleggel, tehát az adós értesítése nélkül történik. A számlázárolási rendelet szakít a hatálybalépését megelőzően irányadó jogalkotói felfogással,

⁴⁷⁴ SEC(2011) 938, 3. o.

⁴⁷⁵ SEC(2011) 938, 4. o.

⁴⁷⁶ SEC(2011) 938, 8. o.

⁴⁷⁷ COM(2011) 445

⁴⁷⁸ A számlázárolási rendelet 4. cikke meghatározza a bankszámla fogalmát, ennek értelmében „bankszámla” vagy „számla” minden olyan, pénzeszközöket tartalmazó, banknál vezetett számla, amelyet az adós nevében vagy az adós megbízásából harmadik személy nevében vezetnek.

uniós bírói gyakorlattal – különösképp a Denilauer-ügyben foglaltakkal –, illetve főként a tagállami jogok által szabályozott bírósági eljárásokban is kiemelt jelentőséggel bíró kontradiktórius eljárás elemeivel, mely szerint a bíróság mindkét felet meghallgatja, vagy a személyes meghallgatás lehetőségét legalábbis biztosítja.⁴⁷⁹ A rendelet ezzel szemben a hitelező követelését, a későbbi végrehajtás eredményességét az adós érdeke elé helyezi, tekintettel arra, hogy az adós számlazárolásról való tájékoztatása az eljárás végső szakaszát képezi – abszolút egyedülálló szabályozást teremtve ezáltal. Mindezekből kitűnik, hogy a számlazárolási végzés igencsak jelentős beavatkozással bír az adós vagyoni helyzetére nézve, szinte már „drákói szigorral” szabályozza az eljárás lefolytatásának rendjét, amely – megfelelő garanciák nélkül – könnyen együtt járhat az adós gazdasági ellehetetlenülésének veszélyével.

A számlazárolási rendelet tárgyi hatálya meglehetősen szűken került meghatározásra: értékhatárra tekintet nélkül, tagállamközi polgári és kereskedelmi ügyekben érvényesített pénzkövetelésekre nézve alkalmazható. A 2. cikk (1) bekezdése alapján a rendelet hatálya nem terjed ki különösen az adó-, vám- és közigazgatási ügyekre, vagy az államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása („*acta iure imperii*”) során végrehajtott intézkedéseire és mulasztásaira vonatkozó felelősségére. A (2) bekezdés pedig taxatíve felsorolja azon jogterületeket, melyekre nézve a rendelet szintén nem alkalmazandó: így házassági vagyoni jog, végrendelet, öröklés, csődeljárás, felszámolási eljárás, társadalombiztosítás és választott bírászkodás esetében. Álláspontom szerint a szűkre szabott tárgyi hatály által felállított korlátok az adós védelmét szolgálják abban a tekintetben, hogy a jogalkotó azon jogterületeket mintegy kiemeli a rendelet tárgyi hatálya alól, melyek az adóst nehezebb helyzetbe hoznák, ha a számlazárolás példának okán a házassági vagyoni jogi ügyekre, öröklési igényekre, vagy a felszámolási eljárásra is kiterjedne.

Az ideiglenes számlazárolás kapcsán releváns tényező, hogy a rendelet alkalmazásának csak tagállamközi ügyben lehet helye: tehát olyan ügyben, melyben a számlazárolási végzéssel zárolandó bankszámla vagy bankszámlák⁴⁸⁰ vezetési helye eltér azon bíróság székhelye szerinti tagállamtól, mely bíróság előtt a végzés iránti kérelmet előterjesztették, vagy pedig nem mutat egyezőséget a hitelező lakóhelye vagy székhelye szerinti tagállammal.⁴⁸¹ Ebből, valamint a

⁴⁷⁹ HIDEG Milán István: Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés, különös tekintettel a bankok kötelezettségeire. *Gazdaság és Jog*, 2019/5. szám, 5. o. (a továbbiakban: Hideg Milán István (2019))

⁴⁸⁰ A Számlazárolási rendelet 4. cikkének 1. pontja úgy rendelkezik, miszerint bankszámla vagy számla: minden olyan, pénzeszközöket tartalmazó, banknál vezetett számla, amelyet az adós nevében vagy az adós megbízásából harmadik személy nevében vezetnek.

⁴⁸¹ Számlazárolási rendelet 3. cikk (1) bek.

„bankszámla vezetésének helye szerinti tagállam” definíciójából⁴⁸² két következtetés vonható le: egyrészt a rendelet csupán valamely tagállamban vezetett bankszámlákra alkalmazható, harmadik államok tekintetében nem irányadó, másrészt pedig a kérelem ügyében eljáró bíróság székhelye szerinti tagállamban vezetett számlák zárolására sem nyílik lehetőség, ha a hitelező lakóhelye vagy székhelye szintén ebben a tagállamban van,⁴⁸³ még akkor sem, ha a hitelező ezzel egy időben egy másik tagállamban vezetett számlát vagy számlákat érintő számlazárolási végzés iránti kérelmet is előterjesztett. Mivel a tagállami és az uniós biztosítási intézkedések nem egymást kizáró hatásúak,⁴⁸⁴ ez utóbbi esetben a hitelezőnek két külön kérelmet kell előterjesztenie, egyet a számlazárolási végzésre, egy másikat pedig a nemzeti intézkedésre irányulóan.⁴⁸⁵ További hangsúlyos körülmény, hogy a számlazárolási végzést kérelmező hitelező csak valamely tagállamban lakóhellyel, vagy székhellyel rendelkező természetes személy, jogi személy, vagy egyéb szervezet lehet.⁴⁸⁶ Ezzel szemben a rendelet az adósra vonatkozóan ehhez hasonló megkötést nem tartalmaz (így analógia útján kvázi harmadik államban lakóhellyel, székhellyel rendelkező adós ellen is elrendelhető az ideiglenes bankszámlazárolás), a személyével szemben támasztott egyetlen követelmény az, hogy valamely uniós tagállamban bankszámlával rendelkezzen. Fontos kiemelni, hogy annak eldöntésére, hogy egy ügy tagállamközi ügy-e, a számlazárolási végzés iránti kérelemnek a számlazárolási végzés kibocsátására joghatósággal rendelkező bíróságnál történő előterjesztésének időpontja az irányadó.⁴⁸⁷

A rendelet az ideiglenes számlazárolás nemzeti eljárásjoggal való kapcsolatát is meghatározza a 46. cikkben, amikor úgy rendelkezik, miszerint minden olyan eljárási kérdésben, melyet a rendelet nem szabályoz, az eljárás helye szerinti tagállam joga tekintendő irányadónak. A szubszidiaritás és az arányosság elvének megfelelően a rendelet csak annyi közös (eljárási) szabályt határoz meg, ami a számlazárolási végzés eléréséhez szükséges. Egységes szabály híján pedig az alkalmazandó jogot – a nemzetközi magánjogi szabályokhoz hasonlóan – az eljárás helye szerinti tagállam joga (*lex fori*) határozza meg, ami nemcsak a

⁴⁸² A számlazárolási rendelet 4. cikkének 4. pontja alapján a bankszámla vezetésének helye szerinti tagállam: a) a számla IBAN-számában (nemzetközi bankszámlaszám) feltüntetett tagállam; vagy b) az IBAN-számmal nem rendelkező bankszámla esetében az a tagállam, amelyben annak a banknak a központi irodája található, amelynél a számlát vezetik, vagy amennyiben a számlát fióktelepnél vezetik, úgy a fióktelep helye szerinti tagállam.

⁴⁸³ Ebben az esetben a nemzeti jog alapján igényvehető biztosítási intézkedés kérelmezése lehetséges.

⁴⁸⁴ MÉSZÁROS Pál Emil: Ideiglenes intézkedések az európai polgári eljárásjogban és a „nem tagállami” ideiglenes számlazárolást elrendelő végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám, 11. o.

⁴⁸⁵ RÁK Viktor: *Nagykommentár az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelethez*. Wolters Kluwer, Budapest, 2025. (Jogtár formátumú kiadás) – 21. cikkhez fűzött magyarázat

⁴⁸⁶ Számlazárolási rendelet 4. cikk 6. pont

⁴⁸⁷ Számlazárolási rendelet 3. cikk (2) bek.

bíróságokra, hanem más (végrehajtó) hatóságra is irányadó.⁴⁸⁸ Mindezek alapján – ahogyan a rendelet Preambulumában is rögzítésre került – az ideiglenes bankszámlázárolás, mint sui generis európai uniós biztosítási intézkedés a hitelezők számára alternatívaként szolgál követelésük eredményes kielégítésére nézve, a nemzeti jogban rögzített biztosítási intézkedéseket kiegészítve. Így a hitelező szabad belátása szerint dönthet afelől, hogy a nemzeti, vagy az uniós jog alapján kérelmezi az adóssal szemben biztosítási intézkedés elrendelését – azonban, ha az adós fedezettel rendelkező bankszámláját egy másik, a hitelező lakóhelyétől, székhelyétől eltérő tagállamban vezeti, csakis ideiglenes számlázárolást vehet igénybe.

6.2.2. Az ideiglenes bankszámlázárolás elrendelése

Az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés olyan tagállamközi polgári és kereskedelmi ügyekben felmerült pénzkövetelés érvényesítésére szolgál, amely már esedékessé vált, vagy ugyan még nem esedékes, ám már bekövetkezett ügyletből vagy eseményből származik és összege meghatározható. Ide tartoznak azon követelések, amelyek a jogellenes károkozáshoz vagy a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményhez, valamint az ilyen cselekményből fakadó igényhez kapcsolódnak; továbbá a büntetőeljárás alapjául szolgáló cselekményen alapuló polgári jogi kártérítés és az eredeti állapot helyreállítása iránti igény.⁴⁸⁹

A rendelet 5. cikke két esetkörben teszi lehetővé a hitelező számára, hogy számlázárolási végzést vegyen igénybe: a) az ügy érdemében kezdeményezett eljárást megelőzően, illetve ezen eljárás bármely szakaszában a bírósági határozat⁴⁹⁰ meghozataláig, a perbeli egyezség⁴⁹¹ jóváhagyásáig vagy megkötéséig, továbbá b) az ügy érdemében kezdeményezett eljárást követően, amikor a hitelező már valamely tagállamban olyan bírósági határozathoz, közokirathoz,⁴⁹² vagy perbeli egyezségre jutott, melynek alapján az adós a hitelező követelését

⁴⁸⁸ MUZSALYI Róbert: Az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 655/2014/EU rendeletének magyarázata. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 46. cikkhez fűzött magyarázat (a továbbiakban: Muzsalyi Róbert (2021))

⁴⁸⁹ SCHWEIGHARDT Zsanett: Tagállamközi követelésbehajtás – ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám, 2. o.

⁴⁹⁰ A Számlázárolási rendelet 4. cikkének 8. pontja szerint bírósági határozat: valamely tagállam bírósága által hozott bármely határozat, elnevezésére való tekintet nélkül, beleértve a költségek és kiadások bírósági tisztviselő általi megállapításáról szóló határozatot is.

⁴⁹¹ A Számlázárolási rendelet 4. cikkének 9. pontjának értelmében perbeli egyezség: valamely tagállam bírósága által jóváhagyott vagy eljárás során valamely tagállam bírósága előtt kötött egyezség.

⁴⁹² A Számlázárolási rendelet 4. cikkének 10. pontja alapján közokirat: a valamely tagállamban az alaki követelményeknek megfelelően közokiratként kiállított vagy bejegyzett okirat, amelynek hitelessége: a) a

köteles megfizetni. Ezen meghatározott esetek céljukban is eltérnek egymástól: abban az esetben, ha a hitelező még nem rendelkezik bírósági határozattal (perbeli egyezséggel), a számlazárolás célja magának a követelésnek a biztosítása, míg bírósági határozat (közokirat, perbeli egyezés) birtokában az eljárás annak végrehajthatóságának a garantálására szolgál.⁴⁹³ Fontosnak tartom rögzíteni, hogy az ideiglenes számlazárolás az uniós jogban sem jelent egyet a végrehajtási intézkedéssel, hiszen pusztán előzetes jelleggel biztosítja, hogy a hitelezői követelés később behajtható legyen. A rendeletben foglalt szabályozás értelmében a számlazárolási végzés kibocsátásának nem feltétele egy előzetesen végrehajtható határozat vagy egyéb végrehajtható okirat,⁴⁹⁴ azonban az sem szab akadályt az intézkedés igénybevételének, ha az ügy érdekében perindításra még nem került sor – ugyanakkor ez utóbbi esetben egyrészt a számlazárolási végzés kérelmezésénél a rendelet többlet bizonyítási kötelezettséget ró majd a hitelező félre, másrészt pedig gondoskodnia kell a peres eljárás megindításáról.⁴⁹⁵

Amennyiben a hitelezőnek még nincs a birtokában bírósági határozat (közokirat vagy perbeli egyezés), a számlazárolási végzést azon tagállam bíróságai bocsáthatják ki, melyek az ügy érdemére vonatkozó határozathozatalra nézve is joghatósággal rendelkeznek. A számlazárolási rendelet speciális joghatósági szabályt állít fel arra az esetre, mikor az adós fogyasztói minőségben kötött szerződést a hitelezővel, hiszen ekkor csakis az adós lakóhelye vagy székhelye szerinti tagállami bíróságok jogosultak a számlazárolást elrendelő végzés kibocsátására. Ha a hitelező azonban már határozathoz, közokirathoz vagy perbeli egyezésre jutott, azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, melyben a bírósági határozatot hozták, a perbeli egyezséget jóváhagyták, illetve a közokiratot kiállították.

Az ideiglenes számlazárolás iránti európai végzés kiállítására irányuló eljárás lefolytatásához – az előbbieken részletezettek szerint – a joghatósággal rendelkező bíróság előtt a hitelezőnek kérelmet szükséges előterjesztenie, melynek kötelező tartalmára vonatkozóan a rendelet egy tizenöt pontból álló felsorolásban taxatíve határoz.⁴⁹⁶ Kulcsfontosságú jelentőséggel bír, hogy a kérelmet tanácsadó bizottsági eljárás keretében

közokirat aláírására és tartalmára vonatkozik; és b) valamely hatóság vagy erre feljogosított bármely más szerv által nyert megállapítást;

⁴⁹³ MUZSALYI Róbert (2021) i.m. 5. cikkhez fűzött magyarázat

⁴⁹⁴ SURI Noémi: Az európai biztosítási intézkedés helye a magyar polgári eljárásjogban – Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés első hazai tapasztalatai. In: WOPERA Zsuzsa – NAGY Adrienn (szerk.): *A végrehajtási jog aktuális kérdései*. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025. 146. o. (a továbbiakban: Suri Noémi (2025))

⁴⁹⁵ Lásd: Számlazárolási rendelet 10. cikk (1) bek.

⁴⁹⁶ Lásd: Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek.

kidolgozott, a Bizottság (EU) 2016/1823 végrehajtási rendelete⁴⁹⁷ szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. Az eljárás során a formanyomtatvány használatát kötelező jelleggel írja elő a számlázárolási rendelet, a kérelem bármely más formában történő előterjesztése annak bíróság általi elutasítását vonja maga után. A formanyomtatványt – amely papíralapon, vagy online is kitölthető – annak a tagállami bíróságnak a nyelvén kell kitölteni, amelyhez a kérelmet előterjesztik: az Európai Unió hivatalos nyelvei közül 23 nyelven elérhető az európai igazságügyi portál honlapján.⁴⁹⁸

Amennyiben a hitelező ügydöntő határozattal bír, és alapos okkal feltételezi, hogy az adós valamely tagállamban egy vagy több bankszámlát vezet, ezekre vonatkozóan azonban nem rendelkezik információval, a bankszámlák azonosításához szükséges adatok beszerzéséhez a számlázárolási végzésre irányuló kérelmében egyúttal kérheti a bíróságtól – melynél kérelmét előterjesztette – a végrehajtás helye szerinti tagállam információs hatóságának⁴⁹⁹ megkeresését is. Az információs hatóság ebben az esetben a rendelet 15. cikkének (5) bekezdésében meghatározott valamely módszer igénybevételével gondoskodik a szükséges információk beszerzéséről, majd azok megkereső bíróság részére történő továbbításáról. Amennyiben a megkeresés azonban nem jár sikerrel, ez a számlázárolási végzés iránti kérelem elutasításához vezet számlainformáció hiánya miatt. Azonban hangsúlyozandó, hogy az adós személyes adatainak védelme érdekében a beszerzett, az adós bankszámlájának vagy bankszámláinak azonosításával kapcsolatos információk nem hozhatók a hitelező tudomására.⁵⁰⁰

A számlainformációk beszerzése kapcsán fontosnak tartom megemlíteni a Magyarországon irányadó rendelkezéseket is. A Vht. 7. § (5) bekezdése alapján a bíróság és a végrehajtó a végrehajtási eljárás során szükség esetén megkeresi az adóhatóságot a hozzá bejelentett pénzforgalmi számlaszámok közlése végett, továbbá a pénzforgalmi szolgáltatókat az adós náluk kezelt pénzüsszegeinek végrehajtás alá vonásához szükséges adatok (számlaszám) közlése végett. Továbbá, a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós fizetési számlájára vonatkozó adatokat is. A megkeresett szervek és hatóságok az MBVK megkeresésének köteleesen nyolc napon belül eleget tenni, méghozzá díj- és illetékmentesen.⁵⁰¹

⁴⁹⁷ A Bizottság (EU) 2016/1823 végrehajtási rendelete (2016.október 10.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról

⁴⁹⁸ https://online-forms.e-justice.europa.eu/online-forms/european-payment-order-forms_en (2026. május 5.)

⁴⁹⁹ Magyarország esetében az információs hatóság a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar.

⁵⁰⁰ Számlázárolási rendelet Preambulum (21) bek.

⁵⁰¹ Vht. 47. § (1), (3) bek.

A számlazárolási rendeletben a számlainformációk beszerzésére vonatkozó rendelkezések a gyakorlati nehézségek feloldása érdekében kerültek rögzítésre, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a banktitkot képező adatokhoz történő hozzáférés, illetve az ezeket érintő információszerzés álláspontom szerint meglehetősen erős beavatkozásnak minősül az adós tekintetében, ami bár védi (és az intézkedés elrendelése esetében biztosítja) a hitelező követelésének kielégítési alapját, ám ebből kifolyólag az adós könnyen kirekesztett helyzetben találhatja magát. Minden esetre az a tény, miszerint a megszerzett számlainformációk nem hozhatók a hitelező tudomására, bár gyenge lábakon álló, mégis védelmi jellegű funkciót tölt be az adósra nézve.

A számlazárolási végzés a hitelező kérelmétől függően kiterjedhet a végzés kibocsátásának időpontjáig esedékes esetleges kamatokra is, sőt, a hitelező költségeinek megtérítését is kérheti. Ez utóbbi esetben a végzésnek tartalmaznia kell a bírósági határozat, közokirat vagy perbeli egyezség beszerzésének költségeit is, amennyiben megállapítást nyert, hogy ezeket a költségeket az adósra kell viselnie.

Ami a számlazárolási végzés iránti kérelem előterjesztésével kapcsolatos eljárási illeték összegét illeti, a végzés beszerzésére, valamint a végzéssel szemben előterjesztett jogorvoslatra irányuló eljárás illetékkötelezettséget von maga után, melyre vonatkozóan a rendelet a nemzeti jogban irányadó szabályokat rendeli alkalmazni. Azonban annak érdekében, hogy valódi alternatívája lehessen a tagállami biztosítási intézkedéseknek,⁵⁰² a 42. cikk rögzíti, hogy az eljárási illeték nem lehet magasabb, mint az egyenértékű tagállami végzés beszerzésének, illetve az ilyen tagállami végzéssel szembeni jogorvoslatnak az illetéke. Mindezek alapján az Itv. 42. § (1) bekezdés d) pontja minősül irányadónak, mely szerint az illeték mértéke a bíróság által elrendelt végrehajtási eljárásban 1%-ban (de legalább 5.000 forint, legfeljebb 350.000 forint) van maximálva.

6.2.3. A végzést alátámasztó követelmények

A számlazárolási rendelet 7. cikke nevesíti a végzés kibocsátásának fő feltételeit, melynek értelmében a hitelezőnek hitelt érdemlően bizonyítania kell a bíróság előtt, hogy a) a biztosítási intézkedés meghozatalára sürgősen szükség van, mivel b) fennáll annak a valós kockázata, hogy ilyen intézkedés hiányában a követelésének az adóssal szembeni későbbi végrehajtása

⁵⁰² SURI Noémi: Gondolatok az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzésről, a követelésbehajtás legújabb alternatív eszközéről. *Acta Juridica et Politica*, 2021/3. szám, 397. o.

meghiúsul vagy számottevően elnehezül (*periculum in mora*). További követelményként rögzíthető c) a követelés fennállásának megfelelő igazolása is.

A hitelező köteles a számlazárolás elrendelése iránti kérelmében minden olyan információt a bíróság rendelkezésére bocsátani, amelyek a követelés létét és kielégülésének veszélyben forgását igazolják. Ha a hitelező már rendelkezik bírósági határozattal, közokirattal vagy perbeli egyezséggel, ezek egy hiteles példányának csatolásával hitelt érdemlően tudja igazolni követelésének fennállását.⁵⁰³ Ekkor a bíróságnak csak azt kell vizsgálnia, hogy fennállnak-e a számlazárolás elrendelésének egyéb feltételei.⁵⁰⁴

A számlazárolási rendelet – a magyar szabályozáshoz hasonlóan – egzakt módon előírja *a követelés kielégítésének veszélyeztetettségét*, annak kockázatát, hogy a hitelező követelésére nézve nem nyer majd kielégítést – ezen körülményt minden hitelezőnek igazolnia szükséges. Azonban, ahogy Hideg Milán István fogalmaz, a kockázatnak valósnak kell lennie, egy absztrakt veszélyhelyzet fennállása nem elégséges.⁵⁰⁵ A veszélyhelyzet alátámasztására szolgálhat az adós vagyonkimentésre utaló szándéka vagy konkrét cselekedetei, miszerint esetlegesen kimenti, elrejti, vagy megsemmisíti vagyoni eszközeit, vagy érték alatt, szokatlan mértékben vagy szokatlan módon értékesíti azokat. A bíróságnak értékelnie kell azokat a bizonyítékokat, amelyeket a hitelező a kockázat fennállásának alátámasztására terjesztett elő. A rendelet Preambuluma példálózó jelleggel sorolja fel azon körülményeket, melyek kockázati tényezőt jelenthetnek, mint az adósnak a hitelező követelésével kapcsolatban vagy a felek közötti valamely korábbi vita során tanúsított magatartása, hiteltörténete, az adós vagyoni eszközeinek jellege vagy az adós által tett, az eszközeit érintő közelmúltbeli lépései. Ha az adós a vagyonát harmadik államba helyezi át, azt olyan bizonyítékként kell értékelnie, mint ami számottevően nehezebbé teszi a követelés végrehajtását.⁵⁰⁶

A bizonyítékok értékelése során a bíróság tekintettel lehet arra, hogy önmagukban nem minősülnek szokatlannak azok az adós által a számlákról végrehajtott pénzfelvételek és kifizetések, amelyek célja a szokásos üzletmenet fenntartása vagy ismétlődő családi kiadások fedezése. A követelés ki nem fizetésének vagy vitatásának a ténye, vagy az, hogy az adósnak több hitelezője is van, önmagában nem tekinthető elegendő bizonyítéknak a végzés kibocsátásához, mint ahogyan az adós rossz vagy romló anyagi körülményei sem jelentenek

⁵⁰³ Számlazárolási rendelet 8. cikk (3) bek.

⁵⁰⁴ HIDEG Milán István: Adósvédelem az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásában. *Gazdaság és Jog*, 2020/2. szám, 18. o. (a továbbiakban: Hideg Milán István (2020))

⁵⁰⁵ HIDEG Milán István (2020): i.m. 18. o.

⁵⁰⁶ MUZSALYI Róbert: *Az európai számlazárolási rendelet kommentárja*. ORAC, Budapest, 2022. 75. o. (a továbbiakban: Muzsalyi Róbert (2022))

elégséges alapot. Ezeket a tényezőket azonban a bíróság a kockázat fennállásának átfogó felmérése során figyelembe veheti.⁵⁰⁷

A számlazárolási végzés kibocsátásának egyik további feltétele, hogy ilyen intézkedés hiányában megghiúsulhat a hitelező követelésének végrehajtása. Abban az esetben, amikor a hitelező rendelkezik végrehajtható jogcímmel, e feltételt alátámasztó körülmény lehet például az, ha az adós vagyona a bírósági ítélet alapján nem lehet azonnali végrehajtást vezetni, vagy az még nem végrehajtható (mert például perorvoslati eljárás van folyamatban), továbbá, ha a végrehajtási eljárás során nincs mód a vagyon azonnali zárolására, és így az adósnak marad ideje és lehetősége a pénzeszközök kimentésére.⁵⁰⁸

A hitelező kötelezettsége annak a bizonyítása is, hogy az ideiglenes bankszámlazárolásra irányuló európai végzés meghozatalára *sürgős szükség* mutatkozik: ezt a tényt a hitelezőnek már a formanyomtatvány külön pontjaiban (7. és 10.2 pontok) megfelelő indokokkal alá kell támasztania. Abban az esetben, ha a hitelező még nem rendelkezik végrehajtható jogcímmel (mert még nem indította meg a követelése érvényesítésére irányuló eljárást, vagy az még folyamatban van), akkor a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra is, hogy valószínűleg hosszabb idő fog eltelni a számlazárolási kérelem benyújtása és az adott bírósági ítélet végrehajtása között, szemben azzal az esettel, amikor a hitelező már rendelkezik végrehajtható jogcímmel. Ebből kifolyólag a bíróságnak meg kell elégednie azokkal a korai jelzésekkel vagy körülményekkel, amelyek azt valószínűsítik, hogy a követelés végrehajtása megghiúsulhat. Erre utalhat, ha az adós és a hitelező már korábban is üzleti kapcsolatban álltak egymással, és az adósnak már ezt megelőzően is voltak fizetési nehézségei: késedelembe esett, vagy a hitelező felé egyáltalán nem tett eleget pénzügyi kötelezettségeinek. Ilyen esetben a bíróságnak nem szükséges további bizonyítékokat mérlegelnie, elrendelheti a számlazárolást. Ám, ha a hitelező már rendelkezik végrehajtható jogcímmel, a sürgősség szempontjából a bíróságnak azt kell mérlegelnie, hogy mennyi időt venne igénybe az adott bírósági ítélet egy másik tagállamban való végrehajtása. Ezen szempont értékelésénél a bíróság figyelembe veheti a hitelező által nyújtott információkat a követelés végrehajtása érdekében tett intézkedéseiről, a végrehajtás körülményeiről az adott tagállamban, az adós korábbi magatartásáról.⁵⁰⁹

Abban az esetben, ha a hitelezőnek bírósági határozat, közokirat, vagy perbeli egyezség még nincs a birtokában, a rendelet értelmében további feltételként azt is bizonyítania szükséges, hogy *jók az esélyei* arra, hogy az adóssal szembeni követelésének érdeméről számára kedvező

⁵⁰⁷ Számlazárolási rendelet Preambulum (14) bek.

⁵⁰⁸ MUZSALYI Róbert (2021): i.m. 7. cikkhez fűzött magyarázat

⁵⁰⁹ MUZSALYI Róbert (2022) i.m. 78. o.

döntés szülessen, tehát a bíróság követelésének nagy valószínűséggel helyt ad majd, és annak megfizetésére az adóst kötelezi (*fumus boni iuris*).⁵¹⁰ Véleményem szerint ezen rendelkezés a bizonyosság egy magasabb fokát követeli meg a hitelezőtől, figyelemmel arra, hogy még nincs a kezében egy megfelelő bizonyító erejű okirat vagy jogerős döntés, amelyre nézve a számlazárolási végzés iránti kérelmét alapozhatná. Ez valamilyen szinten egybeesik a magyar biztosítási intézkedésekkel szemben támasztott általános feltételekkel (miszerint a döntés nem jogerős, vagy nem előzetesen végrehajtható, illetve jogerős ugyan, de a teljesítési határidő még nem telt le), azonban míg a Vht. megelégszik a puszta valószínűsítéssel, addig a rendelet e tekintetben teljes bizonyosságot vár el, tehát a magyar szabályozáshoz képest többletkötelezettséget ró a hitelező terhére. Döntés vagy okirat hiányában a „jó esélyek” fennállásának és bizonyításának szükségessége álláspontom szerint az adós érdekeit szolgálja, mivel maga az eljárás a meghallgatása nélkül folytatódik le, így mintegy fékként hat az ellen, hogy a hitelező ne terjeszthessen elő alaptalan kérelmet és ezáltal a jogintézményt ne használhassa fel az adós teljes ellehetetlenítésére. Szintén az adós védelmét szolgálja a hitelező biztosítéknyújtási kötelezettsége is, amelyet a bíróság ügydöntő határozat híján kötelező jelleggel ír elő a hitelező részére, az eljárással való visszaélés megelőzése, valamint az adós számlazárolási végzés miatt esetlegesen elszenvedett kárának megtérítése érdekében.⁵¹¹ A biztosíték – amely a gyakorlatban főként zálogjogban, készpénzben, értékpapírokban, kezességi és garanciaszerződésben ölt testet⁵¹² – a hitelező kártérítési felelősségéhez⁵¹³ igazodik, tehát annak összege a hitelezőnek felróható okokból eredő, adósnak okozott kára mértékéig terjedhet. Ez a megfogalmazás azonban relatív, a biztosíték összegét tekintve a bíróság mérlegelési jogkörrel rendelkezik, de az sincs kizárva, hogy a kibocsátandó végzésben szereplő összeget tekintse irányadónak.⁵¹⁴ Ha az eset összes körülményének figyelembevételével a biztosíték előírása nem helyénvaló, felesleges vagy aránytalan, a bíróság

⁵¹⁰ Számlazárolási rendelet 7. cikk (2) bek.

⁵¹¹ Számlazárolási rendelet 12. cikk (1) bek.

⁵¹² HIDEG Milán István: Társadalmi fenntarthatóság és végrehajtás: az Európai Unió intézkedései a határon átnyúló követelések sikeres végrehajtása érdekében, különös tekintettel az európai számlazárolási rendeletre. In: GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László (szerk.): *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. 165. o. (a továbbiakban: Hideg Milán István (2021))

⁵¹³ A hitelezőnek felróható okot, és ezáltal felelősségének fennállását kell vélelmezni abban az esetben, ha a) a végzést visszavonják, mert a hitelező nem kezdeményezett eljárást az ügy érdemére vonatkozóan, b) ha a hitelező nem kérte a számlazárolási összegen túl zárolt összegek felszabadítását, c) ha a későbbiekben bebizonyosodik, hogy amiatt, hogy a végzés kibocsátása nem volt helyénvaló vagy csak egy alacsonyabb összegre vonatkozóan volt helyénvaló; vagy d) ha a végzést visszavonják, vagy végrehajtását megszüntetik amiatt, hogy a hitelező nem teljesítette az iratok kézbesítésével vagy fordításával, illetve a kézbesítés vagy fordítás elmaradásának orvoslásával kapcsolatos kötelezettségeit. A hitelező felelősségét tekintve a bizonyítási teher az adósra hárul.

⁵¹⁴ Számlazárolási rendelet Preambulum (18) bek.

kivételes esetben tekinthet el a követelménytől, vagy írhatja elő alacsonyabb összegű biztosíték nyújtását. Ilyen körülmény lehet például, ha a hitelezőnek különösen jók az esélyei arra, hogy követelésének helyt adjanak, de nem rendelkezik elegendő forrással a biztosíték megfizetésére, ha a követelés tartási vagy bérfizetési kötelezettségre vonatkozik, vagy ha a követelés összegének nagyságából fakadóan nem valószínű, hogy a végzés bármilyen veszteséget okozna az adósnak, például kisebb üzleti adósság esetében. Amennyiben a hitelezőnek azonban már rendelkezésére áll a határozat, a biztosítéknyújtás eshetőleges jelleggel jelenik meg a rendeletben: a biztosíték előírása ebben az esetben helyénvaló lehet például akkor, ha az a bírósági határozat, amelynek végrehajtását az adott számlázárolási végzés biztosítani hivatott, folyamatban lévő fellebbezési eljárás miatt még nem hajtható végre vagy végrehajtható, ám csak ideiglenesen.

6.2.4. Határozathozatal

A számlázárolási végzés iránti kérelem előterjesztését követően a bíróságnak a rendeletben megállapított feltételek és követelmények teljesülését felül kell vizsgálnia. Ezen rendelkezés valamennyi, a rendeletben foglalt követelmény fennállásának hivatalból (*ex officio*) történő értékelését maga után vonja: a joghatóságát, a biztosítékadás, a számlainformációk beszerzésének és a kérelem teljesítésének a feltételeit is.⁵¹⁵ Amennyiben a bíróság úgy találja, hogy a hitelező által benyújtott kérelem valamilyen hiányban szenved, nem tartalmazza az összes, a rendeletben meghatározott információt, lehetőséget adhat a hitelezőnek a hiányok pótlására, vagy kérelmének helyesbítésére – melynek azonban, ha a hitelező nem tesz eleget, mulasztása a kérelem elutasításával jár. Ugyanakkor a bíróság nem terjeszkedhet túl a kérelem keretein: a végzésben meghatározott összeg nem haladhatja meg a hitelező által a kérelemben feltüntetett összeget.⁵¹⁶

Az eljárás *ex parte* jellegére tekintettel a bíróság a hitelező által a formanyomtatványon közölt, vagy ahhoz csatolt információk és bizonyítékok alapján hozza meg a döntését a kérelem megalapozottságáról.⁵¹⁷ A bíróság mindezt nagyon szűkre szabott határidők között teszi, hiszen, ahogy Gombos Katalin is fogalmaz, a számlázárolási végzés akkor érheti el célzott hatását, ha kellően gyors eljárásban, a tagállamok közötti bizalom és együttműködés biztosítása

⁵¹⁵ MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 122. o.

⁵¹⁶ Számlázárolási rendelet 17. cikk (4) bek.

⁵¹⁷ MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 121. o.

mellett zajlik.⁵¹⁸ A rendelet 18. cikkében foglaltak szerint abban az esetben, ha a hitelező még nincs ügydöntő határozat birtokában, a kérelem előterjesztését, vagy annak hiánypótlását követő tizedik munkanap végéig a bíróságnak az eljárás érdemében határozatot kell hoznia. Ez a határidő még szűkebb, ha a hitelező bírósági határozattal, közokirattal, vagy perbeli egyezséggel rendelkezik: ekkor a bíróságnak a döntés meghozatalára öt nap áll a rendelkezésére. A bíróság határozatában egészben vagy részben helyt adhat a hitelezői kérelemnek, azonban, ha a kérelem nyilvánvalóan nem befogadható vagy alaptalan, elutasító határozatot kell hozni. A kérelem akkor minősül alaptalannak, ha a számlazárolási végzés kibocsátásának feltételei nem állnak fent, tehát a hitelezői követelés kielégítésének veszélye és a sürgős szükséghelyzet nem megalapozott. A nem befogadható kérelemmel kapcsolatban a számlazárolási rendelet taxatíve nem rendelkezik elutasítási okokról, azonban bizonyos szabályokból következtetni lehet azokra. Így elutasításnak lehet helye, ha a kérelem a rendelet tárgyi hatályán kívül esik,⁵¹⁹ a kérelem középpontjában álló ügy nem minősül tagállamközi ügynek,⁵²⁰ a kérelem nem formanyomtatványon került előterjesztésre,⁵²¹ a hitelező nem szolgáltatott elegendő információt a felekről,⁵²² a zárolandó bankszámláról és számlainformációk beszerzését nem kérte,⁵²³ továbbá nem tette meg szükséges nyilatkozatait.⁵²⁴

Amennyiben a hitelező kérelme megfelelően kitöltött, alátámasztott és bizonyított, nincs akadálya a helyt adó határozat meghozatalának: ekkor a bíróság elrendeli a biztosítási intézkedést és kibocsátja a számlazárolási végzést, amelyet a kérelemhez hasonlóan szintén a 2016/1823. végrehajtási rendelet mellékletében található formanyomtatványba⁵²⁵ kell foglalni. Kötelező használatának célja a végzés megfelelő alkalmazásának biztosítása, fordításának megkönnyítése, valamint gyors elismerése és végrehajtása a többi tagállamban.⁵²⁶ Maga a formanyomtatvány, és ezáltal a végzés is két, egymástól jól elkülöníthető, A és B részre oszlik, melyek közül csupán az A részt szükséges megküldeni a banknak, a felek mindkét részt

⁵¹⁸ GOMBOS Katalin: A gazdasági válság hatásai az európai és a magyar joggyakorlatra. In: AUER Ádám – PAPP Tekla (szerk.): *A gazdasági világválság hatása egyes jogintézményekre Magyarországon és az Európai Unióban – Interdiszciplináris és jogösszehasonlító elemzés.* Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2016. 93. o. (a továbbiakban: Gombos Katalin (2016))

⁵¹⁹ Számlazárolási rendelet 2. cikk

⁵²⁰ Számlazárolási rendelet 3. cikk

⁵²¹ Számlazárolási rendelet 8. cikk (1) bek.

⁵²² Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek. a), b), c) pontok

⁵²³ Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek. d), e), f) pontok

⁵²⁴ Számlazárolási rendelet 8. cikk (2) bek. m) pont, 16. cikk

⁵²⁵ Hangsúlyozandó, hogy amennyiben a számlazárolási végzés több pénzforgalmi intézetet is érint, úgy a végrehajtás helye szerint érintett tagállam illetékes hatósága részére annyi formanyomtatványt szükséges továbbítani, amennyi banknál az adós bankszámlát vezet.

⁵²⁶ MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 127. o.

megkapják. A számlazárolási rendelet 19. cikkének (2) bekezdése alapján az A résznek tartalmaznia kell a bíróság nevét, címét, az ügy iktatási számát, a hitelező és az adós adatait, a végzéssel érintett bank nevét és címét, a zárolandó bankszámla, vagy bankszámlák számát (amennyiben a hitelező azt kérelmében közölte), a zárolandó összeget, valamint a végzés kibocsátásának idejét. Ezzel szemben a végzés B részében található az eljárás érdemi részére vonatkozó adatok: mint az ügy ismertetése, a számlazárolási végzés kibocsátásának bírósági indokolása, a hitelező által esetlegesen nyújtott biztosíték összege, esetlegesen azon határidő, melyen belül az ügy érdemében az eljárást meg kell indítani, ha iratok lefordítása válik szükségessé, ezen iratok köre, adott esetben annak ténye, ha a végzés végrehajtását és annak adós részére történő kézbesítését a hitelezőnek kell kezdeményeznie, továbbá az adós rendelkezésére álló jogorvoslatokról szóló tájékoztatás.

Fontos, hogy a szűk határidőn belül akár elutasító, akár helyt adó határozat születik, arról a bíróság köteles a hitelezőt értesíteni. Az értesítés módját a tagállami eljárásjog határozza meg, ugyanis a számlazárolási rendelet 17. cikkének (5) bekezdése úgy rendelkezik, miszerint a hitelezőnek az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogában az egyenértékű tagállami végzésekre vonatkozóan előírt eljárás keretében kell a végzést kézbesíteni. Az értesítés feltételeitől függetlenül fontos, hogy a hitelezőt hatékonyan és gyorsan tájékoztassák annak érdekében, hogy teljes mértékben gyakorolhassa jogait:⁵²⁷ végrehajtást kezdeményezzen a kérelem elfogadása esetén, vagy fellebbezéssel éljen a számlazárolási végzés részben vagy egészben történő elutasításával szemben. A hitelező ugyanakkor szabadon dönthet, hogy fellebbez a határozat ellen, vagy új tények és bizonyítékok alapján új számlazárolási végzés iránti kérelmet terjeszt elő.⁵²⁸ A hitelező fellebbezését attól a naptól számított 30 napja van előterjeszteni, amikor a határozat a tudomására jutott. Főszabály szerint a fellebbezési eljárásban sem vehet részt az adós, tehát az továbbra is ex parte folyik, biztosítva ezzel a végzés meglepetésjellegét – a 21. cikk (3) bekezdéséből ugyanakkor arra lehet következtetni, hogy részben elutasító határozat esetén az adós már részt vehet a fellebbezési eljárásban. Ez utóbbi esetben a hitelező kérelmének csak részben (egy kisebb összegre) adtak helyt, és ezt a 28. cikk szerint kézbesítettek is az adós részére, ebből következően a meglepetésfaktornak már nincs jelentősége, az adós részt vehet a másodfokú eljárásban.⁵²⁹ Tekintettel arra, hogy a rendelet nem tartalmaz részletszabályokat a fellebbezés elbírálására nézve, így a 46. cikk (1) bekezdésének értelmében az eljárás helye szerinti tagállam joga lesz az irányadó. A magyar eljárási

⁵²⁷ MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 123. o.

⁵²⁸ Számlazárolási rendelet Preambulum (22) bek.

⁵²⁹ MUZSALYI Róbert (2021): i.m. 21. cikkhez fűzött magyarázat

szabályokat alapul véve, amennyiben elsőfokon a járásbíró vagy a közjegyző járt el, a másodfokú fórum a törvényszék lesz, míg, ha az eljárás a törvényszéken indult, a fellebbezés kapcsán az ítélőtábla jogosult dönteni.⁵³⁰

6.2.5. *Elismerés, végrehajthatóság és végrehajtás*

A Brüsszel I/A. rendelet szabályaihoz igazodva az ideiglenes számlázárolás elrendeléséről szóló rendelet szintén rögzíti, hogy bármely tagállamban kibocsátott számlázárolási végzés külön végrehajthatóvá nyilvánítási (*exequatur*) eljárás nélkül elismerhető és végrehajtható: tehát úgy kell tekinteni, mintha azt a címzett tagállamban hozták volna meg. Ezen megállapítást támasztja alá a rendelet 32. cikke is, mikor rögzíti, hogy a számlázárolási végzés a végrehajtás helye szerinti tagállamban adott esetben ugyanolyan rangú, mint az azzal egyenértékű tagállami végzés.⁵³¹ Bár a rendelet nem határozza meg az „elismerés” fogalmát, következtetni lehet annak jelentésére a 16. cikkre figyelemmel, melyben a jogalkotó úgy rendelkezik, miszerint a hitelező ugyanazon adóssal szemben, ugyanazon követelés biztosítása céljából nem terjeszthet elő egyidejűleg több bíróságnál számlázárolási végzés iránti párhuzamos kérelmeket. Muzsalyi Róbert álláspontja alapján a 16. cikkben foglaltakból kiindulva az „elismerés” jelentése nem más, mint hogy a számlázárolást elrendelő végzés meghozatalát követően az ilyen határozat az egész európai igazságügyi térségben hatályosul, abban az értelemben, hogy a hitelező számára kizárja annak lehetőségét, hogy ugyanazon adóssal szemben egy másik tagállamban új és újabb számlázárolási végzést kérjen a követelésére vonatkozóan.⁵³² Mindezekből kiindulva a végzés elismerése (és annak végrehajthatósága) bár első olvasatra az ex parte jelleg miatt hátrányosnak tűnik az adóssra nézve, véleményem szerint, mivel ugyanazon követelésre nézve egy másik számlázárolási végzésnek már nincs helye, így mégis az ő védelmét szolgálja.

A rendelet 23. cikkének (1) bekezdése alapján a számlázárolási végzés végrehajtására a végrehajtás helye szerinti tagállam joga az irányadó, ennek megfelelően a nemzeti jogban igénybevehető biztosítási intézkedésekre alkalmazandó eljárásnak megfelelően szükséges eljárni – ez Magyarország tekintetében a Vht. X. Fejezetében foglaltakat jelenti. Amennyiben a végzés a végrehajtás helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban került kibocsátásra, úgy a

⁵³⁰ Lásd: Pp. 8. §

⁵³¹ A számlázárolási rendelet Preambulumának (28) bekezdése úgy rendelkezik, hogy: „amennyiben a nemzeti jog alapján bizonyos végrehajtási intézkedések elsőbbséget élveznek a számlázárolási intézkedésekkel szemben, úgy azoknak az e rendelet szerinti számlázárolásokkal szemben is elsőbbséget kell élvezniük. E rendelet alkalmazásában a bizonyos nemzeti jogrendszerekben létező, személynek címzett (in personam) határozatok egyenértékű nemzeti végzésnek tekintendők.”

⁵³² MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 135. o.

végzés A részét, valamint az adós értesítésére szolgáló üres formanyomtatványt a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes hatóságának kell továbbítani – erről a végzést kibocsátó bíróság vagy a hitelező gondoskodik, annak függvényében, hogy az eredeti eljárás helye szerinti tagállam nemzeti joga alapján a végrehajtási eljárás kezdeményezése melyikük feladata (Magyarországon erre a Vht. 187. § (6) bekezdése alapján a bírósági végrehajtó jogosult). Szükség szerint a végzéshez csatolni kell annak fordítását vagy átiratát a végrehajtás helye szerinti tagállam hivatalos nyelvén, illetve, ha a végrehajtás helye szerinti tagállamnak több hivatalos nyelve van, annak a helynek a hivatalos nyelvén vagy hivatalos nyelveinek egyikén, ahol a végzést alkalmazni kell. A végzés végrehajtásával kapcsolatban további fontos rendelkezést határoz meg a jogalkotó, amikor előírja, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes hatóságának a nemzeti jogával összhangban meg kell tennie a végzés végrehajtásához szükséges intézkedéseket⁵³³ – ilyen intézkedésnek minősül a bank megkeresése is a számlazárolási végzésben foglaltak foganatosítását érintően.

A számlazárolási végzéssel megkeresett bank köteles a végzés haladéktalan alkalmazására, tehát az adós bankszámlájának befagyasztására, melyre vonatkozóan kétféle lehetőség áll a rendelkezésére: vagy biztosítja, hogy a végzésben feltüntetett, vagy a számlainformációk beszerzésére irányuló megkeresés során azonosított bankszámlá(k)ról a végzésben foglalt összeget ne utalhassák át és ne vehessék fel, vagy pedig az összeget átutalja egy, a zárolási célokra létrehozott (letéti) bankszámlára, amennyiben a nemzeti jog ekként rendelkezik. Ez utóbbi lehet az illetékes végrehajtó hatóság, a bíróság, az adós bankszámláját vezető bank, vagy az adott ügyben a zárolással megbízott koordináló szervezetként eljáró bank által tartott számla is.⁵³⁴ Az adós erre irányuló kérelmére, a hitelezői követelés kielégítése érdekében a bank jogosult a zárolt összegek felszabadítására és azoknak a hitelező számlájára történő átutalására, amennyiben a számlazárolási végzés kifejezetten tartalmazza a bank ezen irányú felhatalmazását, ezt a végrehajtás helye szerinti tagállam joga is lehetővé teszi, és az érintett számla vonatkozásában nincsenek érvényben párhuzamos végzések.

Akadhat olyan helyzet, amikor a végzés nem tartalmazza az adós bankszámlájának vagy bankszámláinak számát: ekkor a rendelet az azonosítást a bank, vagy a végzés végrehajtásáért felelős egyéb szervezet feladatává teszi. Ha az adós számláját nem lehet biztonsággal beazonosítani, a bank számlaszámo(ka)t az információs hatóságtól szerzi be (amennyiben a végzés tanúsítja az ilyen irányú megkeresési eljárás lefolytatását), minden egyéb esetben pedig nem alkalmazza a végzést.

⁵³³ Számlazárolási rendelet 23. cikk (5) bek.

⁵³⁴ Számlazárolási rendelet Preambulum (26) bek.

Az is előfordulhat, hogy a számlá(ko)n rendelkezésre álló összeg nem fedezi teljes mértékben a végzésben feltüntetett hitelezői követelést – ebben az esetben a bank csupán a bankszámlá(ko)n fellelhető összeget zárolja. Ha pedig a számlazárolási végzés az adós egyazon banknál vezetett több számlájára is kiterjed, és az ezen számlákon található pénzeszközök meghaladják a végzésben meghatározott összeget, a rendelet a végzés alkalmazása kapcsán prioritási sorrendet állít fel: elsődlegesen a kizárólag az adós nevében lévő takarékszámmlák, majd folyószámlák kerülnek zárolás alá, majd másodlagosan a harmadik személlyel közösen vezetett takarékszámmlák és folyószámlák. E tekintetben fontos hangsúlyozni, hogy azon bankszámlák tekintetében, amelyek felett nem kizárólag az adós, vagy az adós nevében eljáró valamely harmadik személy, vagy a valamely harmadik személy nevében eljáró adós bír rendelkezési joggal, csak olyan mértékig zárolhatók, amilyen mértékben zárolásukat a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lehetővé teszi.⁵³⁵ A rendelet e szabálya azokat a harmadik személyeket védi, akik – az adóshoz hasonlóan – rendelkezési joggal bírnak a számla fölött, így csak annyiban teszi lehetővé a rendelet az ilyen számlák zárolását, amennyiben arra a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lehetőséget ad.⁵³⁶

A rendelet 25. cikkében lefektetett szabályainak értelmében a bankot értesítési kötelezettség terheli annak vonatkozásában, hogy eredményre vezetett-e az adós bankszámlájának ideiglenes zárolása, és ha igen, milyen mértékben. A banknak (vagy a végrehajtás helye szerinti tagállamban a végzés végrehajtásáért felelős egyéb szervezetnek) értesítést kell kiállítania, az 52. cikk (2) bekezdésében említett tanácsadó bizottsági eljárás keretében elfogadott végrehajtási jogi aktusokkal kidolgozott értesítési formanyomtatványon, amelyben feltünteti a végzés alkalmazásának napját. Az értesítést három napon belül, ám amennyiben ez valamilyen rendkívüli körülmények fennállása esetén nem lehetséges, a lehető leghamarabb, de legkésőbb a végzés alkalmazását követő nyolcadik munkanap végéig ki kell állítania, és annak továbbításáról haladéktalanul köteles gondoskodni. A továbbítás iránya kétféle lehet, annak függvényében, hogy a számlazárolási végzés hol került kibocsátásra. Abban az esetben, ha a végrehajtás szerinti tagállamban, az értesítési formanyomtatványt a végzést kibocsátó bíróságnak, ha pedig a végrehajtás szerinti tagállamtól eltérő tagállamban, a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes hatóságának szükséges továbbítani az intézkedést, illetve mindkét esetben tértivevénnyel igazolt ajánlott postai küldeményben, vagy azzal egyenértékű elektronikus úton a hitelezőnek. Amennyiben a számlazárolási végzés a végrehajtás szerinti tagállamtól eltérő tagállamban került kibocsátásra, a hitelező felé történő

⁵³⁵ Számlazárolási rendelet 30. cikk

⁵³⁶ HIDEG Milán István (2019): i.m. 8. o.

továbbításnak az értesítés kézhezvételétől vagy kiállításától számított első munkanap végéig meg kell történnie. Fontos, hogy a 26. cikk értelmében a bank kötelezettségei teljesítésének elmulasztásáért felelősséggel tartozik, mely felelősségre nézve a végrehajtás helye szerinti tagállam joga irányadó. A magyar jog alapján ezen esetkörre a Vht. 79/E. §-a alkalmazandó: az (1) bekezdés szerint, ha a pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtás alá vonandó pénzüsszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára teljesíti, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek. A végrehajtást kérő külön perben kérheti a pénzforgalmi szolgáltató felelősségének megállapítását és marasztalását a törvénytelenül kiutalt összeg erejéig. Marasztalás esetén a pénzforgalmi szolgáltató által így teljesített összeg a végrehajtást kérő követelését csökkenti, amelyet köteles a végrehajtó felé bejelenteni.⁵³⁷

Továbbá, ha a pénzforgalmi szolgáltató az adóst megillető, de végrehajtás alá nem vonható mentes pénzüsszeget a 79/A. §-ban vagy a 79/D. §-ban foglaltak ellenére kifizeti a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezésére, a pénzforgalmi szolgáltató a mentesnek minősülő összegért felelős az adósnak és köteles azt részére visszatéríteni. A mentes összegért fennálló helytállási kötelezettség a pénzforgalmi szolgáltatót a végrehajtásból eredő kötelezettségek nemteljesítése miatt a Vht-ben és más jogszabályokban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazása alól nem mentesíti.⁵³⁸

A rendelet 27. cikke tartalmazza azon esetköröket, amikor a számlazárolás a kérelemben meghatározott összegeket meghaladja. Ha a végzés ugyanazon tagállamban vagy különböző tagállamokban több számlát érint,⁵³⁹ vagy ha a végzést egy vagy több, ugyanazon adóssal szemben és ugyanazon követelés biztosítása céljából kibocsátott, a számlazárolási végzéssel egyenértékű tagállami végzés alkalmazását követően bocsátották ki,⁵⁴⁰ a hitelező köteles minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy a végzésben megállapított összeget meghaladó pénzeszközök felszabadításra kerüljenek. A „szükséges intézkedések megtétele” a (2) bekezdés értelmében abban áll, hogy az értesítés kézhezvételét követő

⁵³⁷ UDVARY Sándor: Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre. In: GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, Budapest, 2021. (Jogkódex formátumú kiadás) – 79/E. §-hoz fűzött magyarázat

⁵³⁸ Vht. 79/E. § (3) bek.

⁵³⁹ Az első esetkörként szabályozott helyzet könnyedén előállhat, ugyanis sem a hitelezőnek, sem a bíróságnak nincs tudomása arról, hogy az adott időpontban az adósnak az adott számláján milyen összeg található, ezért valamennyi számlára kibocsátják a számlazárolási végzést. Ilyenkor valamennyi számlán zárólva lesz a végzésben meghatározott összeg. Lásd: MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 148. o.

⁵⁴⁰ A második esetkör értelmében a követelésre vonatkozóan a hitelező már a nemzeti jog alapján biztosítási intézkedést vett igénybe, és ezt követően kerül sor a számlazárolási végzés kibocsátására is: tehát egyidejűleg egy nemzeti, és egy uniós biztosítási intézkedés is érvényben van ugyanazon követelésre nézve. Annak dacára, hogy a rendelet 16. cikke tiltja a párhuzamos kérelmeket, mégis adódhat ilyen helyzet. Ekkor a zárolt összeg felszabadításáról szükséges gondoskodni.

harmadik munkanap végéig formanyomtatványon kérelmet terjeszt elő a „túlfoglalással” érintett pénzeszközök felszabadítása iránt, mégpedig a végrehajtás helye szerinti azon tagállam illetékes hatóságánál, melyben a zárolandó összeget meghaladó zárolásra sor került. A hatóság ezt követően köteles haladéktalanul utasítani az érintett bankot a szóban forgó pénzeszközök felszabadítására – ekkor a 24. cikk (7) bekezdésében meghatározott prioritási sorrendet annak megfordításával szükséges alkalmazni, tehát elsődlegesen a harmadik személlyel közös, majd az adós saját folyószámláira és takarékszámláira vonatkozóan.

Hangsúlyosnak tartom rögzíteni, hogy ahogyan a nemzeti jogban, úgy az uniós eljárás során is figyelembe kell venni a zárolás alól mentes összegeket, melyekre nézve a rendelet nem tartalmaz részletszabályokat, csupán az alkalmazandó jogot jelöli ki, amely a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lesz.⁵⁴¹ Ha a végrehajtás helye Magyarország, akkor ez egyet jelent a Vht. 79/A.-79/D. §-okban foglaltak alkalmazásával. A számlazárolási rendelet 31. cikkének (2)-(3) bekezdései alapján, ha a nemzeti jog lehetővé teszi az összegek hivatalbóli mentesítését az adós erre irányuló kérelme nélkül, akkor ennek megfelelően, amennyiben nem, az adós kérelmét alapul véve kerülhet sor az összegek zárolás alól történő mentesítésére.

A számlazárolási végzés végrehajtásának legsarkalatosabb pontja véleményem szerint a végzés adós részére történő kézbesítése: hiszen az adós ekkor értesül a vele szemben elrendelt biztosítási intézkedésről, valamint arról is, hogy az adott tagállam(ok)ban vezetett bankszámláin fellelhető pénzösszegei zárolás alá kerültek. Az általános szabályok szerint az adós csak azt követően értesíthető a végzésről, ha már visszaérkezett a bírósághoz a bank nyilatkozata, miszerint a számlát zárolta. Ellenben, abban az esetben, ha a bíróság elutasítja a hitelező számlazárolás iránti kérelmét, úgy az adóst nem értesítik, amelynek az az oka, hogy fennmaradjon a „meglepetéshatás” egy esetleges újabb számlazárolási eljárás szükségessége esetén.⁵⁴² Amennyiben a hitelező kérelmének a bíróság helyt adott, elrendelte számlazárolást, és az intézkedés fogantatásra is került, az adós részére meg kell küldeni a formanyomtatványon kibocsátott számlazárolási végzés A és B részét, a hitelező bíróságnál előterjesztett kérelmét, valamint a végzés beszerzése érdekében a hitelező által a bírósághoz benyújtott iratok egy-egy példányát is.⁵⁴³ Sőt, ha az adós részére kézbesítendő iratok nem a lakóhelye, székhelye szerinti tagállam hivatalos nyelvén kerültek kibocsátásra vagy benyújtásra, azokhoz fordítást vagy átiratot is szükséges csatolni.⁵⁴⁴

⁵⁴¹ Számlazárolási rendelet 31. cikk

⁵⁴² HIDEG Milán István (2019): i.m. 20. o.

⁵⁴³ Számlazárolási rendelet 28. cikk (5) bek.

⁵⁴⁴ Számlazárolási rendelet 49. cikk (1) bek.

A kézbesítésre vonatkozó részletszabályokat a rendelet 28. cikke három csoportra osztja aszerint, hogy az adós lakóhelye, székhelye hol található. Amennyiben az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban, úgy a végzést kibocsátó bíróság vagy a hitelező kezdeményezésére, e tagállam jogával összhangban szükséges a kézbesítést elvégezni, még hozzá a 25. cikk szerinti, az összegek zárolását feltüntető értesítés kézhezvételének napjától számított harmadik munkanap végéig. Ha az adós az eredeti eljárás helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik lakóhellyel vagy székhellyel, a végzést kibocsátó bíróság (hitelező) gondoskodik az iratoknak az adós lakóhelye, székhelye szerinti tagállam illetékes hatóságának történő továbbítása⁵⁴⁵ felől. Ha pedig az adós lakóhelye vagy székhelye harmadik államban található, a kézbesítést a nemzetközi kézbesítésre az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban alkalmazandó szabályokkal összhangban kell elvégezni. Abban az esetben, ha a kézbesítési szabályok bárminemű megsértésére merül fel gyanú, az adós a rendelet 33. cikke szerint jogorvoslati jogával élhet.

Véleményem szerint elengedhetetlen rögzíteni, hogy a zárolt pénzeszközök a végzésben, annak esetleges későbbi módosításaiban, illetve korlátozásaiban meghatározottaknak megfelelően mindaddig zárolva maradnak, amíg a) a végzést vissza nem vonják; b) végrehajtását meg nem szüntetik; vagy c) a számlazárolási végzés értelmében zárolt pénzeszközökre vonatkozóan hatályba nem lép egy, a hitelező által beszerzett olyan bírósági határozatot, közokiratot vagy perbeli egyezséget végrehajtó intézkedés, amely ugyanarra a követelésre vonatkozik, amelynek biztosítására a végzés irányult.⁵⁴⁶ Ezen legutóbbi esetkörben, ahogyan Muzsalyi Róbert fogalmaz, a számlazárolási végzés nem tekinthető megszüntnek pusztán azért, mert az ügy érdemében jogerős határozatot hoztak, vagy mert a hitelező végrehajtási eljárást kezdeményezett, hanem akkor szűnik meg, amikor a végzés által zárolt pénzeszközökre konkrét végrehajtási intézkedés lép hatályba.⁵⁴⁷

6.2.6. Jogorvoslati lehetőségek

Gombos Katalin álláspontja szerint: *„a számlazárolási rendelet jelentős mértékben érinti a hitelező és az adós alapvető jogait, ezért elengedhetetlenül fontos, hogy a felek tisztességes*

⁵⁴⁵ A Számlazárolási rendelet 29. cikk (2) bekezdésének értelmében az iratokat az átvevő bíróságnak vagy más hatóságnak az átvétel napját követő munkanap végéig meg kell küldenie a) annak a hatóságnak, amely az iratokat továbbította, egy átvételi elismervényt az (EU) 2023/2844 rendelet 3. cikkével összhangban; vagy b) az iratokat továbbító hitelezőnek vagy banknak egy átvételi elismervényt a lehető leggyorsabb továbbítási módok alkalmazásával.

⁵⁴⁶ Számlazárolási rendelet 20. cikk

⁵⁴⁷ MUZSALYI Róbert (2022): i.m. 130-131. o.

eljáráshoz, illetve hatékony jogorvoslathoz való jogára figyelemmel biztosítsa jogaik érvényesülését".⁵⁴⁸ Mivel úgy vélem, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés főként az adós jogaiban és vagyoni helyzetében keletkeztet negatív változást, kiemelkedően fontos és célszerű egy, az adós érdekeit kiváltképp szolgáló jogorvoslati rendszer megléte. Úgy gondolom, hogy a rendelet a követelménynek eleget is tesz, hiszen három, egymástól jól elkülöníthető csoportra osztja az igénybevehető jogorvoslatok körét, kiemelt figyelmet szentelve az adós rendelkezésére álló jogi eszközöknek. Ennek megfelelően beszélhetünk az adós által a számlazárolási végzéssel, annak végrehajtásával szemben igénybevehető jogorvoslatokról, valamint azokról, amelyek iránt az adós és a hitelező egyaránt folyamodhat.

A számlazárolási végzéssel szemben rendelkezésre álló jogorvoslatok köre a végzés módosítását, illetve visszavonását foglalja magába: lehetővé téve az adós számára a kibocsátás alapjainak megkérdőjelezését.⁵⁴⁹ A 33. cikk (1) bekezdése alapján az adósnak az eredeti eljárás helye szerinti tagállam illetékes bíróságánál előterjesztett kérelme alapján lehetőség adódik a számlazárolási végzés visszavonására, vagy adott esetben módosítására, ha a) a rendeletben foglalt feltételek és követelmények nem teljesültek; b) a végzést, a 25. cikk szerinti értesítést, és/vagy a 28. cikk (5) bekezdésében említett többi iratot az adós részére nem kézbesítették a számlája vagy számlái zárolásától számított 14 napon belül; c) az adós részére a 28. cikknek megfelelően kézbesített iratok nem feleltek meg a 49. cikk (1) bekezdésében foglalt nyelvi követelményeknek; d) a végzésben meghatározott összeget meghaladóan zárolt összegek 27. cikknek megfelelő felszabadítása nem történt meg; e) a követelést, amelynek végrehajtását a hitelező a végzés útján kívánta biztosítani, teljes egészében vagy részben megfizették; f) az ügy érdemére vonatkozó bírósági határozat elutasította azt a követelést, amelynek végrehajtását a hitelező a végzés útján kívánta biztosítani; vagy pedig g) az ügy érdemi részére vonatkozó bírósági határozatot, vagy azt a perbeli egyezséget vagy közokiratot, amelynek végrehajtását a hitelező a végzés útján kívánta biztosítani, hatályon kívül helyezték vagy adott esetben semmisnek nyilvánították. Ha a rendeletben foglalt feltételek és követelmények tekintetében áll fenn hiányosság, a biztosítékra vonatkozó határozat felülvizsgálata válik szükségessé: ekkor tájékoztatni kell a hitelezőt arról, hogy a biztosítékok mely formái fogadhatók el, és jelezni kell, hogy az előírt (vagy további) biztosíték rendelkezésre bocsátásának hiánya a végzés visszavonását vagy módosítását vonja maga után. Amennyiben a kézbesítés elmaradása képezi

⁵⁴⁸ GOMBOS Katalin (2016): i.m. 94. o.

⁵⁴⁹ GOLAK, Mateusz Wiktor: Minimum standards in the European Account Preservation Order. In: *Review of European and Comparative Law*, vol. XXXVIII. 2019. p. 72.

a probléma forrását, a kézbesítésért felelős szerv térítvevényvel igazolt ajánlott postai küldeményben haladéktalanul kézbesíti az iratokat az adós részére. Ha a kézbesítés kezdeményezése a hitelező feladatkörébe tartozik, a kézbesítés elmaradása kizárólag abban az esetben orvosolható, ha a hitelező bizonyítani tudja, hogy megtette a számára előírt összes intézkedést az iratok első kézbesítésének sikere érdekében.⁵⁵⁰

Ezzel szemben a végrehajtás korlátozásának van helye, ha a végrehajtás olyan pénzeszközre irányul, mely a végrehajtás helye szerinti tagállam joga alapján a lefoglalás alól mentesített összeg. A végrehajtás megszüntetését alapozhatja meg, ha zárolt bankszámla nem tartozik a rendelet hatálya alá, vagy a végrehajtását megtagadták a végrehajtás helye szerinti tagállamban, továbbá a bírósági határozat végrehajthatóságát az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban felfüggesztették, illetve a közrendi klauzula (*ordre public*) esete.⁵⁵¹

A jogorvoslatok harmadik csoportját az adós és a hitelező rendelkezésére álló egyéb jogorvoslatok alkotják, melynek körében a végzés módosítása vagy visszavonása kérelmezhető a végzést kibocsátó bíróságnál, amennyiben a) a végzés kibocsátásának alapjául szolgáló körülmények megváltoztak (példának okán a végzés kibocsátásának feltételei már nem állnak fenn, vagy az összeg változott); b) a követelés rendezését illetően a felek egyezsége jutottak (akár részben, akár egészben); vagy c) a zárolás alól mentes összegek kiigazítása szükséges, tekintettel arra, hogy a végrehajtás során a mentességi szabály egy időpontban több számlára vonatkozóan is alkalmazták.

Bármely jogorvoslati formát is kívánják igénybe venni a felek, a 36. cikk értelmében azt jogorvoslati formanyomtatványon szükséges előterjeszteni, és az benyújtható bármilyen kommunikációs eszközzel, akár elektronikus úton is. A rendelet az előterjesztés határidejére vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz, így az bármikor lehetséges, ugyanakkor a másik felet a kérelem előterjesztéséről minden esetben tájékoztatni szükséges. Ha az adós kérelmét a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását érintően nyújtotta be, vagy pedig a hitelezővel történő megegyezés gyanánt, határozathozatalra csak a felek érvelésének előterjesztését követően kerülhet sor. Egyebekben a határozatot késedelem nélkül, de legkésőbb 21 nappal azután kell meghozni, hogy a bíróság, vagy az illetékes végrehajtó hatóság a határozat meghozatalához szükséges összes információt megkapta. A jogorvoslat érdemében született döntésről a feleket szintén tájékoztatni kell. A rendelet 36. cikkének (5) bekezdése rögzíti, hogy a számlazárolási végzés visszavonására vagy módosítására vonatkozó határozat, valamint a

⁵⁵⁰ Számlazárolási rendelet 33. cikk (3) bek.

⁵⁵¹ SURI Noémi: Tagállamközi követelésbehajtás alternatívái polgári és kereskedelmi ügyekben. *Glossa Iuridica*, 2024/1-2. szám, 375. o.

számlazárolási végzés végrehajtásának korlátozására vagy megszüntetésére vonatkozó határozat azonnali hatállyal végrehajtandó. Továbbá kiemelten fontos, hogy az előbb felsorolt jogorvoslati formák alapján hozott határozattal szemben mindkét fél, tehát az adós és a hitelező is fellebbezést nyújthat be, tanácsadó bizottsági eljárás keretében elfogadott végrehajtási jogi aktusokkal kidolgozott fellebbezési formanyomtatványon.⁵⁵²

6.3. A számlazárolási végzés gyakorlata

Az ideiglenes számlazárolásról szóló európai végzés normatív szinten hatékony eszközt kínál a határon átnyúló követelések biztosítására. A rendelet által kialakított mechanizmus – különösképpen az ex parte eljárás és a gyors végrehajthatóság – elvileg alkalmas arra, hogy megelőzze a vagyontárgyak végrehajtás alól történő elvonását, megkönnyítse a peres felek számára a viták rendezését és az ítéletek határon átnyúló végrehajtását.⁵⁵³ Azonban gyakorlati alkalmazása (vagy alkalmazhatósága) kétség kívül bizonytalanak minősül, ezen bizonytalanság pedig több ponton is megmutatkozik.

Elsődlegesen kiemelkedően fontos megemlíteni a számlazárolási rendelet 53. cikkét, amely kötelezettségként fogalmazza meg az Európai Bizottság részére egy, a rendelet alkalmazásáról szóló javaslat benyújtását az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság felé. Az (1) bekezdés értelmében a jelentésnek annak értékelésére is ki kell térnie, hogy a rendelet hatálya alá vonhatók-e a pénzügyi eszközök, és az adós számlájára a számlazárolási végzés alkalmazását követően átutalt összegek a számlazárolási végzés hatálya alá tartoznak-e. A jelentés megvalósítása érdekében a tagállamoknak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk a számlazárolási kérelmek, a kibocsátott végzések, az előterjesztett jogorvoslati kérelmek (kiváltképp a helyt adó kérelmek), a fellebbezések és a sikeres fellebbezések konkrét számadataira vonatkozó információkat. Ami a probléma gyökerét adja, az a tény, miszerint jelen pillanatban nincsen olyan elérhető dokumentum, amely azt bizonyítaná, hogy e jelentéstétel megtörtént. Ennek ellenére nem lehet biztosan kijelenteni, hogy a Bizottság kötelezettségét elmulasztotta volna és a jelentés valóban elmaradt, annyit viszont le lehet szögezni, hogyha mindez meg is valósult, az Európai Unió honlapján nem követte ezt hivatalos „report” és módosítási javaslat sem. Tekintettel arra, hogy a rendelet hatálybalépése óta már szinte tíz kerek év eltelt, amely az uniós jogot érintően

⁵⁵² Számlazárolási rendelet 37. cikk

⁵⁵³ KYRIAKIDES, Nicolas: The United Kingdom’s Stance to the Recently Introduced European Account Preservation Order. In: *Civil Justice*, vol. 33, 4/2014. p. 377.

terjedelmes időszaknak minősül, véleményem szerint kézenfekvő lenne egy átfogó, részletes képet kapni a számlazárolási végzés tagállamokbeli alkalmazása és igénybevétele kapcsán, melyeket alapul véve rá lehetne világítani azon pontokra, melyekben esetlegesen pontosításra vagy kiegészítésre szorulna a rendelet, annak érdekében, hogy minél teljesebben tudja szolgálni a kodifikációját megelőzően megfogalmazott célkitűzéseket.

Ilyen irányú, hivatalos, uniós információk híján a végzés alkalmazásának feltérképezéséhez a tagállamok gyakorlatát kell vizsgálat tárgyává tenni. Marco Buzzoni és Carlos Santaló Goris álláspontja azt tükrözi, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés ítélkezési gyakorlata általános értelemben elég szűkösnek minősül.⁵⁵⁴ Ezen tényt alátámasztása gyanánt a tagállami statisztikákra való szorítkozás lenne a legkézenfekvőbb megoldás – ám a statisztikák, főként az ideiglenes számlazárolási végzést felölelő adatok megint csak meglehetősen hiányosnak, vagy egyenesen hiányzóknak tekinthetők. Az Európai Unió tagállamai kapcsán mindösszesen három ország nemzetileg közzétett statisztikájában fértem hozzá a rendelethez, illetve a rendelet alapján kibocsátott végzésekre vonatkozó információkhoz.

Luxemburg⁵⁵⁵ kapcsán elmondható, hogy 2024-ben összesen 15 alkalommal került sor számlazárolási végzés iránti kérelem benyújtására, melyek közül az előterjesztés 14 esetben jogcímmel, míg egy fennmaradó esetben jogcím nélkül történt, továbbá a benyújtott kérelmekből 3 számlainformációk beszerzésére irányult. Ami a kérelmek elutasítását illeti, a 2024. évben egy esetben került erre sor. 7 helyt adó és 6 elutasított döntés mellett fellebbezésre ebben az évben nem került sor. Kiemelendő, hogy a luxemburgi tapasztalatok alapján a hitelezők inkább a nemzeti jog által biztosított intézkedéseket veszik igénybe, hiába szolgál a számlazárolási végzés többlet előnnyel a hitelezőkre nézve.⁵⁵⁶

Luxemburghoz viszonyítva a litván⁵⁵⁷ statisztikai adatok nem mentek bele a részletekbe, a számlazárolási végzés kapcsán mindösszesen csupán annyi került rögzítésre, hogy a 2023. évben a litván bíróságoknál 2 esetben kérelmezték a végzés kibocsátását, és az ezen ügy érdemére vonatkozó döntés több, mint fél év alatt született meg.

⁵⁵⁴ BUZZONI, Marco – GORIS, Carlos Santaló: *Report on Practices in Comparative and Cross-Border Perspective*. Max Planck Institute, Luxembourg, 2022. p. 64.

⁵⁵⁵ Juridictions judiciaires: Rapports juridictions judiciaires 2024. In: https://justice.public.lu/fr/publications.html?r=f%2Faem_theme%2Ftags_theme%3Ajustice%5Cjuridictions-judiciaires& (2026. május 8.)

⁵⁵⁶ GORIS, Carlos Santaló: *Conference Report: „European Account Preservation Order: Practical Challenges and Prospects for Reform”*. University of Luxembourg, 2024. p. 2.

⁵⁵⁷ The Report on the Hearing of Civil Cases, In: <https://www.teismai.lt/en/courts/statistics/654> (2026. május 8.)

A Németországra⁵⁵⁸ vonatkozó adatsomag némileg pozitív irányba való elmozdulásra enged következtetni, hiszen a statisztika értelmében 2024-ben 279 esetben került sor számlázárolás iránti kérelem előterjesztésére. Ezen belül is a legnagyobb esetszám Niedersachsen tartományban fordult elő, ahol a hitelezők 228 esetben kérték a bíróságtól ideiglenes számlázárolás iránti végzés kibocsátását. A 279 darab kérelemhez képest azonban pusztán 10 esetben került sor az intézkedés elrendelésére, és mind a 10 ügy során előfordult, hogy az adós a végzés kibocsátása ellen fellebbezéssel élt.

Ami a Magyarországot érintő adatokat illeti, nem áll rendelkezésre olyan statisztika, amely a hazánkban kérelmezett, vagy esetlegesen el is rendelt ideiglenes számlázárolási végzések számáról tényszerű információt szolgáltatna.

Tekintettel arra, hogy a rendelet a 27 uniós tagállam közül – Dánia kivételével – 26 tagállamban történő alkalmazása kapcsán mindösszesen csupán háromnál áll rendelkezésre megfelelő statisztikai adatsomag a kérelmek és végzések számára nézve, álláspontom szerint nem lehet egyértelműen megállapítani azt, hogy a számlázárolási végzés alkalmazása nagyon szűk körben valósulna meg. Az általam vizsgált tagállamok statisztikáit áttekintve bár úgy gondolom, hogy vannak adatok, melyek valamilyen szinten alátámasztják ezt a feltételezést, mégsem jelenthető ki, hogy minden kétséget kizáróan bizonyosságot is nyert. Mint ahogyan ilyen távlatban, minden tagállamra kiterjedő konkrét információk nélkül arra sem lehet választ adni, hogy a rendelet mennyire váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Véleményem szerint nem lehet valós gyakorlati tapasztalatokba bocsátkozni egy univerzális, az összes tagállamra kiterjedő empirikus vizsgálat nélkül, amely magába foglalná az ideiglenes számlázárolásra vonatkozó statisztikai adatokat és a tagállami bíróságok által meghozott döntések elemzését is, ezáltal megfelelő támpontot jelentene a végzés alkalmazása és alkalmazhatósága terén. Enélkül csupán csak az uniós – illetve a magyar – esetjogból, azok közül is főként az előzetes döntéshozatalra utalt eljárásokból lehet kiindulni, amelyek minden esetre azt támasztják alá, hogy a hitelezők igénybe kívánják venni a biztosítási intézkedést, csak annak bizonyos rendelkezései további értelmezésre és pontosításra szorulnak, melyet – a Bizottság hivatalos jelentése hiányában – az Európai Unió Bíróságától (a továbbiakban: EUB) várnak.

⁵⁵⁸ Statistischer Bericht – Zivilgerichte 2024. In: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/inhalt.html#_ni99hqndc (2026. május 8.)

6.3.1. Magyar tapasztalatok: a 2019.104. számú eseti döntés

Az első – és eddig egyetlen – hazai tapasztalatként a Fővárosi Ítéltábla 20.Gpkf.43.621/2019/2. számmal fémjelzett döntése szolgál, melynek tartalma az uniós biztosítási intézkedés magyarországi értelmezése tekintetében kiemelkedőnek bizonyul. Hiszen a bíróság egyszerre vizsgálta a – hipotézisem alapját is képező – hitelező és az adós érdekei között lévő egyensúlyt, továbbá megfelelő elhatárolást nyújtott az ideiglenes számlazárolást, valamint a Vht-ben lefektetett, nemzeti biztosítási intézkedéseket érintően.

A jogeset értelmében a hitelező 2019. március 20. napján ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés kibocsátását kérte a párizsi lakóhelyű adós Franciaországban, a Banque D. nevű banknál vezetett bankszámlájának a zárolása iránt, mivel állítása szerint az adós a hitelező számlájáról Franciaországból indított utalásaival 2.844.799 USD kárt okozott neki. Az adós, mint a hitelező társaság korábbi ügyvezetője, aki a kínai partnerekkel folytatott üzleti tevékenységek kapcsán járt el, a hitelező magyarországi bankfiókban vezetett számlái felett önálló rendelkezési joggal bírt. A hitelező egyik tagja 3.540.660 USA dollárt bocsátott a hitelező társaság rendelkezésére tagi kölcsön formájában, amelyből az adós árukat vásárolt Kínából. Ugyanakkor az adós a hitelezői társaság bankszámlájáról olyan kifizetéseket eszközölt, amelyek nem a hitelező érdekében történtek: 2016. május-szeptember hónapjaiban 3.114.246,22 USD közvetlenül az adós által, 115.660 USD pedig az adós instrukciói alapján került átutalásra különböző kínai és hongkongi jog alatt bejegyzett gazdasági társaságok részére. Az adós ezen összegeken kívül 96.276,63 USD összegben eszközölt igazolatlan kifizetéseket – szintén a hitelezői társaság bankszámlájáról – harmadik személyek felé. Az árukészlet átvizsgálását követően azonban a hitelező megállapította, hogy a ténylegesen leszállított áruk darabszáma nem felelt meg annak a darabszámnak, amely a számlák szerint megérkezett az európai kikötőbe. A hitelező indokolása alapján az adós a hitelező magyarországi bankszámláiról végzett, a hitelezői társaság érdekével ellentétes, túlnyomórészt igazolatlan és ellenérték nélkül végzett átutalásokkal, továbbá az árugazdálkodással szorosan összefüggő cselekményekkel, így az áruk eltulajdonításával, eltüntetésével kárt okozott a társaságnak, melyre nézve a hitelező az adós ellen polgári pert indított, és keresetében 2.844.799 USD kártérítés és késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az adóst. Egyúttal a hitelező ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő az elsőfokú bíróságnál.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok felülvizsgálatát követően megállapította, hogy a hitelező Franciaországban ismeretlen tettes ellen feljelentést tett,

melynek során a francia hatóság csalás vádjával gyanúsítottként hallgatta ki az adóst, a számláján 1.7 millió euró összeget zárolt, továbbá lefoglalt egy, az adós tulajdonában lévő luxuskarórát és gépjárművet is. A francia ügyészség határozatának értelmében a büntetőeljárás Magyarországon folytatódik, amely elég biztosítékot nyújt a hitelező részére arra az esetre, ha követelésének későbbi végrehajtása esetlegesen megghiúsul vagy számottevően nehezebbé válik. A hitelező a végzéssel szemben fellebbezéssel élt, amelyben vitatta, hogy a magyar büntetőeljárás megfelelő biztosítékot nyújtana számára, mivel egyrészt annak során nem került sor sem zár alá vétel, sem lefoglalás foganatosítására, másrészt pedig a francia nyomozó hatóság által 1,7 millió euró összegben elrendelt zárolás nem meríti ki a teljes tőke és kamatkövetelését, erre tekintettel a kettő különbözete, tehát 940.799 USA dollár vonatkozásában kérte az ideiglenes számlazárolás elrendelését.

Az ítélet tábla a fellebbezést nem találta megalapozottnak. Döntésében kiemelte, hogy a számlazárolási rendeletben megjelölt jogszabályhelyek alapján a hitelezőnek azt kellett bizonyítania, hogy követelésének érvényesítése sürgős jogvédelmet igényel, továbbá, hogy a speciális intézkedés (zárolás elrendelése) nélkül a jövőben a bírósági végrehajtás megghiúsulhat vagy számottevően nehezebbé válhat, mivel fennáll a valós kockázata annak, hogy az adós a vagyonát esetlegesen kimentí, elrejtí, megsemmisítí. A magyar jogban alkalmazott pénzkövetelés biztosítására és meghatározott dolog zárlatára kitérve rögzítette, hogy a rendeletben foglalt zárolás tartalma szerint olyan speciális biztosítási intézkedés, amely a Vht.-ben szabályozott biztosítási intézkedésekkel csupán részben szinonim, mivel attól több ponton eltér: főként abban, hogy a számlazárolási rendelet a kérelemmel szemben előírt feltételek *bizonyítását és együttes meglétét* kívánja meg, ezért nem elegendő a feltételek fennállásának pusztá valószínűsítése, mint ahogyan a jogalkotó hazánkban rendelkezett.

Az ítélet tábla az adósi és a hitelezői érdekeket garantáló arányosság kapcsán megerősítette, hogy a végzés meglepetés jellege, az adós információs hiánya, az esetleges visszaélések elkerülése, megelőzése érdekében éppen az adós jogainak védelme indokolja azt, hogy a bíróságnak a rendelkezésre bocsátott bizonyítékok és információk alapján kell meggyőződnie arról, hogy indokolt a bankszámlazárolás elrendelése. A meggyőződés kialakulásához azonban nem elegendő pusztán a kockázat, illetőleg a veszélyeztetés valószínűsítése, azt a hitelezőnek igazolnia is kell. Tekintettel arra, hogy a peres eljárás adott szakaszában a kártérítési követelésre vonatkozó hitelezői igény, valamint a francia ügyészség határozatának indokolásában a hitelezőnek az adós magáncélú vásárlásaival összefüggésben és az azokhoz kapcsolódó kiadásokkal kapcsolatban rögzítettek is csupán tényelőadásnak minősülnek, így mindez nem igazolja hitelt érdemlően, hogy a hitelező adóssal szemben

fennálló követelésének a bíróság helyt ad majd. Ebből kifolyólag a folyamatban levő polgári peres eljárás, illetve az ott előterjesztett és jelen eljárásban is csatolt bizonyítékok nem teljesítik a számlazárolási rendeletben előírt, a valószínűsítést meghaladó, a bizonyítást megkívánó feltételt a polgári igényérvényesítés eredményességével összefüggésben, így az ítélet tábla az elsőfokú bíróság végzésének helybenhagyásáról rendelkezett.

6.3.2. K.H.K. kontra B.A.C. és E.E.K. ügy

Bár a magyar joggyakorlatban jelen pillanatig mindösszesen csak egyetlen jogeset szolgál útmutatóként az ideiglenes számlazárolásra nézve, ehhez képest az Európai Unióban számos előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásával összefüggő ítélet született. Mindezek közül az első a C-555/18. számú, K.H.K. kontra B.A.C. és E.E.K. ügyet érinti, mely előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a bolgár Sofiyski Rayonen sad (szófiai kerületi bíróság) terjesztett elő bizonyos, a számlazárolási végzésben rögzített fogalom értelmezése kapcsán.

Az alapügy szerint a Bulgáriában folyamatban lévő eljárás felperese fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet terjesztett elő az adósokkal szemben, egy 2018. márciusában kelt adásvételi előszerződés előlegének és annak törvényes kamatainak megfizetése iránt. A fizetési meghagyás kibocsátó végzés másolatát megküldték az adósok nyilvántartásban szereplő címére, azonban azt nem sikerült kézbesíteni, mivel az adott címen az adósok nem voltak feltalálhatóak. Az adósok az értesítésekre sem reagáltak, továbbá esetükben a bíróság sem tudott azonosítani egyéb címet sem. A fizetési meghagyást kibocsátó végzés elfogadásának napján az alapeljárás felperese az adósok Svédországban vezetett bankszámláinak ideiglenes zárolását kérte. A szófiai bíróság egyéb részlege előtt azonban külön eljárás megindítására nem került sor, mivel úgy érveltek, hogy annak nincs helye, tekintettel arra, hogy a végzés „közokiratnak minősül”. A kérdést előterjesztő bíróság ezen indokolással nem értett egyet, továbbá vitatta azt is, hogy a fizetési meghagyást kibocsátó végzéshez azonnali végrehajthatóság kapcsolódna.

Mindezek alapján a bolgár bíróság három kérdés tekintetében fordult az Európai Unió Bíróságához, melyek közül első ízben arra kereste a választ, hogy a pénzkövetelésre vonatkozó, még nem jogerős fizetési meghagyás közokiratnak minősül-e. Az EUB a közokirat fogalmához kapcsolódóan onnan közelítette meg a kérdést, hogy azon bírósági határozatnak, perbeli egyezségnek, valamint közokiratnak, amelyhez a hitelező hozzájutott, végrehajthatónak kell-e lennie – melyet a számlazárolási rendelet fogalommeghatározása kifejezetten nem pontosít. A főtanácsnok indítványában rámutatott arra, hogy ha egy nem végrehajtható okirat bírósági

határozatnak, perbeli egyezségnek vagy közokiratnak minősülne, ez sértheti a 7. cikkben meghatározott, a hitelező és az adós érdekei közötti megfelelő egyensúlyt (a *periculum in mora* és a *fumus boni iuris* fennállása). Az EUB rögzítette, hogy már a rendelet előkészületi munkálatainak elemzése során kitűnik, hogy ahhoz, hogy az adott okiratot bírósági határozatnak, perbeli egyezségnek vagy közokiratnak lehessen tekinteni, ennek az okiratnak az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban végrehajthatónak kell lennie. Ebből kifolyólag a(z) esetleges ellentmondás okán még) nem végrehajtható fizetési meghagyás nem tartozik a közokirat fogalma alá.

A szófiai bíróság második kérdése arra irányult, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, folyamatban lévő fizetési meghagyásos eljárás minősíthető-e „az ügy érdemére vonatkozó eljárásnak”. Az EUB hangsúlyozta, hogy a rendeletben meghatározott fogalom tág hatályt biztosít, hiszen annak ki kell terjednie a szóban forgó követelésre vonatkozó végrehajtható jogcím megszerzésére irányuló mindennemű eljárásra, beleértve többek között a fizetési meghagyásra vonatkozó egyszerűsített eljárásokat is. Tekintettel arra, hogy az adott ügyben az adósokat nem találták a Bulgáriában megjelölt címen és az értesítésekre sem reagáltak, a bíróság – a bolgár polgári eljárásjogi törvény alapján – arról tájékoztatta az alapeljárás felperesét, hogy követelésének érvényesítése érdekében keresetet indíthat – amelynek határidőn belül való előterjesztését ha nem bizonyítja, a fizetési meghagyás részben vagy egészben történő megsemmisítését vonhatja maga után. Mindezek alapján az EUB rögzítette, hogy a fizetési meghagyásos eljárást az ügy érdemére vonatkozó eljárásnak kell tekinteni.

A harmadik, és egyben utolsó kérdés középpontjában a határidők álltak: a kérdést előterjesztő bíróság arra kereste a választ, hogy a rendelet értelmében, a kérelem tárgyában akkor is 10 napon belül kell határozni, ha valamely nemzeti jogi rendelkezés előírja, hogy ítélezési szünetben a határidők felfüggesztésre kerülnek. Az EUB ezen kérdést a „rendkívüli körülmények” fogalmának elemzésével vizsgálta. Véleménye szerint a rövid határidők előírásának indoka nem más, minthogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés kibocsátására és végrehajtására gyorsan kerüljön sor. A határidőktől való eltérés lehetőségét rendkívüli körülmények indokolhatják, mint például az ügy összetett jellege – így megállapításra került, hogy az ítélezési szünet időtartama nem sorolható ezen fogalom alá.

6.3.3. A Starkinvest-ügy

A C-291/21. számú, úgynevezett „Starkinvest-ügy” alapeljárásának középpontjában egy jogsértés megszüntetésére kötelező végzés megsértéséből eredő kényszerítő bírságra nézve kérelmezett ideiglenes számlazárolás áll.

A belgiumi Liège-ben működő kereskedelmi bíróság 2013. szeptemberében ítéletével – melyet a fellebbviteli bíróság 2015-ben helybenhagyott – a Soft Paris EURL. és a Soft Paris Parties LTD társaságokat jogsértésenként 2500 euró összegű kényszerítő bírság terhe mellett többek között arra kötelezte, hogy hagyjanak fel áruiknak és szolgáltatásaiknak a Benelux államok területén a „Soft Paris” szövédjegy alatt való bármiféle forgalmazásával. A Starkinvest 2021. április hónapjában 86.694,22 euróban meghatározott összeg – melyből 85.000 eurót a 2021. március-április hónapjaira vonatkozó kényszerítő bírság összege tett ki – megfizetésének elrendelését kérte, majd 2021. májusban 85.000 euró összegre nézve a liège-i elsőfokú bíróságnál kérelmet terjesztett elő a Soft Paris Parties LTD Franciaországban vezetett bankszámláinak zárolását illetően. Tekintettel arra, hogy a számlazárolási rendelet a végzés kibocsátásának két esetkörét különbözteti meg (amikor a hitelező rendelkezik végrehajtható okirattal, és amikor nem), így a kérdést előterjesztő elsőfokú bíróság álláspontja szerint a vizsgálat attól a kérdéstől függ, miszerint a Starkinvest hivatkozhat-e a 2015. januárban született, fellebbviteli bíróság által meghozott ítéletre, mint végrehajtható okira, amely „kötelezi az adóst a hitelező követelésének megfizetésére”. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ezen másodfokú döntésben a kényszerítő bírságnak csupán az alapösszege került meghatározásra, mivel a fizetendő összeg az adós esetleges jövőbeli mulasztásaitól függően változhat.

Mindezekre figyelemmel a belga elsőfokú bíróság első kérdése arra irányult, hogy „az adóst a hitelező követelésének megfizetésére kötelező” bírósági határozatnak minősül-e egy olyan határozat, amely az egyik felet a jogsértés megszüntetésére kötelező végzés megsértése esetén kényszerítő bírság megfizetésére kötelezi. A második kérdés arra fókuszált, hogy a kényszerítő bírság megfizetésére kötelező határozat belesik-e a rendelet 4. cikke szerinti „határozat” fogalmába annak ellenére, hogy a kényszerítő bírság konkrét összege nem került abban megállapításra. Mivel e két kérdés tartalmilag összefügg, az EUB válaszait nem választotta szét, együttes indokolást alkalmazott. A „követelés” rendeletben meghatározott definíciójából kiindulva az EUB rögzítette, hogy már esedékes, illetve még nem esedékes követelések esetén is lehetőség adódik számlazárolási végzés iránti folyamodáshoz, azonban nem tartozik a még nem esedékes követelések közé egy olyan követelés, melyre tekintettel az

alapügyben szóban forgó, kényszerítő bírságot kiszabó bírósági határozatot elfogadták. Kiemelésre került a főtanácsnok indítványa, mely szerint a még nem esedékes követelés alapjául szolgáló ügyletnek vagy eseménynek meg kell előznie azon határozat elfogadását, amely az adóst a követelés megfizetésére kötelezi: ami jelen ügyben nyilvánvalóan nem áll fenn. Továbbá, noha a jogsértés megszüntetésére kötelező végzés megsértése esetén fizetendő kényszerítő bírság alapösszegét megállapító bírósági határozat tartalmaz egy elméletileg meghatározható összeg megfizetésére való kötelezést, a behajtandó követelés pontos összegére értelemszerűen nem terjedhet ki. Ugyanakkor – ahogyan arra a főtanácsnok is rámutatott – a hitelező és az adós érdekei közötti igazságos egyensúly megtartását az igazolná, ha a behajtandó követelés pontos összegét meg kellene állapítani, sőt, mi több, a számlazárolási végzés kézbesítését megelőzően. Mindezek alapján az EUB indokolása szerint a szóban forgó döntés nem minősülhet olyan határozatnak, amely „kötelezi az adóst a hitelező követelésének megfizetésére”, így a hitelező nem mentesül azon bizonyítási kötelezettség alól, amelynek értelmében a bíróságot arról kell meggyőznie, hogy az adóssal szembeni kérelmének előreláthatólag érdemben helyt fognak adni.

6.3.4. A TQ kontra Mr Green Limited ügy

A C-198/24. számú ügy a máltai székhelyű társaságok által kínált online szerencsejátékokra fókuszál. Az alapügy tényállása szerint a Mr Green Limited, mint máltai székhelyű társaság weboldalán keresztül kínált online szerencsejátékokat, többek között Ausztriában is. A társaság a máltai törvények alapján rendelkezik szerencsejáték-engedéllyel, az osztrák jogszabályok alapján viszont nem. TQ, mint egy Bécsben szokásos tartózkodási hellyel rendelkező fogyasztó 2017. január és 2019. április hónapjai között a Mr Green Limited internetes oldalán keresztül szerencsejátékokban vett részt, melynek során összesen 62.878 euró összegű tétet tett fel, amit végül elveszített.

TQ a Mr Green Limited ellen visszatérítés iránti keresetet nyújtott be a polgári ügyekben eljáró bécsi regionális bíróság előtt, melyben azzal érvelt, hogy mivel a Mr Green Limited az osztrák jogszabályok alapján szerencsejáték-engedéllyel nem rendelkezett, ez a szerencsejáték-szerződés semmisségét vonja maga után, így a társaság köteles számára visszafizetni az elvesztett tétet. 2021 decemberében az osztrák bíróság helyt adott a keresetnek, azonban a társaság az elsőfokú határozattal szemben fellebbezéssel élt, melyet a másodfokon eljáró bíróság elutasított. Így mindkét határozat 2022 áprilisában jogerőssé és végrehajthatóvá vált.

2024. február hónapjában TQ a Bécs belvárosi kerületi bíróság előtt számlazárolási végzés iránti kérelmet nyújtott be azon követelés tekintetében, amelynek az említett ítéletek helyt adtak, a kérelem pedig a Mr Green Limited állítólagos írországi, luxemburgi, máltai és svédországi bankszámláira irányult. TQ azzal érvelt, miszerint a Mr Green Limited megkísérelte megakadályozni az osztrák végrehajtási eljárás lefolytatását azáltal, hogy vagyoni eszközöket utalt át Máltába, ezért fennállt annak a valós kockázata, hogy a társaság más tagállamokban is így jár el. Amely, ha megtörténne, követelésének behajtása meghiúsulna, vagy számottevően nehezebbé válna, hiszen a máltai törvények lehetetlenné tették az ilyesfajta követelések máltai végrehajtását. A Bécs belvárosi kerületi bíróság TQ kérelmét elutasította azzal az indokkal, hogy a számlazárolási rendelet 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott periculum in mora feltétele nem teljesült. A bíróság úgy vélte, nem volt „sürgősen szükség” ilyen intézkedés meghozatalára, mivel TQ azon időpontot követő két évvel később terjesztette elő kérelmét, amikor végrehajthatóvá váltak azon ítéletek, amelyek védelmét kérte. TQ a bíróság végzésével szemben fellebbezéssel élt a polgári ügyekben eljáró bécsi regionális bíróságnál, amely megállapította, hogy a fellebbezés kimenetele a rendelet 7. cikkének (1) bekezdésének megfelelő értelmezésétől függ. Így eljárását felfüggesztette, és azon kérdést terjesztette az EUB elé, hogy a számlazárolási rendelet 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy figyelmen kívül kell hagyni az adós által három éve vagy annál régebben tett lépéseket és/vagy a határozat adós tagállamában történő végrehajtásának akadályait? Tekintettel arra, hogy az eljárásban érdemi döntés még nem született, csupán a főtanácsnok indítványa szolgál további iránymutatással az ügyre nézve.

Kiemelten fontos rögzíteni, hogy a főtanácsnok felhívta a figyelmet egy, az eljárásban megjelenő igencsak komoly problémára: hiszen amikor a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújt be a végzés kibocsátásának szakaszában, az adóst az Európai Unió Bíróságának tájékoztatnia kell a kérelemről, és lehetővé kell tennie számára, hogy részt vegyen az előzetes döntéshozatali eljárásban. Ez szükségszerűen maga után vonja azt, hogy az adós idő előtt értesül a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő, számláját, illetve számláit érintő számlazárolási végzés iránti kérelemről. Következésképpen mindez ugyanazon kockázatot hozza vissza, melyet a jogalkotó a rendelettel csökkenteni kívánt, nevezetesen, hogy az adós még a végzés végrehajtását megelőzően elrejtí vagy kimentí vagyontárgyait. A főtanácsnok hangsúlyozza, hogy ilyen helyzet a jövőben nem ismétlődhet meg, ennek megfelelően olyan megoldást kell találni, amely egyrészt biztosítja a tagállamok azon jogát, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtsanak be az EUB-hez, másrészt pedig ami megőrzi az ideiglenes számlazárolás hatékony érvényesülését. A főtanácsnok álláspontja

szerint a helyzetre vonatkozó legkézenfekvőbb megoldás az lenne, ha a nemzeti bíróságok csupán a számlazárolási végzés esetleges végrehajtását követően nyújtanának be előzetes döntéshozatal iránti kérelmet.

Ami az értelmezésre szoruló 7. cikk (1) bekezdést illeti, a főtanácsnok rámutat arra, hogy főszabály szerint pusztán annak ténye, miszerint az adós vagyoni eszközökkel rendelkezik a hitelező végrehajtható okiratát kiállító bíróság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban, vagy hogy az adós vagyoni eszközeit egyik tagállamból egy másikba utalta át, önmagában nem elegendő a hitelező követelésének behajtásával kapcsolatos „valós kockázat” fennállásának megállapításához. Ugyanakkor más a helyzet, ha a tagállam olyan jogszabályt fogad el, amely arra kötelezi bíróságait, hogy a területén tagadják meg a hitelező követelésének helyt adó bírósági határozathoz hasonló külföldi bírósági határozatok végrehajtását, hiszen így a hitelező az ott található vagyoni eszközeit könnyedén elrejtheti a hitelező elől.

A főtanácsnok indítványában mindezekre tekintettel azt javasolja, hogy az EUB a polgári ügyekben eljáró bécsi regionális bíróság kérdésére azt a választ adja, hogy a rendelet 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a *periculum in mora* feltétel akkor teljesül, ha a hitelező a megkeresett bíróság előtt hitelt érdemlően bizonyítja, hogy sürgősen szükség van a számlazárolási végzés kibocsátására, mert fennáll annak a valós kockázata, hogy ha ezt az intézkedést nem hozzák meg, mire a hitelező végre tudná hajtani a meglévő vagy jövőbeli bírósági határozatot, addigra az adós esetlegesen kimenti, elrejteti vagy megsemmisíti vagyoni eszközeit, vagy áron alul értékesíti azokat, ezáltal megakadályozva vagy legalábbis jelentősen megnehezítve a hitelező követelésének behajtását.

6.3.5. *A Ponner-ügy*⁵⁵⁹

A C-716/24. számú ügy keretében az alapeljárás Németországban lakóhellyel rendelkező felperese, EJ egyrészt azon bankszámlákra vonatkozó információkat kért, amelyekkel a DX NV, curaçaói jog szerint alapított, szerencsejátékok szervezésével foglalkozó társaság esetlegesen Cipruson rendelkezik. Másrészt pedig a számlazárolási rendelet alapján e bankszámlák zárolását kérelmezte az online szerencsejátékok során általa elszenvedett veszteségek (költésekkel és kamatokkal együtt összesen 57.364 euró) visszafizetése tárgyában hozott bírósági határozat végrehajtása érdekében. A kérdést előterjesztő bíróság EJ számlainformációk beszerzésére irányuló kérelmét elutasította, mivel úgy ítélte meg, hogy nem

⁵⁵⁹ Megjegyzendő, hogy az eljárás elnevezése fiktív.

áll fenn bizonyosság abban a tekintetben, hogy a DX NV Cipruson valóban rendelkezne bankszámlákkal. Ezzel párhuzamosan a bíróság arról tájékoztatta a felperest, hogy várhatóan az ideiglenes számlazárolásra irányuló kérelmet is el kell utasítani a bizonyítékok hiánya miatt. EJ a bíróság végzésével szemben azonnali fellebbezést nyújtott be, melyben kiemelte, hogy a ciprusi cégnyilvántartás szerint a DX NV ellen fizetéseképtelenségi eljárás van folyamatban, így fennáll annak a kockázata, hogy a végrehajtás meghiúsul vagy számottevően nehezebbé válik. EJ úgy vélte, hogy ezt a fizetéseképtelenségi eljárást a német jognak el kell ismernie, továbbá állítása szerint a curaçaói bírósági végrehajtó tájékoztatása szerint a Curaçaón székhellyel rendelkező szerencsejáték-szervezők általában olyan „postafiókcségek”, amelyek nem rendelkeznek a szigeten vagyoni eszközökkel.

A Frankfurt am Main-i regionális felsőbíróság eljárásának felfüggesztéséről rendelkezett, és két kérdés megválaszolását érintően fordult az EUB-hez. A regionális felsőbíróság első kérdésében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a számlazárolási rendelet (2) cikkének c) pontját, hogy egy harmadik államban folytatott fizetéseképtelenségi eljárás megindítása kizárja a számlazárolási végzés kibocsátását, illetve a számlainformációk iránti kérelem továbbítását, ha a számlazárolási végzés kibocsátására illetékes tagállam nemzeti joga elismeri az érintett harmadik államban folytatott fizetéseképtelenségi eljárást? A második kérdés arra irányult, hogy a rendelet 14. cikkének (1) bekezdése alapján olyan körülményeket is figyelembe kell-e venni, melyek nem utalnak konkrétan arra, hogy az adós bankszámlával rendelkezik az érintett tagállamban, de általánosságban mégis arra engednek következtetni, hogy az adóst az adott tagállamhoz szoros gazdasági kapcsolatok fűzik?

Fontos hangsúlyozni, hogy a Ponner-ügy hasonlóságot mutat a TQ kontra Mr Green Limited ügygel, nemcsak abban a tekintetben, hogy mindkét eljárás középpontjában online szerencsejátékból eredő veszteségek állnak, hanem abban is, hogy még ezen eljárás során sem született bírósági ítélet, így annak kapcsán ismét a főtanácsnok – igencsak friss, 2026. március 5. napján ismertetett – indítványára lehet szorítkozni.

Az EUB kérésére a főtanácsnok indítványában csupán az első kérdést tette vizsgálatá tárgyává, melynek tanúsága szerint a Frankfurt am Main-i regionális felsőbíróság által előterjesztett kérelem középpontjában álló jogkérdés annak a meghatározására irányul, hogy milyen joghatásokkal jár a számlazárolási végzésről szóló rendelet hatálya nézve az adós társaság ellen harmadik államban indított fizetéseképtelenségi eljárás elismerése – mivel a számlazárolási rendelet 2. cikke (2) bekezdésének c) pontja hatálya alól kizárja az olyan adóssal szembeni követeléseket, amely ellen fizetéseképtelenségi eljárás indult. Pontosabban, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az e rendelkezésben hivatkozott

fizetéseképtelenségi eljárások alatt kizárólag a valamely tagállamban indított és a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló (EU) 2015/848 rendelet (a továbbiakban: fizetéseképtelenségi rendelet) hatálya alá tartozó fizetéseképtelenségi eljárások értendők-e, vagy az említett passzus az adós ellen harmadik államban indított és valamely tagállamban elismert fizetéseképtelenségi eljárásokra is kiterjed. Mivel ez utóbbi esetben az elismerés nem az uniós jog, hanem a tagállamok nemzeti jogának hatálya alá tartozik, az ügy nehézsége különösen abból fakad, hogy adott esetben szükséges-e annak elkerülése, hogy a nemzeti jog a számlazárolási végzésről szóló rendelet hatályának széttagolásához vezessen, és össze kell-e egyeztetni ezt a követelményt a fizetéseképtelenségi eljárás harmadik államban történő megindítására vonatkozó határozatok valamely tagállam nemzeti joga általi elismerésével.

A főtanácsnok megjegyzi, hogy a számlazárolási rendelet 2. cikke (2) bekezdésének c) pontja nem jelzi, hogy „a fizetéseképtelen társaságok felszámolására irányuló, vagy hasonló eljárás” fogalma harmadik államok megfelelő eljárásaira is kiterjed-e. Azonban ezen rendelkezés belső, vagy rendszertani összefüggéséből kitűnik, hogy az csupán a tagállamokban indított fizetéseképtelenségi eljárásokra hivatkozik, így a harmadik államban indított fizetéseképtelenségi eljárás valamely tagállamban való elismerése nem eredményezheti a rendelet alkalmazásának kizárását. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az érintett rendelkezés annak elkerülésére irányul, hogy a számlazárolási végzés akadályozza a fizetéseképtelenségi rendeletben meghatározott eljárás megfelelő lefolytatását.

Mindezeket egybevetve, a főtanácsnok azt javasolja az EUB-nek, hogy a frankfurti regionális bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésére azt a választ adja, hogy a számlazárolási rendelet 2. cikke (2) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem zárja ki a származárolási végzés kibocsátását, illetve a számlainformációk iránti kérelem továbbítását, ha a számlazárolási végzés kibocsátására illetékes tagállam nemzeti joga elismeri az érintett harmadik államban folytatott fizetéseképtelenségi eljárást.

6.4. Konklúzió

Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés vizsgálata és széleskörű elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy az Unió által megalkotott biztosítási intézkedés alkalmas arra, hogy nagy mértékben megkönnyítse a követelések kielégítését a határon átnyúló végrehajtási ügyeket megelőzően. Mindezt oly módon szolgálja, hogy a hitelező kezébe egy meglehetősen szerteágazó szabályozással lefedett, szigorú alapokra helyezett intézkedést ad, amely anélkül teszi lehetővé a más tagállamban lévő bankszámla vagy bankszámlák

befagyasztását, hogy az adós az ellen még a végrehajtási cselekmények foganatosítása előtt felléphetne. A tekintélyt parancsoló mechanizmus eredménye, hogy az adós rendelkezési jogát elveszíti a zárolással érintett bankszámlán lévő pénzeszközei felett, ezáltal a hitelező gyorsan és könnyedén hozzájut a követeléséhez.

A jogintézmény fontos célkitűzések apropóján született meg: a kodifikáció során mindvégig figyelemmel kellett lenni a hatékonyabb követelésbehajtásra, a tagállamközi együttműködés kiterjesztésére és végrehajtásban történő elmélyítésére, valamint a végrehajtási eljárás eredményes lefolytatására. Ezen lefektetett elvek mentén egy olyan uniós jogi eszköz elfogadására került sor, amely elméleti szinten a megalkotási fázisok során összegyűjtött célokat igyekszik garantálni: mindezt egyetlen rendeletbe fésülve. Álláspontom szerint ennek egy igencsak összetett eljárási szabályrendszer lett a végeredménye: a hitelezőnek több tényezőre is figyelemmel kell lennie már a kérelem benyújtása során (a formanyomtatványok kötelező használata, a végzés elrendelésére vonatkozó feltételeknek való megfelelés, pontos információk és igazolásra alkalmas okirati bizonyítékok szolgáltatása), hiszen amennyiben az mégsem nyer kellő bizonyítást annak megalapozottságát érintően, az könnyedén a számlazárolási végzésre irányuló kérelem elutasításához vezethet. Úgy gondolom, hogy a bizonyosság rendkívül magas fokának megkövetelése nem feltétlen megugorható minden esetben, és bár „szükséges rosszként” aposztrofálható, mégis eltántoríthatja a hitelezőt követelésének a rendelet által kínált biztosítási intézkedés igénybevételétől és a nemzeti jogrendszerek által kínált jogintézmények alkalmazása felé fordíthatja. Amennyiben a hitelező mégis a számlazárolási végzés mellett teszi le a voksát és a kérelmében foglaltakra alapozva az eljárást véghez kívánja vinni, valamint a végzés elrendeléséhez szükséges követelményeket is teljesíti, ezt követően kvázi akadályoktól mentes út áll előtte, hogy uniós kényszer alkalmazásával az adós bankszámlájának vagy bankszámláinak gyors zárolása megtörténjen és követelése rövid időn belül kielégítésre kerüljön. Ezt az „akadálymentes utat” több, a számlazárolási rendeletbe emelt hitelezővédelmi intézkedés garantálja: legfőként az eljárás ex parte jellege, amely az adós értesítése és meghallgatása nélkül teszi lehetővé a biztosítási intézkedés alkalmazását és foganatosítását. Ugyanakkor érdemes említést tenni a rendkívül rövid eljárási határidőkről is, melyek – a formanyomtatványok kötelező használata mellett – szintén azt szolgálják, hogy a hitelező minél hamarabb a követeléséhez juthasson. Akár ezen két rendelkezés figyelembevételével is megállapítható, hogy a számlazárolási rendelet főként a hitelező igényérvényesítésének megkönnyítését helyezi a középpontba, hiszen az eredményes és hatékony követelésbehajtást és végrehajtási eljárást a hitelezői érdekek primátusa teszi lehetővé. Egy szigorúan „hitelezőbarát”, és a hitelező felé hajló uniós biztosítási intézkedés

azonban könnyedén alááshatja az adós jogi és vagyoni érdekeit, így álláspontom szerint kiemelten fontos olyan garanciális szabályok rendeletbe iktatása, melyek biztosítják az adós „fennmaradó” jogainak védelmét.

Úgy vélem, hogy az uniós jogalkotó szintén erre a megállapításra juthatott: hiszen a számlazárolási rendelet ennek megfelelően kiemelkedő figyelmet fordít az adós már-már szinte elnyomottnak ható, kiszolgáltatott helyzetére, és nagy hangsúlyt fektet az adósvédelmi rendelkezések rendeletben való széleskörű megjelenítésére. A tárgyi hatály bizonyos jogterületeket kizár a számlazárolási végzés alkalmazásának köréből, ezáltal igénybevételét meglehetősen szűkre szabja és korlátozza, ami az adósnak kedvezhet. A hitelező végrehajtható bírósági határozat, perbeli egyezség vagy közokirat hiányában fennálló bizonyítási kötelezettsége szintén az adós védelmét garantálja, hiszen ennek keretei között a hitelezőnek bizonyítania szükséges, hogy jók az esélyei arra nézve, hogy rá kedvező döntés születik majd, amely az adós fizetési kötelezettségét írja elő. Ehhez a helyzethez kapcsolódhat még a hitelező kötelező biztosítéknyújtása is, amely eszköz képes arra, hogy egyrészt gátat szabjon az alaptalan kérelmek előterjesztésének, másrészt megakadályozza az adós gazdasági ellehetetlenülését is. E körben az is hangsúlyozandó, hogy ugyanazon követelés tárgyában a hitelezőnek csupán egyetlen lehetősége nyílik az adóssal szemben számlazárolási végzés kérelmezésére, amely, ha a hitelezőre nem hat kedvezően (ergo elutasító határozattal végződik és az esetleges fellebbezés sem zárul eredményesen), az uniós jog előtt számlazárolás érvényesítését az adósról nézve már nem kezdeményezheti. Az a tény, miszerint a számlainformációk beszerzésére irányuló megkeresést követően a bíróság tudomására jutott banktitkok nem adhatóak ki a hitelező részére, szintén adósvédelmi biztosítékként könyvelhető el, mint ahogyan az is, hogy a zárolandó összeget meghaladóan zárolt pénzeszközök felszabadítását a hitelezőnek 3 munkanapos határidőn belül kezdeményeznie kell. Továbbá, álláspontom szerint, a rendelet talán legrelevánsabb adósvédelmi eszköze az adós rendelkezésére álló, széleskörű jogorvoslati rendszerben nyilvánul meg. Hiszen az adós a számlazárolási végzéssel és annak végrehajtásával szemben is fellebbezést terjeszthet elő: míg a végzés kapcsán a rendeletben meghatározott feltételek esetén a módosítását és visszavonását, addig a másik oldalon a végrehajtás korlátozását és megszüntetését kérelmezheti.

A számlazárolási rendelet Preambulumának 14. bekezdése előírja, hogy a számlazárolási végzés kibocsátási feltételeinek megfelelő egyensúlyt kell teremteniük a hitelezőnek a végzés beszerzéséhez fűződő érdeke és az adós azon érdeke között, hogy ne kerüljön sor visszaélésre a végzéssel kapcsolatban. A rendelet szabályozási rendszerét elemezve és vizsgálva úgy gondolom, hogy a jogalkotó által megfogalmazott követelmény érvényt nyert: tekintettel arra,

hogy számos, az adós védelmét garantáló szabály került a rendeletbe iktatásra, a szabályozás alkalmas arra, hogy a hitelező kezében lévő, felettebb szigorú eszközökkel szemben megfelelő védelemben részesítse mind magát az adóst, mind pedig vagyontárgyait és vagyoni helyzetét.

Mindent összevetve megállapítható, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés kétséget kizáróan speciális eszköznek minősül a határon átnyúló követeléseket tekintve – azonban, hogy egyúttal tömegesen használt európai megoldásnak is minősül-e, ezzel kapcsolatban a joggyakorlat széleskörű elemzését és a Bizottság jelentését követően lehet megfelelő konklúzióval szolgálni.

ÖSSZEGZÉS

A biztosítási végrehajtásból fakadó előzetes, garanciális jellemvonás, a kielégítési végrehajtást megelőző, előrehozott végrehajtási kényszereselekmények foganatosítása, és a mindezekből eredő előzetes végrehajthatóság egy meglehetősen komplex jogintézményt formál a biztosítási intézkedésből, amely alapvetően a jogosulti igények szolgálatában áll, de az adós érdekeit sem hagyja figyelmen kívül. A jogintézmény karakterisztikáját és funkcióját szem előtt tartva úgy vélem, hogy a bírósági végrehajtás nem nélkülözheti a biztosítási intézkedés meglétét: ez az állítás pedig abból az okból fakad, hogy álláspontom szerint kiváltképp szükséges és célszerű egy olyan végrehajtási jogi jogintézmény megléte, amely „klasszikus” kielégítési végrehajtás hiányában is képes arra, hogy a jogosult követelése kielégítésének előmozdítását szolgálja az állami kényszer előzetes igénybevételével.

Jelen disszertációm megalkotása során többek között azt a célt tűztem ki, hogy a végrehajtási eljárásban fellelhető biztosítási intézkedés sokszor elfeledett jogintézményét szerteágazó kutatás tárgyává tegyem, és ezáltal felhívjam a figyelmet sokoldalúságára és alkalmazásának előnyeire. Mindezt egy több irányú, interdiszciplináris szemléletmódot igénylő vizsgálattal kívántam érvényesíteni, melynek során mindvégig kiemelt figyelmet fordítottam a jogintézmény speciális funkciójára és sajátosságaira. Kutatásom összefoglalásaként felvázolom az általam elemzés alá vont területeket, fejezetekre bontva rögzítem megállapításaimat, majd válasszal szolgálok a kutatómunkám kezdetén megfogalmazott hipotéziseket illetően.

Annak okán, hogy disszertációm elkészítésekor mindvégig egy meghatározott rendszerben tekintettem kutatásomra és a biztosítási intézkedés jogintézményére, az értekezés első fejezetét a végrehajtási eljárással kapcsolatos alapvető szabályozásnak szenteltem. A végrehajtási jog rendszerében különbséget tettem személy ellen irányuló büntetés-végrehajtás, valamint az adós vagyont középontba helyező vagyoni végrehajtás között, melyen belül további elhatárolások tehetők annak függvényében, hogy teljes, vagy totális végrehajtról (mint példának okán a csődeljárás vagy a felszámolási eljárás), avagy egyedi vagyoni végrehajtról beszélhetünk. Az egyedi vagyoni végrehajtról szintén három csoportját lehet elkülöníteni: a közvetlen végrehajtról (mely végrehajtról a munkáltató rendelkezik), a közigazgatási végrehajtról (az önkormányzati, valamint az állami adóhatóság végrehajtról cselekményei), illetve a bírósági végrehajtról, amelyet az egyedi vagyoni végrehajtról fő úttaként is szokás aposztrofálni. A bírósági végrehajtról belül megkülönböztettem egymástól a kielégítési végrehajtról és a biztosítási végrehajtról kategóriáját is, mely utóbbi öleli fel a kutatómunkám lényegi alapját képező jogintézményt, a biztosítási intézkedést.

Alapvetés céljából ezen fejezet keretei között kitértem a végrehajtási eljárásban résztvevő felekre is, mint végrehajtást elrendelő/foganatosító bíróságra, valamint a bírósági végrehajtás sajátos szereplőjére, az önálló bírósági végrehajtóra, akinek tevékenysége a végrehajtási cselekmények foganatosításában ölt testet. Bemutattam továbbá az eljárás konkrét alanyait is, a jogosultat, aki később, a kielégítési vagy biztosítási végrehajtás elrendelését követően végrehajtást kérővé válik, illetve a kötelezetettet (adóst), akinek valamilyen kötelezettsége áll fent a jogosulttal szemben, amelynek teljesítését elmulasztotta.

Arra való tekintettel, hogy az eljárásjogi alapelvek nem csak bizonyos jogintézmények vonatkozásában, hanem az eljárás egészére kifejtik hatásukat, fontosnak tartottam felvázolni a bírósági végrehajtás kapcsán megjelenő alapvető elveket is. Elemzés alá vontam az igazságszolgáltatásban érvényesülő alapelvektől kezdődően a polgári eljárásjogban megjelenőig át egészen a végrehajtási eljárásra nézve lefektetett, konkrét elveket, nagy hangsúlyt fektetve azoknak a biztosítási intézkedés vonatkozásában gyakorolt ráhatására.

Értekezésem második fejezetében a Vht-t megelőző törvénycikkeket, törvényerejű rendeleteket vettem górcső alá azon indokból, hogy a hipotézisemben megfogalmazott feltételezéseimre választ találjak. A biztosítási intézkedés jogtörténeti vizsgálatait érintően abból indultam ki, hogy kutatási témám középpontjában egy hosszú múltra visszatekintő jogintézmény áll – ebből kifolyólag a korábban hatályban lévő törvényeink egytől-egyig hozzájárultak a hatályos szabályozás lefektetéséhez. Mégpedig tették ezt azáltal, hogy a jogintézmény kapcsán felmerülő lényegi körülményeket sorra megalkották és törvényi alapokra helyezték.

Ennek keretei között a biztosítási intézkedés jogintézményét egészen a XIX. század elejéig vezettem vissza, egészen pontosan 1840-ig, amikor a váltó-törvénykönyvben felleltem a magyar végrehajtási jogtörténet első, biztosítási intézkedésre irányadó szabályait. Vizsgálataim során megállapítottam, hogy már ezen korai jogi környezetben megjelent a kielégítési és a biztosítási végrehajtás egymástól való szétválasztása: ugyanis, ha az adós ingó javai összeírásra kerültek, biztosítási végrehajtásról, az összeírt ingó javak értékesítésének esetében pedig kielégítési végrehajtásról beszélhettünk. Az 1840. évi váltó-törvénykönyvnek köszönhetjük még többek között ingatlanvagyonra kiterjedő biztosítási végrehajtás során a zárgondnok személyének megjelenését, továbbá a jogintézmény egyik, ha nem a legfontosabb feltételének kimunkálását: a követelés veszélyeztetett voltának fennállását.

Az 1868. évi LIV. törvénycikk kiragadta a végrehajtási jog – és ezzel együtt a biztosítási intézkedés – szabályozását a váltó-törvénykönyv keretei közül, és az irányadó rendelkezések a polgári eljárásjoggal ötvözve egy egységes, kódex formában megalkotott jogszabályban

kerültek elhelyezésre. A korai magyar polgári eljárásjog egyik fontos alappillérenek számító törvénycikk követte a váltó-törvénykönyv kielégítési és biztosítási végrehajtásra vonatkozó felosztását. A kielégítési végrehajtást nemes egyszerűséggel végrehajtásnak nevezte, míg a biztosítási intézkedésnek két fajtáját különítette el: zárlatot és biztosítást. Az intézkedések elrendelésének alapvető feltételei is nevesítésre kerültek, továbbá az 1868. évi törvénycikk továbbfejlesztette és részletezte a váltó-törvénykönyv által megalkotott veszélyeztetettség feltételét, mely szerint biztosítási intézkedés elrendeléséhez a kódex nem követelte meg a bizonyosság egy magasabb fokát, hanem megelégedett annak pusztá valószínűsítésével.

Az 1881. évi Vht., amely első ízben rendelte önálló formában szabályozni a végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket, egy meglehetősen részletes szabályozást alakított ki a biztosítási intézkedés tekintetében. Itt került először megállapításra, hogy míg a „biztosítás” középpontjában készpénzkövetelés áll, addig a zárlat egy meghatározott dologra vagy jogra vonatkozó igényben testesül meg.

Mivel a két világéget követően már nem lehetett fenntartani az 1881-es Vht. rendelkezéseit, a törvényt az 1955. évi 21. számú törvényerejű rendelet váltotta fel, amely szintén hozzájárult a manapság is hatályos szabályozás lefektetéséhez. Hiszen többek között a foganatosítás kapcsán alkalmazott sorrendiség bevezetéséről rendelkezett, továbbá törvényi szintre emelte a biztosítási intézkedések máig alkalmazott megfogalmazását: pénzkövetelés biztosítását és meghatározott dolog zárlatát.

Az 1979. évi 18. számú törvényerejű rendelet, bár a végrehajtási eljárásra vonatkozó szabályok további egyszerűsítése mellett tette le a voksát, a biztosítási intézkedés tekintetében mégsem maradt reform híján: mivelhogy ezen törvényerejű rendeletünkhöz köthető a biztosítási intézkedés házassági vagyoni jogi perben, valamint közkereseti és betéti társaságokkal szemben történő elrendelésének lehetősége.

Mindent összevetve úgy vélem, hogy a hipotézisem igazolást nyert: a biztosítási intézkedés története valóban hosszú évszázadokra nyúlik vissza, melynek során a végrehajtási jogot meghatározó jogalkotói célok és az ezek mentén kimunkált jogszabályok folyamatosan alakították és részletesen kidolgozták a jogintézményre irányadó passzusokat. Álláspontom szerint mindez egy meglehetősen részletes és szigorú, ugyanakkor modern alapokon nyugvó rendszer létrehozásához vezetett, amelyben a biztosítási intézkedés jogintézménye is elnyerte megfelelő, kitüntetett helyét – köszönhetően annak, hogy a korábbi törvényeink által meghatározásra kerültek a jogintézmény kapcsán azon sarkalatos pontok, melyek mind a mai napig döntő ráhatással bírnak a biztosítási intézkedés végrehajtási jogban betöltött szerepére.

Úgy gondolom, hogy a kutatási témát érintően a disszertáció harmadik fejezete bír az egyik legnagyobb jelentőséggel, hiszen a hatályos szabályok értelmezése és feldolgozása sarkalatos pontját képezik a kutatás egészének. Ezen fejezetet érintő hipotézisemet úgy fogalmaztam meg, miszerint a Vht-ben megjelenő biztosítási intézkedés jogintézményének középpontjában a végrehajtási eljárás preventív funkciója áll, ezt pedig számos eszközzel segíti elő: az adós rendelkezésére álló fedezet megóvásával, a végrehajtást kérő követelésének későbbi időpontban történő kielégítésének lehetővé tételével, miközben arra is hangsúlyt fektet, hogy fenntartsa a megfelelő egyensúlyt a hitelező és az adós érdekei között.

Kiindulópontként – kezdeti kutatásaimhoz hasonlóan – ebben az esetben is a végrehajtási eljárást érintő általános tézisekhez nyúltam vissza, mint az elrendelés és a foganatosítás két szakasza, melynek kapcsán megállapítottam, hogy bizonyos jogtudósok a végrehajtás lezárását is egy harmadik szakaszként tartják számon. Vizsgáltam a végrehajtás alaki és tartalmi feltételeit, a végrehajtási kérelem benyújtásának lehetőségeit, illetve kiemelt jelentőséget tulajdonítottam a végrehajtás általános feltételeinek is, mely szerint a végrehajtható okirat kiállításáról csupán akkor lehet rendelkezni, ha adott egy végrehajtandó határozat, ami kötelezést (marasztalást) tartalmaz, jogerős, végleges, vagy előzetesen végrehajtható (valamint az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság határozata további jogorvoslattal nem támadható), és a teljesítési határidő is letelt. A Vht. 13. §-ának jelentősége egyrészt abban áll, hogy ezen feltételek hiányában végrehajtás megindításának nincs helye, másrészt viszont akkor biztosítási intézkedés elrendelésére kerülhet sor – tekintettel arra, hogy a jogintézmény egyik fontos követelménye a végrehajtás általános feltételeinek hiánya.

Gondolataimat a biztosítási intézkedésre átvezetve arra a feladatra vállalkoztam, hogy első ízben adjam meg a jogintézmény definícióját, annak okán, hogy kutatásom során megállapítottam, a jogirodalom által tett kísérletek kimerültek abban, hogy a jogtudósok a biztosítási intézkedés néhány elemének kiragadásával mutattak rá céljára vagy funkciójára, a teljesség igénye nélkül. A biztosítási intézkedés definíciójára az alábbi fogalom-meghatározás tűnt helyénvalónak: *a biztosítási intézkedés a bíróságnak (közjegyzőnek) a végrehajtást kérő kérelmére elrendelt előzetes, biztosítéki jellegű intézkedése, amely a követelésének kielégítését, illetve a későbbi végrehajtás sikerét és eredményességét hivatott elősegíteni, méghozzá oly módon, hogy ha a kielégítési végrehajtást megelőzően a végrehajtást kérő alapos okkal valószínűsítette, hogy az adós rosszhiszemű magatartása és cselekedetei végett követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, az igény biztosításával garantálja annak a kielégítési végrehajtás során történő teljesítését és érvényesítését.*

A fogalom-meghatározást alapul véve széles körben vizsgáltam és elemeztem a biztosítási intézkedés fogalmi elemeit, a végrehajtás általános feltételeinek hiányát, illetve a követelés veszélyeztetettségét, melyek értelmezéséhez a bírósági gyakorlatot is széleskörűen felhasználtam. Kiemelt hangsúlyt fektettem a jogintézmény elrendelésének lehetőségeire, melynek során arra a megállapításra jutottam, hogy bár első olvasatra úgy tűnhet, a jogalkotó – a jogintézmény kivételes jellegére való tekintettel – meglehetősen szűkre szabta az elrendelés lehetséges esetköreit, azonban úgy vélem, hogy a lefektetett esetek mégis magukba foglalják a jogviszonyok, illetve az abból eredő jogviták, peres kérdések túlnyomó többségét.

Kutatásomban tételesen bemutattam a bíróság, az önálló bírósági végrehajtó, illetve a végrehajtást kérő előzetes kötelezettségeit, kitérve többek között a jogintézmény alkalmazása során érvényesülő soronkívüliségre, illetve a végrehajtást kérő költség-előlegezési kötelezettségére is. A biztosítási intézkedés foganatosítása kapcsán leíró-elemző módszer segítségével mutattam be a jogintézmény két fajtáját, a pénzkövetelés biztosításának és a meghatározott dolog zárlatának részletszabályait. Amíg a pénzkövetelés biztosítása kapcsán a Vht. által felállított sorrendiségnek megfelelően hosszasan elemeztem a jogintézmény lehetséges módozatait, addig a meghatározott dolog zárlatánál főként a végzés kézbesítésére, a zárlat tényének feljegyzésére, illetve a zárgondnok személyére és kirendelésének esetköreire fókuszáltam. Mindemellett pedig kitértem még a biztosítási intézkedés megszűnésének és megszüntetésének esetköreire is, hiszen ideiglenes, megelőző jellegéből fakadóan hosszabb ideig való fenntartása nem indokolt – ekkor céljával ellentétes értékeket hordozna. Külön alfejezetben elemeztem a fizetési meghagyásos eljárásban a közjegyző által elrendelhető biztosítási intézkedést is, azonban azzal a megkötéssel, hogy teljeskörű vizsgálatára értekezésemben nem került sor.

Mindent összevetve arra a megállapításra jutottam, hogy egy széles skála mozog a végrehajtást kérő előtt, melyen belül biztosítási intézkedés elrendelésének kérelmezéséhez való jogát szabadon, bár törvény által meghatározott szigorú feltételek fennállása esetén gyakorolhatja. Tekintettel arra, hogy az adós a végrehajtási eljárást megelőzően bármikor kísérletet tehet arra, hogy a rendelkezésére álló vagyontömeget mintegy elvonja a végrehajtás alól, így kiemelkedően fontos és szükséges egy olyan jogintézmény, amely egyidejűleg alkalmas arra, hogy gátat szabjon az adósi rosszhiszemű magatartásoknak, és védelemben részesítse a végrehajtást kérő követelésének későbbi kielégítését. Ahhoz, hogy emellett megfelelő egyensúlyt teremtsen a végrehajtást kérő és az adós érdekei között is, egy meglehetősen szilárd és határozott szabályozás megléte válik szükségessé, amely nem hajt fejet egyik oldal előtt sem, hanem pont ellenkezőleg, mindkettejüket egyenlő mértékben szolgálja. Úgy gondolom, hogy a

Vht-ben lefektetett rendelkezések e kívánalmaknak eleget tesznek: a szabályozás nem hozza kivételes helyzetbe a végrehajtást kérőt, hiszen bár többek között a jogintézmény követelésének későbbi időpontban történő kielégítését is szolgálja, ha a végrehajtást kérő oldalán bármiféle visszásság tapasztalható, az ugyanúgy következményekkel jár. Így példának okán, amennyiben a biztosítási végrehajtás elrendelésének költségeit nem előlegezi, az eljárás megszűnik, de ha a biztosítási intézkedés az adós marasztalása nélkül zárul, a végrehajtást kérő rosszhiszeműsége is felmerülhet, amely pedig azt a konzekvenciát hordozza magában, hogy a végrehajtást kérőnek nemcsak a végrehajtási költségek egészét kell megtérítenie, hanem az adós részére okozott károk összességének pénzben kifejezett értékét is. Ezzel szemben, ha az adós helyzetére gondolunk, nyilvánvaló, hogy az eljárás kötelezettségének állami kényszer segítségével történő behajtására irányul, amely feltételezi a vagyoni viszonyaiba történő állami beavatkozást, és vagyontárgyain fennálló rendelkezési jogának korlátozását. Ugyanakkor, hogy a biztosítási intézkedés eljárása ne járjon az adós jogainak túlzott csorbulásával és gazdasági ellehetetlenülésével, a jogalkotó mindezt több adósvédelmi rendelkezésnek törvényi szintre emelésével garantálja. Példának okán ezt szolgálják a végrehajtás alól mentes összegek, melyeket a biztosítási intézkedést érintően éppúgy alkalmazni szükséges, mint a kielégítési végrehajtás során, ám még inkább igaz ez a megállapítás a jogorvoslati rendszerre, főként a fellebbezés, illetve az adós oldalán a végrehajtói kifogás értelmében.

Álláspontom szerint a Vht-ben lefektetett komplex eljárás szerteágazó metodikával és szilárd eljárásjogi mechanizmusokkal kívánja garantálni a biztosítási végrehajtás hatékony és eredményes lefolytatását, kiemelt jelentőséget tulajdonítva a végrehajtás alá vonható vagyontömeg megőrzésére és a végrehajtást kérő követelésének kielégítésére. Úgy vélem, a stabil végrehajtási rendszer megtalálta az „arany középutat” a végrehajtást kérő és az adós érdekei között, ezáltal széles körben hozzájárul egy arányos egyensúly megteremtéséhez – tehát a kutatásom kezdetén lefektetett hipotézisem beigazolódott.

Kutatómunkám negyedik fejezetét a biztosítási intézkedést érintő dogmatikai kérdéseknek szenteltem, melyen belül összehasonlító elemző módszer igénybevételével több elhatárolást is tettem annak érdekében, hogy megállapítsam, a biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás saját jogintézményének minősül-e? Az összevetés alapjául szolgáló jogintézményeket a bennük megjelenő előzetes, biztosítéki jellegre, illetve a kényszerítő erőre figyelemmel választottam ki, ennek megfelelően vizsgáltam az ideiglenes intézkedés és a perbejegyzés jogintézményét. A meghatározott dolog zárlatát, mint a biztosítási intézkedés alfaját összehasonlítottam a Vht-ben lefektetett zár alá vétellel, a büntetőeljárásban alkalmazandó zár alá vétellel, továbbá a pénzkövetelés biztosításával. Mindezek mellett a

közigazgatási jog területére átevezve, a Vht. 4. §-a okán elemzés tárgyává tettem az adóhatósági végrehajtásban megtalálható biztosítási intézkedéseket is.

Az ideiglenes intézkedés talán a felsoroltak közül az a jogintézmény, amely a biztosítási intézkedéssel a legtöbb hasonlóságot hordozza magán: elrendelésére a Pp. alapján akkor kerülhet sor, ha a fennálló állapot megváltoztatásának vagy a kérelmező későbbi joggyakorlása megghiúsulásának megakadályozása, a kérelmezőt közvetlenül fenyegető hátrány bekövetkezésének elhárítása, illetve egyéb, különös méltánylást érdemlő ok fennállása indokolja. Ezáltal azonnali jogvédelmet biztosít a kérelmező félnek, az időmúlás miatt utóbb már el nem hárítható jogsérelem megelőzése érdekében. A jogintézmények célja tehát közös: a felek helyzetének átmeneti rendezése, és egy későbbi időpontban esetlegesen bekövetkező joghátrány kiküszöbölése. A gyakorlatban azonban e két jogintézmény sokszor összefonódik egymással, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy a bírósági joggyakorlat sem tudott konkrét elhatárolási pontokat meghatározni, melyek segítségével a jogintézmények alkalmazása egymástól teljes mértékben elkülöníthető lett volna.

A perbejegyzés eredménye, hogy a perindítás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésével az adott ingatlanra nézve jogok csak a folyamatban lévő per eredményétől függő hatállyal szerezhetők. Biztosítási intézkedésnél ezzel szemben pénzkövetelés biztosításának vagy meghatározott dolog zárlatának elrendelésével a végrehajtás preventív jellege mutatkozik meg, a követelés későbbi időpontban történő kielégítésének biztosítása útján. Fontos, hogy a perbejegyzésről a bíróság hivatalból gondoskodik – ez szintén szembetűnő különbség, hiszen biztosítási intézkedésre csak a végrehajtást kérő kérelmére kerülhet sor, annak speciális, tulajdonjogot erősen korlátozó mivoltából fakadóan. A biztosítéki jelleg, a függő jogi helyzet, továbbá az előzetes végrehajthatóság mindkét jogintézmény tekintetében közös vonás, ám megállapítottam, hogy céljuk, rendeltetésük, törvényben szabályozott feltételrendszerük és következményeik azonban eltérő jelleget hordoznak.

A zárlat és a zár alá vétel közötti különbségtétel lényege abból fakad, hogy a Vht. úgy rendelkezik, miszerint meghatározott dolog zárlata, mint biztosítási intézkedés zár alá vétellel is foganatosítható. Ennek megfelelően, ha valószínűsíthető, hogy az adós a lefoglalt ingó vagyontárgyat nem fogja megőrizni, a végrehajtó köteles az ingóságot megőrzésére alkalmas tárolóban, vagy külön helyiségben elhelyezni, azt a helyiséget lezárni és lepecsételni. Ezzel szemben meghatározott dolog zárlata során a végrehajtó az adós ingóságait foglalási jegyzőkönyvbe vétel útján lefoglalja, de főszabály szerint azokat az adós birtokában hagyja. Ezáltal megállapítható, hogy a zár alá vétel a végrehajtó által foganatosított, olyan speciális intézkedés, amely az adósra nézve a pusztán őrizetnél képest jóval nagyobb szigorral lép fel.

A pénzkövetelés biztosítása, illetve a meghatározott dolog zárlata, mint a biztosítási intézkedés két alfaja közötti különbség nyilvánvaló: míg az egyik középpontjában pénzkövetelés, addig a másik fókuszában egy meghatározott vagyontárgyra vonatkozó igény áll. Az elhatárolási probléma abból ered, hogy pénzkövetelés biztosításának foganatosítása során a jogalkotó engedélyezi a végrehajtó számára, hogy amennyiben az adós a végrehajtói felhívásnak nem tett eleget, vagyontárgyait lefoglalja, melyen belül az adós ingatlanának foglalására is sor kerülhet. Ennek kapcsán széleskörű vizsgálat alá vontam a rendelkezésre álló bírósági esetjogot, és arra a megállapításra jutottam, hogy a bírósági gyakorlat több esetben is rámutatott arra, hogy pénzkövetelés biztosítását nem lehet meghatározott dolog zárlata útján foganatosítani. Továbbá, míg pénzkövetelés biztosítása esetén az ingatlanra nézve végrehajtási jog kerül bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba, addig meghatározott dolog zárlatánál az ingatlanügyi hatóság nem végrehajtási jog, hanem a zárlat tényének bejegyzéséről gondoskodik.

A meghatározott dolog zárlatát egy további jogintézménnyel is összevettem, mégpedig a büntetőeljárásban igénybevehető bűnügyi zár alá vétellel. A jogintézmények főbb szempontjait elemezve rávilágítottam arra, hogy több közöttük a hasonlóság, mint az első ránézésre tűnik, hiszen azáltal, hogy kényszerítő jellegű intézkedésekről van szó, biztosítéki jelleget hordoznak magukban, és a végrehajtási- vagy büntetőeljárás későbbi sikerességét szolgálják. Megállapítottam, hogy mind a meghatározott dolog zárlata, mind a bűnügyi zár alá vétel nyilvántartásba történő bejegyzéssel hatályosul. A legfontosabb különbség talán, hogy míg a Vht. szerinti zárlatot a végrehajtási eljárás elrendelését megelőzően lehet igénybe venni, addig a Be.-ben szabályozott zár alá vétel alkalmazására a már megindított büntetőeljárás során kerülhet sor.

Az adóhatósági végrehajtásban alkalmazandó biztosítási intézkedéseket érintően arra a megállapításra jutottam, hogy e jogintézmények nagyfokú hasonlóságot mutatnak egymással, amely véleményem szerint közös funkciójukból és rendeltetésükből fakad. A legfőbb eltérés az eljárások különleges jellegéből ered, tekintettel arra, hogy az adóvégrehajtás a „klasszikus” végrehajtási eljárás speciális formája, amely adó- és/vagy köztartozás behajtására indul. E körben fontos kitérni az adójogi törvények által szabályozott biztosítási intézkedések két formájára, a „klasszikus” biztosítási intézkedésre, mint pénzkövetelés biztosítására, illetve az ideiglenes biztosítási intézkedésre, melynek elrendelésére szigorú határidőn belül nyílik lehetőség. A kifizetés engedélyezésének jogintézménye pedig csak és kizárólagosan az adóvégrehajtáshoz köthető, az a Vht. rendszerében nem megtalálható. A jogintézmény alapvető vezérelemeire támaszkodva azonban véleményem szerint ugyanazon intézkedésekről van szó, alkalmazásukra csupán más jogterületeken nyílik mód.

Ami a hipotézisemül szolgáló kiindulópontot illeti, úgy gondolom, hogy az már a dogmatikai kérdések kezdeti kutatása során megdőlt valamilyen szinten, hiszen ahogyan egyre jobban belebonyolódtam az általam vizsgált jogintézmények szerepébe, és minél mélyebb elemzés alá vontam azokat, annál jobban kikristályosodott, hogy a biztosítási intézkedés nem a bírósági végrehajtás sajátja. Annál inkább rögzíthető a végrehajtási jog és a végrehajtási eljárás sajátos jogintézményeként, amely előzetes, átmeneti helyzetet teremtő, kényszerítő erővel rendelkező eszközként számos jogágban megtalálható. Úgy gondolom, a biztosítási intézkedés szabályozása egyedülálló – azonban nem csupán a bírósági végrehajtási jog területén, hanem azon szabályozási struktúrákban is, melyekben megtalálható.

Értekezésem ötödik fejezetében jogösszehasonlító módszer alkalmazásával, idegen nyelvű jogforrások feltérképezésével és vizsgálatával a magyar Vht. által szabályozott biztosítási intézkedésnek más európai országokban megtalálható modelljeivel való összevetésére vállalkoztam. Ennek keretei között vizsgálat tárgyává tettem Németország, az Egyesült Királyság, valamint Belgium vonatkozó szabályrendszerét, hogy a hipotézisem igazolására vagy cáfolására válasszal szolgáljak azon kérdésre, miszerint e rendszerek mennyire mutatnak egyezőséget a magyar modellel, és a biztosítási intézkedés mennyire minősül önálló jogintézménynek.

Elemzésem tekintetében már a legelején megdőlni látszott a felállított hipotézisem, arra való tekintettel, hogy az Egyesült Királyságban irányadó polgári peres kódex az ideiglenes intézkedések részeként számol a biztosítási intézkedéssel, akárcsak teszi azt a német ZPO. Belgiumban szintén a polgári perrendtartásba integrálva jelenik meg maga a szabályozás, a biztosítási intézkedés azonban önálló jogintézményként kerül nevesítésre. Az általam vázolt szabályozási modellek főként a zárlatra összpontosítanak, bár nincs egymástól elkülönítve a követelés tárgya pénzkövetelésre és meghatározott dologra nézve, az intézkedések elsődlegesen a jogosulti pénzkövetelés későbbi kielégítését szolgálják. Vizsgálatom során megállapítottam, hogy ugyanakkor e jogrendszerekben megjelennek olyan lehetőségek, melyeket a magyar Vht. nem ismer: mint Németországban az adós előzetes letartóztatása, vagy Belgiumban az adós és egy harmadik személy között fennálló követelések biztosítási jellegű, ideiglenes lefoglalása. Ami a biztosítási intézkedés soronkívüliségét illeti, mindhárom állam szabályozási rendszerében megjelennek a gyorsított eljárást szolgáló törvényi keretek, továbbá Németország és Belgium jogszabályai az adósvédelmi garanciákra is nagy hangsúlyt fektetnek. Ez utóbbi tekintetben az Egyesült Királyság talán kissé hiányt szenved, ám a biztosítási intézkedés elrendelésének feltételei jóval „jogosult és kötelezett barátoknak” mondhatók. Végezetül arra a megállapításra jutottam, hogy bár hipotézisem megdőlt, az ezen államokban megjelenő

biztosítási intézkedés alkalmas arra, hogy a maguk módján a jogintézmény elsődleges célját szolgálja: a jogosulti követelés későbbi időpontban történő kielégítését.

Disszertációm hatodik fejezetét az ideiglenes számlazárolás, mint európai uniós biztosítási intézkedés jogintézményének szenteltem, melynek során hipotézisemben arra kerestem a választ, hogy a számlazárolási rendelet a hitelező és az adós érdekeinek védelme tekintetében valóban a kodifikációs folyamatokban megfogalmazott egyensúly kialakítására törekszik-e?

Ennek érdekében szerteágazó vizsgálódásokat folytattam le, amelyek érintették az ideiglenes számlazárolás történeti háttérét, az elrendelésre vonatkozó komplex jogi szabályozás elemzését – beleértve az eljárás ex parte jellegét –, az elrendelés esetköreit, a kérelem benyújtását, a számlainformációk beszerzésére irányuló megkeresést. A számlazárolási végzést alátámasztó körülményekre kiemelt hangsúlyt fektettem, ennek megfelelően részletes elemzés alá vontam a *periculum in mora* és a *fumus boni iuris* fennállását is. Emellett kitértem még a határozathozatal, az elismerés és végrehajtás folyamataira, továbbá a felek rendelkezésére álló jogorvoslati rendelkezésekre is. Külön alfejezetben vizsgáltam az ideiglenes számlazárolást érintő gyakorlatot, melynek kapcsán megállapítottam, hogy a Bizottság jelentésének, illetve a tagállami statisztikák hiányában nehéz álláspontot kialakítani a végzés alkalmazása és alkalmazhatósága kapcsán. Mindösszesen az előzetes döntéshozatalra utalt eljárásokból lehet kiindulni, amelyek alkalmasak arra, hogy némi támpontot nyújtsanak egyes rendelkezések értelmezését illetően.

Hipotézisem kapcsán arra a megállapításra jutottam, hogy a számlazárolási rendelet Preambulumának (14) bekezdésében megfogalmazott „megfelelő egyensúly” követelménye az adós és a hitelező viszonyában érvényesül: bár egy már-már „drákói szigorral” felruházott jogi rendszer került lefektetésre a számlazárolási rendelet által, megfelelő garanciák nyújtásával azonban képes arra, hogy a hitelező primátusát ellensúlyozza. Többek között a meglehetősen szűkre szabott tárgyi hatály, a hitelező széleskörű, szigorú bizonyítási kötelezettsége, bírósági határozat, perbeli egyezség vagy közokirat híján további biztosítéknyújtási kötelezettsége, a hitelező felelőssége, vagy a részletes szabályozás mentén kimunkált jogorvoslati rendszer álláspontom szerint egytől egyig az adósnak kedvez, melyek segítségével könnyen gátat lehet szabni annak, hogy a hitelező alaptalan kérelmet terjesszen elő és az adós gazdasági ellehetetlenülésére sor kerüljön.

SUMMARY

The preliminary, guarantee featured nature of enforcement proceedings, the implementation of preemptive enforcement measures prior to the enforcement for satisfaction, and the provisional enforceability constitute a rather complex legal institution within the security measure, which fundamentally serves the claims of the entitled party but does not disregard the interests of the debtor. Taking into account the characteristics and function of this legal institution, I believe that in judicial enforcement, the existence of a security measure is essential: this statement stems from the fact that, in my view, it is particularly necessary and expedient to have a legal institution in enforcement law that, even in the absence of „classic” enforcement for satisfaction, is capable of promoting the satisfaction of the creditor’s claim through the preliminary use of state coercion.

In writing this dissertation, one of my goals was to make the often-overlooked legal institution of security measures in enforcement proceedings the subject of a comprehensive study, thereby drawing attention to its versatility and the benefits of its application. I sought to demonstrate this through a multifaceted, interdisciplinary analysis, in which I consistently focused on the specific functions and characteristics of this legal institution. To summarize my research, I outline the areas I analyzed, present my findings in separate chapters, and then provide answers regarding the hypotheses formulated at the outset of my research.

Since I consistently approached my research and the legal institution of security measures within a specific framework while writing my dissertation, I devoted the first chapter to the fundamental regulations governing enforcement proceedings. I examined the system of enforcement law and then turned my attention to the parties involved in enforcement proceedings, such as the court ordering or implementing enforcement, as well as a specific participant in judicial enforcement: the independent bailiff, whose activities consist of carrying out the acts of enforcement. I have also identified the specific parties of the proceeding: the obligee, who later becomes the judgment creditor, following the ordering of enforcement for satisfaction or security, and the debtor, who has an obligation to the creditor, that he failed to fulfill. Given that procedural principles apply not only to specific legal institutions but to the proceedings as a whole, I considered it important to outline the fundamental principles governing judicial enforcement as well.

In the second chapter of my dissertation, I examined the acts and decrees that preceded the Act LIII of 1994 on judicial enforcement, in order to find answers to the assumptions set forth in my hypothesis. In my examination of the legal history of the security measure, I began

with the premise that my research topic centers on a legal institution with a long history – and as a result, each and every one of our previously enacted acts contributed to the establishment of the current regulatory framework. They did so by successively establishing the essential circumstances arising in connection with the legal institution and placing them on a statutory basis. I believe that my research has confirmed my hypothesis: the history of security measures does indeed stretch back many centuries, during which the legislative objectives underlying enforcement law and the statutes developed in accordance with those objectives have continuously shaped and elaborated the provisions governing this legal institution. In my view, all of this has led to the creation of a system that is both quite detailed and rigorous, yet grounded in modern principles, within which the legal institution of security measures has also secured its rightful, prominent place – thanks to the fact that our earlier acts defined the key points regarding this legal institution, which to this day have a decisive influence on the role of security measures in enforcement law.

With regard to the research topic, the third chapter of the dissertation is of particular significance, as the interpretation and analysis of the current regulations form the cornerstone of the research as a whole. My hypothesis regarding this chapter is that the legal institution of the security measures set forth in the Hungarian Judicial Enforcement Act centers on the preventive function of enforcement proceedings, which is facilitated by a number of tools: by preserving the asset at the debtor's disposal, by allowing the creditor's claim to be satisfied at a later date, while also emphasizing the need to maintain an appropriate balance between the interests of the creditor and the debtor.

When considering the debtor's situation, it is clear that the purpose of the proceedings is to enforce the obligation through state coercion, which entails state intervention in the debtor's financial affairs and a restriction on the debtor's right to dispose of their assets. At the same time, to ensure that the enforcement proceedings do not result in an excessive infringement of the debtor's rights or render them economically unviable, the legislature guarantees this by elevating various debtor protection provisions to the level of law. A case in point is the exemption of certain amounts from enforcement, which must be applied in the context of security measures just as they are in the course of enforcement proceedings; however, this observation holds even more truth for the system of legal remedies, particularly with regard to appeals and, on the debtor's side, demurrer of enforcement.

In my view, the complex procedure set forth in the Act aims to ensure the efficient and effective conduct of enforcement for security through a multifaceted methodology and stable procedural mechanisms, placing particular emphasis on preserving the assets subject to enforcement and

satisfying the claim of the judgment creditor. I believe that the solid grounds of the Hungarian enforcement system has struck a „happy medium” between the interests of the creditor and the debtor, thereby contributing significantly to the establishment of a fair balance – thus confirming the hypothesis I set forth at the outset of my research.

I have devoted the fourth chapter of my research to dogmatic issues concerning security measures, in which I have drawn several distinctions using a comparative analytical approach in order to determine whether the security measure constitutes a legal institution distinct from judicial enforcement. I selected the legal institutions serving as the basis for this comparison based on their preliminary and precautionary nature, as well as their coercive power, and examined the legal institutions of provisional measures and the registration of the lawsuit accordingly. I compared the seizure of specific things – as a type of security measure – with the legal institution of sequestration, the sequestration applied in criminal proceedings, and the securing of monetary claims. In addition, moving into the realm of administrative law, I also analyzed the security measures found in tax enforcement proceedings pursuant to Section 4 of the Judicial Enforcement Act. As for the starting point of my hypothesis, I believe that it was already refuted to some extent during my initial research into dogmatic issues, since the more I got involved into the role of the legal institutions I was examining, and the more deeply I analyzed them, the clearer it became that the security measure is not specific to judicial enforcement. Rather, it can be identified as a distinct legal institution within enforcement law and enforcement proceedings – a tool with coercive power that creates a preliminary, transitional situation and is found in numerous branches of law. I believe that the regulation of security measures is unique – not only in the field of judicial enforcement, but also within the regulatory frameworks in which it is found.

In the fifth chapter of my dissertation, I undertook a comparative analysis of the security measures regulated by the Hungarian Judicial Enforcement Act by applying comparative law methods and by surveying and examining legal sources in foreign languages, with the aim of comparing them to models found in other European countries. Within this framework, I examined the relevant regulatory frameworks of Germany, the United Kingdom, and Belgium in order to provide an answer – whether confirming or refuting my hypothesis – to the question of the extent to which these systems align with the Hungarian model, and to what degree the security measure qualifies as an independent legal institution.

As far as my analysis is concerned, my initial hypothesis appeared to be refuted right from the start, given that the Civil Procedure Rules of England and Wales treats the security measure as part of provisional measures, just as the German ZPO does. In Belgium, too, the regulation

itself is integrated into the Code of Civil Procedure, but the security measure is designated as a separate legal institution. In the course of my research, I found that these legal systems do, however, provide for options that are not recognized under the Hungarian Judicial Enforcement Act, such as the pretrial detention of debtors in Germany, or the provisional seizure of claims between a debtor and a third party for security purposes in Belgium. As for the priority of security measures, the regulatory frameworks of all three countries include legal provisions for expedited proceedings; furthermore, the legislation of Germany and Belgium places great emphasis on debtor protection safeguards – in this regard, the United Kingdom may be somewhat lacking. I have come to the conclusion that, although my hypothesis has been refuted, the security measures in these countries are capable of serving, in their own way, the primary purpose of the legal institution: the satisfaction of the creditor's claim at a later date.

I devoted the sixth chapter of my dissertation to the legal institution of the European Account Preservation Order, as a European Union security measure, in which I sought to answer the question posed in my hypothesis: does the Account Preservation Order truly aim to strike the balance outlined in the codification processes with regard to the protection of the interests of both the creditor and the debtor? In connection with my hypothesis, I have concluded that the requirement of a „proper balance” set forth in paragraph (14) of the Preamble to the regulation of the Account Preservation Order applies to the relationship between the debtor and the creditor: although the regulation has established a legal system characterized by almost „Draconian severity,” it is capable of counterbalancing the creditor's primacy by providing appropriate safeguards. Among other things, the rather narrow scope of application, the creditor's broad and strict burden of proof, the obligation to provide additional security in the absence of a court decision, a settlement agreement, or a public document, the creditor's liability, and the system of legal remedies developed in accordance with the detailed regulations – in my view, each and every one of these provisions favor the debtor, making it easy to prevent creditors from filing unfounded claims and ensuring that the debtor is not driven into financial ruin.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Magyar nyelvű szakirodalom:

- **Antal Tamás:** *A Magyar Királyi Igazságügyminisztérium története (1867-1944/45).* Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2022.
- **Áts Ágota – Gondán-Evetovits Andrea:** Házassági perek. In: **Völcssey Balázs (szerk.):** *Kompakt kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Babják Ildikó:** A váltó fajai a 19. században. *Miskolci Jogi Szemle*, 2007/1. szám
- **B. Korek Ilona:** Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: **Balogh Olga – B. Korek Ilona – Császtai Ferenc – Juhász Edit (szerk.):** *A bírósági végrehajtás.* HVG-ORAC, Budapest, 2009.
- **B. Korek Ilona:** Pénzkövetelés biztosítása. In: **Balogh Olga – Császtai Ferenc – B. Korek Ilona – Juhász Edit (szerk.):** *A megújult bírósági végrehajtás.* HVG-ORAC, Budapest, 2006.
- **Bacsó Ferenc:** Végrehajtási eljárás. In: **Bacsó Ferenc – Beck Salamon – Móra Mihály – Névai László (szerk.):** *Magyar polgári eljárásjog.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1959.
- **Bacsó Jenő:** *A végrehajtási eljárásjog tankönyve.* Csáthy Ferencz Magyar Királyi Tudományegyetemi Könyvkereskedése és Könyvkiadóvállalata, Debrecen, 1917.
- **Balogh Olga:** A jogorvoslatok egyéb szabályai. In: **Balogh Olga – B. Korek Ilona – Császtai Ferenc – Juhász Edit (szerk.):** *A bírósági végrehajtás.* HVG-ORAC, Budapest, 2009.
- **Bíró Noémi – Gyekiczky Tamás – Kapa Mátyás – Nádas György – Rab Henriett – Zoltán Hunor – Zoltán Levente:** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2013.
- **Boros Anita – Hoffman István – Pollák Kitti – Bekecs Andrea – Szamek Gabriella – Szegedi László – Vértessy László:** *A közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai az Ákr. szerint.* Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar, Budapest, 2018.
- **Cserba Lajos – Gáspárdy László – Kormos Erzsébet:** *A bírósági végrehajtás.* Egyetemi jegyzet, Novotni Alapítvány a magánjog fejlesztéséért, Miskolc, 1995.

- **Cserbáné Nagy Andrea:** *A biztosítási intézkedés.* Szakdolgozat, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2025.
- **Csonka Péter:** Az új Brüsszel I. rendelet vizsgálata a határon átnyúló hatékonyabb jogérvényesítés megvalósulása tükrében. *Közjegyzők Közlönye*, 2015/3. szám
- **Csontos Izabella:** *A bírósági végrehajtás elrendelésének egyes kérdései a bírósági gyakorlat tükrében.* In: *Jogi Fórum.*
https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/csontos_izabella_vh_elrendelesenek_egyes_kerdesei%5Bjogi_forum%5D.pdf
- **Czine Ágnes:** A kényszerintézkedések alkalmazásának általános szabályai. In: **Belegi József (szerk.): Büntetőeljárás jog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára.** HVG-ORAC, Budapest, 2022.
- **Darai Péter:** A pénzkövetelés biztosítása az adóeljárásban I. *Céghírnök*, 2015/7. szám
- **Darai Péter:** A zárolás iránti végrehajtói felhívás I. *Céghírnök*, 2018/5. szám
- **Dánielné Kiss Ildikó:** A polgári perrendtartás szabályainak alkalmazása a bírósági végrehajtás során. *JURA*, 2021/1. szám
- **Detlev W. Belling – Szűcs Tünde:** Bevezetés a német jogba. In: *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica.* Szeged, 2011.
- **Döme Attila:** Okiratok. In: **Petrik Ferenc (szerk.): Polgári eljárásjog I-II. – Kommentár a gyakorlat számára.** HVG-ORAC, Budapest, 2024.
- **Ébner Vilmos:** Perindítás. In: **Varga István (szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I/III.** HVG-ORAC, 2018.
- **Farkas József:** Bizonyítás. In: **Szilbereky Jenő – Névai László (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata.** Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967.
- **Fazekas Judit:** Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban – a hágai programtól a stockholmi programig. *Kriminológiai tanulmányok*, 2012.
- **Fodor Ármin – Márkus Dezső:** *A Polgári Törvénykezési Rendtartás kézikönyve, I. kötet.* Singer és Wolfner kiadása, Budapest, 1894.
- **Gáspárdy László:** Alapvető elvek. In: **Petrik Ferenc (szerk.): Polgári eljárásjog I-IV. – régi Pp. – Kommentár a gyakorlat számára.** HVG-ORAC, Budapest, 2011.
- **Gelencsér Dániel – Muzsalyi Róbert:** Külföldi határozat végrehajtása. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.): A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja.** HVG-ORAC, Budapest, 2021.

- **Gombos Katalin:** A gazdasági válság hatásai az európai és a magyar joggyakorlatra. In: **Auer Ádám – Papp Tekla (szerk.):** *A gazdasági világválság hatása egyes jogintézményekre Magyarországon és az Európai Unióban – Interdiszciplináris és jogösszehasonlító elemzés.* Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2016.
- **Gombos Katalin:** Az Európai Unióban zajló hatóságok közötti polgári jogi együttműködés áttekintése. In: **Gombos Katalin – Simon Károly László (szerk.):** *Hatóságok közötti határon átnyúló együttműködés polgári ügyekben.* Dialóg Campus, Budapest, 2020.
- **Groisz Gusztáv:** *Magyar polgári törvénykezési rendtartás: 1868. évi LIV. törvénycikk.* Stein János erdélyi muzeum-egyleti könyvtár, Kolozsvár, 1870.
- **Gyarmathy Judit:** Perindítás. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Gyekiczky Tamás (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2012.
- **Gyüre Péter:** A bírósági végrehajtás elrendelésére vonatkozó általános szabályok figyelemmel a szubszidiárius jelleggel alkalmazandó új polgári perrendtartás rendelkezéseire. In: *Eljárásjogi Szemle*, 2018/1. szám
- **Hideg Milán István:** Adósvédelem az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásában. *Gazdaság és Jog*, 2020/2. szám
- **Hideg Milán István:** Az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés, különös tekintettel a bankok kötelezettségeire. *Gazdaság és Jog*, 2019/5. szám
- **Hideg Milán István:** Társadalmi fenntarthatóság és végrehajtás: az Európai Unió intézkedései a határon átnyúló követelések sikeres végrehajtása érdekében, különös tekintettel az európai számlázárolási rendeletre. In: **Gelencsér Dániel – Selnicean László (szerk.):** *Unió polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában.* Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021.
- **Höflinger Hajnalka:** Az EKÁER-hez kapcsolódó kényszerselekményekkel összefüggő kérdések. *Adó szaklap*, 2019/8-9. szám
- **Höflinger Hajnalka:** Tények és tévhitek az ideiglenes biztosítási intézkedéssel kapcsolatban. *Adó szaklap*, 2021/10. szám
- **Imling Konrád:** *A végrehajtási törvény (1881. évi LX. törvénycikk) magyarázata.* Franklin-Társulat, Budapest, 1905.
- **Kapa Mátyás:** A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. *Közjegyzők Közönlonye*, 2010/4. szám

- **Kapa Mátyás:** *Hitelezővédelem a bírósági végrehajtásban.* Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2006.
- **Kapa Mátyás – Gyekiczky Tamás – Bíró Noémi – Nádás György – Rab Henriett – Zoltán Hunor – Zoltán Levente:** *A bírósági végrehajtás magyarázata.* Complex Kiadó, Budapest, 2009.
- **Kazay László:** A perfeljegyzés néhány kérdéséről. *Gazdaság és Jog*, 2002/9. szám
- **Kengyel Miklós:** A rendelkezési és a tárgyalási elv a Polgári perrendtartás 1995. évi módosítása után. *Magyar Jog*, 1996/5. szám
- **Kengyel Miklós:** *Magyar polgári eljárásjog.* Osiris Kiadó, Budapest, 2013.
- **Kengyel Miklós – Harsági Viktória:** A határon átnyúló végrehajtás nehézségei az Európai Unióban. In: **Kengyel Miklós (szerk.):** *Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből.* Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017.
- **Király Lilla:** *Bírósági végrehajtás Magyarországon és az Európai Unióban.* Egyetemi jegyzet, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2015.
- **Kiss Daisy:** *A polgári per titkai.* HVG-ORAC, Budapest, 2009.
- **Kiss Daisy:** Vita a bírósági végrehajtás jelenéről és jövőjéről. *Magyar jog*, 1986/5. szám
- **Kiss Szilvia:** Megállapítási és marasztalási perek összehasonlítása, megállapítási keresetek speciális feltételei. *Debreceni Jogi Műhely*, 2014/1-2. szám. In: Jogi Fórum http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/megallapitasi_es_marasztalasi_perek_osszehasonlitasa_megallapitasi_keresetek_specialis_feltetelei/
- **Kormos Erzsébet:** A bírósági végrehajtás eredményességének új eszköze az Európai Unióban – biztosítási intézkedés az adós bankszámlája tekintetében. *Európai Jog*, 2009/3. szám
- **Kormos Erzsébet:** *Alapelvek a bírósági végrehajtási eljárásban.* PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2002.
- **Kovács Ferenc:** A biztosítási és ideiglenes biztosítási intézkedés keretében foganatosított végrehajtási cselekmények szabályai. In: **Kovács Ferenc (szerk.):** *Nagykommentár az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2023.
- **Kovács Ferenc:** Az adóigazgatási eljárás általános szabályai. In: **Kovács Ferenc (szerk.):** *Nagykommentár az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2023.

- **Lakatos Anett – Kisdiné Kállay Márta:** Biztosítási intézkedés és ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2022/14. szám
- **Lukács Tamás:** A végrehajtás szervezete. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Lukács Tamás – Rák Viktor – Szécsényi-Nagy Kristóf:** Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja.* HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Madai Sándor – Pápai-Tarr Ágnes:** *Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez.*
- **Martonovics Bernadett:** Külföldi határozat végrehajtása. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Mészáros Pál Emil:** *A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása, illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban.* PhD értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2021.
- **Mészáros Pál Emil:** Ideiglenes intézkedések az európai polgári eljárásjogban és a „nem tagállami” ideiglenes számlazárolást elrendelő végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám
- **Mikó Gergely:** Ingatlan-végrehajtás a bírói gyakorlatban. *Gazdaság és Jog*, 2012/7-8. szám
- **Muzsalyi Róbert:** Az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 655/2014/EU rendeletének magyarázata. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja.* HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Muzsalyi Róbert:** *Az európai számlazárolási rendelet kommentárja.* ORAC, Budapest, 2022.
- **Nagy Adrienn:** A hitelezői érdek elsőbbségének elve és a korlátozott adósvédelem elve közötti egyensúly megteremtése. In: **Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.):** *A végrehajtási jog aktuális kérdései.* Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
- **Nagy Adrienn:** A törvény hatálya és az alapelvek. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017.
- **Nagy Adrienn:** Okiratok. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.

- **Nagy Andrea:** A biztosítási intézkedés elrendelésének megalapozottsága a fizetési meghagyásos eljárásban. In: **Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.): A végrehajtási jog aktuális kérdései.** Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
- **Németh János:** Alapelvek. In: **Németh János – Kiss Daisy (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet.** Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- **Németh János:** Alapvető elvek. In: **Németh János (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet.** KJK, Budapest, 1999.
- **Névai László:** Alapvető elvek. In: **Szilbereký Jenő – Névai László (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata, I. kötet.** KJK, Budapest, 1976.
- **Novák István:** Polgári eljárásjogunk alapelveinek jövője. *Magyar Jog*, 1994/9. szám
- **Pataki János István:** *A bírósági végrehajtási eljárás rendszere és a végrehajtó szervezet Magyarországon.* PhD értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2019.
- **Pataki János István:** Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. *Jogelméleti Szemle*, 2013/I. szám
- **Paulovits Anita:** A jogerő kérdése a perjogtudományban és a közigazgatásban. *Miskolci Jogi Szemle*, 2010/1. szám
- **Pestovics Ilona:** *Bírósági végrehajtás.* Novissima Kiadó, Budapest, 2005.
- **Plausin Éva:** *A végrehajtás arányossága és fokozatossága.* In: *Jogi Fórum* https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/plausin_eva_a_vegrehajtás_aranyossaga_es_fokozatossaga%5Bjogi_forum%5D.pdf
- **Pomeisl András:** Alapvető rendelkezések. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.): A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja.** HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Pulinka Mihály:** A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.): Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.** Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017.
- **Puskás Péter:** Az ideiglenes intézkedés. In: **Petrik Ferenc (szerk.): Polgári eljárásjog – Kommentár a gyakorlat számára.** ORAC Kiadó, Budapest, 2024.
- **Rák Viktor:** *Nagykommentár az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelethez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2025.

- **Reviczky Renáta:** A közjegyzők és a közvetítők lehetséges kapcsolódási pontjai Magyarországon. *Közjegyzők Közlönye*, 2013/5. szám
- **Réti László:** Határozatok. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2017.
- **Sándor-Szőke Zsuzsanna:** Jogorvoslatok a végrehajtási eljárásban. In: **Udvary Sándor (szerk.):** *Polgári eljárásjog II.* Patrocínium Kiadó, Budapest, 2015.
- **Sándorfy Kamill:** *Törvényalkotásunk hősora: az 1825-1848. évi reformkorszak törvényeinek története.* Szerzői kiadás, Budapest, 1936.
- **Sárffy Andor:** *A peráradat csökkentése a perenkívüli eljárás fejlesztése útján.* Magyar Jogászegylet, Budapest, 1930.
- **Schadl György:** Biztosítási intézkedés végrehajtása. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Schadl György:** Ingóvégrehajtás. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja.* HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Schweighardt Zsanett:** Tagállamközi követelésbehajtás – ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés. *Európai Jog*, 2018/3. szám
- **Simon István:** Végrehajtható okiratok és a biztosítási intézkedés. In: **Simon István (szerk.):** *Pénzügyi jog II.* Osiris Kiadó, Budapest, 2007.
- **Suhayda János:** *A magyar polgári törvénykezési rendtartás – Az 1868. évi LIV. törvényczikk.* Eggenberger Magyar Akad. Könyvkereskedése, Pest, 1869.
- **Suri Noémi:** Az európai biztosítási intézkedés helye a magyar polgári eljárásjogban – Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés első hazai tapasztalatai. In: **Wopera Zsuzsa – Nagy Adrienn (szerk.):** *A végrehajtási jog aktuális kérdései.* Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest, 2025.
- **Suri Noémi:** Gondolatok az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzésről, a követelésbehajtás legújabb alternatív eszközéről. *Acta Juridica et Politica*, 2021/3. szám
- **Suri Noémi:** Tagállamközi követelésbehajtás alternatívái polgári és kereskedelmi ügyekben. *Glossa Iuridica*, 2024/1-2. szám
- **Szekeres Szilvia:** Az ideiglenes és biztosítási intézkedések jogharmonizációs szempontú vizsgálata. *Európai Jog*, 2001/4. szám

- **Szeniczey Gusztáv:** *A magyar váltó- és kereskedelmi törvény.* Heckenast Gusztáv, Pest, 1871.
- **Szécsényi-Nagy Kristóf:** *Nagykommentár a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Szell-Cselószki Dóra:** A biztosítási intézkedés. *Executio*, 2019/1. szám
- **Szilbereky Jenő:** A bírósági végrehajtás. In: **Névai László – Szilbereky Jenő (szerk.):** *Polgári eljárásjog.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1968
- **Szikráné Gyenes Edina:** A biztosítási intézkedés és az ideiglenes biztosítási intézkedés. *Adó szaklap*, 2025/6. szám
- **Udvary Sándor:** A határozatok joghatásai. In: **Wopera Zsuzsa (szerk.):** *Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Udvary Sándor:** Ingóvégrehajtás. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2026.
- **Udvary Sándor:** Végrehajtás pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre. In: **Gelencsér Dániel – Udvary Sándor (szerk.):** *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja.* HVG-ORAC, Budapest, 2021.
- **Ujlaki Tamás:** Alapvető rendelkezések. In: **Lukács Tamás – Martonovics Bernadett – Schadl György (szerk.):** *Nagykommentár a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez.* Wolters Kluwer, Budapest, 2025.
- **Vida István:** *A bírósági végrehajtás.* Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.
- **Vida István:** A bírósági végrehajtás új szabályozásának főbb elvi kérdései. *Jogtudományi Közlöny*, 1955/11. szám
- **Vitvindics Mária – Wopera Zsuzsa:** Az új polgári perrendtartás koncepciójának sarokkövei. *Fontes Iuris*, 2015/1. szám
- **Völcssey Balázs:** Az ideiglenes intézkedés. In: **Varga István (szerk.):** *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja, I/III.* HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018.
- **Wellmann György:** A mögöttes felelősségről, különös tekintettel annak elévülésére. *Magyar Jog*, 2006/9. szám
- **Wopera Zsuzsa:** *Az ideiglenes intézkedés elmélete és gyakorlata a polgári eljárásjogban.* PhD értekezés, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, 2001.

- **Wopera Zsuzsa:** *Az ideiglenes intézkedés perjogi intézményének elméleti megközelítési lehetőségei.* Jogtudományi Közlöny, 2003/5. szám
- **Wopera Zsuzsa:** *Európai körkép egyes államok polgári eljárásjogának ideiglenes intézkedéseiről.* Jogtudományi Közlöny, 2001/5. szám
- **Wopera Zsuzsa:** *Hatékony jogvédelem a magyar és az Európai Unió polgári eljárásjogában – Az ideiglenes intézkedés.* Bíbor Kiadó, Miskolc, 2007.

Idegen nyelvű szakirodalom:

- **Baumbach, Adolf – Lauterbach, Wolfgang – Albers, Jan – Hartmann, Peter:** *Zivilprozessordnung.* Verlag C. H. Beck, München, 2019.
- **Buzzoni, Marco – Goris, Carlos Santaló:** *Report on Practices in Comparative and Cross-Border Perspective.* Max Planck Institute, Luxembourg, 2022.
- **Colman, Anthony D. – Lyon, Victor – Hopkins, Philippa:** *The Practice and Procedure of the Commercial Court.* Taylor and Francis Group, 2008.
- **Cornwell, P. J. – Sturzenegger, M. N.:** Interlocutory Injunctions: a Serious Question to be Tried? In: *Sydney Law Journal.* 1997.
- **Fabano, Carlos:** Maximizing Plaintiff Protection in the World of Asset Freezing and Bypassing the Due Process of Inquiring Notice: The Mareva Injunction as an Alternative to the American Legal Remedies. In: *International Law Students Association Journal of International and Comparative Law.* 2002.
- **Golak, Mateusz Wiktor:** Minimum standards in the European Account Preservation Order. In: *Review of European and Comparative Law,* vol. XXXVIII. 2019.
- **Goris, Carlos Santaló:** *Conference Report: „European Account Preservation Order: Practical Challenges and Prospects for Reform”.* University of Luxembourg, 2024.
- **Gray, Christine:** Interlocutory Injunctions since Cyanamid. In: *The Cambridge Law Journal,* vol. 40. 1981.
- **Groleau, Jean-Philippe:** Interlocutory Injunctions: Revisiting the Three-Pronged Test. In: *McGill Law Journal* vol. 53., 2008.
- **Kern, Alexander:** The Mareva Injunction and Anton Piller Order: the Nuclear Weapons of English Commercial Litigation. In: *Florida Journal of International Law,* 1997/11.

- **Kramer, Xandra – Sánchez, Guillermo Ormazabal:** Provisional and protective measures. In: **Hess, Burkhard – Woo, Margaret – Cadiet, Loic – Menétrey, Séverine – García, Enrique Vallines (eds.):** *Comparative Procedural Law and Justice*. 2025.
- **Kyriakides, Nicolas:** The United Kingdom's Stance to the Recently Introduced European Account Preservation Order. In: *Civil Justice*, vol. 33, 4/2014.
- **Miles, Cameron A.:** Preliminary Matters. In: **Miles, Cameron A. (ed.):** *Provisional Measures before International Courts and Tribunals*. Cambridge University Press, 2017.
- **Mitchell, Paul:** The Mareva Injunction in aid of Foreign Proceedings. In: *Osgoode Hall Law Journal*, 1996.
- **Nation, Mary A.:** Granting a Preliminary Injunction Freezing Assets not Part of the Pending Litigation: Abuse of Discretion or an Important Advance in Creditor's Rights? In: *Tulane Journal of International and Comparative Law*. 1991/1.
- **Paulus, Christoph:** Zwangsvollstreckungsrecht. In: **Paulus, Christoph (Autor):** *Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, Zwangsvollstreckung und Europäisches Zivilprozessrecht*. Springer, Berlin, Heidelberg.
- **Pretelli, Ilaria:** Provisional and Protective Measures in the European Civil Procedure of the Brussels I System. In: *Private International Law*, 2017.
- **Pretelli, Ilaria:** The Law Applicable to Provisional and Protective Measures – with a Focus on the EU System of Ancillary Reliefs. In: *Yearbook of Private International Law*, 2020.
- **Saranovic, Filip:** Jurisdiction and Freezing Injunctions: a Reassessment. In: *Cambridge University Press*, 2019/3.
- **Schrader, Matthias – Schmidt, Johannes – Wachtel, Svenja – Nettle, Henry – Dietrich, Marc – Peitzmeier, Fabian – Voelker, Annika:** How interim relief in German civil litigation works. In: *German Law Series*, 2023.
- **Stein, Friedrich – Jonas, Martin:** *Kommentar zur Zivilprozessordnung*. Mohr Siebeck, Tübingen, 1996.
- **Taelman, Piet:** Belgium. In: **Newman, Lawrence W. (ed.):** *Attachment of Assets*. Juris Publishing, New York. 2001.
- **Taelman, Piet – Van Severen, Claudia:** *Civil Procedure in Belgium*. Wolters Kluwer, 2021.
- **Voet, Stefaan:** *Evidence and Provisional Measures in Complex Litigation and Class Actions – Belgium*. International Association of Procedural Law Buenos Aires Conference, 2012.

- **Voet, Stefaan – Gillaerts, Pieter:** Cross Border Enforcement of Monetary Claims – Interplay of Brussels IA Regulation and National Rules. In: *University of Maribor Press*, 2018.
- **Weinert, Mirko:** *Vollstreckungsbegleitender einstweiliger Rechtsschutz*. Mohr Siebeck, Tübingen, 2007.
- **Wilson, Jeffrey L.:** Three of by Equity: Mareva Orders and the new British Invasion. In: *St. John's Journal of Legal Commentary*. 2005/3.

JOGFORRÁSOK JEGYZÉKE

Belföldi jogforrások:

- 1840. évi XV. törvénycikk a váltó-törvénykönyvről
- 1868. évi LIV. törvénycikk a polgári törvénykezési rendtartásról
- 1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 105/1952. (XII. 28.) MT rendelet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) hatálybaléptetése folytán szükséges rendelkezések tárgyában
- 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról
- 12/1962. (X. 31.) IM rendelet a New Yorki Egyezmény végrehajtásáról
- 1979. évi 18. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
- 1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról
- 46/1991. (IX. 10.) AB határozat
- 52/1991. (X. 22.) AB határozat
- 1991. évi XXXIX. törvény a mikroelektronikai félvezető termék topográfiájának oltalmáról
- 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
- 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
- 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
- 1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról
- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
- 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
- 2000. évi CXXXVI. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról
- 2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról
- 180/2001. (X. 4.) Korm. rendelet a betétek és takarékbetétek végrehajtásáról
- 1/2002. (I. 17.) IM rendelet a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről
- 26/2004. (II. 26.) Korm. rendelet az egyes termékek kiegészítő oltalmára vonatkozó európai közösségi rendeletek végrehajtásához szükséges szabályokról

- 2006. évi V. törvény a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
- 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról
- 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
- 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 2012. évi XCV. törvény a kölcsönzött kulturális javak különleges védelméről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 2013. évi XXXIV. törvény az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi lánctartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról
- 2013. évi CCXXI. törvény a hitelbiztosítéki nyilvántartásról
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
- 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
- 2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- 2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról
- 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
- 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról
- 2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról
- 36/2017. (XII. 29.) IM rendelet a nemzetközi jogsegélyre és a külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó viszonyosság megállapításáról
- 2021. évi C. törvény az ingatlan-nyilvántartásról
- 6/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtás szervezetéről
- 8/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtói díjszabásról
- 2023. évi XXXIX. törvény a gazdaság versenyképességének növelése érdekében történő törvénymódosításokról
- 2023. évi CIII. törvény a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól

Az Európai Unió jogforrásai:

- A Tanács 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete (2014. május 15.) polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról
- A Bizottság (EU) 2016/1823 végrehajtási rendelete (2016. október 10.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló 655/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról
- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés

Nemzetközi jogforrások:

- Civil Procedure Rules of England and Wales
- Code Judiciaire Belge
- Die deutsche Zivilprozessordnung
- Senior Courts Act 1981 of England and Wales

Bírósági döntések:

- BDT2002. 646.
- BDT2002. 727.
- BDT2003. 883.
- BDT2005. 1116.
- BDT2009. 1972.

- BDT2010. 2306.
- BDT2011. 2460.
- BDT2012. 2815.
- BDT2017. 374.
- BDT2022. 4589.
- BH1993. 699.
- BH1995. 48.
- BH1995. 481.
- BH1996. 438.
- BH1996. 461.
- BH1996. 653.
- BH1997. 347.
- BH1998. 183.
- BH1998. 200.
- BH1998. 536.
- BH1998. 537.
- BH1999. 314.
- BH2001. 23.
- BH2001. 127.
- BH2001. 331.
- BH2001. 486.
- BH2002. 102.
- BH2002.152.
- BH2002. 190.
- BH2002. 402.
- BH2002. 441.
- BH+2002. 32.
- BH2003. 110.
- BH2003. 162.
- BH2003. 461.
- BH2003. 463.
- BH2005. 60.

- BH2006. 349.
- BH2008. 270.
- BH2017. 3732.
- BH2020. 4124.
- EBH2000. 338.
- EH2003. 873.
- ÍH2019. 104.
- KGD2004. 98.
- Kúria Kfv.I.35.171/2020/4.
- Szolnoki Városi Bíróság P.21.423/2005/53.

Egyéb jogforrások:

- A Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv (COM(2010) 171)
- Bizottsági szolgálati munkadokumentum – A hatásvizsgálat összefoglalása (SEC(2011) 938)
- Civilisztikai Kollégiumvezetők 2019. április 16-ai Országos Tanácskozásának 8. számú állásfoglalása
- Juridictions judiciaires: Rapports juridictions judiciaires 2024. In: https://justice.public.lu/fr/publications.html?r=f%2Faem_theme%2Ftags_theme%3Ajustice%5Cjuridictions-judiciaires&
- Miniszteri indokolás a végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikkhez
- Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelethez
- Miniszteri indokolás a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez
- Miniszteri indokolás az adóhatóság által fogatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvényhez
- Statistischer Bericht – Zivilgerichte 2024. In: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/_inhalt.html#_ni99hqndc
- Stockholmi Program – a polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa (2010/C 115/01)
- The Report on the Hearing of Civil Cases, In: <https://www.teismai.lt/en/courts/statistics/654>
- Zöld könyv - A bírósági határozatok hatékony végrehajtása az Európai Unióban: az adósok vagyonának átláthatósága (COM(2008) 128)

- Zöld könyv – Az ítéletvégrehajtás hatékonyságának javításáról az Európai Unióban: bankszámlák letiltása (COM(2006) 618)

PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

- **Móricz Aliz:** Biztosítási intézkedés a magyar végrehajtási eljárásban. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2022/1. 249-266. o.
- **Móricz Aliz:** Gondolatok a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolásáról. In: **Jámborné Róth Erika (szerk.):** *Doktoranduszok fóruma, 2021*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2022. 67-70. o.
- **Móricz Aliz:** A biztosítási intézkedés jogintézményének főbb sarokpontjai az adóvégrehajtási eljárásban. In: *Fontes Iuris*, 2023/2-4. 71-80. o.
- **Móricz Aliz – Erdős Éva:** A biztosítási intézkedés szerepe az adóvégrehajtási eljárásban. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*, 2023/2. 31-49. o.
- **Móricz Aliz – Darai Péter:** Az adóvégrehajtás területi rátájával kapcsolatos összefüggések. In: *Gazdaság és Jog*, 2025/7-8. 45-54. o.
- **Móricz, Aliz:** Dogmatic issues of security measures in judicial enforcement. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2025/2. p. 183-206.
- **Móricz, Aliz:** Differences and similarities between security measures in judicial and tax enforcement proceedings. In: *Debreceni Jogi Műhely*, 2025/3-4. p. 157-184.
- **Móricz Aliz – Kaposvári Lóránt:** Gondolatok az ideiglenes biztosítási intézkedés elrendeléséről. In: *Adóvilág*. <https://adovilag.hu/2025/12/05/gondolatok-az-ideiglenes-biztositasi-intezkedes-elrendeleserol>
- **Móricz, Aliz:** The past and the present of security measures in tax enforcement proceedings. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*, 2025/2. (megjelenés alatt)
- **Móricz, Aliz:** Security measures in judicial enforcement and criminal proceedings. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*. 2026/1. (megjelenés alatt)